

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ

ΕΤΟΣ Η * 31 * ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ · ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005 * ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32 * 7€

ΠΕΡΙ ΥΠΟΚΡΙΣΙΑΣ - ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ - ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΙΣ - ΔΙΚΤΥΝΝΑ - ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ
Η ΖΩΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ - Η ΜΕΛΙΣΣΑ ΩΣ ΙΕΡΟ ΣΥΜΒΟΛΟ

Θ. Μαργαρίτη: **ΕΡΜΗΣ Ο ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ**

Σ. Νάγου: **Η ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

Δ. Σαββόπουλου: **ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΩΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ**

Β. Λαμπροπούλου: **Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ**

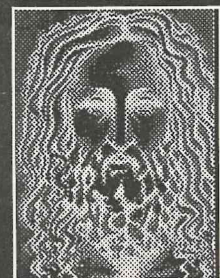

1 ΕΣΤΙΑ ♎

2 ΑΡΗΣ ♏

3 ΑΡΤΕΜΙΣ ♐

4 ΗΦΑΙΣΤΟΣ ♑

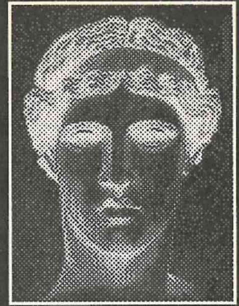

5 ΗΡΑ ♒

6 ΠΟΣΕΙΔΩΝ ♓

εἰς δόξαν τῶν ἱερῶν ἀριθμῶν καί νόμων καί τῶν ἐφόρων αὐτῶν, ἀθανάτων Ἑλλήνων Θεῶν

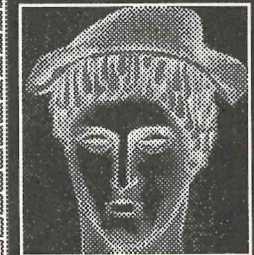
περιεχόμενα

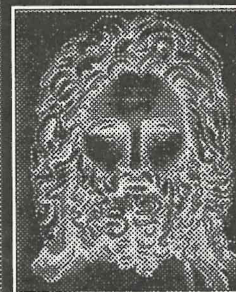

7 ΑΘΗΝΑ

8 ΑΦΡΟΔΙΤΗ

9 ΑΠΟΛΛΩΝ ♊

ΕΡΜΗΣ ♋

ΖΕΥΣ ♌

ΔΗΜΗΤΡΑ ♍

Ἡ Φύσις ἀναγεννᾶται διά τοῦ Πυρός!

Η ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ

Φθινοπωρινή Ἰσημερία ἔχουμε τήν 23η Σεπτεμβρίου. Κατά τήν ἡμερομηνία αὐτήν ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στόν ἀστερισμό τοῦ Ζυγοῦ καί ἔτσι εἰσερχόμαστε ἀστρονομικά στήν ἐποχή τοῦ φθινοπώρου.

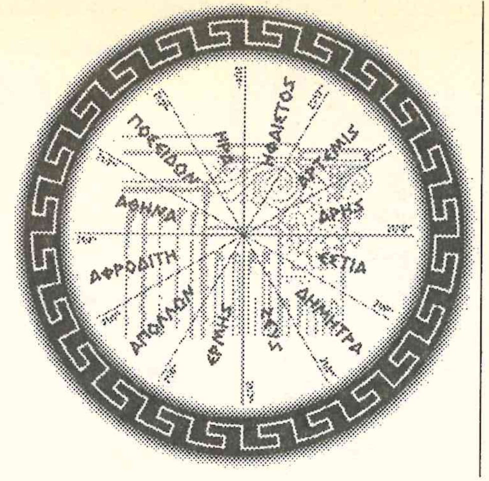
Ἡ Φθινοπωρινή Ἰσημερία τοῦ Ἡλίου συμβολίζει τήν ἐμφάνιση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἡ ὁποία θά περάσει τό πρῶτο στάδιο ἐξελίξεώς της πού εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν σπερμάτων τῶν πρός γονιμοποίηση Ἰδεῶν. Τά σπέρματα αὐτά κυοφοροῦνται κατά τίς διαδοχικές ἐνσαρκώσεις, μέ τήν ἐπενέργεια τοῦ νόμου τῆς εἱμαρμένης.

Ἡ περίοδος ἀπό τήν Φθινοπωρινή Ἰσημερία μέχρι τήν Χειμερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου συμβολίζει τήν ἐποχή κατά τήν ὁποία ἡ ψυχή μπόρεσε νά δεχθεῖ τίς ἐπιδράσεις τοῦ Οὐρανοῦ, νά διαπλάσει τόν ἠθικό χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου καί νά διαμορφώσει τήν συνείδησή του κατά τρόπον ὥστε νά διακανονίζει τήν ζωή του σέ ἁρμονία πρός τούς ὁμοίους του.

Στό φυτικό ἐπίπεδο ἔχουμε τήν καλλιέργεια τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἔτσι προετοιμάζεται γιά νά δεχθεῖ τά σπέρματα, τήν σπορά καί τήν κυοφορία τῶν σπερμάτων μέσα στό γόνιμο ἀπό τίς βροχές τοῦ φθινοπώρου ἔδαφος.

Ὁ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ καί τό Σωματεῖο ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ μέ εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Φθινοπωρινῆς Ἰσημερίας τοῦ Ἡλίου, εὔχεται πρός ὅλους τούς ἀναγνῶστες του ὅπως **ὁ Πνευματικός Ἥλιος τούς χαρίσει περισσότερο Φῶς καί ἡ Μητέρα Γῆ περισσότερα ἀγαθά!**

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ

τριμηνιαία ἔκδοσις
Ἔτος Η * Ἀρ. Τεύχους 31
ΒΟΗΔΡΟΜΙΩΝ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

Γραφεῖα: Στουρνάρα 57 104.32 Ἀθῆναι,
Τηλ.: 210.52.37.543, φάξ: 210.52.26.694
Ἰστοσελίδα: http:// www.ideotheatron.gr
e-mail radamanthys@ideotheatron.gr
Τιμή τεύχους 7 ΕΥΡΩ

ΓΙΑ ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ,
ἀποστείλατε ταχυδρομική ἐπιταγή (28 Ε) στό ὄνομα: ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, 104.32 ΑΘΗΝΑ ἤ καταθέσατε 28 ΕΥΡΩ στήν Alpha Bank Ἀρ. Λογαριασμοῦ 104.002.786.016.548 στό ὄνομα: Ἀντ. Ἀναστασάκης ἤ τηλεφωνήσατε στό 210.52.37.543
Συνδρομές ἐξωτερικοῦ: 56 ΕΥΡΩ

Τά κείμενα, ὅπως καί ἡ γλῶσσα κάθε δημοσιεύματος ἀπηχοῦν τίς ἀπόψεις τοῦ ἑκάστοτε γράφοντος.

Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης - Διευθυντής:
Ἀντ. Ἀναστασάκης - Ραδάμανθυς
Καλλιτεχνική ἐπεξεργασία
Στοιχειοθεσία - Διορθώσεις:
Ἀθηναΐς Ἀναπνιώτου
Εὐρυνόμη Γαβρᾶ
Ἐκτύπωσις: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου
Δ. Σιταρᾶς, Λευκάδος 9 Μοσχάτο

ISSN 1108-832 X - Κωδικός 3762

Σ. ΝΑΓΟΥ

περί

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος

Τό πνεῦμα κινούμενον δρᾶ.

Ἡ δρᾶσις αὐτή τό ἀναβιβάζει εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας.

Ἡ ὁλοέν κίνησις τοῦ πνεύματος εἶναι ὁ πάνσοφος νόμος τῆς Φύσεως, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται εἰς αὐτό τήν ἀκατάσχετον πρός τά πρόσω πορείαν του.

Ἡ πρός τά πρόσω πορεία τοῦ πνεύματος εἶναι ἐγγύησις αἰωνίου ζωῆς.

Ἀνερχόμενον τό πνεῦμα βαθμίδας τινάς, βλέπει ὅπως μέσα εἰς ἕνα κάτοπτρον τόν σκοπόν εἰς τόν ὁποῖο βαδίζει καί τότε ἐκλέγει μεταξύ τῆς στασιμότητος καί τῆς προόδου.

Εἰς τήν Φύσιν ὑπάρχουν πνεύματα τά ὁποῖα ὡς τελικόν των σκοπόν θέτουν, τήν εἰς τήν στασιμότητα μακαριότητα.

Τῶν πνευμάτων αὐτῶν ἀπόρροια εἶναι ἡ εἰς τήν κοινωνικήν ἐξέλιξιν λεγομένη συντηρητικότης.

Τό συντηρητικόν ὄν εἶναι ἄντικρυ τοῦ πανσόφου νόμου τῆς κινήσεως.

Ἄλλως τε, ἡ Φύσις ἔχει καί τοῦτο τό προνόμιον πρός χαράν τῶν ἀδρανῶν πνευμάτων! Τό προνόμιον τοῦ νά εἶναι ἀνεπίδεκτος προόδου ὁ μή δρῶν, ὁ μή συναισθανόμενος ὅτι ἡ κίνησις καί ἡ δρᾶσις εἶναι ὅροι τῆς ἐξελίξεως.

Ὁ ἀποφεύγων τάς περιπετείας μιᾶς ἐπιχειρήσεως βεβαίως δέν δοκιμάζει τήν γλυκύτητα ἤ τήν πικρίαν της ἡ ὁποία ἤθελε τόν ἀναγκάζει νά καθίσταται εἰς τάς μελλούσας ἐπιχειρήσεις πλέον μαθηματικός, πλέον ἐνήμερος, πλέον φωτισμένος, ὅπως ὑπερπηδᾶ τά προσκόμματα πού θά ἀνεφύοντο ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἡ πλάνη εἶναι νόμος ὁ ὁποῖος καθοδηγεῖ τό ὄν εἰς τήν ἀλήθειαν.

Ἄν δέν ἐπλανώμεθα εἰς τό σκότος, οὐδέποτε ἠθέλαμε ἐκτιμήσει τό ἔκλαμπρον φῶς τῆς προόδου τό ὁποῖον διασχίζει τά τελματώδη σκότη τοῦ ἐρέβους.

Ἡ πλάνη εἶναι ὁδηγός πρός τήν ἀλήθειαν, διότι ἄν αὐτή δέν μᾶς ἐπότιζεν μέ πικρίας, οὐδέποτε ἠθέλαμε ζητήσει τήν γλυκυτάτην τοῦ φωτός ἡδονήν, οὐδέποτε ἠθέλαμεν ζητήσει τήν ὁδόν ἡ ὁποία θά μᾶς ἔφερεν εἰς τήν ἐπίγνωσιν τῆς ὑπάρξεώς μας καί τοῦ σκοποῦ εἰς τόν ὁποῖον βαίνομεν.

Ὅταν ὁ κόσμος εὑρίσκεται εἰς ληθαργικήν κατάστασιν τό πᾶν πέριξ αὐτοῦ εἶναι παχυλή ἀμάθεια, ἀποτέ-

λεσμα τῆς μή δράσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος πρός διαφώτισίν του εἰς τά μυστήρια τῆς ζωῆς του καί τοῦ Σύμπαντος.

Πᾶσαι αἱ τεθεῖσαι συνθῆκαι πρός διαφώτισιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος στεροῦνται μεθόδου διά τῆς ὁποίας τά πνεύματα θά καθίσταντο πλέον εὐαίσθητα εἰς τήν πλήρωσιν τῶν νόμων τῆς Φύσεως καί ἐπικοινωνοί τοῦ μεγάλου τοῦ Σύμπαντος Πνεύματος τά ὁποῖα ἤθελε καί τά ὁδηγήσει ὑπεράνω τῶν παθῶν καί τῶν τυφλώσεων πασῶν τῶν θρησκειῶν καί φιλοσοφικῶν συστημάτων τά ὁποῖα ἐπέδρασαν ἐπί τοῦ μικροῦ πνεύματος τῆς Γῆς καί προσδέθη αὐτή εἰς τά συστήματα αὐτά ἀποτέλεσαν ἁρμονίαν γενικῆς συγχύσεως εἰς τό ζήτημα τῆς διαφωτίσεώς του, εἰς τήν ἔκφρασιν τοῦ παντός, εἰς τόν καθορισμόν τῶν εἰς τήν Φύσιν λειτουργούντων νόμων, εἰς τήν μέθοδον διά τῆς ὁποίας τό πνεῦμα θά συνελάμβανε τήν μίαν ἄκραν τῆς ἀληθείας καί ὁδηγούμενον ὑπ' αὐτῆς θά ἐβάδιζεν ἀσφαλῶς εἰς τήν διάγνωσιν ὁλοκλήρου τοῦ Σύμπαντος, εἰς τήν αἰτίαν καί τόν σκοπόν του, εἰς τήν αἰτίαν καί τόν σκοπόν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου πνεύματος, δηλαδή εἰς τήν ἐν ἐπιγνώσει δρᾶσιν του ἡ ὁποία δι' αὐτό θά ἦταν ἀπέραντος βασιλεία ἀγάπης.

Ἡ ἀνθρωπότης ἀποβάλλουσα ἀφ' ἑαυτῆς πάσας τάς ἀνοήτους σκέψεις καί πράξεις ἅς ἀναζητήσει εἰς τήν δρᾶσιν τοῦ νοητικοῦ της ὁρίζοντος τήν ἀλήθειαν ἡ ὁποία μέλλει νά τήν φέρει εἰς πανευδαίμονα κατάστασιν.

Ἄς ἀποβάλλει ἀφ' ἑαυτῆς πάσας ἐκείνας τάς ἰδέας αἱ ὁποῖαι τήν κρατοῦν δεσμίαν εἰς τό σκότος τῆς δουλείας, τῆς πλάνης καί τῆς ἀβεβαιότητος καί ἄς πεισθεῖ ἐπί τέλους ὅτι οἱ μέχρι τοῦδε δράσαντες σοφοί καί ἅγιοι δέν εὗρον τό κατάλληλον σύστημα διά τοῦ ὁποίου αὐτή θά ἐφωτίζετο.

Δέν θέλω νά παραδεχθῶ ὅτι ἐκ συστήματος πάντες αὐτοί παρεσκεύασαν οὕτω τά πράγματα.

Μᾶλλον πιστεύω ὅτι ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀπέρρευσαν τά διάφορα αὐτά θρησκευτικά καί φιλοσοφικά συστήματα τά ὁποῖα σήμερα διέπουν τάς τύχας τῆς ἀνθρωπότητος καί ἁμιλλῶνται ποῖον πρῶτον θά θέσει ἐκτός ζωῆς πάντα ὁ ὁποῖος ἤθελε τολμήσει νά τά προσβάλει ὡς μή συνάδοντα μέ τήν πρόοδον τήν ὁποίαν δεικνύει ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας.

Ἐάν τίς ἐμβαθύνει περισσότερον εἰς τά μυστήρια τῆς ζωῆς αἰσθάνεται πράγματι κάποιον βρόχον σφικτά προσδεμένον εἰς τό ἀνθρώπινον πνεῦμα καί ἀπειλοῦντα νά ἐξουδετερώσει πᾶσαν τήν ἰσχύν του, ἄν ἤθελε αὐτό διαμαρτυρηθεῖ κατά τῆς βίας αὐτῆς ἡ ὁποία τοῦ ἐπιβάλλεται νά πιστεύει ὅτι ἡ βία αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια ἡ ὁποία ἀπορρέει ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου τῆς Φύσεως.

Μυριάδες ὄντα ἄν ἤθελαν τεθεῖ ἐπί τῆς ὁδοῦ αὐτῆς τοῦ ἔργου τῆς Φύσεως καί ἔστελλαν εἰς κόρακας τά κακοποιά ἐκεῖνα στοιχεῖα τά ὁποῖα ἀποτελοῦν **τό σύστημα τῆς πίστεως καί τῆς ἀγάπης τοῦ νῦν κυριαρχοῦντος πνεύματος** τό ὁποῖον ὡς σκοπόν ἔχει τήν παρακώλυσι τῆς πρός τά πρόσω πορείας των, τότε αὐτή ὡς ἀναγκαία συνέπεια ἤθελε τούς φωτίσει, ὁπότε θά ἐκηρύσσοντο ἀμείλικτοι διῶκται τοῦ κυριαρχοῦντος σκοτεινοῦ πνεύματος, αὐτοῦ τό ὁποῖον ὡς βάσιν ἔχει τό πίστευε καί μή ἐρεύνα καί ὅλας τάς ἄλλας τυφλότητας τάς ὁποίας ἀναγιγνώσκομεν ὑπό τύπον Θρησκείας ἤ ἄλλης τινός δῆθεν φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Τό πνεῦμα τῆς Γῆς δυνατόν νά διέρχεται σφαίρας τινάς προόδου ἀλλά τά ἀποτελέσματα τῆς προόδου αὐτῆς ὅσον ἀφορᾶ τούς κοινωνικούς ὀργανισμούς, τάς κοινωνικάς ἰδιότητας, τά κοινωνικά συστήματα, τήν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος καί τοῦ δικαιώματος, δεικνύουν ὅτι δέν ἔχει κατορθώσει τοῦτο νά ἐπιτύχει τήν δημιουργίαν συστήματος τό ὁποῖον θά ἐξασφάλιζεν ἔστω καί ἐν μέρει εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, θέτοντας διά τήν διάγνωσιν πάσης φαινομενικῆς ἤ μή ὑποστάσεως τοῦ Σύμπαντος ὡς μέσα, τήν ἅμιλλαν καί τήν γνῶσιν.

Ἀχαλίνωτοι ροπαί πρός τήν κενοδοξίαν παρακωλύουν τό κυριαρχοῦν πνεῦμα νά διΐδει αὐτό καί τήν κατάστασίν του καί τήν κατάστασιν τῆς ὑπολοίπου ἀνθρωπότητος, νά τήν ἀηδιάσει καί ἐγκαταλεῖπον τόν ἤδη κρατοῦντα τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι νά ἀκολουθήσει ὁδόν μᾶλλον ὁμαλήν ἡ ὁποία θά ὁδηγήσει καί αὐτό καί τήν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα εἰς τό σημεῖον ἐκεῖνο τό ὁποῖον χαρακτηρίζει τήν ἁρμονίαν ἄλλων τελειοτέρων σωμάτων τῶν ὁποίων τήν ἐπίδρασιν δέχεται τό πνεῦμα μας καί τά ἀναγνωρίζει ὡς ὁδηγούς καί γνήσια τέκνα τῆς Θείας Φύσεως.

Οἱ ἐμφανιζόμενοι ὑπό μορφήν Θεότητος τῆς Γῆς ἄν ἐσκέπτοντο ὅτι τελικόν ἔργον τοῦ πνεύματος εἶναι ἡ πρός τά πρόσω πορεία αὐτοῦ, οὐδέποτε τῇ ἀληθείᾳ θά καθίσταντο σκόπελοι ἀφοῦ καί αὐτή ἡ Φύσις διά τῶν νόμων της διδάσκει, ὅτι ἡ παρακώλυσις αὐτή εἶναι πρόσκαιρος κενοδοξία, ἡ ὁποία θά κατασυντριφθεῖ τάχιστα ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν σχετικῶς τελειοτέρων ὄντων τά ὁποῖα ὁδηγούμενα ὑπό τοῦ Θείου ἔργου τῆς Φύσεως ἐκμηδενίζουν τούς σκοπέλους ἐκείνους τούς ὁποίους τό ἀλαζόν πνεῦμα ἔθεσεν πρός παρακώλυσιν τῆς προόδου τῶν πνευμάτων.

Κενόδοξος φαντασία τοῦ δαίμονος δέν αἰσθάνεσαι, ὅτι μεῖζον τῆς ἰδικῆς σου δυνάμεως εἶναι ἡ δύναμις τῆς Φύσεως καί ἡ τῶν τελειοτέρων πνευμάτων; Ἀλαζόν πνεῦμα δέν αἰσθάνεσαι, ὅτι ἡ ὑπό μορφήν θεότης σου θά κατασυντριφθεῖ ἄν ἡ βάσις αὐτῆς δέν εἶναι ὁ νόμος τῆς ἐξελίξεως;

Κακοποιά πνεύματα θά ἔλθει καί διά σᾶς ὥρα ἡ ὁποία θά διαλύσει τόν πυκνόν πέπλον ὁ ὁποῖος καλύπτει τήν περιφέρειαν τοῦ νοητικοῦ σας καί τότε θά αἰσθανθῆτε ὅτι ὑπό τήν μορφήν θεότης σας δέν εἶναι οὐδέν ἄλλο ἤ μή παρακώλυσις τῆς ἐλευθερίας τήν ὁποίαν ἐκ Φύσεως δικαιοῦται νά ἔχει πᾶν ὄν τό ὁποῖον ἔχει αἰσθανθεῖ τήν ὕπαρξίν του, πᾶν ὄν τό ὁποῖον ἀτένισε εἰς τούς Θείους τῆς Φύσεως νόμους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὁδηγοί του εἰς τήν τελειότητα, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἡ δάς ἡ ὁποία φωτίζει πᾶσαν αἴσθησιν καί διαλύει τό ὑλοβαρές αὐτῆς περικάλυμμα.

Κακοποιοί δαίμονες, ψαύεται ἡ ἀνθρωπίνη καρδία ἐκ τῆς Θείας αἴγλης τῆς Φύσεως καί μεταμορφοῦται τό αἴσθημά της ἐν τῇ ἀναγεννήσει καί φωτίζεται τό πνεῦμα της εἰς τό Θεῖον Πῦρ τῆς ἀγάπης ὅπως τό ἀναβιβάζει εἰς ἀπώτερα σημεῖα δράσεως καί τελειότητος.

Ποῖον πνεῦμα δύναται νά ἀναχαιτίσει αὐτήν τήν ὁρμήν ἡ ὁποία ἔχει πηγήν τόν Θεῖον τῆς Φύσεως νόμον;

Ποία κακοποιός θεότης δύναται νά ἀντιπαραταχθεῖ κατά τοῦ νόμου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ πυρήν τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος;

Ποῖος Θεός εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἤθελε δεσμεύσει αὐτό τό ἔνστικτο τῶν ὄντων εἰς τήν ἐκδήλωσίν του;

Μωρά καί ἀλαζών πνευματική φαντασία μόνον δύναται νά θεσπίζει νόμους ἐναντίον τῶν σοφῶν τούτων ἀρετῶν τῆς Φύσεως καί νά θέτει ὡς ἀξίωμα τήν ἄτιμον συνθήκην ἡ ὁποία θά ἐπέφερεν τελείαν ἀποσύνθεσιν εἰς τά ἀνθρώπινα πνεύματα χορηγοῦσα ὡς μόνην τροφήν τους τήν ἄγνοιαν καί τό ὑλοβαρές περικάλυμμα τῆς τυφλότητος.

Ἄν ἡ φαντασία μου ἵσταται εἰς τό ὕψος τοῦ αἰθέρος τῆς Παρθένου τῆς Νυκτός ἤ εἰς ἀνώτερα τῆς Γῆς σώματα, τήν χάριν αὐτήν τήν ὀφείλω εἰς τήν Θείαν Φύσιν ἡ ὁποία διά τῶν νόμων της ἔθεσεν εἰς τήν καρδίαν μου μίαν ἀκτῖνα φωτός ὅπως ἐπιρρώσει τήν δύναμιν τοῦ πνεύματός μου καί συλλάβει ὑπό τάς πτυχάς τῆς Παρθένου τοῦ Οὐρανοῦ Νύμφης τό Θεῖον ἰδεῶδες τῆς προόδου καί τῆς τελειότητος.

Ἡ Γῆ στενάζει ὑπό τό βάρος τῆς χονδροειδοῦς διανοίας ἡ ὁποία θεσπίζει τά νομοθετήματά της μέ τήν βοήθειαν τῶν κενοδόξων ὀρέξεών της καί τῶν παθῶν ἐκείνων τά ὁποῖα φενακίζουν τάς μωράς καρδίας.

Πᾶσα οὐρανία αἴγλη, πᾶν φῶς γνώσεως ἀπέναντι τῶν τοιούτων θεσπισμάτων ἀσφαλῶς δέν δύνανται νά συγχρωτίζωνται μεθ' ἡμῶν καί νά ἐνσταλάζουν εἰς τήν καρδίαν μας σταγόνας φωτός ζωῆς καί κάλλους.

Πᾶσα Θεότης ἡ ὁποία δέν ἔχει ὡς ἰδεῶδες καί θέσπισμά της τόν νόμον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τόν νόμον τῆς ἀναμορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τόν νόμον τῆς μακρᾶς τῶν ὄντων ἐξελίξεως καί τῆς μείξεως ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ, ἡ Θεότης αὐτή ὄχι μόνον εἶναι ἀτελής ἀλλά καί ὑστερόβουλος χάριν ἰδιοτελείας καί ἀποτυφλώσεως καί ἡ τοιαύτη Θεότης εἶναι ἀξία λύπης καί ὄχι λατρείας.

Τό πνεῦμα ὦ τυφλωμένη Θεότης! δέν δύναται νά καθορίζει τήν τροχιάν του. Ὑπόκειται εἰς τόν νόμον ἐκεῖνον τόν ὁποῖον ἔπρεπε νά ἔχει ὡς ὁδηγόν του καί παραλλήλως αὐτοῦ νά δημιουργεῖ νόμους ἠθικῆς προόδου καί σχετικῆς ἐλευθερίας.

Πᾶσα παρακώλυσις τῆς τοιαύτης προόδου εἶναι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀποτέλεσμα πνεύματος τό ὁποῖον προκύπτει ἐκ τοῦ σκότους ἵνα ἔλθει πρός τό φῶς καί μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν πηγῶν περιπλανώμενον εἶναι ἀνίκανον νά προσδιορίσει τήν ὁδόν τήν ὁποίαν θά ἔπρεπε νά ἀκολουθήσει.

Ἡ φαινομενική αὐτή ἰσχύς του δέν εἶναι οὐδέν ἄλλο παρά ἀποτέλεσμα τό ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς μή καθαρᾶς αὐτοῦ διαγνώσεως καί αὐτό εἶναι ὁ λόγος πού ἐπιζητεῖ νά καλεῖται Βασιλεύς καί Κύριος.

Πνεῦμα σκότους
καί ἀβεβαιότητος,
ὁ ἀκατάσχετος νόμος τῆς προόδου
θά σέ ἀγάγει εἰς ἀπώτερα σημεῖα
καί τότε ὁ ἔλεγχος
θά ἀποτελέσει τό μέγα δικαστήριον
διά τοῦ ὁποίου
θά δικάζεις αὐτό ἑαυτόν.

Πνεῦμα πλάνης
ζητᾶς νά παρακωλύεις
τήν πρόοδον ἐκείνην
ἡ ὁποία μέλλει νά σέ ἐλευθερώσει
καί σέ ἐκ τῆς τυφλότητος
εἰς τήν ὁποίαν εὑρίσκεσαι.

Ἡ μάχη προμηνύεται ζωηρά
καί ἡ νίκη
θά στεφανώσει τόν δυνάμενον.

Ποῖον ὅμως τό ἀποτέλεσμα
τῶν μετέπειτα χρόνων
θά τό ἴδωμεν,
ὅταν εἰς τήν αὐτήν μορφήν
εἰς τήν ὁποίαν ἐμεῖς σκεπτόμεθα
θά σκέπτεσαι καί σύ

Χαῖρε Αἰών
σύ ὁ ὁποῖος
τό Πᾶν καθορίζεις.

Πορφυρίου

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΘΕΟΝ-ΠΥΡ

Πάνω ἀπό τόν ὑπερουράνιο θόλο ὑπάρχει ἕνα διηνεκῶς κινούμενο πῦρ, ὁ ἄπειρος Αἰών. Ἀήττητος παραμένει μέ τούς Μακαρίους, ἐκτός ἄν ὁ μέγας Πατήρ ἀποφασίσει νά φανεῖ (νά ἐκδηλωθεῖ αὐτός ὁ Αἰών).

Ἐκεῖ ὁ Αἰθήρ δέν φέρει ὡς ὄχημα τά ἀκτινοβόλα ἀστέρια, οὔτε ἡ φωτεινή σελήνη αἰωρεῖται ἐκεῖ. Κανείς θεός δέν τόν ἀντικρύζει εἰς τήν πορεία του, οὔτε ἐγώ ὁ ἴδιος, ὁ ὁποῖος κρατῶ τά πάντα μέ τίς ἀκτῖνες μου, τίς διαχεόμενες μέσα στήν δίνη τοῦ Αἰθέρος. Ἀλλά ὑπάρχει μία μακρά τροχιά (αὐλών) τοῦ πυρίνου θεοῦ, **σπειροειδῶς ἑλισσομένου καί ἠχοῦντος.**

Ὅποιος ἀγγίσει τό αἰθέριο πῦρ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, δέν μπορεῖ πλέον νά ἀποσπασθεῖ ἀπ' αὐτοῦ... Διότι δέν ἔχει καυστικότητα. Διαμέσου ἀκαταπαύστου φροντίδος μέ τήν δυνητικότητα τῆς πράξεως τοῦ Θεοῦ τοῦ ἰδίου, ἕνας Αἰών μειγνύεται μέ τούς Αἰώνας.

Αὐτογέννητος, ἀδίδακτος, ἀμήτωρ, ἀτρεμής, τό ὄνομά του διά λόγων μή συλλαμβανόμενο, ἐνοικῶν εἰς τό Πῦρ.

Αὐτό εἶναι ὁ Θεός. Ἐμεῖς δέ εἴμαστε ἄγγελοι μόνον, μικρά μερίς τοῦ Θεοῦ.

(Ἀπό τήν Ἐκ λογίων Φιλοσοφία στ. ANTHOL. GRAECA, VOL.III).

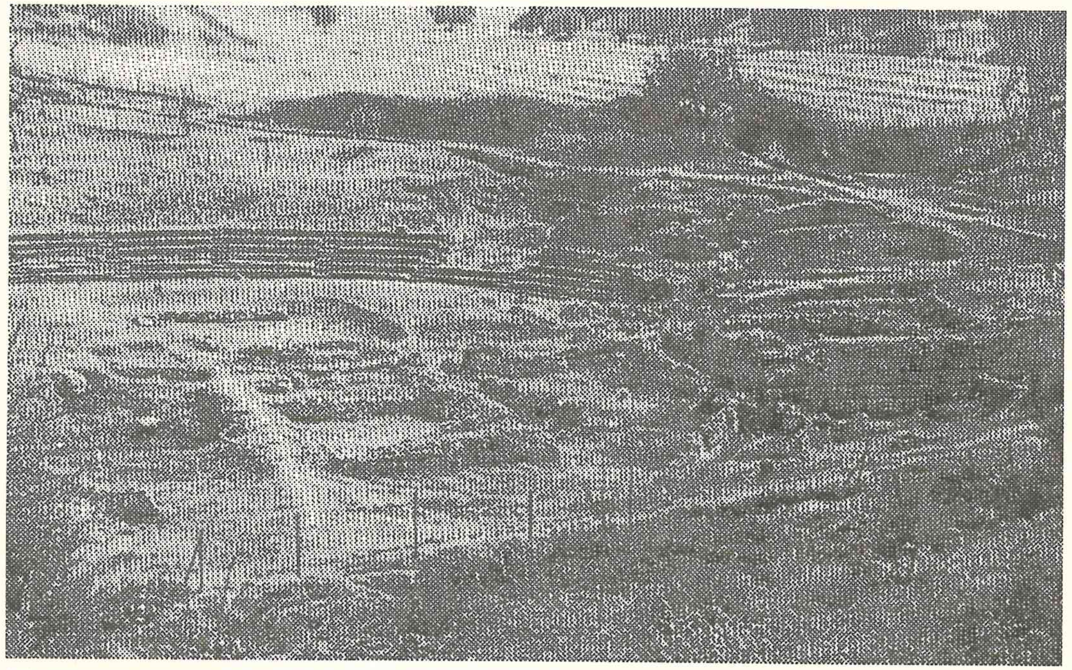
ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΟΙ ΚΑΒΕΙΡΟΙ

Παναρχαία ἡ παράδοση τῶν Καβείρων.

Ἀνήκει στήν προϊστορία τῆς χώρας μας, ὅπως οἱ ὅμοιες αὐτῆς παραδόσεις τῶν Ὀρφικῶν καί τῶν Ἐλευσινίων.

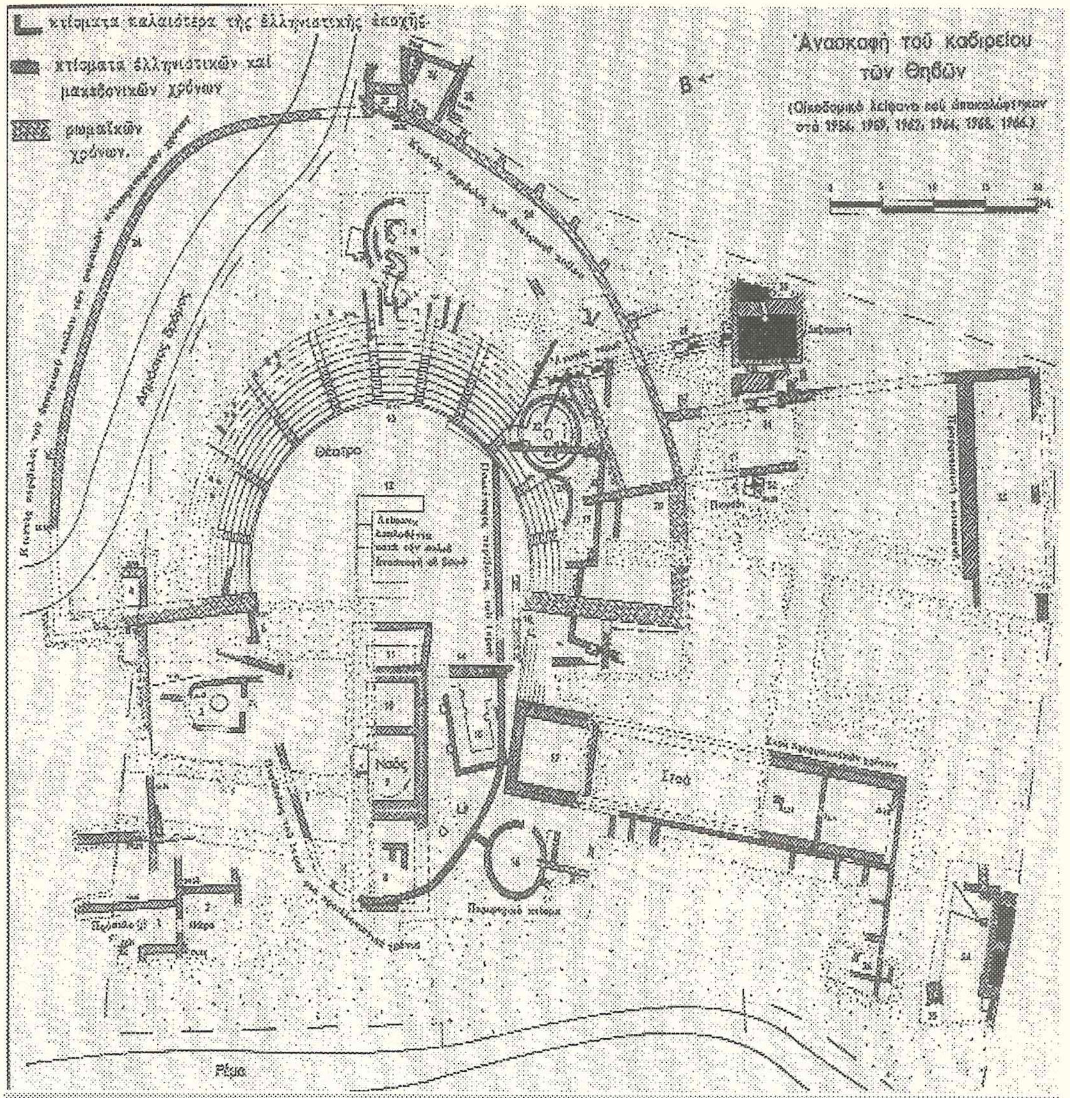
Προέρχεται ἀπό τούς Πελασγικούς χρόνους καί ἐμφανίζεται στήν Σαμοθράκη τό πρῶτον, βραδύτερον δέ καί στίς γειτονικές της νήσους, τήν Λῆμνο, ἐκεῖ ὅπου κατά τόν μῦθο, ἦσαν τά ἐργαστήρια τοῦ

Τό θηβαϊκό ἱερό βρισκόταν στήν μέση φυσικοῦ βαθουλώματος πού σχηματίζεται ἀνάμεσα σέ χωματόλοφους. Ἀνοικτός ὁρίζων δέν ὑπάρχει σέ κανένα ἀπό τά μέρη τοῦ ἱεροῦ. Στήν μέση τά θεμέλια τοῦ ναοῦ, δεξιά τῶν ὁποίων μέρος τοῦ καμπύλου τοίχου τοῦ ἀρχαιοτέρου περιβόλου. Στό βάθος τό κοῖλο τῆς θεατρικῆς κατασκευῆς μέ τίς χαμηλότερες σειρές τῶν λιθίνων ἑδωλίων.

Νεώτερες ἀνασκαφές στό Ἱερό τῶν Καβείρων.

θεοῦ Ἡφαίστου, τήν Ἴμβρο καί τήν Θάσο, γιά νά μεταφερθεῖ κατόπιν καί στήν Βοιωτία.

Τό περιεχόμενο αὐτῆς δέν πρέπει βέβαια νά λαμβάνεται κατά γράμμα.

Εἶναι ἀλληγορικό καί ὡς ἀλληγορία πρέπει νά ἐξετάζεται τουλάχιστον ἀπό ὅσους ἔχουν συνηθίσει νά σπουδάζουν τίς ἀλληγορικές διατυπώσεις πνευματικῶν ἐννοιῶν, ὅπως εἶναι καί ἡ παράδοση τῶν Καβείρων.

Οἱ Κάβειροι καθώς λέγει ἡ παράδοση, ἦσαν δαίμονες, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν στόν βυθό τῆς θαλάσσης, χειριστές τοῦ πυρός, διά τοῦ ὁποίου κατεργάζοντο τά μέταλλα.

Ὄστρακο καβιραϊκοῦ ἀγγείου (ἀπό τίς παλαιότερες ἀνασκαφές τοῦ θηβαϊκοῦ Καβειρείου). Δεξιά ἀπεικονίζονται ἀμφότερες οἱ θεότητες τῆς τοπικῆς αὐτῆς λατρείας: ὁ θεός Κάβειρος, μέ τήν μορφή γενειοφόρου καί κισσοστεφοῦς Διονύσου, ξαπλωμένου μέ τόν κάνθαρο στό δεξί χέρι, καί ὁ θεός Παῖς ἀντλώντας μέ πρόχουν ἀπό κρατῆρα. Ἀριστερά καρικατούρα ἐρωτικοῦ ζεύγους μέ τά συμβολικά ὀνόματα τοῦ Μίτου καί τῆς Κράτειας καί τοῦ παιδιοῦ Πρατόλαου πού θά εἶχε κάποια ἀνταπόκριση μέ τήν μυστική διδασκαλία, τήν κοινολογούμενη σέ ὅσους μυοῦνταν.

Ἦσαν τέκνα τοῦ θεοῦ Ἡφαίστου καί τῆς νύμφης Καβειροῦς, μετεμόρφωναν δέ καί αὐτοί τά μέταλλα διά τοῦ πυρός, ὅπως ὁ μεγάλος πατήρ των κατά τήν ἀλληγορία.

Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματός των προέρχεται ἀπό τήν λέξη «καβίρ» πού σημαίνει ἰσχυρός, μέγας ἤ, ὅπως τό θέλουν ἄλλοι, ἀπό τό ἑλληνικό ρῆμα «καίω». Εἴτε ὅμως οὕτως, εἴτε ἀλλέως, οἱ ἐτυμολογίες αὐτές λέγουν πολλά.

Ἥρως τῆς παραδόσεως ὁ Καδμῖλος, Κάβειρος καί αὐτός.

Τήν λατρεία του καθιέρωσε ὁ Κάδμος, δηλαδή ἐκεῖνος πού ἔκτισε τάς ἑπταπύλους Θήβας στήν Βοιωτία.

Ἐντεῦθεν καί ἡ ἐτυμολογική σχέση τῶν δύο ὀνομάτων. Καδμεία ἡ προέλευση τοῦ Καδμίλου λοιπόν.

Ὁ Κάδμος κατά τήν Ἑλληνική παράδοση ἦταν σύζυγος τῆς Ἀρμονίας καί κόρη εἶχαν τήν Σεμέλη, τήν μητέρα τοῦ Ἰάκχου τῶν Ἐλευσινίων.

Ὁ ἥρως Καδμῖλος φονεύεται ὑπό τῶν τριῶν ἀδελφῶν του, τό σῶμα του στεφανοῦται δι' ἀνθέων καί θάπτεται στούς πρόποδες τοῦ Ὀλύμπου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γιά νά ἀναστηθεῖ κατόπιν ὁ ἥρως καί νά γευθεῖ τῆς ἀθανασίας τοῦ πνεύματος.

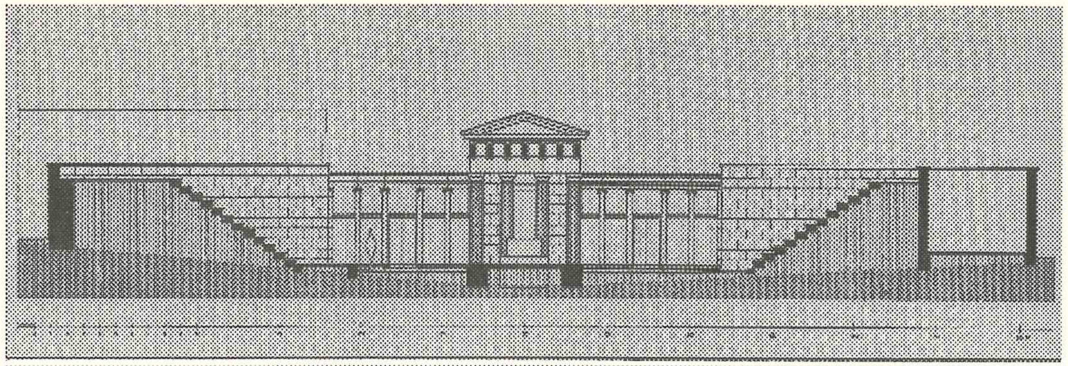
Ἡ παράδοση διέσωσε τά ὀνόματα τῶν ἀδελφῶν του, πού τόν ἐφόνευσαν.

Μικρό μπρούντζινο κουδούνι ὡς ἀνάθημα στόν Κάβειρο καί τό Παιδί (ἀπό τίς παλαιές ἀνασκαφές τοῦ θηβαϊκοῦ Καβειρείου). Πολλά ἀπό τά ἀναθήματα εἶναι ἁπλᾶ παιχνίδια πού βρέθηκαν ὡς ἀναθήματα γιά τό θεϊκό Παιδί. Συνηθισμένα παιχνίδια πού βρέθηκαν ὡς ἀναθήματα εἶναι στρόβιλοι (σβοῦρες) καί ἀστράγαλοι (κότσια ἀπό ἀρθρώσεις ποδιῶν προβάτων)· τά ἀναθήματα αὐτά εἶναι μπρούντζινα, μολύβδινα ἤ πήλινα. Πολλά ἐνεπίγραφα ἀναφέρουν μόνο τό Παιδί· ἄλλα μόνο τόν Κάβειρο, ἄλλα καί τούς δύο. Μερικές ἀπό τίς ἐπιγραφές (IG, VII 3577κ π): Διογίτο Καβίροι, Εὔφρων το Καβίρο, Χσενυλίς τοί Πάιδι, Σκύρων Καβίρυ κή Πάιδι, ἱαρός τῶ Καβίρω, Ηιαρός Καβίρο (ὅλα αὐτά σέ μπρούντζινα εἰδώλια ταύρων). Ξένων κή Πυρρίππα Καβίρυ κή Πάιδι (σέ μπρούντζινο μικρό τροχό, ὡς παιχνίδι), Ἀργεία Καβίροι (σέ πήλινο κάνθαρο), Διογίτα Πάιδι Καβίροι, Διότιμος Καβίροι, Ηιποτίμα τόι Πάιδι, Κοθίνα Καβίρο, Σμῖκρος ἀνέθεικε Καβίροι, ἀνέθεικε Καβίροε, τόι Καβίρω ἤ μόνο Καβίρο ἤ Καβίροι ἤ Καβίρυ (αὐτά πάνω σέ πήλινα βάζα, ἰδίως κανθάρους, καθώς καί τά ἑπόμενα) τόι Πάιδι τῶ Καβίρω, Πάιδι Καβίρω, τῶ Πάιδος (πολλά μέ μόνη αὐτή τήν λέξη). Ἕνα κάτω ἀπό παράσταση Παιδιοῦ: καλός εἰ. Ἄλλα πολλά ἀναθήματα γίνονταν ἀπό εἰδικούς τεχνῖτες καί μποροῦσε νά τά ἀγοράσει κανείς ἔξω ἀπό τό ἱερό.

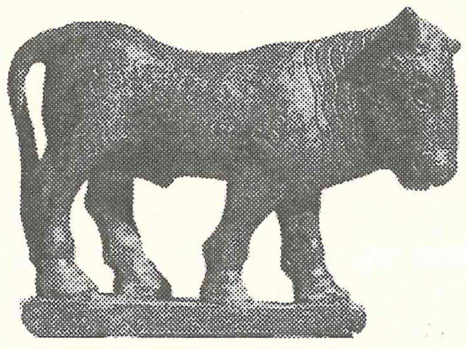
Ἀναπαράσταση τῆς προσόψεως τοῦ ναοῦ πλαισιωνομένης ἀπό μικρή κιονοστοιχία (ἴσως τεσσάρων κιόνων) καί ἐκτεινομένης σ' ὅλο τό πλάτος τοῦ κοίλου.

Ἦσαν ὁ **Ἀξίερος, ὁ Ἀξιόκερσος καί ἡ Ἀξιόκερσα**, πρεσβύτεροι αὐτοῦ κατά τήν ἡλικία.

Μεγάλης ἐτύγχανον τιμῆς καί σεβασμοῦ τά Καβείρια κατά τήν ἀρχαιότητα.

Κατά τήν κοινή γνώμη, οἱ εἰς τά Καβείρια εἰσελθόντες ἐγίνοντο εὐσεβέστεροι, καλύτεροι, δικαιότεροι. Διά τούτων ἐφέροντο, διελθόντες διάφοροι ἥρωες, ὡς οἱ Ὀρφεύς, Ἡρακλῆς, Ὀδυσσεύς.

Οἱ τελετές ἐγίνοντο κατά τήν ἐαρινή ἰσημερία κατ' ἀναπαράσταση τοῦ δράματος τοῦ φόνου τοῦ Καδμίλου.

Χάλκινο εἰδώλιο ταύρου, ἀρχαϊκῶν χρόνων, ἀπό τά πιό συνήθη ἀναθήματα στόν θεό Κάβειρο.

Ἀλλά γιά τούς προσερχομένους προηγεῖτο αὐστηρή ἐξέταση, ἐάν ἦσαν ἄξιοι νά γίνουν δεκτοί, ὑπό τῶν λεγομένων «δικαστῶν» ἱερέων.

Ἀκολουθοῦσε μακρός χρόνος ἐξαγνισμοῦ τῶν ὑποψηφίων ὑπό τῆς «λουτροφόρου» ἱερείας.

Κατά τήν τελική εἴσοδο ἀπεκαλύπτοντο αὐτοῖς τά «ἄρρητα βροτοῖσιν».

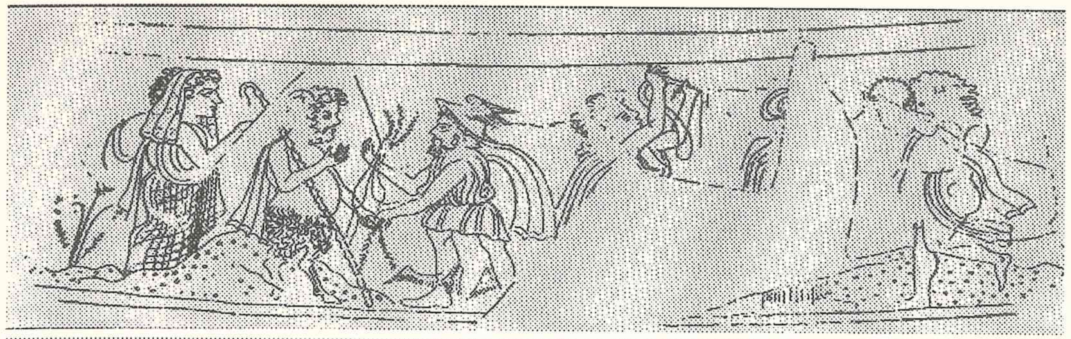
Καί ἐδῶ ὅμως σιγή ἀπόλυτος μέχρι τέλους ἐτηρήθη ἐπί τῆς οὐσίας τῶν Καβειρίων, ὥστε οὐδέν περί τούτων νά διασωθεῖ, ἐκτός τῆς περί αὐτῶν ἀλληγορικῆς παραδόσεως.

Ὁ Παυσανίας στά «Βοιωτικά» του περιγράφει λεπτομερῶς τήν θέση τοῦ Βοιωτικοῦ Καβειρείου, τά ἄλση καί τούς ναούς, ἀφηγεῖται διάφορα περί αὐτοῦ ἱστορικά, ἀλλά δέν θίγει τήν οὐσία, προσθέτων πρός δικαιολογία ὅτι:

ποιοι εἶναι οἱ Κάβειροι καί τί γίνεται πρός τιμήν αὐτῶν καί τῆς Μητρός, ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ φιλομαθεῖς ἀναγνῶστες νά σιωπήσω.

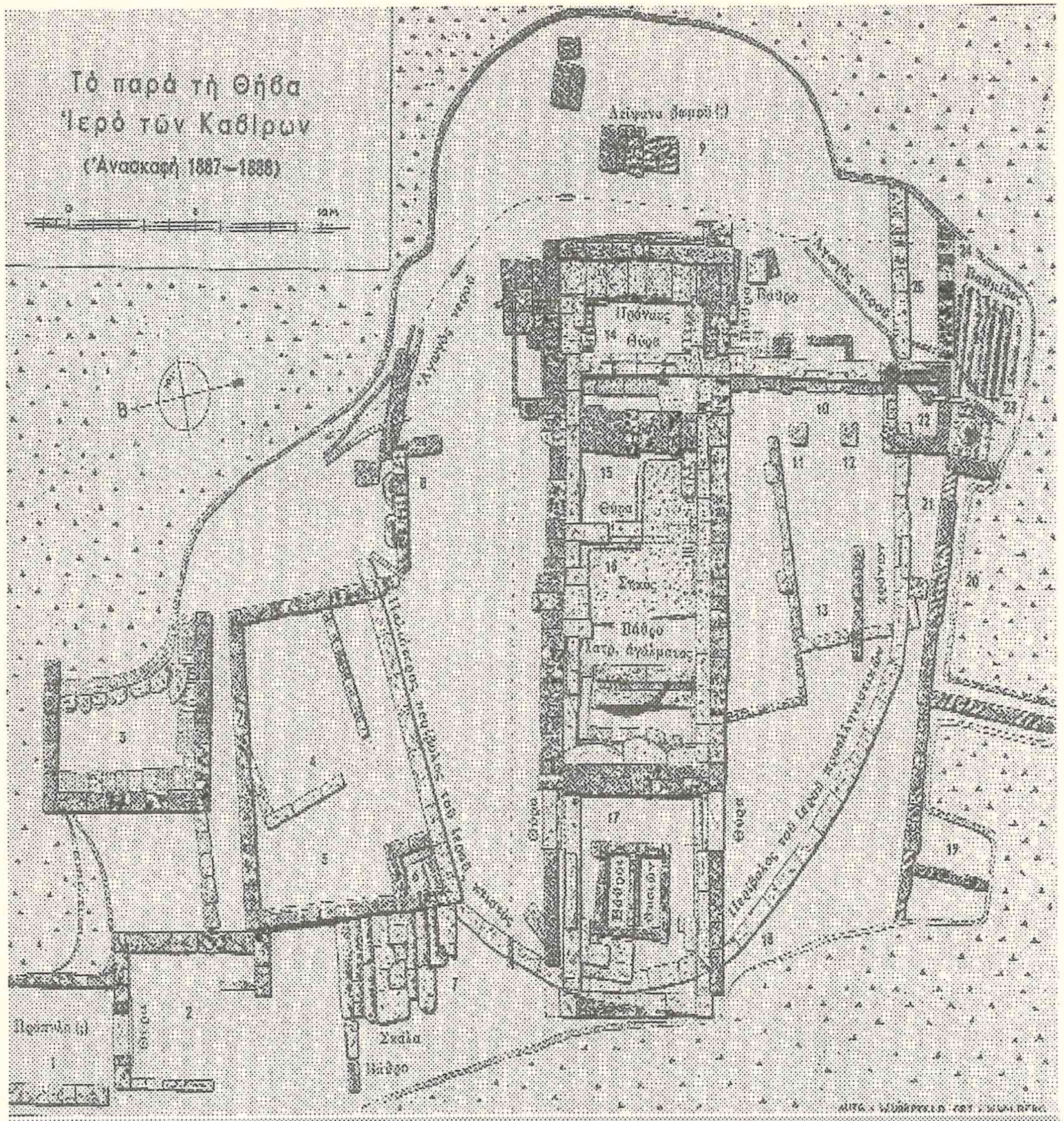

Ἕνα ἀπό τά κύρια γνωρίσματα τῶν λεγομένων καβειραϊκῶν ἀγγείων (πού χρησιμοποιοῦνταν κατά τά ἱερά δεῖπνα τῆς μυήσεως καί ἀφιερώνονταν στό ἱερό) εἶναι ἡ διακόσμησή τους μέ θέματα εὔθυμα, συχνά μυθολογικές παραστάσεις μέ γελοιογραφική διάθεση. Σκοπός τῶν γελοιογραφιῶν αὐτῶν ἦταν νά προκαλέσουν εὔθυμη διάθεση μετά τίς δοκιμασίες τῆς μυήσεως. Στήν παραπάνω παράσταση ὁ ἀγγειογράφος πού ἦταν ἱκανός σχεδιαστής καί ἠθογράφος ἀπομακρύνεται ἀπό τήν συνήθη τεχνική τῶν καβειραϊκῶν ἀγγείων καί ἀντί νά χρησιμοποιήσει μαῦρες σιλουέττες, ὅπως ὁ ἀγγειογράφος τῆς ἐκ 220 ἔδωσε μέ ἀκριβῆ περιγράμματα καί λεπτομέρειες μιά φαιδρή σκηνή μυήσεως: παρέστησε τόν Ἑρμῆ νά φέρνει τόν γιό του Πᾶνα πού μόλις ἐνηλικιώθηκε γιά νά τόν μυήσει στά μυστήρια τῶν Καβείρων. Ὁ Ἑρμῆς ἔχει τήν μορφή χοντράνθρωπου βοιωτοῦ χωριάτου· τήν θεϊκή του φύση μαρτυροῦν μόνο τά φτερά στό κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καί στά πόδια. Ὁ Πάν εἶναι κερασφόρος καί τραγόπους καί ἀπό τήν μέση καί κάτω τραγόμορφος μέ ἄφθονα μαλλιά καί γένεια, κρατεῖ μακρό ροζιασμένο ποιμενικό ραβδί καί κατεβαίνει ἀπό βουνό (ἀπεικονιζόμενο σάν λιθοσωριά). Ὁ Ἑρμῆς προσφέρει στόν γιό του τά ἐμβλήματα τῆς μυήσεως, τήν ταινία πού θά δέσει στό κεφάλι καί τά κλαδιά, μέ τά ὁποῖα θά κάνει τό στεφάνι τοῦ μύστου. Πίσω ἀπό τό βουνό παριστάνεται μία νύμφη ὡς μυημένη (μέ τόν πέπλο τῆς μυήσεως στό κεφάλι), ἴσως ἡ Ἠχώ ἤ ἡ Σύριγξ πού ἀπέφευγαν τόν Πᾶνα· χάριν τῆς μυημένης νύμφης ὑποτίθεται πώς δέχεται ὁ ὀρεσίβιος θεός τήν μύηση. Στό δεξί μέρος τῆς εἰκόνας παριστάνεται ὁ συνηθισμένος κατά τήν μύηση λατρευτικός χορός, στόν ὁποῖο μετέχει ἕνας ἄντρας μέ τήν ταινία καί μία γυναίκα μέ τό στεφάνι τῆς μυήσεως· στήν μέση ὑπῆρχε ἴσως μία αὐλητρίδα πού ἔπαιζε χάριν τοῦ χοροῦ.

«Οἵτινες δέ εἰσίν οἱ Κάβειροι καί ποῖα ἔστιν αὐτοῖς καί τῇ μητρί τά δρώμενα, σιωπήν ἄγοντι ὑπέρ αὐτῶν συγγνώμη παρά ἀνδρῶν φιλκόων ἔστω μοι».

Καί περαιτέρω γράφει ὅτι: Ποία ἦτο ἡ ἐμπιστευθεῖσα τελετή καί ποῖα τά γινόμενα κατ' αὐτήν δέν μοῦ φαίνεται εὐσεβές νά γράψω, διότι ἡ τελετή εἶναι δῶρον τῆς Δήμητρος εἰς τούς Καβείρους.

«Ἥτις μέν δή ἦν ἡ παρακαταθήκη καί τά εἰς αὐτήν γινόμενα, οὐκ ἐφαίνετο ὅσιόν μοι γράφειν. Δήμητρος δ' οὖν Καβείροις

Οἰκοδομικά λείψανα τοῦ θηβαϊκοῦ Ἱεροῦ τῶν Καβείρων πού ἀνακαλύφθηκαν κατά τίς παλαιές γερμανικές ἀνασκαφές.

δῶρον ἔστιν ἡ τελετή».

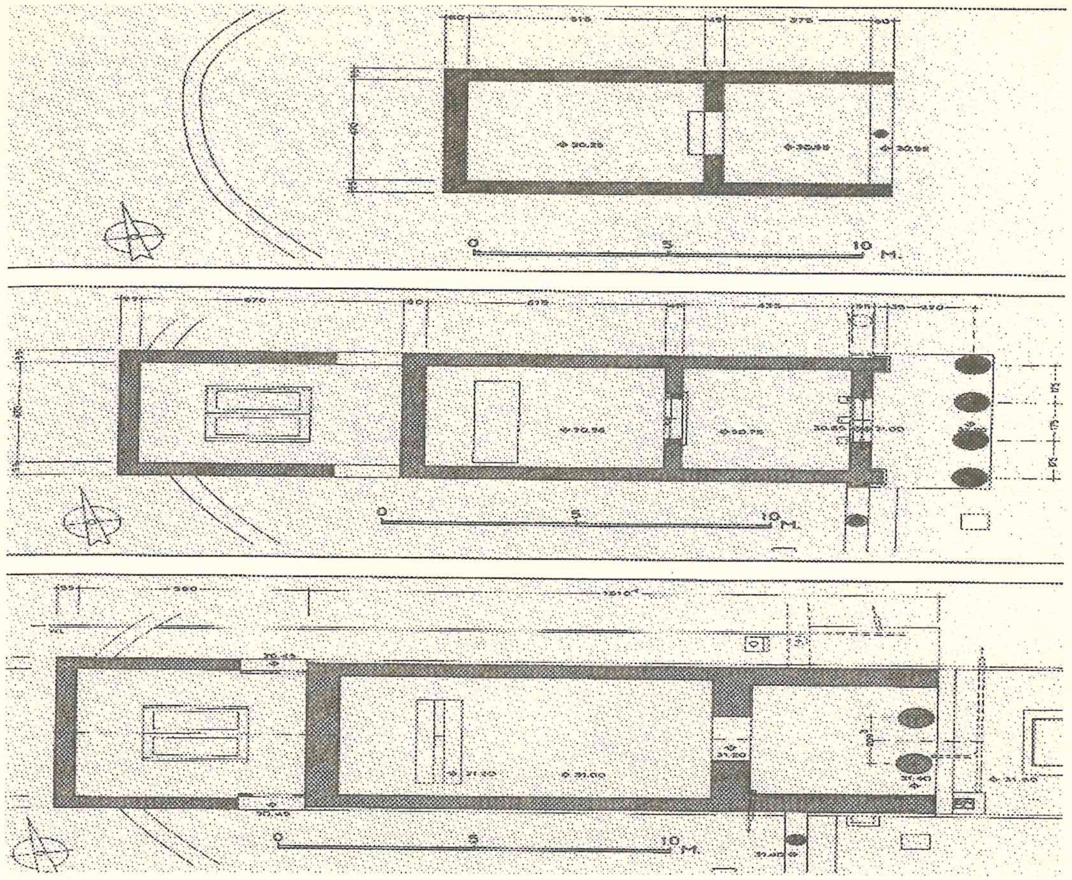
Τά Καβείρια ἀπό τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς τῆς Χώρας μας ἐλειτούργησαν καθ' ὅλην τήν Ἑλληνικήν ἀρχαιότητα μέχρι τῶν πρώτων μεταχριστιανικῶν αἰώνων, παρέχοντα φῶς, ἀλλά καί τό ζωογόνον αὐτῶν «πῦρ» σέ ἁγνές ἀνθρώπινες ψυχές.

Στήν Σαμοθράκη σήμερα σώζονται ἀρκετά ἐρείπια τῶν ἀρχαίων ἱερῶν τῶν Καβείρων.

Συνεχίζονται δέ καί τώρα ἀκόμη οἱ ἀνασκαφές ὑπό τοῦ Πανεπιστημίου Νέας Ὑόρκης.

Ὁ παλαιότερος ναός πού ἄφησε ἴχνη ὑποτίθεται πώς ἀνήκει στό τέλος τοῦ 4ου π. Χ. αἱ. (οἱ διαστάσεις του σημειώνονται στό σχέδιο). Πρέπει νά συνδέεται μέ κάποια ἀναδιοργάνωση τῆς λατρείας.

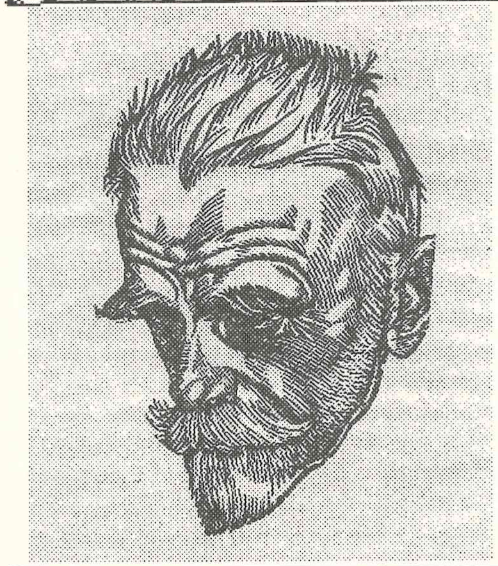
Στόν νεώτερο αὐτό ναό πού χρονολογικά ἀνήκει στά μέσα (ἢ λίγο ἀργότερα) τοῦ 2. αἱ. π. Χ. ἐμφανίστηκε προστῶο τεσσάρων κιόνων στά ἀνατολικά. Στά δυτικά ὑπάρχει μία αὐλή μέ δύο ὀρθογώνιους βόθρους θυσιῶν. Οἱ βόθροι πού ὑπηρετοῦσαν μία χθόνια λατρεία ὑπῆρχαν καί πρίν ἀπό τήν ἀνακαίνιση τοῦ ναοῦ.

Ἡ τελευταία μορφή τοῦ ναοῦ, ἡ ὁποία ἀκολούθησε τήν καταστροφή τοῦ προηγουμένου πού συνδέθηκε μέ τόν μιθριδατικό πόλεμο εἶχε μία στοά δεξιά καί ἀριστερά τῆς προσόψεως, ἀπέναντι τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου.

Ἐπίσης, σώζονται κάποια καί ἀπό τό Βοιωτικό Καβείριο, τό ὁποῖο κεῖται ἐγγύς τῆς δημοσίας ὁδοῦ Θηβῶν πρός τήν Λεβάδεια, σέ ἀπόσταση ἕξι χιλιομέτρων περίπου ἀπό τῶν Θηβῶν.

Εὑρήματα γενομένων ἄλλοτε ἐκεῖ ἀνασκαφῶν εὑρίσκονται τώρα στό Ἐθνικό Μουσεῖο Ἀθηνῶν.

Ταῦτα εἶναι ὅ,τι σώζεται σήμερα ἀπό μία ἔνδοξη πνευματική προσπάθεια αἰώνων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΥΗΣΗ

Ἡ ποίηση τοῦ Παλαμᾶ μοιάζει σάν ἀπέραντος γεωγραφικός χῶρος μέ ὅλων τῶν εἰδῶν τά τοπία.

Ἀπό τούς μικρούς καημούς τῆς Μεσολογγίτικης λιμνοθάλασσας ἀνεβαίνει σέ κορυφές ἀνεμόδαρτες καί ἀπό περιβόλια μέ κελαηδήματα πουλιῶν περνάει σέ λόχμες σκοτεινές, ἀπάτητες, θεριῶν περιπάτους.

Ὁ ἐθνικός πολεμιστής καί ὁ κοινωνικός ἐπαναστάτης, ὁ θρῆσκος καί ὁ ἀντικληρικός. Ὁ λυράρης τοῦ ἔρωτος καί ὁ ἀσκητής. Ὁ ὑμνητής τῆς σαρκικῆς ζωῆς καί ὁ ἀξεδίψαστος ἐρευνητής τοῦ Ἐπέκεινα. Ὅλα εἶναι ὁ Παλαμᾶς.

Ὁ ἴδιος διακονεῖ σέ ναούς καί γκρεμίζει εἴδωλα, μάχεται σέ κάστρα καί σέ ὁδοφράγματα, χαίρεται τόν ἥλιο, ρουφάει τούς χυμούς τῆς ζωῆς καί πνίγεται ἡ ἀνάσα του σέ σκονισμένες βιβλιοθῆκες. Ὁ ἴδιος παντοῦ, ὁ Παλαμᾶς.

Τοῦ ἔδωσαν πολλούς χαρακτηρισμούς καί τοῦ ἀνήκουν ὅλοι, κανένας ὅμως ξεμοναχιασμένος ἀπό τούς ἄλλους δέν μπορεῖ νά σταθεῖ, ὅπως δέν μπορεῖ κανένας νά πεῖ ὅτι ἡ γῆ εἶναι μονάχα ἥσυχα λιμάνια καί πράσινα λειβάδια, εἴτε μονάχα ψηλά βουνά καί ἄγρια φαράγγια.

Διότι κάθε καημός τοῦ κόσμου τούτου καί τῶν ἄλλων τῶν ἀγνώστων ὅλα εἶναι Παλαμᾶς.

«Ἀληθινός Παλαμᾶς» δέν ὑπάρχει ἕνας μόνον. Εἶναι πολλοί καί καθένας λάμπει ἀπό μία δέσμη ἀκτίνων τῆς ἀλήθειας.

Ὁ ἴδιος ἔλεγε πώς ἔχει «πολλά ἐγώ», διαβατικός, χωρίς νά πολυστέκεται σέ τίποτε. «Ἔχω τήν συνείδηση -ἔλεγε- πώς ἕνας δέν εἶμαι».

Ἔτσι, δέν θά σταθεῖ παρεξήγηση ἄν διατυπωθεῖ ἡ γνώμη χωρίς καμία ἀπολύτως πρόθεση μονοπωλήσεως, ἀλλά οὔτε κἄν ὑπεροχῆς αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἔναντι ἄλλων- ὅτι ὑπάρχει καί ἕνας Παλαμᾶς μεταφυσικός.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στήν αὐτοβιογραφική «Ποιητική» του τονίζει καθαρά:

«Μεταφυσική ἀνησυχία στά πρῶτα μου χρόνια, πού ἀπ' αὐτά σφραγίζεται καί ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου, ἴσα μέ τά τελευταῖα του, μπορῶ νά πῶ πώς δέν εἶχα. Μοῦ ἔλειπε φροντίδα γιά τά ὑπερούσια...».

Ὁ δρόμος τοῦ Ποιητοῦ πρός τήν μεταφυσική, καθώς, ἄλλωστε, καί πρός ὅλα τά ποιητικά του τοπία, πέρασε μέσ' ἀπό σελίδες βιβλίων. Τήν ψυχολογία του τήν ὀνόμαζε βιβλιόπαθη.

«...**Ἔζησα καί ζῶ μέ βιβλία... Ἕνα βιβλίο στό χέρι της κρατοῦσε ἡ Μοῦσα, ὅταν ἦρθε καί μέ φίλησε...**».

Στά «*Περάσματα καί Χαιρετισμούς*» ὑπάρχει ἕνα ποίημα μέ τήν ἐπιγραφή «**Τά φτερά**». Εἶναι:

**«Τά φτερά
πού τά πῆρες καί πέταξες
ὅμως ὄχι στά οὐράνια,
μά πάλι πρός τή γῆ,
γιατί ἐκείνη ὁ μαγνήτης μας
καί ἡ πατρίδα μας εἶναι
ἡ μεγάλη».**

Αὐτά τά φτερά -ὁ ποιητής τό λέγει- εἶναι ἡ ψυχή πού ἐπανέχεται σέ ἕνα σῶμα καί χαράζει τόν δρόμο του «σ' ἑνός ἀγγέλου ἀπάνου τό ἀχνάρι». Στήν ἴδια συλλογή, ὑπάρχει «**ἡ Ψυχή**». Νά, τό πρῶτο καί τό τελευταῖο τετράστιχο:

**«Εἶμαι ἡ ψυχή καί ντύθηκα τό σῶμα
γιά νά σέ βρῶ
καί τό φιλί πού φλόγισα τό στόμα
γιά νά σέ χαρῶ...
Εἶμαι ὁ νεκρός πού θά ξαναγυρίζω
μέ νέα πνοή μέ σχῆμα νέο,
γιά νά τήν ξαναρχίσω
μ' ἐσέ τή ζωή».**

Σ' αὐτά τά δύο ποιήματα διατυπώνεται ἡ ἀποκρυφιστική θεωρία ὅτι δέν εἶναι τό ἀνθρώπινο σῶμα πού ἔχει ψυχή, ἀλλά ἡ ψυχή πού ντύθηκε ἕνα σῶμα, κατέβηκε σέ πυκνότερη ὕλη γιά νά ἐκφρασθεῖ καί νά ἐξελιχθεῖ. Σύμφωνα μέ τήν ἴδια θεωρία, ἡ ψυχή εἶναι ἐξόριστη σ' αὐτόν ἐδῶ τόν τόπο καί ὅταν λάβει συνείδηση τῆς θείας φύσεώς της τείνει νά γυρίσει στήν πρώτη βαθμίδα καί νά ξανάβρει τίς λαμπρές ἰδιότητες πού κοιμήθηκαν μέσα στό χονδροειδές ὑλικό σῶμα.

Ὁ Παλαμᾶς εἶδε τήν ζωή σάν ἕνα τμῆμα μεγάλου ταξιδιοῦ. Δέν δέχθηκε τόν θάνατο σάν ἐκμηδένιση. Στό ποίημα «*Γιά μιά πεθαμένη*» λέγει:

**«Διαβάτη,
μήν κλαῖς τή λιγόζωη παρθένα,
κι' ἐκείνη ἀπ' τῆς γῆς τή βαθειάν
ἀγκαλιά ξανά θά προβάλη
στόν ἄσωστο κόσμο μέ κάλλη
καί ἴδια καί ξένα
τ' ἀρχαῖο πουλάκι σέ νέα φωλιᾶ».**

Ἀλλά τό σπουδαιότερο ἀπό τά μυσταγωγικά ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ εἶναι:

«Ὁ θάνατος τῆς κόρης».

«Ἤδη γάρ ποτε ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε θάμνος τε οἰωνός τε καί ἐν ἁλί νήχυτος ἰχθύς».

Γιατί ἐγώ κάποτε ἐγεννήθηκα καί νέος καί νέα καί θάμνος καί πουλί καί μέσα στήν θάλασσα ἰχθύς. *(Ἐμπεδοκλῆς)*

Γνωρίζω κάποια μυστικά,
πού δέν τά ξέρουν ἄλλοι...

Ἀφοῦ ξεχώρισες ἀπ' τήν ἀγκάλη
ἀπ' τήν ἀγκάλη τοῦ Παντός
πρὶν τῆς Ζωῆς τό κῦμα
σέ ρίξη στ' ἀκρογιάλια μας
μέ κόρης ἁγνῆς σχῆμα
ἀφοῦ ξεχώρισες Ψυχή,
λευκή σάν Γαλαξίας
ἀπ' τήν γαλήνη τῆς ἀνυπαρξίας,
ἔνοιωσες πρῶτα τήν ζωή
μέσα στῆς γῆς τά βάθη
ἀκίνητη, ἄνεργη, θολή
καί δίχως νοῦ καί πάθη.

Πετράδι πρωτοβρέθηκες
βαθειά σ' ἀνήλια μέρη,
καί μιάν ἡμέρα σκόρπισες
λευκή φεγγοβολιά·
μά πρὶν στολίσῃς κανενός τό χέρι,
καί στέμμα πρὶν πλουτίσῃς βασιλιᾶ,
ἡ Μοῖρα ἦλθε
τήν λάμψι σου νά κόψη
καί χάθηκες κι ἄλλαξε ὄψι.

Κι ἀκόμα ἀνέβης ἕνα σκαλοπάτι,
τήν σκάλα τήν τεράστια, τή Ζωή,
κι ἔγινες κρίνο ὁλόλευκον·
ἀλλά προτοῦ
ἕνα μάτι νά σ' ἀντικρύση,
καί προτοῦ σέ χαϊδέψη μιά πνοή,
ἡ Μοῖρα σέ ξερρίζωσε, μαράθηκες,
καί πάλι μορφήν ἐπῆρες ἄλλη.

Ἄλλη ἀκριβώτερη μορφή
μέ πιό σοφά στολίδια· καί, κύκνος,
γλυκοτάραξες τῆς λίμνης τά νερά.

Ἀλλ' ὅμως πρὶν ἀνοίξῃς τά φτερά
γοργά γιά μακρινά ταξείδια,
ἡ Μοῖρα κάρφωσε τό πέταμά σου,
καί πέθανες, κι ἀνοίχτηκαν
ἄλλοι οὐρανοί μπροστά σου.

Ἄλλοι οὐρανοί
κατάβαθοι κι ἀσύγκριτοι,
κι ἐφάνης,
στά νυχτωμένα μάτια μας
ὁλόφωτη παρθένα·

Ἀλλ' ὅμως πρὶν νά κάνῃς
τήν εὐτυχία μιᾶς καρδιᾶς,
πού εἶχε πλαστῆ γιά σένα,
τῆς Μοίρας ἦταν ἡ βουλή,
καί σ' ἔβαλαν νά κοιμηθῆς
πάλι βαθειά στό χῶμα...

Ψυχή,
ποιό σχῆμα σέ προσμένει ἀκόμα;
Ποιός κόσμος ἐντελέστερος,
Παρθένα σέ καλεῖ;

Ἀλλά γνωρίζω κάποια μυστικά
πού δέν τά ξέρουν ἄλλοι...

Δέν ἀρμενίζεις πλέον γλυκά γλυκά,
δέν σέ τραβάει κανένα περιγιάλι·
δέν ἔχεις πιά καρδιά,
εὐωδιά καί ἀκτῖνες καί φτερά,
καί δέν σέ ξεχωρίζει πιά θωριά,
ὀμορφιά καμμία, δέν σέ μεθάει πιά
τοῦ κόσμου ἡ χαρά
τοῦ κόσμου δέν σέ δέρνει ἡ τρικυμία.

Τίποτε πλέον
τ' ὄνειρο τοῦ Κόσμου
-ὄνειρο πλάνο- πιά τίποτε,
στά μάτια σου δέν θά τό ξαναφέρῃ,
καί πιά ν' ἁπλώσῃ δέν μπορεῖ,
Ψυχή, σ' ἐσένα ἐπάνω
ἡ μοῖρα σιδερένιο χέρι.

Ἡ θεία τοῦ Παντός Δικαιοσύνη,
ἡ ὁλάγρυπνη,
τήν ἄφθαστη ἀνάπαυσι σοῦ δίνει.

Γιατί ἀπ' τήν στιγμή τήν μακρινή
πού ἦρθες,
ξεχώρισες Ψυχή,
λευκή σάν Γαλαξίας
ἀπ' τήν γαλήνην τῆς ἀνυπαρξίας,
ἄδολη, πάναγνη ἔζησες,
ἔλαμψες, μοσχομύρισες.

Γι' αὐτό μέσ' στήν γαλήνη
τήν παντοτεινή,
μέσ' στήν ἀσάλευτη γαλήνη
ἐγύρισες.

Γνωρίζω κάποια μυστικά,
πού δέν τά ξέρουν ἄλλοι...

«Ὁ θάνατος τῆς κόρης» ἀρχίζει μέ τήν δήλωση τοῦ Ποιητοῦ ὅτι γνωρίζει κάποια μυστικά (πού ἀπέκτησε μέ τήν μύησή του) γιά τήν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς μέσω τῆς ἐξελίξεως τῶν μορφῶν.

Σ' αὐτό τό ἐξαιρετικό μυσταγωγικό ποίημα, προβάλλει μέ συναρπαστικό λυρισμό ἡ ταινία τῆς ἐξελίξεως ἀπό τήν πρωτόγονη στοιχειακή οὐσία ἴσα μέ τόν οὐρανό τῶν ὀνείρων, ἡ ἐξέλιξη τῆς ζωῆς διά μέσου τῶν ὀρυκτῶν, τῶν φυτῶν καί τῶν ζώων στόν ἄνθρωπο καί ἡ τελειοποίηση τοῦ ἀνθρώπου.

Διαφαίνεται, λοιπόν, στό ποίημα ἡ ἐξέλιξη τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς μέσα σέ ἑκατομμύρια χρόνια, ἀπό τό ὀρυκτό στό φυτικό, ἀπό τό φυτικό στό ζωϊκό, ἀπό τό ζωϊκό στό ἀνθρώπινο βασίλειο καί ἀπό τό ἀνθρώπινο στό θεῖο, ἡ διαδοχική μετεν-

σάρκωση τῶν ψυχῶν χάριν τῆς ἐξελίξεώς τους, ἡ ἰδέα τῆς ζωῆς ὡς μιᾶς κλίμακος μέ πολλές βαθμίδες χωρισμένες ἀπό θανάτους, ἡ πίστη ὅτι ὑπάρχει Θεία δικαιοσύνη πού «δέν ἀμείβει οὔτε τιμωρεῖ» ἀλλά διευθετεῖ τήν ἐνέργεια, τήν ὁποία οἱ πράξεις τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου, ἔχουν ἐξαπολύσει, ὥστε νά τοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, μέ τίς διαδοχικές μετεκπαιδεύσεις στό σχολεῖο τῆς ζωῆς, νά ἐξυψωθεῖ, νά ἐξαγνισθεῖ, νά ἀνέλθει, νά ξεφύγει ἀπό τό «σιδερένιο χέρι τῆς Μοίρας», τόν νόμο τῶν μετενσαρκώσεων, νά ταυτισθεῖ μέ τήν ἀρχική θεία οὐσία...

Ἐκεῖνο πού ἔχει ξεχωριστή σημασία εἶναι ὅτι «*ὁ Θάνατος τῆς κόρης*» ἐγράφη στά 1892 καί περιελήφθη στήν συλλογή **«Τά μάτια τῆς ψυχῆς μου»** πού ἐκυκλοφόρησε ἐκεῖνο τόν χρόνο ἐνῶ τό ἐνδιαφέρον τοῦ Παλαμᾶ γιά τήν Μεταφυσική καθώς προκύπτει ἀπό τήν ἀλληλογραφία του, διετηρεῖτο μέχρι καί τοῦ 1934. Συνολικά πάνω ἀπό 40 χρόνια...

Σ' αὐτόν τόν μισόν αἰῶνα, μέσ' ἀπό τήν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ δέν ἔπαψε νά βροντάει ἡ νεοσυρμή τοῦ ἔπους καί νά κυλάει γάργαρα τοῦ λυρισμοῦ ὁ ποταμός ἀλλά ἐπίσης δέν ἔπαψε νά ρέει καί ἡ πηγή ἡ μυστική...

Ὁ Παλαμᾶς ὁ πολύτροπος διετήρησε μέχρι τέλους καί τήν μορφή τοῦ Μύστου.

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ

Ὤ! ἡ πρωτοφανέρωτη
ἁρμονία! «Ἕνα εἶναι τά πάντα,
κράζει ἐκείνη, μία εἶναι σάρκα,
μία ψυχή καί παντοῦ,
γύρω, ἐμπρός, πίσω,
καί στά πιό βαθιά
καί στά τετράψηλα,
καί παντοῦ παντοῦ εἶναι γῆ!

Καί ὅπως εἶναι γῆ παντοῦ,
ἔτσι ἀπό παντοῦ μᾶς περιζώνει
τό γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

Δέν ὑπάρχει ἀπάνου,

μήτε κάτου,

μόνο ἐκεῖ δέν εἶναι

τά ἐπουράνια,

τά ἐπίγεια δέν εἶναι μόνο ἐδῶ.

Τό καράβι μας ἀδιάκοπα
ἁρμενίζει στόν ὠκεανό τόν
οὐρανό!»

Κ. ΠΑΛΑΜΑ

ΑΙΝΙΓΜΑ ΣΦΙΓΓΟΣ ΘΗΒΑΙΚΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΔΟΘΕΝ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΟΙΔΙΠΟΔΑ

Ἔστι δίπουν ἐπί γῆς καί τετράπουν, οὗ μία φωνή. Καί τρίπουν, ἀλλάσσε δέ φυήν μόνον, ὅσσ' ἐπί γαῖαν ἑρπετά κινεῖται, ἀνατ' αἰθέρα, καί κατά πόντον. Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐρειδόμενον ποσί βαίνει ἔνθα τάχος γήζοισιν ἀφαυρότερον πέλει αὐτοῦ.

Ὑπάρχει δίπουν ἐπί τῆς γῆς καί τετράπουν τοῦ ὁποίου ἡ φωνή εἶναι μία καί τρίπουν, ἀλλάσσει δέ μορφήν μόνον, ὁσάκις ἐπί τήν γῆν εἰς ἑρπετά κινεῖται καί ἀνά τόν αἰθέρα καί κατά τήν θάλασσαν. Ἀλλά ὁπόταν εἰς περισσότερα στηριζόμενον πόδια βαδίζει ἐκεῖ ὅπου ἡ ταχύτης τῆς γῆς, κινεῖται ἀσθενέστερον αὐτῆς.

ΛΥΣΗ ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ: Η ΨΥΧΗ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: ΚΑΔΜΟΣ-ΛΑΪΟΣ (Ἔγγονός του)- Οἰδίπους- Ἰοκάστη

ΛΑΪΟΣ= Υἱός ἡλιακοῦ λόγου - ΙΟΚΑΣΤΗ= Μήτηρ τιτανική (γῆ)

ΟΙΔΙΠΟΥΣ= Μύστης ὑποστάς πτώση πνευματική.

ΟΡΦΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ: ΦΥΗ (Φύω): Τό ἀνάστημα τοῦ σώματος (δέμας), ἐν γένει κάλλος, φυσική χάρη, ἅπασα ἡ μορφή, ἡ σωματική κατάσταση καί ἡ νοερά, τό φῦλο καί τό γένος. ΑΦΑΥΡΟΣ: Ὁ ἀσθενής, ἀδύνατος (ἀφαύω), στεγνώνω, ξηραίνω τί, καίω, μαυρίζω, ξηραίνομαι, διψῶ, ἐπιθυμῶ ἐκ ψυχῆς, κατακαίεται ἡ καρδιά μου ἀπό πόθον.

ΕΦΥΓΕΣ ΝΩΡΙΣ ΗΡΙΚΕΠΑΙΕ ΚΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ ΦΙΛΕ!

Ὅμως ἀκόμα καί στήν τελευταία σου πράξη σ' αὐτήν τήν ζωή, ἔδωσες ἕνα δεινό χτύπημα ἐναντίον τοῦ σκότους Μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ σου **ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΕΤΕΛΕΣΘΗ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΗΔΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΘΟΣ!** Πέμψαμε τήν ψυχή σου εἰς τάς ἀγκάλας τῆς θείας Δέσποινας ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ καί τοῦ μεγάλου πατρός τῶν Κόσμων ΔΙΟΣ καί οὐχί εἰς τάς ἀγκάλας τοῦ Ἀβραάμ ὡς πράττουν οἱ μελανοφοροῦντες. Τήν ψυχή τοῦ ἀγωνιστοῦ τῆς Πατρώας Θρησκείας Ἡρικεπαίου. Τό εἶχες ἄλλωστε ζητήσει ἀπό τήν οἰκογένειά σου τήν ὁποία καί συγχαίρομε θερμότατα γιά τό ἄριστο μέτρο τοῦ τελικοῦ χαιρετισμοῦ. **Παράδειγμα πρός μίμησιν! Ἔφυγες νωρίς φίλε Ἡρικεπαῖε,** κοιμήθηκες τυλιγμένος σέ δάφνες, κρατώντας στά χέρια ἀντί γιά σταυρό τήν **Πλατωνική Πολιτεία!** Εἴθε ἐκεῖ πού ὁδεύεις νά βοηθηθεῖς γιά τήν αἰθερική της ἀνάγνωση. Εἴθε νά ἔχεις γρήγορη ἐπάνοδο, γιά νά συνεχίζεις τόν ἀγώνα σου ἐναντίον τῶν ἀρνητικῶν. Εἴθε καί νά καταστεῖς ἄξιος ἔνοικος τῆς Οὐράνιας Πολιτείας. **Ἀγάπησες τούς Ἀθανάτους, εἴθε νά σταθοῦν ἀρωγοί στό ταξίδι σου!**

Ρ.Α.

ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Μεγάλο εἶναι τό θέμα τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου. Μεγάλο σέ σπουδαιότητα.

Πάντοτε τοῦτο ὑπῆρξε, καί σήμερα ἀκόμη ἀποτελεῖ πρόβλημα μέ δύσκολη τήν λύση του, γιά κάθε ἄνθρωπο πού σκέπτεται λίγο ἤ πολύ.

Πρόβλημα γιά τήν φιλοσοφία, πρόβλημα γιά τήν ἐπιστήμη. Γιά τίς θρησκεῖες, ὅμως δέν ἀποτελεῖ πρόβλημα, γιατί αὐτές ἐκφράζουν τό ζήτημα δογματικά.

Εἶχε ἡ δημιουργία ἀρχή ἤ δέν εἶχε;

Ὁ Κόσμος ἔγινε διά μιᾶς ἤ βαθμιαίως;

Ἡ δημιουργία ἔχει σταματήσει ἤ συνεχίζεται;

Αὐτά καί ἄλλα εἶναι τά ἐπιμέρους προβλήματα, πού ὅλα μαζί κάνουν τό μεγάλο ἐρωτηματικό: Πῶς ἔγινε ὁ Κόσμος.

Ἄς πάρουμε, λοιπόν, τό θέμα ἀπό ἐκεῖ πού πρέπει.

Εἶχε ὁ Κόσμος ἀρχή;

Καί πρῶτα νά δοῦμε τί γνώμη ἔχει στό ζήτημα αὐτό ἡ φιλοσοφία.

Σάν λέμε ὅμως φιλοσοφία εἶναι κάτι τό ἀόριστο καί γενικό. Καλύτερα θά ἦταν νά ποῦμε: οἱ διάφορες φιλοσοφικές σχολές, ἀρχαῖες καί νεώτερες.

Οἱ περισσότερες λοιπόν θέλουν ἀρχή στήν δημιουργία. Ἀντίθετα, μερικές θεωροῦν τό Σύμπαν Ἄναρχο, χωρίς ἀρχή.

Στήν ἐπιστήμη πάλι διαφορετικές ὑπάρχουν ἀντιλήψεις γιά τό ζήτημα.

Ἄλλοι ἐπιστήμονες λένε ὅτι τίποτα δέν μπορεῖ νά διατυπωθεῖ ἐπάνω στό πρόβλημα αὐτό· ἄλλοι δέ, σάν τόν πυρηνικό φυσικό Ὀπενχάϊμερ, εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ὁ κόσμος ἀποτελεῖ ἕνα φυσικό φαινόμενο καί συνεπῶς ἔχει ἀρχή.

Τέλος, οἱ δογματικές ἀντιλήψεις δίδουν στόν Κόσμο ἀρχή:

Ἔχει ἀρχή ἡ δημιουργία!

Στό ζήτημα αὐτό παίρνει βέβαια θέση καί ἡ ἐσωτερική παράδοση. Ἡ ἐσωτερική παράδοση εἶναι γιά ἕναν χωρίς προκαταλήψεις ἐρευνητή μία σπουδαία πηγή γνώσεως.

Εἶναι ἡ σοφία αἰώνων πού ἔχει ἀκτινοβολήσει ἀπό τά ἀρχαῖα Ἱερά. Εἶναι μία πηγή θεία, πιό πέρα ἀπό τήν συνηθισμένη ἄνθηση καί τό λογικό τοῦ συνηθισμένου ἀνθρώπου.

Ἡ ἐσωτερική παράδοση δέν ἔχει τήν πηγή της στήν σοφία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά στήν θεία Σοφία, στήν Σοφία Κόσμου θείου, τῶν θείων ὄντων πού στέκει ψηλότερα ἀπό τόν κόσμο τῶν ἀνθρώπων:

Στόν Κόσμο τῶν «μετά τῶν Θεῶν οἰκούντων» τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ θεία ὅμως Σοφία γιά νά φθάσει στούς ἀνθρώπους, θέλει κάποιον ἀγωγό. Καί ὁ ἀγωγός αὐτός ἦταν στούς καλούς καιρούς τά Ἱερατεῖα τῶν Μυστηρίων.

Οἱ Λατῖνοι εἶχαν μία πολύ πετυχημένη παραστατική ἔκφραση γιά τόν ἀγωγό αὐτόν, πού τόν ἀποτελοῦσαν οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Μυστηρίων τῆς προϊστορικῆς Ρώμης, τοῦ καιροῦ τοῦ Νουμᾶ τοῦ Πομπιλίου.

Ὁ περίφημος ἐκεῖνος ἀγωγός εἶχε τό ὄνομα *Σύλλογος τῶν Ποντιφήκων*, δηλαδή τῶν *Γεφυροποιῶν* πού κατεσκεύαζαν σάν νά λέμε, *πνευματικές γέφυρες* μεταξύ τοῦ Οὐρανοῦ καί τῶν Μυστηρίων τῆς Ρώμης καί ἔτσι εἶχαν τήν κοινωνία μέ τόν θεῖο Κόσμο.

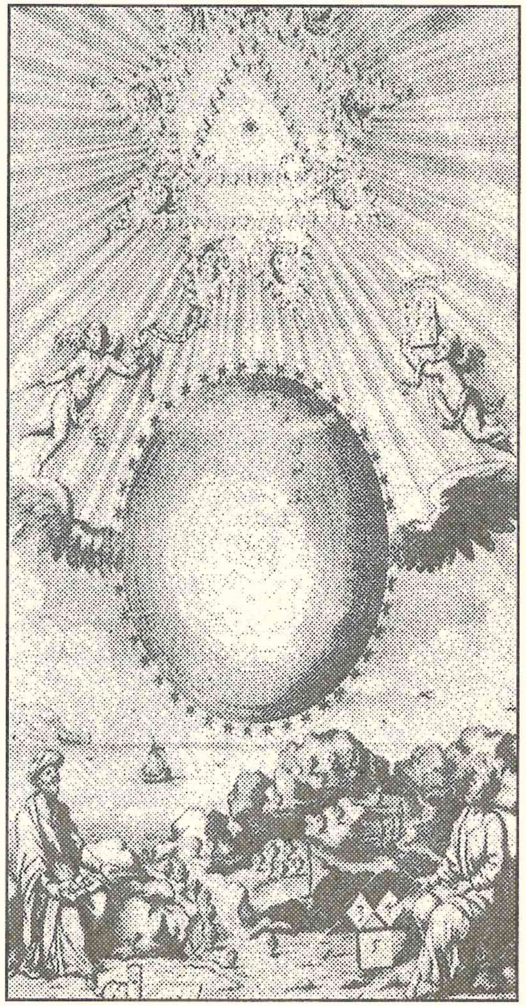
Ὁ ἱερός ὅμως ἐκεῖνος θεσμός ξέπεσε στά χρόνια τῆς ἱστορικῆς Ρώμης, τόν δέ μεσαίωνα ξέπεσε καί ὁ τίτλος ἀκόμη, πού σήμερα ἔχει χαμένη κάθε ἀξία.

Λίγες, ὅμως, ἀλήθειες ἀπό τήν θεία Σοφία ἔχουν βγεῖ ἀπό τά ἱερά καί τούς Ναούς, οἱ πλέον ἐξωτερικές. Μαζί μ' αὐτές καί κοσμογονικές ἀλήθειες πού δίδουν ἀπάντηση σέ ἐρωτήματα, ὅπως τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας.

Γιά νά πάρουμε καί ἐμεῖς τήν ἀπάντηση θά ἐπικαλεσθοῦμε ἕναν ἀντιπροσωπευτικό πυθαγόρειο φιλόσοφο, τόν γνωστόν Φιλόλαο.

Σέ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο του «αἱ Βάκχαι» λέγει τά ἑξῆς:

«Ὁ κόσμος εἶναι ἑνιαῖος, ἄρχισε δέ νά γίνεται ἀπό ἕνα σημεῖο κεντρικό, πού βρίσκεται στίς ἴδιες ἀποστάσεις ἀπό τά ἄνω καί τά κάτω. Τό ἀρχικό ἕνα πού εἶναι ἡ ἀρχή τῆς γενέσεως τοῦ Κόσμου, λέγεται ἑστία».

Καθώς δέ εἶναι γνωστόν, οἱ πυθαγόρειοι ἔλεγαν τόν Κόσμο **ἁρμονία** γιά τήν τάξη πού ὑπάρχει σ' αὐτόν.

Ἑπομένως, ἡ ἀρχή τῆς δημιουργίας ἔγινε σέ ἕνα σημεῖο μέσα στήν ἀταξία πού ἐπικρατοῦσε πρίν ἀπό τήν δημιουργία. Μέσα στό Χάος, καθώς ἔλεγε τήν ἀταξία αὐτή ὁ Ἡσίοδος.

Ἄλλο κατά μέρος ζήτημα ἐπάνω στό θέμα τῆς δημιουργίας εἶναι, καθώς εἴπαμε, ἡ διάρκεια αὐτῆς, δηλαδή μέ τί τρόπο ἔγινε ὁ Κόσμος. Βαθμιαίως ἤ διά μιᾶς;

Ἡ δημιουργία ἔγινε λίγο-λίγο καί ὕστερα σταμάτησε ἤ συνεχίζεται καί τώρα ἀκόμη;

Στό πρόβλημα τοῦτο δίδουν ἀπάντηση **τά διάφορα φιλοσοφικά συστήματα, ἡ ἐπιστήμη καί οἱ θρησκεῖες**.

Οἱ λύσεις πού δίδουν εἶναι ὅλες σχεδόν ἑτερόχρονες. Δηλαδή πώς ἡ δημιουργία δέν ἔγινε ταυτόχρονα ἀλλά μέσα σέ μεγάλα διαστήματα χρόνου. Ἐξαίρεση κάνουν νεώτερες θεωρίες τῆς ἐπιστήμης πού εἶναι ταυτόχρονες:

Πώς ὁ κόσμος ἔγινε δηλαδή μέ μιά τεραστία ἔκρηξη πού τά ἀποτελέσματά της διαρκοῦν ἀκόμη καί ἔχουν σάν συνέπεια τήν λεγομένη διαστολή τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ ἐσωτερική παράδοση ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ Κόσμος δέν ἔγινε οὔτε διά μιᾶς, οὔτε ὅτι ἡ δημιουργία ἔγινε σέ μεγάλο χρόνο καί ὕστερα σταμάτησε.

Τήν διάρκεια τῆς δημιουργίας θεωρεῖ ἀπεριόριστη, ἄπειρη. Ἀπό τότε πού ἄρχισε συνεχίζεται καί τώρα ἀκόμη, στά πέρατα τοῦ Σύμπαντος.

Τήν ἀλήθεια αὐτή τήν ἔχουν ἐκφράσει οἱ πυθαγόρειοι σάν ἔδωσαν τόν ὁρισμό τί εἶναι Φύσις.

Τόν ἔχουν διατυπώσει μέ τό περίφημο ἀριθμολογικό τους σύστημα, πού εἶναι ποιοτικό καί ἔχει τόσο κακοποιηθεῖ καί ἀπό τούς παλαιούς καί ἀπό τούς νεωτέρους. **«Φύσις»** ἔλεγαν, **«εἶναι ἀριθμός παμμέγιστος ἀεί συντελούμενος»**.

Ἤτοι εἶναι κάτι τό πάρα πολύ μεγάλο πού πάντοτε γίνεται. Εἶναι δηλαδή ἄπειρος ἐν τῷ γίγνεσθαι καί ὄχι ἄπειρο γεγενημένο.

Ὁ Κόσμος λοιπόν, ἐάν θεωρηθεῖ σέ κάθε στιγμή χρόνου, ἔχει πέρατα, εἶναι πεπερασμένος. Τά πέρατα, ὅμως, αὐτά διαρκῶς ἐπεκτείνονται, γιατί οἱ ἐκδηλωμένες ἐκεῖ, στά πέρατα τῆς δημιουργίας, οὐσίες τοῦ Σύμπαντος ἐπιδροῦν στίς οὐσίες τοῦ Χάους, πού περιβάλλει τόν Κόσμο, γιά ἐκδήλωση.

Στήν ἑτερόχρονη αὐτή δημιουργία τοῦ Κόσμου δικαιολογοῦνται οἱ τόσο ἔκδηλες μέσα σ' αὐτόν διαφορές στίς μορφές καί ὄντα.

Ἐάν ὁ κόσμος εἶχε γίνει διά μιᾶς, ὅλα τά πράγματά του θά ἦταν τά ἴδια καί ἰσοδύναμα καί ἔτσι καμιά πρόοδος δέν θά ἦταν δυνατή. Ἐνῶ μέσα στήν Φύση παρατηρεῖται τό ἀντίθετο.

Τά παλαιότερα δημιουργήματα εἶναι πιό δυναμικά ἀπό τά νεώτερα καί ἐπιδροῦν εὐεργετικά γιά τήν ἀνέλιξή τους. Ἰδού ἕνα ἠθικό παράγγελμα, παρμένο ἀπό τήν οἰκονομία πού ἔχει ἡ Φύση, ὅπως ὁ ἰσχυρότερος ἐπιδρᾷ εὐεργετικά στόν ἀσθενέστερο καί ὄχι νά τόν καταπιέζει, ὅπως δυστυχῶς πολλές φορές γίνεται.

Καί τώρα, σάν τό' φερε ἔτσι ὁ λόγος, γιά νά ὁλοκληρώσουμε, κάτι θά πρέπει νά ποῦμε καί γιά τό Χάος πού ἀναφέραμε.

Γιά τήν ἀδιαμόρφωτη καί ἀνεκδήλωτη κατάσταση πού προϋπῆρχε τῆς δημιουργίας, τήν δυνάμει, ἀλλά ὑπαρκτή κατάσταση τό κοσμογονικό ὠόν, καθώς τήν ἔλεγαν οἱ Ὀρφικοί.

Ἡ κατάσταση λοιπόν αὐτή ὑφίσταται στά ἑκάστοτε πέρατα τῆς δημιουργίας.

Ἡ ὑπαρκτή ἀλλά ἀνεκδήλωτη αὐτή κατάσταση δέν εἶναι μορφική, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι μορφή, ἡ δέ νόηση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τῆς ψυχῆς του διά τῆς μορφῆς του.

Ἔτσι, μόνον μορφικά, ἐκδηλωμένα, μπορεῖ νά ἐρευνήσει καί ὄχι μή μορφικά, μή ἐκδηλωμένα, ὅπως εἶναι τό Χάος. Εἶναι αὐτό ἕνας κανών.

«*Τό ὅμοιον διά τοῦ ὁποίου γιγνώσκεται*» καθώς ἔχει γράψει ὁ Παρμενίδης.

Γιά τοῦτο καί ἡ ἐσωτερική παράδοση δίκαια θεωρεῖ ὅτι τό Χάος εἶναι ἀπροσπέλαστο στήν νόηση τοῦ ἀνθρώπου, δέν δύναται νά τό φθάσει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἔλεγε ὁ νεοπλατωνικός Πρόκλος.

Ἕνας δέ ἄλλος φιλόσοφος νεώτερος ἔχει γράψει ὅτι τό Χάος εἶναι ἀπρόσιτο, ὄχι μόνο στόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί στήν διανόηση καί τοῦ μεγαλυτέρου θεοῦ.

Γιά τήν κατάσταση τοῦ Χάους ὁ φιλοσοφημένος ἄνθρωπος θά μποροῦσε ἴσως νά σχηματίσει μία ἰδέα δι' ἀφαιρέσεως, καθώς λέγουν.

Ἀλλά τό ζήτημα εἶναι δύσκολο, γιατί θά πρέπει κατά ἕναν τρόπο ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νά προσπαθήσει νά συλλάβει πῶς θά ἦσαν τά πράγματα τῆς Φύσεως χωρίς ἰδιότητες, δηλαδή χωρίς ὄγκο, σχῆμα, βάρος, χρῶμα κ.ἄ.

Δύσκολο, καθώς εἴπαμε, ἤ μᾶλλον ἀδύνατο, γιατί ἡ πεῖρα μας ἀπό τά αἰσθητήρια καί τήν νόηση πού διαθέτουμε, μόνον στά μορφικά πράγματα τῆς Φύσεως εἶναι συνηθισμένη.

Τό ἴδιο μᾶς συμβαίνει καί γιά τίς κοσμικές οὐσίες πού μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ ἐσωτερική παράδοση, **τήν συνεχῆ καί τήν ἀτομική**.

Δέν μποροῦμε οὔτε νά τίς δοῦμε οὔτε νά τίς φαντασθοῦμε, γιατί ἡ κάθε μία μόνη της δέν εἶναι μορφική ὥστε νά τήν συλλάβουμε.

Οἱ δύο ὅμως μαζί σχηματίζουν τίς ὑλικές μορφές πού τίς ἐλέγχουμε μέ τίς αἰσθήσεις καί τό νοητικό μας.

Ὁ Διδάσκαλος Σ. Ν.*

Ἐπέρασες ἀπό τήν γῆ κι ἔρριξες ἡλιαχτίδες,
ἐλυώσανε οἱ παγετοί κι ἦρθαν ἀλκυονίδες.
Καί σάν ἐργάτης ἄρχισες νά χτίζεις τόν ναό σου
μέ φῶς ἀπό τόν οὐρανό καί μέ πηλό δικό σου.
Ἔβαλες θέμελα γερά κι ἀλύγιστες κολῶνες γιά νά σταθῆ ἀκλόνητος
καί μέσα στούς αἰῶνες καί στόν ναό ἐμπήκαμε σάν νά τανε δικός μας
κι εἴπαμε: Χαῖρε Σιγμανί, εἶσ' ὁ Διδάσκαλός μας!

* ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΝΑΓΟΣ (νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος 1968 - 1933)

Τελέσιλα - Λήδα Κυπαρισσιώτου

ΒΟΥΛΑΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΟΜΗΡΙΚΗ ΠΥΛΟ

Μεταξύ τῶν 1250 πινακίδων πού ἀνακαλύφθηκαν στά ἀρχεῖα τοῦ Παλατιοῦ τοῦ Ἐγκλειανοῦ, συνολικά ὑπάρχουν περί τῶν 750 πού ἀφοροῦν γυναῖκες.

(Ὑπολογίζεται ὅτι ἀπό αὐτές ζοῦσαν 450 στό παλάτι, 100 στήν Ἐγγύτερη Περιοχή τοῦ Βασιλείου καί 200 στήν Ἀπώτερη Περιοχή). Οἱ πινακίδες αὐτές πού βρέθηκαν στό παλάτι τοῦ Ἐγκλειανοῦ κατά τίς ἀνασκαφές τῶν χρόνων μεταξύ 1939-1956 ἦταν γραμμένες στήν Γραμμική γραφή Β', διαβάστηκαν ἀπό τόν Ἄγγλο ἀρχιτέκτονα Michael Ventris καί μελετήθηκαν ἀπό τούς J. Chadwick. E. Bernet, McDonald, H. Ota, L. R. Palmer, C. W. Shermecdine, E. Vermeule καί ἄλλους (ἀσφαλῶς δέν ἀκούσατε κανένα ἑλληνικό ὄνομα).

Μποροῦν νά χωρισθοῦν σέ δύο ὁμάδες, ἡ πρώτη ὁμάδα περιλαμβάνει ὅλες, ὅσες περιγράφονται μέ τό ἰδεόγραμμα, πού σημαίνει ΓΥΝΑΙΚΑ καί ἡ δεύτερη ὁμάδα περιέχει τίς γυναῖκες πού ἀναγνωρίζονται (ὅτι πρόκειται γιά γυναῖκες) ἀπό τό ὄνομά τους ἤ τόν τίτλο τους.

Στόν Ἐγκλειανό πού ὁμοιότητα δέν ἔχουμε πουθενά ἀλλοῦ στόν Μυκηναϊκό κόσμο (ὅπως στήν Κνωσσό, στίς Μυκῆνες, στήν Θήβα κ.λ.π.) ὑπάρχει κατάλογος γυναικῶν μέ τά ἀτομικά ὀνόματά τους καί μέ τό ἰδεόγραμμα ΓΥΝΑΙΚΑ μετά ἀπό κάθε ὄνομα, ἐκτός ἀπό μία μόνον ἐξαίρεση.

Μετά ἀπό μελέτες καί συζητήσεις πού ἔγιναν γιά τήν διάκριση αὐτή κατέληξαν στό συμπέρασμα ὅτι μέ τό ἰδεόγραμμα ὑποδηλώνονται οἱ δοῦλες καί μέ τό ἀτομικό τους ὄνομα οἱ ἐλεύθερες γυναῖκες ἤ μέ ἄλλα λόγια οἱ γνήσιες πολίτιδες. Κάποτε ὅμως ἡ διάκριση αὐτή δέν εὐσταθεῖ.

Ἐκεῖνο πού μπορεῖ νά ὑποστηριχθεῖ ἐδῶ εἶναι τό ἑξῆς: ἡ παραπάνω διάκριση ἀφορᾶ στήν κοινωνική τάξη δηλ. μέ τό ὄνομα μνημονεύονται γυναῖκες καί ἄνδρες πού ἀνήκουν σέ ἀνώτερη κοινωνική τάξη, ἐνῶ οἱ ἄλλες γυναῖκες πού εἶναι κατώτερης κοινωνικῆς τάξης σημειώνονται μόνον μέ τό ἰδεόγραμμα.

Στήν Πύλο, ἄς μή ξεχνοῦμε, ὑπῆρχε ἀκόμη ἡ τάξη τῶν πτωχῶν οἰκιακῶν δούλων.

Οἱ Πύλιες δοῦλες, κατά τούς μελετητές, ἦταν εὐτυχεῖς καί αὐτάρκεις, περνοῦσαν σχεδόν καλά μέ τίς ἀνέσεις τοῦ παλατιοῦ μέσα στό ὁποῖο ζοῦσαν καί τό ὁποῖο ὑπηρετοῦσαν. Στίς πινακίδες δέ κάποιες καλοῦνται do-e-ra καί ἄλλες ὄχι.

Ἀπό τήν δεύτερη δέ αὐτή ὁμάδα ἄλλες ἀσχολοῦνται μέ ἕνα εἶδος θρησκευτικῆς ἐργασίας καί ἄλλες μέ χειρωνακτικές ἐργασίες.

Ἀπό τήν πρώτη ὁμάδα ἀπαριθμοῦνται στόν κατάλογο τῶν ἱερῶν τῆς Πύλου 14 do-e-ra (δοῦλες), ἀλλά δέν ἀναφέρεται οὔτε τό ὄνομα τῶν ἱερειῶν, οὔτε τό ὄνομα τῆς θεότητας πού ὑπηρετοῦσαν ἤ ἱερουργοῦσαν.

Ὑπῆρχε περίπτωση νά ἦταν ὑπηρέτριες τοῦ Παλατιοῦ ἤ καί νά ἦταν ὑπηρέτριες τῶν ἱερειῶν. Ἀναφέρεται μόνον ἕνα ἱερό τῶν Pakijana πλησίον τῆς Πύλου. Οἱ ἱέρειες Pakijana φύλασσαν τό ἱερό χρυσάφι καί αὐτές εἶναι πού ἀναφέρονται στά ἀρχεῖα μέ τά ὀνόματά τους. Πιθανόν νά ἀνῆκε σ' αὐτές τό χρυσάφι τοῦ ἱεροῦ.

Γνωρίζουμε ὅτι οἱ ὑπηρέτριες τῶν ἱερειῶν ἔμεναν στό Παλάτι τῆς Πύλου καί ὅτι σκοπός τῶν πινακίδων ἦταν νά ἐγγράψει αὐτές τίς do-e-ra καί ὄχι νά καταγράψει τό χρυσάφι.

Ἐάν οἱ γυναῖκες ἔμεναν στό Παλάτι πρός χάρη τοῦ ἱεροῦ θησαυροῦ, τότε φθάνουμε στό συμπέρασμα ὅτι οἱ do-e-ra καί τό χρυσάφι χρησιμοποιοῦνταν σέ ἐξαιρετικές περιπτώσεις.

Ἐκτός ἀπό αὐτές τίς ὑπηρέτριες τῶν ἱερειῶν ὑπῆρχαν μεταξύ αὐτῶν οἱ γαιοκτήμονες τῶν Pakijana πού ὀνομάζονται re-o-jo do-e-ra.

Ἐπίσης οἱ do-e-ra ὡς δοῦλες τοῦ θεοῦ, δέν ἦταν ἀκριβῶς δοῦλες «ἀλλά εἶχαν διακεκριμένη θέση μεταξύ τῶν κατωτέρων μελῶν τῆς κοινότητας». Μερικοί θεωροῦν αὐτές ἁπλῶς λάτρεις τῆς θεᾶς συνδεδεμένες μέ τό Ἱερό. Ἀλλά ὑπάρχει καί κάποιος ἄλλος τίτλος καί οἱ i-ji-re-ja doera ἦταν ἱέρειες ἤ κλειδοῦχοι. Ἐπίσης πρέπει νά ἦταν ἀφιερωμένες, ὄχι κάποιων προσώπων ἀλλά τῆς ἴδιας τῆς θεότητας.

Τήν ἐποχή ἐκείνη ὑπῆρχε ἕνα εἶδος δούλων πού εἶχαν ἐλεύθερο φρόνημα σάν τίς μεταγενέστερες «ἱερόδουλες». Οἱ λέξεις δοῦλος -η στόν Ὅμηρο εἶναι πολύ σπάνιες καί δέν σημαίνουν πάντοτε σκλάβες ἤ ὁτιδήποτε ἔχει σχέση μέ τήν σημερινή ἔννοια τοῦ ὅρου. Μιά φορά ἡ λέξη χρησιμοποιεῖται ἀπό τοῦ στόματος τῆς Ἑλένης (Ἰλιάδος Γ', 40). Ἡ Ἑλένη δέν ἦταν δούλη. Ζητᾶ ἀπό τήν Ἀφροδίτη νά πάρει τό μέρος της καί ἔτσι νά γίνει ἡ ἴδια «ἄλοχος» ἤ «δούλη» τοῦ ἄνδρα πού ἀγαπᾶ.

Ἦταν σάν νά ἔλεγε σύζυγος ἤ δεύτερη σύζυγος. Ἀλλά ἡ Ἑλένη ἦταν αἰχμάλωτος καί ἔτσι ἔχασε τήν ἐλευθερία της, ἔχασε τά δικαιώματά της. Οἱ αἰχμάλωτες γυναῖκες πού κατάγονταν ἀπό βασιλικούς οἴκους γίνονταν δεύτερες σύζυγοι, ὅπως ἔγινε μέ τήν Κασσάνδρα πού ὁ Ἀγαμέμνων τήν ἔφερε στό σπίτι του ὡς δεύτερη σύζυγο.

Στήν δεύτερη κατηγορία ἀνήκουν αὐτές πού κατέχουν γῆ, οἱ γαιοκτήμονες. Σ' αὐτή συγκαταλέγονται ἡ ἱέρεια Pakijana Erita, ἡ βοηθός τῆς ἱέρειας ki-ri-te-wi-ja καί τέλος ἡ ka-pa-ti-ja ἡ γυναίκα πού κρατοῦσε τό κλειδί τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ.

Οἱ ἱέρειες καί οἱ κλειδοῦχες συνδέονται μέ τόν ἱερό τάφο τῆς θεᾶς καί τόν βωμό καί ἔχουν καθήκοντα καί δικαιώματα, πού δέν ἔχουν ἄλλα ἄτομα. Οἱ ki-ri-te-we-ja εἶναι συνδεδεμένες μέ τό ἱερό. Ἡ θέση τους ἦταν κατώτερη ἀπό τίς ἱέρειες καί τίς κλειδοῦχες. Στήν κατηγορία αὐτή ὑπάγεται καί ἡ πινακίδα 316, ὅπου ὑπάρχουν ὀκτώ γυναῖκες πού μεταφέρουν ἀτομικά ἀγγεῖα μέ χρυσό, τά ὁποῖα προσέφεραν σέ ποικίλες θεότητες τῆς Πύλου ἤ ἦταν χρυσᾶ εἰδώλια καί ἀνδριάντες.

Στήν Ἰλιάδα (18, 117-121) γίνεται λόγος γιά τίς χρυσές ἀμφιπόλεις πού εἶχαν τήν ἐποπτεία ὡς κυρίες τοῦ Παλατιοῦ. (Ἄς σημειωθεῖ, οἱ ἐπόπτριες καί οἱ ἐργάτριες παίρνουν τόν ἴδιο ἀριθμό σιτηρεσίου).

Στά στενά κομμάτια τῶν πινακίδων 629 καί 634 τό ἰδεόγραμμα πού σημαίνει ΓΥΝΑΙΚΑ εἶναι τελείως διαφορετικό ἀπό τίς ἄλλες ποικίλες μορφές αὐτοῦ τοῦ ἰδεογράμματος τῆς Πύλου καί πιό περίτεχνο ἀπό τά εὑρεθέντα στήν Κνωσσό. Προϋποθέτει πρόσωπα ὑψηλῆς βαθμίδας μέ μακρύ φόρεμα καί χιτώνα, ὅπως τῶν ἄλλων Μυκηναϊκῶν κέντρων.

Τελετουργικές μορφές σέ τοιχογραφίες, γυναικεῖες κυρίως, ἔχουν παραδοθεῖ ἀπό τά σημαντικότερα κέντρα, ἐκτός ἀπό τήν Πύλο, τίς Μυκῆνες, τό νέο ἀνάκτορο τῆς Τίρυνθας καί ἀπό τήν Θήβα.

Τά θεματολόγια τῶν Μυκηναϊκῶν τοιχογραφιῶν μᾶς παρουσιάζουν στοιχεῖα ἄγνωστα καί σέ συνδυασμό μέ ἄλλα λείψανα, οἱ πομπικές αὐτές γυναικεῖες μορφές μᾶς δείχνουν, ἐκτός ἀπό τά θαυμάσια δείγματα τῆς ἐξέλιξης τῆς ζωγραφικῆς τεχνοτροπίας, τήν μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα τῶν πομπικῶν τελετῶν τοῦ Μυκηναϊκοῦ κόσμου.

Στίς πομπικές μορφές πού προσφέρουν λουλούδια ἀνήκουν οἱ τοιχογραφίες τῶν γυναικῶν τοῦ παλατιοῦ τοῦ Ἐγκλειανοῦ, πού διασώζονται σήμερα στό Μουσεῖο τῆς Χώρας Τριφυλίας καί οἱ γυναῖκες μέ τίς μεγάλες ἀνθοδέσμες ἀπό τή Θήρα.

Μέ τά νέα εὑρήματα παραστάσεων θεαινῶν τῶν Μυκηνῶν ἐπαληθεύεται ἡ θεωρία, κατά τήν ὁποία γιά νά χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικά γυναῖκες σέ λατρευτικές τελετές, ἔπρεπε νά ὑπάρχει λατρεία θηλυκῆς θεότητας.

Ἡ Λευκή θεά, ἡ θεά τῶν Ἀνέμων, ἡ Ἄρτεμις, Ποσειδάεια, ἡ Πότνια, εἶναι ἀπό τίς γνωστότερες γυναικεῖες θεότητες τῶν θρησκευτικῶν κέντρων τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς. Ὑπάρχουν ἐξ ἄλλου καί λατρευτικές σκηνές, ὅπου διακρίνονται οἱ γυναῖκες ἱέρειες.

Θεωρεῖτο τιμητικό νά παίρνει κάποια γυναίκα μέρος στήν τελετή Θεᾶς, ἄν κρίνουμε ἀπό χρόνους μεταγενέστερους, ὅπως συνέβαινε στά Παναθήναια ἤ ὅπως τά Πυθαγορικά κείμενα ἀναφέρουν γιά τή Θεανώ, τή γυναῖκα τοῦ Πυθαγόρα καί τήν κόρη του τή Μυΐα πού ἐγκωμιάζονται ὡς κορυφαῖες λατρευτικοῦ χοροῦ πρός τιμήν τῆς Ἥρας.

Στήν περίπτωση τῆς Πύλου δέν ἀποκλείεται οἱ γυναῖκες νά ὀνομάζονται δοῦλες λατρευτικά, ὅπως ἀργότερα καλοῦνταν ὑπηρέτριες (θεραπαινίδες) τῶν θεῶν.

Ἡ «πρόθεση» καί ἡ «κάθαρση» στίς ἱεροτελεστίες τῆς Πύλου ἦταν ἔργο ἀνδρῶν καί γυναικῶν, ὅπως ἀδιακρίτως ἄνδρες καί γυναῖκες ἔφτιαχναν τά Ὁμηρικά «δέμνια» (κλινοσκεπάσματα, στρωσίδια) τῶν ἀνακτόρων. Μερικούς ἀπό αὐτούς τούς τάππητες τούς πρόσφεραν στά ἱερά.

Καί τότε οἱ ἄνδρες ἱερεῖς φοροῦσαν γυναικεῖα ροῦχα -ἤ μᾶλλον σέ εἰδικές περιπτώσεις- τά «κρήδεμνα». Τά κρήδεμνα ἦταν ἄμφια πού φοροῦσαν ἀδιακρίτως γυναῖκες καί ἄνδρες. Δέν ἀποκλείεται αὐτό τό ἔθιμο τῆς γυναικείας ἀμφίεσης νά παρέμεινε ἀπό τίς γυναῖκες, γιατί ἀρχικά οἱ γυναῖκες γίνονταν ἱέρειες.

Τό κρήδεμνον (κάρα+δέω) ἦταν ἕνα εἶδος κεφαλοδέσμου, γυναικείου καλύμματος πού κατέβαινε καί ἀπό τά δύο μέρη τοῦ κεφαλιοῦ μέχρι τούς ὤμους, ὅπως τό τσεμπέρι, ὥστε νά μπορεῖ νά καλύψει, στήν ἀνάγκη, ὁλόκληρο τό πρόσωπο.

Σέ μία ἄλλη πινακίδα, τήν 1191, τά ὀνόματα τῶν γυναικῶν πού ἀπαριθμοῦνται πρέπει νά ἀνῆκαν στήν Ὑψηλή Τάξη, γιατί ἀναφέρονται ὄχι μόνον μέ τό δικό τους ὄνομα, ἀλλά μέ τά ὀνόματα τῶν πατέρων τους ἤ τῶν συζύγων τους καί αὐτή ἡ ὕπαρξη εἶναι παραδοσιακή τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας.

Ἡ πινακίδα βέβαια δέν θεωρεῖται διακριτικός κατάλογος LIBRO D' ORO. Ἡ εἰδική περίπτωση ἀποδίδεται σέ κάποια, πιθανόν, ἐπίσημη ἱεροτελεστία καί τά ὀνόματα εἶναι τῶν νεαρῶν κοριτσιῶν τῆς ἀριστοκρατίας πού εἶχαν ἐπιλεγεῖ νά ἐμφανισθοῦν, δηλαδή νά πάρουν μέρος εἰδικά σ' αὐτή. Ἔχουμε Ἀλεξάνδρα, Θεοδώρα καί ἄλλα.

Ἄλλοτε πάλι τά ὀνόματα δέν εἴμεθα σέ θέση νά γνωρίζουμε, ἄν ἀναφέρονται σέ ἀνθρώπινες ὑπάρξεις ἤ σέ θεότητες καί ἄλλοτε ἔχουμε τό ἐπίθετο τῶν γυναικῶν σχηματισμένο ἀπό τή λέξη wa-na-sa. Ὑποθέτουμε ὅτι πρέπει νά ἦταν Βασίλισσες.

Ἔτσι λοιπόν αὐτή ἡ δεύτερη ὁμάδα, πού οἱ γυναῖκες δέν ὀνομάζονται do-e-ra ὑποδιαιρεῖται ὡς ἀκολούθως:

1. Οἱ Βασίλισσες καί οἱ εὐγενεῖς γυναῖκες
2. Οἱ ἱέρειες καί οἱ κλειδοῦχες
3. Οἱ γυναῖκες τῆς θρησκευτικῆς λατρείας, ἕνα εἶδος σωματείου θρησκευτικοῦ.
4. Οἱ ki-ri-te-wi-ja αὐτές πού κατεῖχαν κτήματα
5. Οἱ μορφές ἤ οἱ γυναῖκες τῶν ἱερῶν.

Οἱ γυναῖκες τῆς Πύλου ἦταν ἐξέχουσες μορφές ἐξ αἰτίας τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν τους καί τῶν σχέσεών τους μέ τίς ἱεροτελεστίες, τίς προθέσεις καί γενικῶς εἰπεῖν μέ τή λατρεία τῆς Μεγάλης Θεᾶς καί μέ ὅλα τά ἱερά, ὅσα ἦταν ἀφιερωμένα σ' αὐτή.

Μέ αὐτό τόν ρόλο οἱ γυναῖκες ἐμφανίζονται στίς πινακίδες. Στίς ἄλλες περιπτώσεις οἱ γυναῖκες ἔχουν κερδίσει στά ἀρχεῖα τῆς Πύλου τή σπουδαιότερη φράση, πού ἁρμόζει στή γυναίκα..., τή «σιωπή»!

Στήν τρίτη ὁμάδα ὁ Ventris καί ὁ Chadwick διέκριναν ὁρισμένες κατηγορίες ἐθνικῶν ἐπιθέτων (ὅπως «Κυθαίρεια», «Κνιδεία», «Μιλησία» «Ζαφυρεία» καί ἐν μέρει κατηγορίες συντεχνιῶν ἐργατριῶν (ράπτριες, κόπτριες, αὐτές πού

ἔφτιαχναν κεφαλοδέσμους, μανταρίστριες, κλώστριες, ὑφάντριες, λουτροχόες, αὐτές πού ἔχυναν τό νερό στό λουτρό).

Συχνά μνημονεύονται μέ τίς ἐργάτριες καί τό μέρος πού κατάγονταν, τό πλέον συχνό ἦταν ἡ Πύλος. Ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς βάσης στηριζόμενος ὁ Webster κατέληξε στό συμπέρασμα ὅτι αὐτές ἦταν δοῦλες.

Στά Ὁμηρικά Ἔπη ἡ λέξη πού ἐχρησιμοποιεῖτο ἦταν «δμῳαί». Τέτοιες γυναῖκες συχνά ἔρχονταν ἀπό ξένες χῶρες καί μνημονεύονται ὡς λάφυρα διαφόρων ἐπιδρομῶν.

Δύνανται ἐπίσης νά παραλληλισθοῦν μέ τίς ὑπηρέτριες «θεραπαινίδες», «ἀκολούθους» στήν Ὀδύσσεια.

Ἔτσι τό τοπωνύμιο ἔγινε τυπικό ἐπώνυμο σέ φουρνάρισσες, ζυμώτριες κλπ. πού εἶχαν παιδιά καί δέν εἶχαν δικό τους σπίτι. Στό τέλος ἔγιναν πονοκέφαλος στούς μελετητές γιατί δέν μποροῦσαν νά ἐξηγήσουν ἄν οἱ γυναῖκες τῶν πινακίδων εἶχαν ἤ δέν εἶχαν δικό τους σπίτι ἤ ἄν διέμεναν στό Παλάτι.

Τό πιό σπουδαῖο ἐπάγγελμα στήν ὁμάδα αὐτή πρέπει νά ἦταν τῆς si-to-ko-wo (ἡ ἀρτοποιός). Ἴσως τίς χρειάζονταν περισσότερο σέ περιόδους πολιορκίας γιά νά ζυμώνουν τό ψωμί ἤ νά κόβουν τό πληγούρι.

Ἐπίσης, ἀναγκαῖες ἦταν οἱ ράπτριες, οἱ ἐργάτριες μαλλίνων, αὐτές πού μποροῦσαν νά κόψουν καί νά ράψουν τά ἐσώρουχα καί τά ἐπανωφόρια γιά τήν ἔνδυση τῶν στρατευμάτων, οἱ θεραπαινίδες τοῦ λουτροῦ πού μποροῦσαν νά ζεσταίνουν τό νερό καί στήν ἀνάγκη νά πλύνουν καί νά δέσουν τόν τραυματία.

Ἀργότερα οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ὀνομάζονταν παραβαλανεῖς, -εύς. Ἄλλα καθήκοντά τους ἦταν νά μαντάρουν τά πανιά τῶν πλοίων, νά γνέθουν καί νά ὑφαίνουν τά λινά καί τά μάλλινα. Αὐτά θεωροῦνται «γυναικεῖα» ἐπαγγέλματα.

Γιατί αὐτά εἶναι τά καθήκοντα τῶν γυναικῶν ἀπό τά πολύ παλιά χρόνια, τουλάχιστον στήν Ἑλλάδα. Αὐτά τά ἔκαναν καί οἱ προσφυγίνες τῆς Πύλου καί δέν πρέπει νά θεωροῦνται «δουλικά».

Μιά ἄλλη ἐρώτηση πού μπορεῖ νά γεννηθεῖ εἶναι ἡ ἑξῆς: Μήπως οἱ γυναῖκες καί τά παιδιά μέσα στήν Πύλο δέν ἦταν αἰχμάλωτες, ἀλλά χαρακτηρίζονταν ἔτσι ἀπό τά τοπωνύμια πού εἶναι ἔξω ἀπό τήν ἐπικράτεια, ἔξω ἀπό τό βασίλειο τῆς Πύλου γιατί οἱ αἰχμάλωτες-λάφυρα δέν εἶχαν ἐθνικότητα.

Οἱ πινακίδες ἀνήκουν στήν Ὕστερα Περίοδο καί οἱ κατάλογοι ἔγιναν λίγους μῆνες πρίν τήν καταστροφή ἤ τήν πυρκαϊά τοῦ Παλατιοῦ. Ἦταν σέ κατάσταση ἐκτάκτου ἀνάγκης καί ὁ χρόνος πλησίαζε. Ἡ Πύλος κειμένη στή δυτική πλευρά ὑπέφερε πολύ περισσότερο ἀπό τίς ἐπιδρομές ἤ οἱ ἄλλες Ἀχαϊκές πόλεις καί τά φρούρια καί πολλά κτίρια εἶχαν κτυπηθεῖ πρίν ἀπό τήν κυρίως Πύλο. Οἱ ἐναπομείναντες εὐγενεῖς τῆς Πύλου μποροῦσαν νά δραπετεύουν πρός τόν Βορρά.

Οἱ κατάλογοι ὅμως ἔπρεπε νά γίνουν γρήγορα. Ἔπρεπε νά συλλεγοῦν ἀνάλογα μέ τά ἐπαγγέλματα τά ὀνόματα τῶν γυναικῶν, νά καταταγοῦν σέ ὁμάδες, νά κρατηθοῦν σέ κάποια μέρη μαζί, νά καταλογηθοῦν καί οἱ κατάλογοι νά φυλαχθοῦν στό Παλάτι.

Πράγματι γράφησαν τά ἐπαγγέλματα καί οἱ γυναῖκες πού τά ἐκτελοῦσαν. Τά παιδιά ὅπως ἦταν φυσικό, καταγράφησαν μ᾽ αὐτές καί ὅλοι αὐτοί κάποτε ἔπρεπε νά τροφοδοτηθοῦν. Αὐτός ἦταν ἕνας ἄλλος λόγος γιά νά κρατηθοῦν κατάλογοι, ἡ τροφοδοσία.

Γι᾽ αὐτό ὑπῆρχε καί ἄλλη ταξινόμηση π.χ. λένε 65 θεραπαινίδες λουτροῦ καί εἰδικεύουν (37 γυναῖκες, 13 κορίτσια καί 15 ἀγόρια). Αὐτές ὅταν παρουσιαζόταν κίνδυνος σέ παρατεινόμενη πολιορκία ἤ μάχη στίς πῦλες τῶν τειχῶν, ἔπρεπε νά φροντίζουν γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ νεροῦ γιά πιόσιμο, πλύσιμο καί τή φροντίδα τραυματιῶν.

Ἡ κατεργασία πάλιν τοῦ δέρματος ἀπασχολεῖ καί ἄνδρες καί γυναῖκες ὅπως φαίνεται στήν πινακίδα Ub 318 ἀπό τήν Πύλο ὅπου 5 ἄτομα παίρνουν δέρματα γιά νά κατασκευάσουν δερμάτινα ἀντικείμενα, δισσάκια καί σανδάλια. Σ᾽ αὐτή τήν πινακίδα οἱ 3 ἄνδρες ἀναφέρονται ὀνομαστικά, πρᾶγμα σπάνιο γιά τούς τεχνίτες καί πιθανῶς ἀποτελεῖ ἔνδειξη τῆς σπουδαιότητας, πού εἶχαν οἱ κατεργαστές δέρματος.

Οἱ ra-pte-res (ράπτες) καί οἱ ράπτριες φαίνεται πώς εἶχαν ἐπίσης κάποια σχέση μέ τήν κατασκευή δερματίνων ἀντικειμένων· στήν Πινακίδα Ub 315 ἀναφέρονται χαλινάρια, καπίστρια καί κεφαλόδεσμοι γιά ἄλογα.

Μερικοί ἄνδρες πάλιν καταχωροῦνται στίς πινακίδες ὡς γυιοί γυναικῶν, οἱ ὁποῖες προσδιορίζονται μέ τό ἐπάγγελμά τους ἤ τόν τόπο καταγωγῆς τους π.χ. «γυιοί τῶν κατεργαστριῶν λιναριοῦ» ἤ «γυιοί τῶν γυναικῶν ἀπό τήν Tinwatos». Οἱ Ventris καί ὁ Chardwick, ἀρχικά ἔτσι ὁδηγήθηκαν στή θεωρία ὅτι οἱ ἐργαζόμενες γυναῖκες τῆς Πύλου ἦταν δοῦλες.

Σήμερα ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη ὅτι ἦταν ἐλεύθερες τεχνίτριες, εἴτε ἦταν ντόπιες, εἴτε ξένης καταγωγῆς. Μερικοί ἄνδρες πάλι καταχωροῦνται ὡς γυιοί ἀνδρῶν ἐργατῶν ὅπως π.χ. «γυιοί τῶν κωπηλατῶν«, ἀλλά οἱ μητρωνυμίες εἶναι πολύ συχνότερες.

Σέ ἄλλες πινακίδες μερικές γυναῖκες περιγράφονται ὡς κόρες ἄλλων γυναικῶν. Φαίνεται ὅτι στά κατώτερα κοινωνικά στρώματα ἡ καταγωγή ὁριζόταν μητρογραμμικά· ἀντίθετα, τά ὀνόματα τῶν ἀρσενικῶν μελῶν τῆς ἀριστοκρατίας ἀκολουθοῦνταν ἀπό τό πατρώνυμο π.χ. Ἀλεκτρύων Ἐτεοκλέους.

Γιά πολλά χρόνια εἶχε ξεσπάσει ἀνάμεσα στούς μελετητές ἔντονη διαμάχη σχετικά μέ τό μέγεθος τῶν μηνιαίων μεριδίων πού ἔπαιρναν ὡς ἀμοιβή γιά τήν ἐργασία τους οἱ ἄνδρες, οἱ γυναῖκες καί τά παιδιά.

Σήμερα εἶναι παραδεκτό ὅτι καί οἱ ἄνδρες καί οἱ γυναῖκες ἀδιακρίτως ἔπαιρναν μέ ἴσο μερίδιο T2 σιταριοῦ καί σύκων ἤ τή διπλάσια ποσότητα κριθαριοῦ (δέν μποροῦμε νά καθορίσουμε μέ ἀκρίβεια τίς ἀναλογίες ἀνάμεσα στά σημερινά καί τά Μυκηναϊκά μέτρα καί σταθμά), ἐνῶ τά παιδιά ἔπαιρναν τή μισή ποσότητα.

Ἔτσι στήν πινακίδα Ab 899 ἀπό τήν Πύλο, 8 γυναῖκες, 3 κορίτσια καί 3 ἀγόρια παίρνουν T22 (8X2+6) σιτάρι καί σῦκα. Στήν Ab 789, 6 γυναῖκες καί 9 παιδιά παίρνουν T5 (2x2+1).

Ἡ ἰσότητα αὐτή τῶν φύλων, ὅσον ἀφορᾶ τίς μερίδες διαφοροποιεῖ σαφῶς τή Μυκηναϊκή Ἑλλάδα ἀπό τούς σύγχρονούς της πολιτισμούς τῆς Ἐγγύς Ἀνατολῆς, ὅπως π.χ. τή Βαβυλωνία ὅπου οἱ ἄνδρες ἔπαιρναν μερίδες τριπλάσιες ἀπό αὐτές τῶν γυναικῶν ἀνάμεσα στό ἐργατικό δυναμικό τῶν Μυκηνῶν καί ἴσως στήν κοινωνία γενικότερα.

Βέβαια τό μεγαλύτερο κῦρος, ὅπως εἴπαμε παραπάνω, ἔχουν οἱ ἱέρειες. Μερικές ἀπό αὐτές ὅπως ἡ Erita (Ἔριθα) ἦταν πλούσιες ἰδιοκτήτριες γῆς, ἀλλά καί οἱ θεραπαινίδες τῆς do-e-ra εἶναι ἐπίσης εὐκατάστατες καί ἰδιοκτήτριες γῆς. Μία do-e-ra πού ἀναφέρεται στήν ἴδια πινακίδα κατέχει περίπου τόση γῆ ὅση ἡ Erita. Ἡ διαμάχη τῆς Erita μέ τό δημόσιο σχετικά μέ ἐκμισθώσεις κτημάτων δείχνει πώς οἱ ἱέρειες ἦταν νομικά ἀνεξάρτητες.

Οἱ κλειδοῦχες ἐπίσης, εἶχαν ἕνα σημαντικό ἱερατικό ἀξίωμα. Στήν κατάσταση συναγερμοῦ πού βρισκόταν ἡ Πύλος πρίν ἀπό τήν πτώση της, οἱ κλειδοῦχες συνέβαλαν δωρίζοντας τόν χαλκό τοῦ ναοῦ γιά νά καλυφθοῦν οἱ στρατιωτικές ἀνάγκες.

Ἡ δυνατότητα πού εἶχαν νά διαχειρίζονται τόν ἱερό θησαυρό δηλώνει πώς αὐτό ἀκριβῶς ἦταν τό καθῆκον τους: νά ἐπιμελοῦνται τήν περιουσία τῆς θεότητας. Ἡ Karpatia μία κλειδοῦχος τοῦ ναοῦ τῆς Πύλου, ἐμφανίζεται σέ πολλές πινακίδες (Ed 714, Eb 238). Τό γεγονός αὐτό δηλώνει μᾶλλον τή σημαντική θέση πού εἶχε μέσα στό ἱερατεῖο. Ἡ Karpatia σχετίζεται μέ τήν ἀριστοκρατία καί εἶναι ἰδιοκτήτρια γῆς.

Οἱ Ki-ri-te-wi-ja (ἡ ἐτυμολογία εἶναι ἀβέβαιη) ἀπαντοῦν σέ πινακίδες τῆς Πύλου καί τῆς Κνωσσοῦ. Οἱ Ki-ri-te-wi-ja δέν ἀναφέρονται μέ τό προσωπικό τους ὄνομα, ἀλλά φαίνεται πώς ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος συμβουλίου γυναικῶν, πού συλλογικά διαθέτουν μεγάλη περιουσία καί κῦρος. Στήν πινακίδα Αρ 704 ἀναφέρεται ἡ μεγάλη ἀκίνητη περιουσία πού κατεῖχαν, ἀνάμεσα σέ δύο σημειώσεις γιά τήν περιουσία τῆς ἱέρειας Erita.

Ἡ στενή σχέση τους μέ τήν ἱέρεια καθώς κι ἡ ἁρμοδιότητά τους νά ἐπιμελοῦνται ἕνα μεγάλο, πολύτιμο ἀπόθεμα σιταριοῦ πού ὑπῆρχε στόν ναό, δείχνουν πώς οἱ Ki-ri-te-wi-ja ἀνήκουν σέ ἀνώτερη τάξη.

Αὐτή ἡ μελέτη γιά τήν κοινωνική καί οἰκονομική θέση τῶν γυναικῶν μέ βάση τά στοιχεῖα τῶν Πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Β', δείχνει πώς οἱ γυναῖκες ἀποτελοῦσαν ἕνα σημαντικό τμῆμα τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Μυκηναϊκῆς Ἑλλάδος, εἰδικευμένου καί ἀνειδίκευτου.

Στήν ἀνώτερη τάξη, ἱέρειες καί ἄλλες ἱερωμένες γυναῖκες διέθεταν τόσο κῦρος ὅσον καί οἱ ἄνδρες συνάδελφοί τους.

Ἐπίσης, οἱ ἴσες μερίδες πού ἔπαιρναν ἄνδρες καί γυναῖκες καθώς καί ὁ μητρογραμμικός προσδιορισμός τῆς καταγωγῆς ὁρισμένων ἀνδρῶν δείχνει πώς στήν Μυκηναϊκή Ἑλλάδα, οἱ γυναῖκες εἶχαν πιό ἴση κοινωνική καί οἰκονομική θέση ἀπό ὅτι στήν Ἑλλάδα τῶν Κλασσικῶν Χρόνων.

ΔΙΔΩΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ

Ἡ μεγάλη μητέρα Φύση καί οἱ θεοί της, πού καί αὐτοί εἶναι παιδιά της, ἐξελιγμένα σέ πνευματική τελειότητα, δηλαδή σέ γνώση - σοφία, μᾶς ἔδωσαν πλούσια τά δῶρα τους καί τήν εὔνοιά τους

Καί αὐτά εἶναι ἡ ζωή καί οἱ νόμοι τῆς μεγάλης αὐτῆς μητέρας μας, πού ρυθμίζουν τά πάντα σέ μιά θαυμαστή ἁρμονία, πού καί ἡ ἀρνητική ὄψη τῶν ἐκδηλώσεών της συχνά νά εἶναι σέ ἰσορροπία μέ τήν θετική.

Ἔτσι, ἡ ζωή συνυπάρχει μέ τόν θάνατο, ἡ χαρά μέ τήν ὀδύνη καί ἡ ἀκμή μέ τήν παρακμή. Ὅλα ὅμως αὐτά κινοῦνται καί ἐξελίσσονται μέσα σέ μία τροχιά φυσιολογική, ἀπό ὅπου ἄν ξεφεύγει ἡ κάθε μία ἀπό τίς ἐκδηλώσεις αὐτές, τότε ἡ θαυμαστή ἁρμονία τῶν φυσικῶν νόμων καταστρέφεται.

Οἱ ἀδυναμίες καί τά πάθη, σωματικά καί ψυχικά, ταλαιπωροῦν τότε τό ὑπέροχο δημιούργημα τῆς Φύσεως πού λέγεται ἄνθρωπος καί δέν τόν ἀφήνουν νά χαρεῖ πραγματικά τά πλούσια δῶρα της.

Ποῖα εἶναι λοιπόν γιά τόν ἄνθρωπο τά πλούσια δῶρα της; Ποῖα ρυθμίζουν μέ τούς νόμους της τήν ζωή καί τήν ὕπαρξή του;

Ποῖα ἄλλα ἀπό τήν νόησή του, τά αἰσθήματα καί τά συναισθήματά του, τά ὁποῖα λειτουργοῦν καί ἐκδηλώνονται μέ τόν ὑπέροχο καρπό τῆς μάνας Φύσεως, τό σῶμα μας. Μέ τήν μεσιτία του καί τά προσόντα του αὐτά νοιώθουμε πώς εἴμαστε ὅλοι παιδιά της καί ἔχουμε ὑποχρέωση νά τήν ἐκτιμᾶμε ὅσο τῆς πρέπει.

Εἶναι ὡραῖο νά εἶσαι ἄνθρωπος καί νά ζεῖς ἀνάμεσα στούς συνανθρώπους σου ἁρμονικά, σέ συναλλαγή τίμια καί ὑπερήφανη. Εἶναι ὡραῖο νά ζεῖς μέσα σέ ἐλεύθερες ἀνθρώπινες κοινωνίες, παίρνοντας ὅ,τι σοῦ προσφέρουν καί δίνοντας σ' αὐτές ἀνάλογα καί ὅποια προσφορά πρέπει νά προσφέρεις καί σύ.

Ἡ Φύση, οἱ νόμοι, ἡ ζωή της, οἱ κοινωνίες καί οἱ συνάνθρωποί μας, μᾶς προσφέρουν ὅ,τι μᾶς εἶναι χρήσιμο γιά νά ζοῦμε, νά προοδεύουμε καί νά γινόμαστε εὐτυχισμένοι.

Ἡ μεγάλη χρέωσή μας γι' αὐτά εἶναι

Η ΤΙΜΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΜΑΣ.

Στίς προσφορές σ' ἐμᾶς τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων γενικά, εἶναι ὑποχρέωση, καθῆκον καί δικαίωμά μας ἡ συνεισφορά καί ἡ ἀνταπόδοση τῶν δώρων της.

Ἡ ἀδιαφορία μας ἐπομένως, στήν ἀντιπαροχή τῶν δώρων καί τῶν προνομίων πού μᾶς δίνονται εἶναι ἐγκληματική καί ἀπό αὐτήν μαζεύτηκαν καί μαζεύονται ὅλα τά φοβερά δεινά καί οἱ μάστιγες τῶν ἀνθρώπων, τῶν κοινωνιῶν, τῶν ἐθνῶν καί ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος.

Δέν εἶναι φυσικό, τίμιο καί ἠθικό νά τά θέλει κανείς ὅλα καί τίποτα νά μή δίνει στούς ἄλλους.

Εἶναι στήν κυριολεξία του ἐγκληματικό ὅσο καί ἡ ἀδιαφορία καί ἡ ἄρνηση συμμετοχῆς στίς τραγικότητες τῆς ζωῆς, στούς τίμιους ἀγῶνες καί στά δεινοπαθήματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῶν κοινωνιῶν τῶν ἐθνῶν καί ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος.

Σ. ΝΑΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΥΠΟΚΡΙΣΙΑΣ

Ἡ ὑποκρισία τῶν ἀνθρώπων δέν ἔχει ὅρια μεταξύ τούτων.

Ποικίλλουν καί εἶναι ἀνάλογα τῆς ἠθικῆς των καταστάσεως.

Ἡ ὑποκρισία εἶναι ἀνήθικος ἐκδήλωσις τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως, διότι τό ὑπ' αὐτῆς σκοπούμενον ἀπομακρύνει τόν ἐκδηλοῦντα αὐτήν ἀπό τούς ἠθικούς ὅρους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καί ἀπό τάς ἀμέσους του ὑποχρεώσεις.

Τάς ὑποχρεώσεις ἐκείνας τάς ὁποίας ἔχει νά ἐκπληροῖ, ἀφοῦ συναποτελεῖ μετ' αὐτῶν κοινωνίαν παρέχουσαν ὅλα τά μέσα τῆς προόδου καί τῆς ψυχικῆς τῶν ἀνθρώπων ἐξελίξεως.

Δέν δύνανται ὅμως νά ὑπαχθοῦν εἰς τόν ὅρον ὑποκρισία, αἱ μή ἐκδηλώσεις ἰδεῶν καί συναισθημάτων ἤ καί ἁπλῶν πληροφοριῶν πρός τούς ἄλλους, διότι αὗται, εἴτε ἐκ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν πρός οὕς ἐκδηλοῦνται, εἴτε ἐκ τῶν ὑπό τούτων παραδεδεγμένων τῶν ὑπό τῆς σημερινῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων ἐθίμων, δύνανται νά διαταράσσουν ἤ καί νά προξενοῦν εἰς αὐτούς οἱανδήποτε βλάβην.

Ἡ πραγματική ἠθική ἀρχή καί οὐχί ἐκείνη τήν ὁποίαν δέχεται ὡς τοιαύτης, μία κοινωνία διανοητικῶς ἀνωμάλως λειτουργοῦσα, ὑπαγορεύει νά μή παρέχωμεν διά τῶν ἐκδηλώσεών μας πρός τούς ἄλλους, ὅ,τι δύναται νά διαταράσσῃ τήν διανόησιν καί τά συναισθήματά των, ἔστω καί ὅταν θίγεται ὁ ἀνόητος ἐγωισμός των.

Διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει γινόμεθα πρός αὐτούς πρόξενοι δημιουργίας ἀτόπων καί δοκιμασιῶν.

Ἀλλ' οὔτε καί αὐτή ἡ καθαρά ἀλήθεια πρέπει νά ἐκδηλοῦται πρός τούς μή δυναμένους νά κατανοοῦν τήν ἀξίαν της. Τό ἐναντίον μάλιστα, δύναται νά τούς βλάψῃ.

Ὁ ἠθικός ἄνθρωπος -καί ἐννοῶ ἠθικόν ἐκεῖνον ὅστις προσαρμόζεται πρός τούς πραγματικούς ὅρους τῆς φυσικῆς ζωῆς-, **οὐδέποτε πρέπει δι' ὅσων ἐξωτερικεύει διανοημάτων του ἤ συναισθημάτων του νά καθίσταται πρόξενος δοκιμασιῶν εἰς τούς ἄλλους.**

Οὔτε δύναται νά εἶναι ὑποχρεωμένος ἀπό καμμιάν ἠθικήν ἀρχήν νά πράττῃ τό ἐναντίον. Διότι αὐτός πρό παντός ὀφείλει δι' ὅσων ἐξωτερικεύει νά γίνεται πρόξενος καλοῦ εἰς τούς ἄλλους, ἐκτός τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, αἵτινες τόν ὑποχρεώνουν νά λέγῃ τήν ἀλήθειαν, ὅπως μή γίνεται ἀντιθέτως πρόξενος ἀδικήματος πρός τρίτους.

Οὐδεμία ἠθική, ἀνθρωπίνη ἤ πνευματική δύναμις, δύναται νά παρεμβαίνῃ εἰς τόν διακανονισμόν τῆς σκέψεως καί τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐλευθέρας σκέψεως καί συνειδήσεως, τῶν προηγμένων ἠθικῶς ἀνθρώπων καί νά τούς ὑπαγορεύῃ τάς ἐκδηλώσεις των.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ σεβόμενος τό δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεώς του καί τῆς συνειδήσεώς του, σέβεται τό δικαίωμα τοῦτο καί πρός τούς ἄλλους, δυνάμει δέ αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος ἐκδηλώνει ἕκαστος μόνον ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἡ νόησις καί ἡ συνείδησίς του κρίνουν ὡς πράγματι ὠφέλιμα διά τούς ἄλλους.

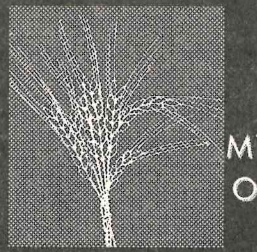
Οἱ μή σεβόμενοι τάς ἐλευθερίας των ταύτας καί κατά συνέπειαν καί τάς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων, γίνονται δοῦλοι τῶν ἀδυναμιῶν τους αἵτινες τούς ὑπαγορεύουν νά λαλοῦν ἀσυνειδήτως καί ὡς ἐκ τούτου βλάπτουν τούς ἄλλους.

Γίνονται ὡσαύτως δοῦλοι, ὅταν ἐξαπατῶσιν τό τί πρέπει νά ἐκδηλῶσιν, ἀπό τάς παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν ἄλλων.

Αἱ ἀλήθειαι πρέπει νά ἐκδηλοῦνται πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅταν δύνανται νά γίνωνται ἀποδεκταί ὑπό τούτων καί νά ἐκτιμᾶται ἡ ἀξία των, **χωρίς οὐδέποτε νά δημιουργῆται ἐκ κακῆς ἐκτιμήσεως διαστροφή τῆς ἐννοίας των,** εἴτε ὅταν δύνανται νά βλάψωσι τούς πρός οὕς λέγονται.

Διά τούς λόγους τούτους δικαίως ἐλέχθη ὑπό τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ὅτι **ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά σιγᾶ ὅταν πρόκειται δι' ὅσων θά λέγῃ νά γίνεται αἴτιος κακοῦ πρός τούς ἄλλους.**

ΟΡΟΙ ΕΠΙΒΙΩΣΕΩΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ἡ μυστηριακή ὀργάνωση πού τό μεγαλύτερο μέρος τῶν μελῶν της ἔχει πνευματική νοσηρότητα εἶναι καταδικασμένη σέ ὕπνο καί τελικά, σέ θάνατο...

Ὁ προορισμός τῶν Μυστηρίων εἶναι ἐκτός τῶν ἄλλων, **νά ἐξυγειάνουν πνευματικῶς τά μέλη τους γιά νά τά προετοιμάσουν γιά τήν ψυχική τους ἀναγέννηση.**

Ὅμως ὁ ἀριθμός τῶν πνευματικῶς μυημένων πρέπει νά εἶναι ὁ μεγαλύτερος, γιά νά δυνηθεῖ ἡ ὀργάνωση νά ἐπιζήσει τοῦ ὀργανικοῦ θανάτου τῶν μυσταγωγῶν.

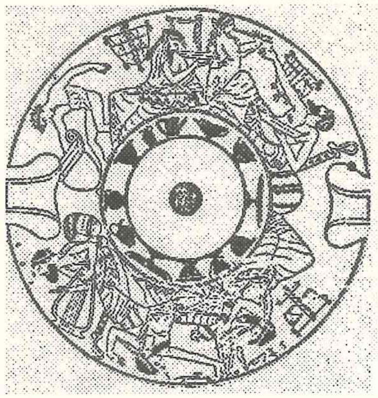
Ἡ ἁγνότης εἶναι ἀπαραίτητη σέ ὅλους, ἀπό τούς νεομυήτους ὅσο καί στούς μυσταγωγούς.

Καί δέν εἶναι μόνον ἡ ἁγνότης τῆς ψυχῆς καί τῆς διανοήσεως, ἀλλά καί αὐτή ἡ σωματική, πού κυρίως γίνεται ἡ βάση τῆς ἀνοικοδομήσεως, τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς τῆς Σοφίας.

Χωρίς αὐτήν, τό ὅλον ἔργον εἶναι καταδικασμένον, ἐκ τῶν προτέρων σέ παρακμή.

Ἡ ἀπομάκρυνση ὅλων τῶν ἐξωτερικῶν ἀρνητικῶν ἐπαφῶν καί ἐπιδράσεων εἶναι ἀπαραίτητη βάση γιά κάθε πνευματική προσέγγιση.

ΔΙΔΩ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΜΟΥΣΩΝΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ

Αἴσχιστο πρᾶγμα εἶναι, εἶπε, ἡ γαστριμαργία καί ἡ λαιμαργία. Δέν ἀντιλέγει κανείς. Αὐτοί πού ἀποσκοποῦν νά τά διαφύγουν ὅλα αὐτά, εἶναι πάρα πολύ λίγοι, τό ξέρω.

Ἐγώ, ἀντιθέτως, βλέπω πώς οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι καί ὅταν τούς λείπουν τέτοια φαγητά τά ὀρέγονται καί ὅταν εἶναι μπροστά τους, δέν ἔχουν τήν δύναμη νά ἀπόσχουν ἀπό αὐτά καί τά χρησιμοποιοῦν, ὅταν τά χρησιμοποιοῦν ἀφειδῶς, ἀκόμα καί πρός βλάβη τοῦ σώματος.

Ἡ γαστριμαργία εἶναι τάχα τίποτε ἄλλο παρά ἔλλειψη ἐγκράτειας στήν τροφή, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι προτιμοῦν στό φαΐ τους τό εὐχάριστο ἀπό τό ὠφέλιμο;

Καί λαιμαργία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἀσυμμετρία στήν χρήση τῶν τροφῶν. Ἡ λαιμαργία εἶναι πάντοτε κακό καί ἰδιαίτερα φανερώνει τήν φύση της μεταβάλλοντας τούς λαίμαργους καί ἐξομοιώνοντάς τους μέ γουρούνια ἤ σκυλιά στήν ἀπληστία καί δέν μποροῦν νά φερθοῦν κόσμια οὔτε μέ τά χέρια, οὔτε μέ τά μάτια, οὔτε μέ τόν οἰσοφάγο. Τόσο πολύ τούς διεγείρει ἡ ἐπιθυμία νά γευθοῦν τήν ἡδονή τοῦ φαγητοῦ.

Ὅτι λοιπόν εἶναι αἴσχιστο νά εἶναι κανείς ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος ὡς πρός τήν τροφή, εἶναι χαρακτηριστικό καί ἀπό τό ὅτι γινόμαστε ὅμοιοι στήν περίπτωση αὐτή πιό πολύ μέ τά ἄλογα ζῶα παρά μέ φρόνιμους ἀνθρώπους.

Ἀφοῦ λοιπόν αὐτό εἶναι αἴσχιστο, τό ἀντίθετο θά εἶναι τό κάλλιστο, δηλαδή νά τρῶμε τακτικά καί μέ κοσμιότητα καί νά ἐπιδεικνύουμε ἐδῶ πρῶτα τήν σωφροσύνη μας, πρᾶγμα ὄχι εὔκολο, ἀλλά πού χρειάζεται πολλή ἐπιμέλεια καί ἄσκηση. Καί γιατί αὐτό; Διότι ἐνῶ **ὑπάρχουν πολλές ἡδονές** πού σπρώχνουν τόν ἄνθρωπο νά ἁμαρτήσει καί τόν βιάζουν νά ἐνδώσει σ' αὐτές παρά τό συμφέρον του ἡ πιό δυσμάχητη καί **ἡ πιό ἐπικίνδυνη ἀπ' ὅλες εἶναι ἡ ἡδονή τῆς τροφῆς.**

Μέ τίς ἄλλες ἡδονές καταπιανόμαστε σπανιώτερα καί ἀπό μερικές μποροῦμε νά ἀπέχουμε μῆνες καί χρόνια ὁλόκληρα. Ὅμως μέ τήν ἡδονή τοῦ φαγητοῦ εἶναι ἀνάγκη νά δοκιμαζόμαστε κάθε ἡμέρα καί σέ πολλές περιπτώσεις δύο φορές τήν ἡμέρα. Δέν εἶναι δυνατόν νά ζήσει ἀλλιῶς ὁ ἄνθρωπος. Ἐπομένως, ὅσο περισσότερο δοκιμαζόμαστε ἀπό τήν ἡδονή τοῦ φαγητοῦ τόσο περισσότεροι εἶναι οἱ κίνδυνοι ἀπό ἐδῶ. Καί δέν εἶναι ἕνας καί μοναδικός κίνδυνος ἁμαρτήματος κάθε μέρα ἡ προσφορά τροφῆς, ἀλλά περισσότεροι κίνδυνοι.

Γιατί καί ἐκεῖνος πού τρώει περισσότερο ἀπ' ὅσο χρειάζεται ἁμαρτάνει καί αὐτός πού βιάζεται στό φαΐ του ὄχι λιγότερο, καί αὐτός πού μολύνεται τρώγοντας περισσότερο ἀπ' ὅτι τοῦ χρειάζεται καί αὐτός πού προτιμᾶ τά τερπνά φαγητά ἀπό τά ὑγιεινότερα καί αὐτός πού δέν μοιράζει ἴσες μερίδες στούς συντρώγοντες.

Εἶναι καί μία ἄλλη ἁμαρτία γύρω ἀπό τήν τροφή, ὅταν τήν προσφέρουμε σέ καιρό μή κατάλληλο καί ἐνῶ πρέπει νά κάνουμε κάτι ἄλλο, τρῶμε. Ἀφοῦ ὑπάρχουν τέτοιες καί τόσες ἁμαρτίες γύρω ἀπό τήν τροφή, πρέπει νά καθαριστοῦμε ἀπό ὅλες αὐτές καί νά μήν εἶναι ἔνοχος καμιᾶς αὐτός πού σκοπεύει νά εἶναι σώφρων στό μέλλον.

Καθαρίζεται κανείς καί γίνεται ἀναμάρτητος ὅταν συνηθίζει τόν ἑαυτό του νά διαλέγει τό φαΐ ὄχι γιά νά ἡδονίζεται, ἀλλά γιά νά τρέφεται, οὔτε γιά νά εὐχαριστεῖται χάφτοντας ἀλλά γιά νά δυναμώνει τό σῶμα του.

Ἡ κατάποση εἶναι πέρασμα τῆς τροφῆς καί ὄχι ὄργανο ἡδονῆς, τό ἴδιο καί ἡ κοιλιά ἡ ὁποία παίζει τό ρόλο τῆς ρίζας τῶν φυτῶν. Ὅπως τό φυτό τό τρέφει ἡ ρίζα παίρνοντας τήν τροφή ἀπ' ἔξω, ἔτσι καί ἡ κοιλιά τρέφει τό ζῶο μέ τά φαγητά καί τά ποτά πού δέχεται.

Ὅπως λοιπόν στά ζῶα συμβαίνει νά τρέφονται γιά νά συντηροῦνται καί νά ζοῦν καί ὄχι χάριν ἡδονῆς, κάτι παρόμοιο εἶναι καί γιά τόν ἄνθρωπο ἡ τροφή, μέσον ζωῆς καί φάρμακο. Γι' αὐτό καί ἐπιβάλλεται νά τρῶμε γιά νά ζοῦμε, ὄχι γιά νά ἀπολαμβάνουμε ἡδονή, ἄν πρόκειται βεβαίως νά εἴμαστε σύμφωνοι μέ τόν ἄριστο λόγο τοῦ Σωκράτη, ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι οἱ πιό πολλοί ἄνθρωποι ζοῦν γιά νά τρώγουν, ἐνῶ αὐτός ὁ ἴδιος ἔτρωγε γιά νά ζεῖ.

Διότι βέβαια ἕνας ἄνθρωπος πού θέλει νά εἶναι χρηστός, δέν θά θεωρήσει ἄξιο νά εἶναι παρόμοιος μέ τούς πολλούς καί νά ζεῖ γιά νά τρώγει, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι πού θηρεύουν μέ κάθε τρόπο τήν ἡδονή ἀπό τήν τροφή.

Ὅτι ἐπίσης καί ὁ θεός ἔδωσε στόν ἄνθρωπο, ἔδωσε καί τίς τροφές καί τό ποτό γιά νά διατηρεῖται καί ὄχι χάριν ἡδονῆς, ἀπό τό ἑξῆς κυρίως μπορεῖ κανείς νά τό ἀντιληφθεῖ.

Ἡ τροφή δηλαδή ὅταν κατ' ἐξοχήν ἐκτελεῖ τό ἔργο της, ἤτοι κατά τήν πέψη καί τήν κυκλοφόρησή της, τότε καθόλου δέν εὐχαριστεῖ τόν ἄνθρωπο, ἀλλά ἁπλῶς τότε τρεφόμαστε ἀπό αὐτήν καί δυναμώνουμε· καί τότε δέν αἰσθανόμαστε καμία ἡδονή, μολονότι ὁ χρόνος αὐτός εἶναι πολύ περισσότερος ἀπό ἐκεῖνον κατά τόν ὁποῖον τρῶμε.

Ἔπρεπε λοιπόν, ἄν βεβαίως ὁ θεός ἐφεύρε γιά ἐμᾶς τήν τροφή χάριν ἡδονῆς, νά εὐχαριστούμεθα ἐμεῖς ἀπό αὐτήν κατ' αὐτό τόν περισσότερο χρόνο καί ὄχι κατ'

ἐκεῖνο τόν ἐλάχιστο χρόνο πού καταπίνουμε.

Κι ὅμως χάριν ἐκείνου τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, κατά τόν ὁποῖον αἰσθανόμαστε ἡδονή, ἑτοιμάζουμε μύρια φαγητά, διασχίζουμε τήν θάλασσα ἀπό ἄκρη σέ ἄκρη, στούς μάγειρες ἀποδίδουμε περισσότερη σημασία παρά στούς γεωργούς, μερικοί παραθέτουν δεῖπνα ξοδεύοντας τήν ἀξία ὁλοκλήρου ἀγροῦ· καί ὅλα αὐτά ἐνῶ σέ τίποτα δέν ὠφελοῦνται τά σώματα ἀπό τήν πολυτέλεια τῶν φαγητῶν.

Ὅλως τό ἀντίθετο:

ὅσοι χρησιμοποιοῦν τίς πιό εὔωνες καί λιτές τροφές, αὐτοί εἶναι πάρα πολύ δυνατοί. Ὡς ἐπί τό πλεῖστον βλέπει κανείς πώς οἱ δοῦλοι εἶναι πιό ρωμαλέοι ἀπ' τούς κυρίους τους καί οἱ χωρικοί ἀπό τούς ἀστούς καί οἱ πτωχοί ἀπό τούς πλουσίους καί ἐπίσης βλέπει κανείς αὐτούς ὅλους νά μποροῦν νά κοπιάζουν πιό πολύ καί νά κουράζονται πιό λίγο στίς δουλειές τους καί νά ἀρρωσταίνουν σπανιώτερα καί νά ὑποφέρουν εὐκολότερα τό κρύο, τήν ζέστη, τήν ἀγρύπνια, κάθε τι τέτοιο.

Καί λοιπόν, ἄν τό ἴδιο δυναμώνει τό σῶμα καί ἡ πολυτελής καί φτωχική καί λιτή τροφή, ἐν τούτοις πρέπει νά προτιμᾶ κανείς τήν φτωχική καί λιτή, γιατί αὐτή εἶναι πιό πολύ σύμφωνη μέ τήν σωφροσύνη καί ταιριάζει στόν ἀγαθό ἄνθρωπο πιό πολύ, ὅπως εἶναι προτιμότερο αὐτό πού εὔκολα ἀποκτοῦμε ἀπό αὐτό πού ἀποκτοῦμε δύσκολα καί αὐτό πού δέν ἐνοχλεῖ ἀπό αὐτό πού ἐνοχλεῖ καί αὐτό πού εἶναι ἕτοιμο ἀπό τό ἀνέτοιμο εἶναι πιό ταιριαστό γιά τούς θνητούς ἀνθρώπους.

Τέλος γιά νά ἀνακεφαλαιώσω σχετικά μέ τήν τροφή, λέγω ὅτι:

πρέπει σκοπό της νά ἔχει τήν ὑγεία καί τήν δύναμη καί γι' αὐτό μόνο πρέπει νά τρῶμε. Ὁπότε δέν ἔχουμε καμία ἀνάγκη γιά πολυτελῆ φαγητά· καί ὅταν κανείς τρώγει πρέπει νά φροντίζει νά εἶναι κόσμιος καί νά τηρεῖ τό ἁρμόζον μέτρο καί νά ὑπάρχει μέγιστη διαφορά ἀνάμεσα στόν καθαρό καί τόν βραδύ.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΩΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Μέ ἱκανοποίηση ἔχουν δεχθεῖ πολλοί ἐπιστημονικοί φορεῖς τήν ἐνίσχυση τῶν ὡρῶν διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν στήν δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση. Τό ΔΣ τῆς Ἑλληνικῆς Γλωσσικῆς Κληρονομιᾶς (ΕΓΚ) χαιρετίζει μέ σχετική ἀνακοίνωσή του τήν εἴδηση τονίζοντας ὅτι «ἀπό τῆς συστάσεώς του ὁ φορέας μας ἔχει κατ' ἐπανάληψη ὑπογραμμίσει τήν ἀνάγκη γιά τήν προώθηση τῶν κλασικῶν σπουδῶν καί ἰδιαιτέρως τῆς ἑνιαίας καί διαχρονικῆς ἑλληνικῆς, ἀπό τόν Ὅμηρο ἕως σήμερα, ὡς τῆς μήτρας τῶν κυρίων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἀλλά καί τῆς ὁρολογίας τῆς Ἐπιστήμης καί τῆς Τεχνολογίας».

«Αὐτονόητη προϋπόθεση γιά τήν ἀπόκτηση στέρεης γνώσης σέ ὁποιο-δήποτε πεδίο εἶναι ἡ ἄρτια γνώση τῆς μητρικῆς γλώσσας» ἀναφέρει στήν ἀνακοίνωσή του τό ΔΣ τῆς ΕΓΚ, τήν ὁποίαν ὑπογράφουν ὁ πρόεδρός της κ. Γρ. Σκαλκέας καί ὁ γενικός γραμματέας της συγγραφέας καί τέως σχολάρχης κ. Γ. Δολιανίτης. «Ἡ ἀνθρωπιστική παιδεία ὡς φορέας μέσω τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου διαχρονικῶν κοινωνικῶν καί πολιτικῶν ἀξιῶν, ὅπως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς ἰσότητας, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς δημοκρατίας, παρέχει στέρεα ἐρείσματα στόν σύγχρονο ἄνθρωπο τῆς παγκοσμιοποίησης καί τῆς πολιτισμικῆς ὤσμωσης».

Καί καταλήγει: «Σήμερα γιά ὅλους τούς Ἕλληνες ἡ ἐνίσχυση τῶν κλασικῶν γραμμάτων καί τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας, ἐφόσον ὁ λεκτικός πλοῦτος καί ἡ ἄψογη δομή τῶν κειμένων τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας βοηθεῖ στόν ἐμπλουτισμό τοῦ λεξιλογίου καί στήν ἐκφραστική ἱκανότητα καί σαφήνεια, στοιχεῖα πού λείπουν ἀπό τόν προφορικό καί τόν γραπτό μας λόγο. Ἡ Ἑλληνική Γλωσσική Κληρονομιά φρονεῖ ὅτι μαζί μέ τήν ποσοτική, ἀναγκαία εἶναι καί ἡ ποιοτική ἀναβάθμιση τῆς κλασικῆς παιδείας, μέ τήν ἐπιμόρφωση τῶν ἐκπαιδευτικῶν, τήν καλύτερη μέθοδο διδασκαλίας καί τήν θέσπιση κλασικῶν τάξεων. Ἡ σημαντική αὐτή ἀπόφαση θά ἀποτελέσει σταθμό στά ἐκπαιδευτικά μας δρώμενα».

Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ ὧρες διδασκαλίας τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας καί γραμματείας αὐξάνονται ἀπό τήν ἑπόμενη σχολική χρονιά κατά μία σέ κάθε τάξη τοῦ Γυμνασίου καί κατά δύο στήν Α' τάξη τοῦ Λυκείου. Παράλληλα ἐνισχύεται κατά μία ὥρα ἡ διδασκαλία τῆς θεματογραφίας ἀρχαίων κειμένων στήν Β' τάξη Λυκείου τῆς Θεωρητικῆς Κατεύθυνσης καί εἰσάγεται ἡ διδασκαλία τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Θουκυδίδη ὡς μαθήματος τῆς Γενικῆς Παιδείας στήν Γ' τάξη Λυκείου ὡς προτύπου κειμένου τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Λόγου. Τό μάθημα θά διδάσκεται μία ὥρα τήν ἑβδομάδα σέ ὅλη τή σχολική χρονιά.

ΤΟ ΒΗΜΑ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2005

Π. Γράβιγγερ

ΠΕΡΙ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΟΣ

Ἐάν ἀνατρέξωμεν εἰς τήν ἐτυμολογίαν τοῦ ὅρου *"ἐλάττωμα"* διαπιστοῦμεν ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἐλαττώσεως, τῆς μειώσεως ἀπό κάτι. Ὁ ἄνθρωπος ἐπομένως πού κατέχεται ἀπό ἐλαττώματα (καί μειονεκτήματα) ἔχει χάσει κάτι πού ὁ ἐστερημένος ἐλαττωμάτων ἄνθρωπος κατέχει.

Ποία ἡ ποῖαι εἶναι αἱ ἀπώλειαι αὗται; Κατά τί δηλ. παρουσιάζεται πλουσιώτερος ὁ πρωταρχικός ἤ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος, ἔναντι τοῦ σημερινοῦ καί κοινοῦ ἀνθρώπου; Ἐάν ἀπαντήσωμεν εἰς τάς ἐρωτήσεις ταύτας, θά ἔχωμεν τόν πλέον ἀπόλυτον καί μεταφυσικώτερον ὁρισμόν τοῦ ἐλαττώματος.

Ἐάν ἐξαιρέσωμεν τάς νεοτεύκτους παραδόσεις, τάς ἐπηρεασμένας ἀπό τάς ἀπατηλάς θεωρίας περί "ἐξελίξεως" τῆς ἐπιστήμης, αἱ παλαιότεραι παραδόσεις π.χ. ἡ ἀρχαία ἑλληνική, κ.ἄ. κάμνουν λόγον περί χρυσοῦ γένους δηλ. περί τῆς καταστάσεως τοῦ πρωταρχικοῦ ἀνθρώπου τοῦ κεκτημένου ὅλα τά θεῖα δικαιώματα καί πλασμένου κατ' εἰκόναν καί ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τήν θείαν ταύτην κατάστασιν ὁ Ἄνθρωπος Πνεῦμα, μετεῖχε τῶν θείων ἱκανοτήτων καί ὡς ἐκ τούτου εὑρίσκετο εἰς ἄμεσον ἐπαφήν μετά τοῦ Πατρός του.

Ὁλόκληρος ἡ Φύσις καί ἡ Δημιουργία ἦτο ὑποδεεστέρα του καί ἐπ' αὐτῆς ἤσκει, διά τοῦ λόγου του ἡγεμονίαν. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς Δημιουργίας καί ἐκείνη ὤφειλε ὑπακοήν εἰς τά κελεύσματά του, τά ὁποῖα ἦσαν κελεύσματα τοῦ θείου Νόμου.

Ἐμεσολάβησεν ὅμως γεγονός μεγίστης σημασίας διά τήν ὅλην πορείαν τοῦ Παντός, τό ὁποῖον αἱ παραδόσεις διαφοροτρόπως ἐκθέτουν, πλήν ἐπί τοῦ ὁποίου ὅλοι συμφωνοῦν ἀπό συμβολικῆς ἀπόψεως: Εἶναι ὁ μῦθος τῆς Πτώσεως τοῦ Ἀνθρώπου μέ ἀποτέλεσμα καί συνέπειαν τήν διάχυσιν ἐντός τῆς Δημιουργίας τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἐγωισμοῦ, τῆς Ἑτερότητος, τῆς Διχονοίας, τῆς Διαφορίσεως, τῆς Πάλης.

Ἔκτοτε ὁ ἄνθρωπος παύει νά εἶναι "ἀνδρόγυνος" ἐπικρατεῖ διαφόρισις μεταξύ Ἐγώ καί Σύ, μεταξύ Ἄρρενος καί Θήλεος καί ἡ ὑπόστασίς του διασπᾶται.

Ἄμεσον ἐπακολούθημα εἶναι ἐγκατάλειψις ἡ τῆς παραδεισιακῆς καταστάσεως, ἡ στέρησις τῶν πρωταρχικῶν προνομίων καί ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπό τῆς θείας Πηγῆς.

Τότε δημιουργεῖται καί ἡ ὕλη, ἡ σταθμητή ὕλη, ὁ δέ ἄνθρωπος, καθίσταται ἄνθρωπος, περιβαλλόμενος ὑλικόν περίβλημα. Ἀπό τῆς μοιραίας ἐκείνης στιγμῆς, ὅλαι του αἱ δυνατότητες ὑφίστανται περιορισμόν, μείωσιν, ἐλάττωσιν καί γίνεται δέσμιος, τοῦ μεταβλητοῦ, τῆς ποσότητος, τῆς βαρύτητος.

Εἰς τήν μειονεκτικήν ταύτην κατάστασιν εὑρισκόμενος, δέν παύει νά ὁραματίζεται τόν "ἀπωλεσθέντα παράδεισον" καί ἐπιζητεῖ παντί τρόπῳ τήν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του.

Αἱ περιβάλλουσαι ὅμως αὐτόν δυνάμεις, δέν διάκεινται πλέον πάντοτε πρός αὐτόν φιλικῶς καί ἔχει συνεχῶς νά ἀντιπαλαίσῃ ἐναντίον τῶν φυσικῶν νόμων, ἐναντίον τῶν ἀστρικῶν ἐπηρειῶν τοῦ στερεώματος, ἐναντίον τοῦ Μοιραίου.

Καί, ἄν μέν ποδηγετούμενος ἀπό τάς εὐμενεῖς πρός αὐτόν πνευματικάς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι δέν παύουν νά τόν ὑποστηρίζουν εἰς τόν ἀγῶνα του, ἐπιτυγχάνει ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν νά ἐξέρχεται νικητής καί νά κατάγῃ περιλάμπρους νίκας, ἀνακτᾶ τό ἀπωλεσθέν βασιλικόν στέμμα καί ἀνάγεται πρός τάς περιοχάς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Δυστυχῶς ὅμως αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι σπάνιαι, οἱ νικηταί δέ τοῦ Μοιραίου, εἶναι ἐλάχιστοι.

Ὁ περισσότερος κόσμος σφαδάζει ὑπό τό πέλμα τῆς ἀταξίας, τῆς διχονοίας καί τοῦ ἐμφύτου εἰς τόν ὑλικόν ἄνθρωπον ἐγωισμοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα τώρα νά συναγάγωμεν τί εἶναι ἐλάττωμα. Εἶναι ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἀρνητικαί ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἀπέμειναν μετά τήν λήθην περί τῆς ἐνδόξου του καταγωγῆς, αἱ ὁποῖαι συμποσοῦνται εἰς τήν λέξιν ΕΓΩΙΣΜΟΣ.

Διότι εἰς τό θεμελιῶδες τοῦτο ἐλάττωμα ἀνάγονται ὅλα τά ἄλλα ἐλαττώματα τοῦ ἀνθρώπου. ΕΓΩΙΣΜΟΣ ὅμως ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΕΙΨΙΣ ΑΓΑΠΗΣ, ἀγάπης πρός ἡμᾶς αὐτούς, πρός τόν πλησίον, πρός τήν Φύσιν, πρός τόν κόσμον καί πρός αὐτόν τόν Θεόν, ἔλλειψις δέ ἀγάπης εἶναι ὁλόκληρος ἡ σειρά τῶν ἀτελειῶν, μειονεκτημάτων καί μικροτήτων μέ τάς ὁποίας χαρακτηρίζεται ὁ κοινός ἄνθρωπος.

Διότι τί εἶναι μισαλλοδοξία, τί εἶναι ὑπεροψία, τί εἶναι ἔλλειψις ἀνοχῆς, ἡ ἐπίκρισις τῶν ἄλλων, ἡ διαβολή, ὁ χωρισμός τῶν ἀνθρώπων εἰς ἀντιμαχομένας μερίδας, ἡ συνεχής καί λυσσαλέα προσπάθεια πρός ἐπικράτησιν ἐπί τῶν ἄλλων διά παντός μέσου καί πάσῃ θυσίᾳ, ἄν μή ἔλλειψις ἀγάπης πρός τόν πλησίον καί ἐπιβολή τοῦ πνεύματος τῆς χωριστικότητος, ἤτοι τοῦ ἐγωισμοῦ;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνομεν ὅτι τά ἐλαττώματα τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι ὀντότητες συγκεκριμέναι, δέν ἔχουν οὐσιαστικήν ὑπόστασιν, ἀλλ' εἶναι τό ὅ,τι ἀπέμεινε μετά τόν συσκοτισμόν τοῦ πνεύματος, μετά τήν ἀπώλειαν τῆς Ἀγάπης.

Ὅπως τό σκότος δέν ἔχει οὐσιαστικήν ὕπαρξιν, ἀλλ' εἶναι στέρησις φωτός, ὅπως ἡ ἄγνοια εἶναι στέρησις γνώσεως, ἔτσι καί τό ἐλάττωμα, εἶναι ἁπλῶς καί μόνον μείωσις ἕως ἐκμηδένισις τῆς Ἀγάπης.

Καί τώρα προβάλλει αὐτομάτως ἡ ἐρώτησις: Ἐάν πράγματι τό ἐλάττωμα δέν ὑπάρχει καθ' ἑαυτό, εἰς τί συνίσταται ἡ "καταπολέμησις τῶν ἐλαττωμάτων" μέ τήν ὁποίαν κατατρίβονται ὅλα τά "συστήματα" ἠθικῆς;

Ἐνῶ ἐπιδιδόμενοι εἰς τήν καλλιέργειαν τῶν θετικῶν χαρισμάτων καί καρπῶν τῆς Ἀγάπης, ὑπό τήν πλατυτέραν της ἔννοιαν, δηλ. τῶν θετικῶν ἰδιοτήτων τῆς καλωσύνης

πρός σύμπασαν τήν φύσιν, τῆς εὐσπλαγχνίας, τοῦ καλοῦ καί τοῦ ὡραίου, εἰς τήν ἀνάπτυξιν μέ μίαν λέξιν τῶν ψυχικῶν μας ἰδιοτήτων, ἐκτελοῦμεν ἔργον γόνιμον καί ἀποδοτικόν, ἔργον θετικόν καί συντελεστικόν εἰς τήν καθολικήν πρόοδον τοῦ Εἶναι μας.

Διότι, ὅταν ὁ ψυχικός παράγων ἐκλεπτυνθῆ καί τό πνεῦμα ἐλευθεροῦται τῶν δεσμῶν πού παρακωλύουν τήν ἐκδήλωσίν του καί τό σῶμα ὑγιαίνει.

Ὅταν, ἀντιθέτως, ἡ ψυχική ὑπόστασις κατατρύχεται ὑπό τῶν παθῶν καί δονεῖται ἀτάκτως, παρακωλύει τήν λειτουργίαν τῶν πνευματικῶν μας ἰδιοτήτων καί τό σῶμα, τό "κάτοπτρον τῆς ψυχῆς" φθίνει.

Διά τοῦτο ἡ λέξις ΕΥΤΥΧΙΑ, ὅπως καί ὁ ὅρος ΓΝΩΣΙΣ, ἔχουν καταντήσει ἔννοιαι ἀκατανόητοι εἰς τόν ἄνθρωπον, παρ' ὅλας του δέ τάς κατακτήσεις καί τήν φαινομενικήν εὐμάρειαν εἰς ἥν τόν ἤγαγεν ὁ μηχανικός πολιτισμός, οὐδέποτε ὑπῆρξε δυστυχέστερος καί ἀδαέστερος.

Τό ἔργον ὅμως τοῦ ἀνθρώπου δέν συνίσταται εἰς τό νά διαπιστώνῃ ἁπλῶς μίαν δυσμενῆ κατάστασιν καί νά σταυρώνῃ τά χέρια.

Ἐλαυνόμενος ἀπό τά ψιχία τῆς ἀγάπης καί ἀπό τά ἴχνη τῆς γνώσεως, ὅσα τοῦ ἀπέμειναν, ὑποστηριζόμενος δέ ἀπό τάς φιλανθρώπους δυνάμεις τῆς πνευματικῆς ἱεραρχίας, προετοιμάζει τόν ἑαυτόν του, καλλιεργῶν τάς ὑπερόχους δυναμικάς ἰδιότητας τάς ἀπορρεούσας ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀγάπης, καί ἀποφασίζει νά ἀναλάβῃ ἐνεργόν ὑπηρεσίαν παρά τό πλευρόν τοῦ θείου Λόγου καί μίαν ἡμέραν καθίσταται ἐργάτης στήν ὑπηρεσία τῶν θεῶν καί ὡς πραγματικός ἱππότης ἐπωμίζεται τό βαρύ καί διά τούς πολλούς "παράλογον" ἔργον τῆς ἀνανήψεως τοῦ πνεύματος καί διαθερμάνσεως τῆς ψυχῆς τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Τά ὅπλα του, μολονότι κατ' οὐδέν ὁμοιάζονται πρός ἐκεῖνα τῶν ἀνθρώπων, εἶναι πολύ δραστικώτερα καί ἀποτελεσματικώτερα: εἶναι ταῦτα ὁ Λόγος καί ἡ ἀστείρευτος Ἀγάπη.

Τίς περισσότερες φορές ὁ κόσμος τόν περιγελᾶ καί εἰς ἀντάλλαγμα τῶν θυσιῶν του τόν διώκει καί τόν μαστιγώνει. Ἀλλά τί τόν ἐνδιαφέρει ἡ πρόσκαιρος ἀντίδρασις:

Μήπως ὁ καλός γεωργός δέν γνωρίζει ὅτι ὁ σπειρόμενος σπόρος εἶναι ἀναπόφευκτον νά ἀποδώσῃ τά ἄνθη καί τούς καρπούς του κατά τήν ἐρχομένην ἄνοιξιν;

Ἀφοῦ ἡ ψυχή εἶναι ἀθάνατη καί πολλές φορές ξαναγεννᾶται καί καθώς ἔχει δεῖ καί τά ἐδῶ καί τά ἐκεῖ καί ὅσα εἶναι στόν Ἅδη, καί ὅλα ἐν γένει, δέν ὑπάρχει τίποτα πού νά μή τό γνωρίζει.

Κατά συνέπειαν, δέν εἶναι καθόλου παράδοξο καί γιά τήν ἀρετή καί γιά ὅλα, νά ξαναθυμηθεῖ ὅσα πρίν γνώριζε.

Πλάτωνος Μένων

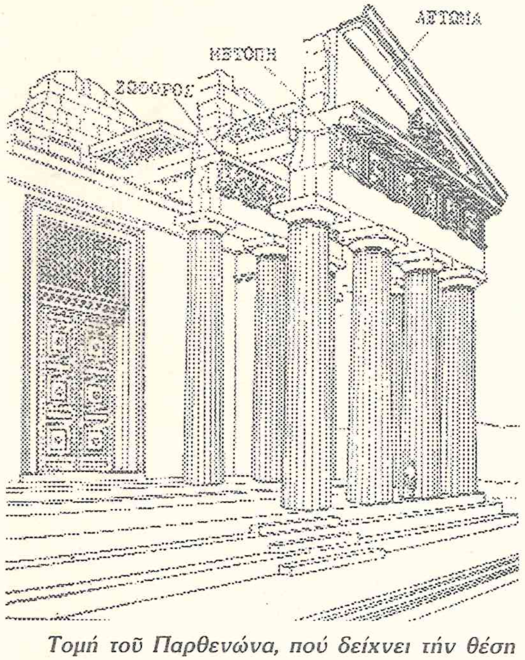

Η ΖΩΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Ζωφόρος καλεῖται τό διάζωμα πού ἔχει γλυπτές παραστάσεις ἐμψύχων ὄντων πού εἶναι φορεῖς ζωῆς.

Ἡ περίφημη ζωφόρος τοῦ Παρθενώνα εἶναι μία μακριά ἀνάγλυφη ταινία πού στεφάνωνε καί τίς τέσσερεις πλευρές τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τοῦ Ναοῦ, μέσα ἀπό τήν ἐξωτερική κιονοστιχία στό ἀνώτατο μέρος τῶν τοίχων. Ἔχει μῆκος 160 μ. καί ὕψος 1,05 μ. Αὐτή παρίστανε ἀνάγλυφα μέ ἄφθαστη μεγαλοπρέπεια τήν πομπή τῶν Παναθηναίων.

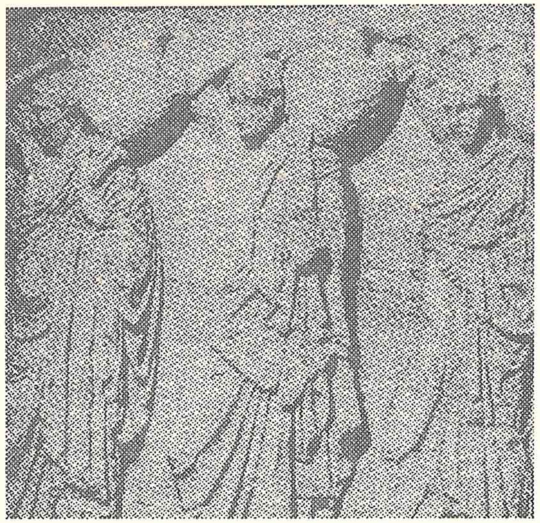

Τομή τοῦ Παρθενώνα, πού δείχνει τήν θέση ὅπου εἶναι ὁ γλυπτικός διάκοσμος.

Τά τρία στάδια τῆς πομπῆς, δηλαδή τήν σύνταξη στόν Κεραμεικό, τήν πορεία ἀπό τόν Κεραμεικό στήν Ἀκρόπολη καί τό τέρμα ἐκπροσωποῦσαν συνολικά πάνω στήν ζωφόρο 400 περίπου μορφές θεῶν, ἡρώων καί ἀνθρώπων καί περίπου 200 μορφές ζώων καί σαράντα ἅρματα.

Νέοι, ἄνδρες καί γέροντες πού φοροῦν μακριά ἱμάτια, στηρίζονται στίς βακτηρίες τους καί συνδιαλέγονται. Ἄλλοι κρατοῦν ἀγγεῖα γεμᾶτα κρασί ἤ παίζουν αὐλούς. Νέες πού φοροῦν πολύπτυχους χιτῶνες κρατοῦν ἱερά σκεύη ἤ στέκουν ἥσυχα.

Πομπεῖς μέ τά σφάγια γιά τήν θυσία, σκαφηφόροι, ὑδριαφόροι, κιθαριστές, αὐλητές, πυκνό πλῆθος, ἅρματα πού σύρονται ἀπό θυμώδη καί ἀφνιασμένα ἄλογα, ἱππεῖς καβάλα σέ ἄλογα πού καλπάζουν, ὅλα σέ θαυμάσια σύνθεση δίνουν μία μοναδική εἰκόνα ζωῆς.

Ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν παριστανομένων, ἡ θελκτική σεμνότητα τῶν παρθένων, ἡ ἐλεύθερη καί ἀβίαστη στάση τῶν συνδιαλεγομένων ἀνδρῶν, ἡ ζωηρότητα τῶν ἀλόγων, ἡ δύναμη τῶν δυστροπούντων βοδιῶν καί τέλος ἡ χάρη ὅλων τῶν μορφῶν καί τῶν κινήσεών τους καθιστοῦν τήν

Ὑδριαφόροι. Ἀθήνας Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

ζωφόρο τήν πιό ἀριστουργηματική στιγμιότυπη αὐθεντική ταινία καί ἐποπτική εἰκόνα τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων.

ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΩΦΟΡΟΥ

Ἡ δυτική πλευρά τῆς ζωφόρου πού βλέπει πρός τά Προπύλαια ἡ μόνη πού βρίσκεται ἀκόμη πάνω στό μνημεῖο στήν ἀρχική της θέση σχεδόν ὁλόκληρη μεταφέρει τόν θεατή στόν Κεραμεικό, ὅπου γίνεται ἡ σύνταξη τῆς πομπῆς καί γενικά ἡ προετοιμασία γιά παρέλαση.

Τό θέμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου φαίνεται νά ἀντιστοιχεῖ πρός τό θέμα τοῦ ὑπερκειμένου αὐτῆς δυτικοῦ ἀετώματος καί τῆς δυτικῆς μετόπης.

Ἡ διάταξη τῶν μορφῶν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου καί τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος εἶναι μᾶλλον δυναμική καί ἀποτελεῖ συνδυασμό μυθικῶν σκηνῶν ἀγωνιστικῆς φύσεως. Παρουσιάζονται δηλαδή λοξοί ἄξονες καί μᾶλλον βίαιες κινήσεις.

Στήν δυτική πλευρά τῆς ζωφόρου ἡ δράση ἀρχίζει ἀπό τά δεξιά πρός τά ἀριστερά. Γενικό χαρακτηριστικό εἶναι ἡ προετοιμασία τῶν ἱππέων νά ἀνέβουν στά ἄλογα ἤ ἡ δημιουργία σχηματισμοῦ ἐκείνων πού ἤδη εἶναι καβάλα καί ἕτοιμοι γιά ἐκκίνηση. Ἡ κίνηση τῶν μορφῶν αὐτῆς τῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου εἶναι γενικά ἐπιτόπια. Ἄς δοῦμε ὅμως τίς μορφές πιό ἀναλυτικά.

Τό δεξί χέρι τοῦ ἱππέα εἶναι σηκωμένο, κάνοντας μία πειθαρχημένη κίνηση καί δίνοντας κάποιο σῆμα. Ἀξιοθαύμαστη πρέπει νά θεωρηθεῖ ἡ ποικιλία τῶν στάσεων τῶν τεσσάρων μορφῶν, πού χωρίς νά γίνεται καμία ἔντονη δράση, δέν ὁδηγεῖ στήν ἐπανάληψη. Ἡ χαίτη τοῦ ἀλόγου, διαγράφοντας ἕνα τόξο, δημιουργεῖ μία ὡραία παραλλαγή στίς κάθετες γραμμές τῶν ἀνδρικῶν σωμάτων καί τῶν ποδιῶν τοῦ ἀλόγου. Ἐξαίρετη πρέπει νά θεωρηθεῖ ἀκόμη καί ἡ λεπτή πλαστικότητα τοῦ ἀριστεροῦ νέου πού δείχνει τήν ἀνατομία τοῦ

Ἀθηνᾶ, Ἥφαιστος, Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο.

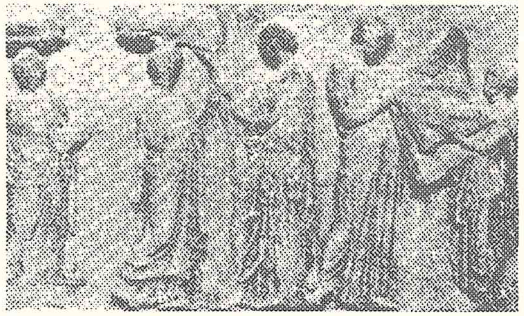

Δήμητρα, Ἄρης, Λονδῖνο, Βρεταννικό Μουσεῖο.

σώματός του, τόν ἄνδρα ὁλόκληρο, χωρίς ὅμως αὐτό νά τό ἐπιδιώκει.

Μία θαυμάσια σύνθεση ἀλόγου καί ἱππέα. Ὅλα τά μέλη καί τῶν δύο, εἶναι τονισμένα στό ἔπακρο καί προβάλλονται καμαρωτά. Τό ἄλογο παριστάνεται ἀτίθασσο καί ἀφηνιασμένο. Ἀρνεῖται νά ὑποταχθεῖ στήν θέληση τοῦ ἱππέα χωρίς ὅμως ἐχθρικές διαθέσεις πρός αὐτόν, πρᾶγμα πού θά τοῦ ἐπέβαλλε ἄλλη στάση, δηλαδή τό πάτημα τῶν μπροστινῶν ποδιῶν στό ἔδαφος καί τήν ἀπελευθέρωση τῶν πισινῶν, πού χρησιμοποιοῦνται συνήθως σάν ὅπλα του.

Δύο ἱέρειες. Σκηνή τῶν δίφρων Γῆ, Κέκροπας, Ἐρεχθέας, Σκηνή τοῦ πέπλου, Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο.

Τό ἄλογο παρουσιάζει ἕνα φτερούγισμα πρός τά ἀριστερά πού ἰσορροπεῖται ἀπό τό ἀντίστοιχο φτερούγισμα πρός τά δεξιά τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ τοῦ ἱππέα καί τοῦ ἱματίου του. Ὁ ἄξονας ἰσορροπίας εἶναι ἡ γωνία πού σχηματίζεται ἀπό τό δεξί πόδι τοῦ ἱππέα καί τό ἀριστερό πόδι τοῦ ἀλόγου.

Οἱ λεπτομέρειες τοῦ ἔργου ἔχουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Δυνατήν σύλληψη καί καλή ἐκτέλεση.

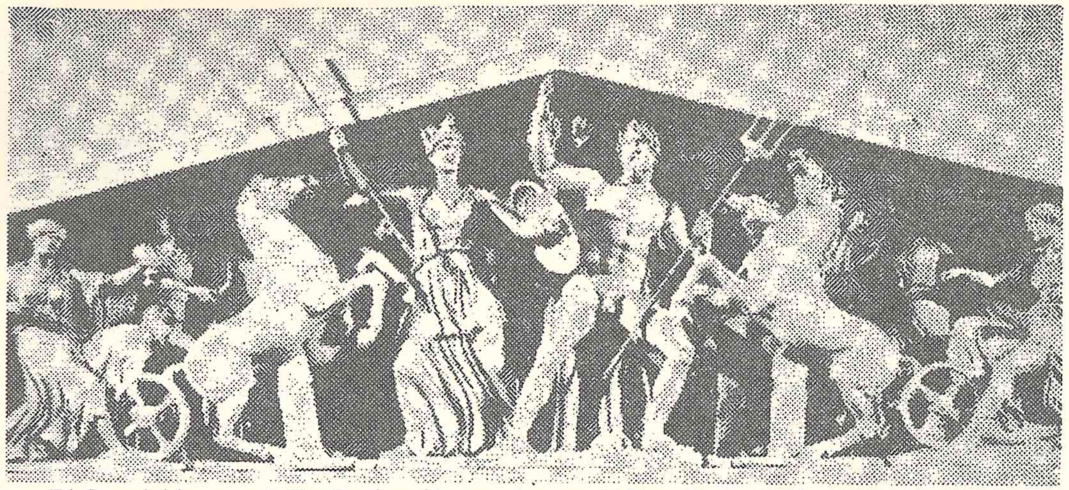
Τό ἀριστερό πόδι τοῦ ἱππέα καί τό ἀριστερό χέρι παρουσιάζουν μία ἐξαιρετική πλαστικότητα, πού δείχνει τήν ἄνετη στάση, χωρίς ὅμως ὁ ἱππέας νά χάνει τόν ἔλεγχο τοῦ ἀλόγου.

Τό ἄλογο διακρίνεται ἀπό δυνατή πλαστικότητα στόν κορμό, στά πόδια καί στό κεφάλι. Αὐτή ἡ πλαστικότητα δείχνει ἔντονη τήν ὕπαρξή της στίς φλέβες καί στά νεῦρα τοῦ ἀλόγου πού διακρίνονται πολύ καλά.

Ἡ χαίτη διαγράφει μία τροχιά πού παρακολουθεῖ μέ κάποια πιστότητα τήν τροχιά πού διαγράφει ἡ περικεφαλαία τοῦ ἱππέα. Πίσω ἀπό τό ἄλογο, σέ χτυπητή ἀντίθεση, ἕνας ἄλλος ἱππέας ἑτοιμάζεται δένοντας τίς μπότες του.

Ἡ ἀνάγκη νά πατήσει πάνω σέ κάποια πέτρα γιά νά τίς δέσει, ρίχνει τόν χιτῶνα στήν ἀριστερή μεριά, δημιουργώντας ἔτσι ἕνα φυσικό φόντο στό γυμνό κορμί του.

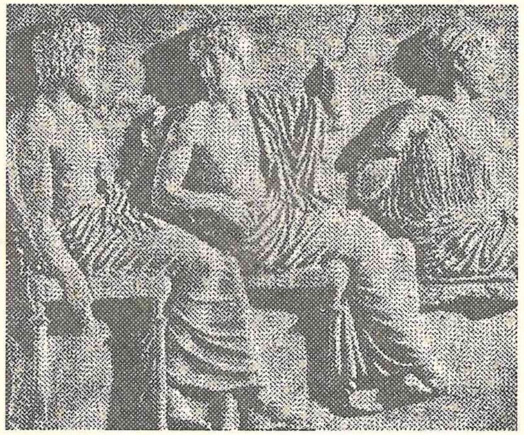
Πρώτη ἐντύπωση: Ἀξιοθαύμαστος εἶναι ὁ κομπασμός τῶν ἀλόγων, λές καί ἔχουν πλήρη ἐπίγνωση τοῦ γεγονότος πώς προορίζονται γιά τήν πομπή. Δεύτερη ἐντύπωση:

Τό δυτικό ἀέτωμα τοῦ Παρθενώνα. Ἀναπαράσταση. Ἀθήνα, Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

Ἀξιοθαύμαστη εἶναι καί ἡ παρουσίαση τοῦ ἱππέα, γυμνοῦ κατά μέτωπο, πού ἄν καί εἶναι σέ στατική κατάσταση πού δέν τοῦ ἐπιτρέπει νά ἐπιδείξει περισσότερο τονισμένους τούς ἀνδρικούς χαρακτῆρες, ὅπως μῦες, νεῦρα καί λοιπά, διαθέτει ἀξιόλογη γοητεία.

Χτυπητή ἀντίθεση ἀποτελεῖ ἡ στάση ἀναμονῆς τοῦ πρώτου ἱππέα πρός τήν στάση ἀγωνίας γιά ἐκκίνηση τοῦ δευτέρου. Ἡ ἴδια ἀντίθεση εἶναι φανερή ἀκόμη καί στά ἄλογα, ἀντίστοιχα, δίνοντας τήν ἐντύπωση πώς κατανοοῦν τήν ἐπιθυμία τῶν ἱππέων τους εἰς τήν ὁποίαν καί πειθαρχοῦν. Τά ἐπίπεδα τῶν σωμάτων τῶν ἀλόγων καί τῶν ἀνθρώπων εἰσχωροῦν τά μέν στά δέ καί δίνουν τήν εἰκόνα πραγματικῆς τέχνης.

Ποσειδώνας, Ἀπόλλωνας, Ἄρτεμις, Ἀθηνᾶ, Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

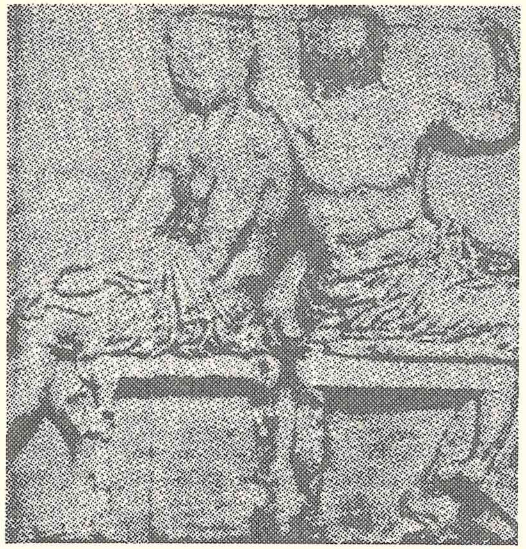
Ὁλόκληρο τό σύμπλεγμα πρέπει νά θεωρηθεῖ πολύ σημαντικό καί ἐντυπωσιακό. Τό σῶμα τοῦ πρώτου ἱππέα παρουσιάζει δυνατές φόρμες.

Τήν ἴδια αἴσθηση τῆς φόρμας βλέπουμε καί στό κεφάλι, πού γυρίζει πρός τά πίσω γιά νά ἐποπτεύσει τήν ἀκολουθία τῆς ὁποίας προηγεῖται. Εἶναι ἐπίσης φανερή ἡ ἐπιμονή στήν λεπτομέρεια ἀπό τήν πλευρά τοῦ γλύπτη, πού ἀποτέλεσμά της εἶναι αὐτή ἡ μοναδική ἔκφραση. Ἔκφραση πού τήν διακρίνει ἀφ' ἑνός ἡ γαλήνη καί ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐποπτεία χωρίς τό ἕνα στοιχεῖο νά διαταράσσει ἤ νά ἀνατρέπει τό ἄλλο.

Ἡ ἀγάπη γιά τό πλάσιμο εἶναι φανερή στό κεφάλι πού ὅλα τά χαρακτηριστικά κατευθύνονται πρός τά πίσω γιά νά δώσουν ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ἐποπτείας ἑνός πού εἶναι ἐπικεφαλῆς.

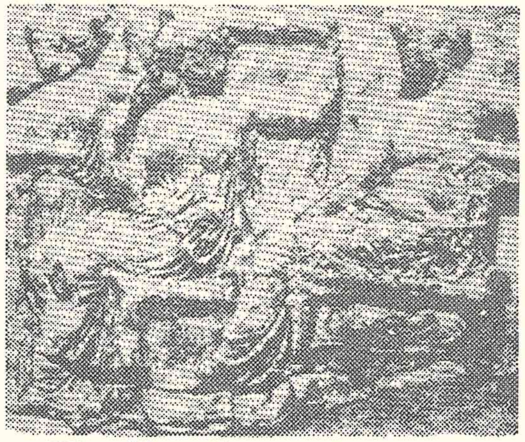

Ἑρμῆς, Διόνυσος, Λονδῖνο, Βρεταννικό Μουσεῖο.

Ἡ ἔνταση τοῦ βλέμματος ἀποκαλύπτει τήν κορύφωση τῆς ζωντάνιας αὐτοῦ τοῦ ἔργου χωρίς ὅμως αὐτή νά παίρνει τήν μορφή καταναγκασμοῦ καί βιαιότητας σ' αὐτούς πού ἐποπτεύει.

ΒΟΡΕΙΑ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΩΦΟΡΟΥ

Ἥβη, Ἥρα, Δίας, Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο. Τό κεφάλι τῆς Ἥβης εἶναι στό Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

Ἡ βόρεια πλευρά τῆς ζωφόρου, ὅπως καί ἡ νότια, παρουσιάζουν τήν πομπή νά κινεῖται πρός τήν Ἀκρόπολη. Παρέλαση ἱππικοῦ, ἅρματος, σφάγια γιά τήν θυσία, πομπεῖς σέ πλήρη ἀνάπτυξη.

Ἱππεῖς ἀπό τά δεξιά πρός τά ἀριστερά.

Πρώτη εἰκόνα:

Ἡ ἄνετη στάση τοῦ ταξινόμου μεταξύ τῶν ἀλόγων, πού ἄν καί δέν ὑπάρχει ἱκανή ἀπόσταση μεταξύ τους αὐτή τοῦ ἐπιτρέπει μιά μεγάλη χειρονομία πού ἀποβλέπει νά βάλει σέ τάξη τήν πομπή.

Δεύτερη εἰκόνα:

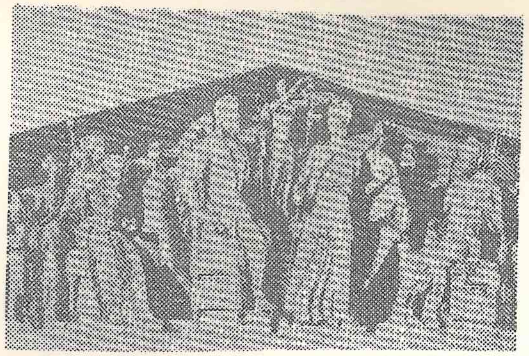
Ὁ πρῶτος ἱππέας γυρίζει ὁλόκληρο τό σῶμα του ἀπό τήν μέση καί πάνω καί ρίχνει μία ἐποπτική ματιά πρός τά πίσω.

Ἀξιόλογη ἀντίθεση ἡ ἔνταση στούς μῦες στά πλευρά καί στό στῆθος τοῦ ἱππέα καί ἡ ἠρεμία, ἀντίστοιχα, στό σῶμα τοῦ ταξινόμου, πού εἶναι φανερή ὅπως τό ἱμάτιό του πέφτει πρός τά κάτω καί ἀφήνει γυμνό τό κορμί.

Ἕνα ἅρμα σέ στατική κατάσταση μέ τόν ἡνίοχο στήν θέση του. Κάπως δύσκολη εἶναι ἡ ἑρμηνεία αὐτῆς τῆς στατικότητας ὅλων τῶν μορφῶν, ἀφοῦ ἡ πλάκα ἀνήκει στήν βόρεια πλευρά τῆς ζωφόρου, ἡ ὁποία μαζί μέ τήν νότια, παρουσιάζουν τήν πομπή στήν πορεία της ἀπό τόν Κεραμεικό στήν Ἀκρόπολη.

Ὡστόσο ἡ στατική κατάσταση δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ οὔτε λανθασμένη οὔτε τυχαία. Ὅπως φαίνεται, ἡ πομπή παρουσίαζε στήν πορεία της σύμπτυξη καί ἀνάπτυξη.

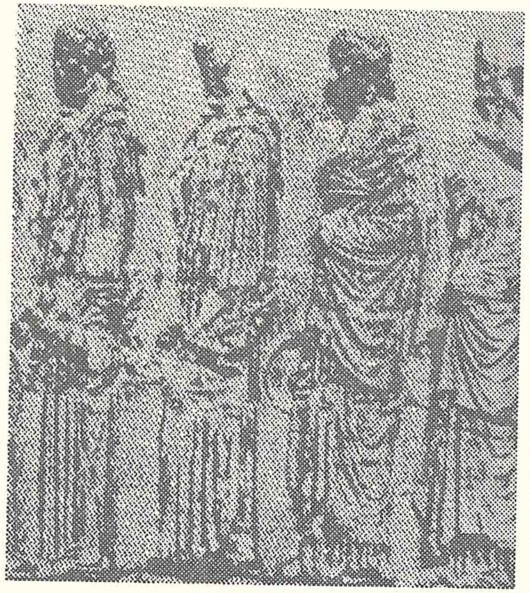
Τό γύμνασμα τοῦ ὁπλίτη-ἀποβάτη σέ θαυμάσια ἐκτέλεση. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ στιγμή πού αὐτός πηδᾶ ἀπό τό ἅρμα καί ἑτοιμάζεται νά τρέξει. Ἡ στιγμή δηλαδή

Τό ἀνατολικό ἀέτωμα τοῦ Παρθενώνα. Ἀναπαράσταση. Ἀθήνα, Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

ἐκείνη πού τοῦ προσφέρει τήν καλύτερη εὐκαιρία γιά νά ἐπιδείξει τήν τέχνη του τόσο σάν ὁπλίτης ὅσο καί σάν ἀποβάτης, ἀφοῦ τό ἅρμα ἐξακολουθεῖ νά εἶναι σέ κίνηση.

Χτυπητή ἀντίθεση πού ἐξυψώνει τήν σύνθεση εἶναι ὅτι τό μέν σῶμα τοῦ ὁπλίτη προβάλλεται στό φόντο πού σχηματίζει τό ἐσωτερικό τῆς ἀσπίδας, τό δέ γυμνό σῶμα τοῦ δευτέρου νέου στό φόντο πού

Ἐργαστίνες. Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο

σχηματίζουν οἱ θαυμάσιες πτυχές τοῦ ἱματίου του.

Θαλοφόροι στήν πομπή. Στά χέρια κρατοῦν κλαδιά ἐλιᾶς, σύμβολο τῆς αἰωνιότητας τοῦ κάλλους. Ἔχουν σταματήσει γιά μιά γεροντική κουβέντα.

Μεγάλη γλυπτική ἐπιδεξιότητα ἀποκαλύπτει τό ἰδιαίτερο πλάσιμο τῶν σωμάτων τῶν θαλοφόρων συγκρινόμενο μέ τό πλάσιμο τῶν νέων σέ ἄλλες πλάκες. Ἀκόμη καί ἡ διαφορά ἡλικίας εἶναι φανερή, ἀλλά μέ μία παρατήρηση:

Οἱ μορφές τῶν θαλοφόρων ἀποκαλύπτουν τήν προχωρημένη ἡλικία τους, ἀλλά χωρίς αὐτή νά χαρακτηρίζεται ἀπό γεροντικό μαρασμό, πού εἶναι κυρίως προϊόν τῆς ψυχικῆς καί πνευματικῆς ἀπογοήτευσης πού αἰσθάνονται ὁρισμένοι ἄνθρωποι στήν ζωή. Τό αἰσιόδοξο πνεῦμα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητας δέν εὐνοεῖ τήν ἀπογοήτευση καί τήν παρουσίασή της στήν τέχνη.

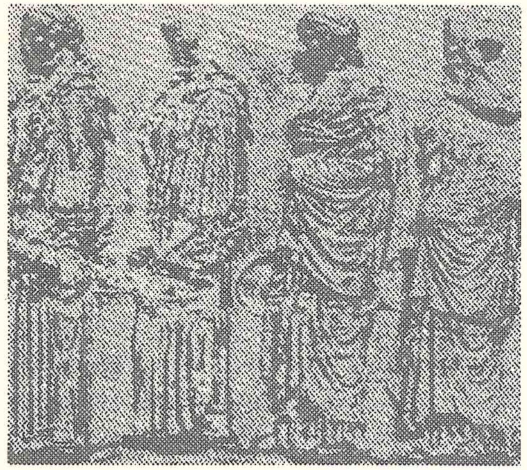
Μουσικοί κρατοῦν στά χέρια τους ὄργανα καί προχωροῦν. Ἄν καί ἡ διατήρηση τῆς πλάκας δέν εἶναι καί τόσο καλή, ὡστόσο εἶναι φανερή ἡ στροφή τῆς ἀριστερῆς μορφῆς πρός τά πίσω, σάν νά ἀποβλέπει νά συντονίσει τόν ἑαυτό της μέ τήν ἀκολουθία στήν ὁποία ἀνήκει.

Ἐξαιρετική γλυπτική ἀπόδοση εἶναι ὁ ἐναρμονισμός πού ὑπάρχει στήν στάση τους, στίς πτυχώσεις τοῦ χιτῶνα τους καί στήν ἀσχολία τους. Ἀπουσιάζει ἡ ἀδυναμική καί νευρώδης κίνηση πού θά διασποῦσε τήν ἑνότητα μεταξύ αὐτῶν τῶν στοιχείων.

Τρεῖς ὑδριαφόροι μέ τήν ὑδρία στόν ὦμο. Ἕνας τέταρτος ἑτοιμάζεται νά τήν σηκώσει. Ἡ κίνηση τῶν σωμάτων καί ἡ ἔκφραση τῶν προσώπων σέ ἀπόλυτη ἁρ-

Ἐργαστίνες. Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο.

μονία μέ τήν ἰδιότητα τῶν ὑδριαφόρων.

Γενικό χαρακτηριστικό ὅλων τῶν μορφῶν εἶναι ἡ εὐλάβεια. Ἡ εὐλάβεια ὅμως ἐκείνη πού δέν εἶναι συνδεδεμένη μέ τήν ὑποταγή σέ μιά ὁποιαδήποτε δύναμη, πού κυβερνᾶ καί καταδυναστεύει τόν ἄνθρωπο, ἀλλά συνδεδεμένη μέ τήν λατρεία ἑνός συγκεκριμένου πνεύματος πού ἐξυψώνει τόν ἄνθρωπο, γεγονός πού φαίνεται ἀπό τό ὅτι ὅλες οἱ μορφές εἶναι ὄρθιες, χωρίς καμία κλίση πρός τά ἐμπρός, πού θά ἀποκάλυπτε τήν ὕπαρξη ἑνός πνεύματος ὑποταγῆς.

Κριάρια γιά τήν θυσία. Ἡ τρυφερή οἰκειότητα μεταξύ πομπέων καί κριαριῶν εἶναι φανερή. Τό ἅπλωμα τῶν χεριῶν πάνω στήν πλάτη δέν ἐρεθίζει τά ζῶα. Πλήρης ἐξημέρωση.

Οἱ ἀνδρικές μορφές δείχνουν πώς τά ζῶα προορίζονται γιά θυσία καί ὄχι γιά μιά ὁποιαδήποτε τυχαία σφαγή χωρίς συγκεκριμένο νόημα καί περιεχόμενο.

Τρεῖς νέοι πομπεῖς ὁδηγοῦν πρός τά ἀριστερά δύο βόδια. Ὑπῆρχε καί τέταρτος νέος στήν ἀριστερή μεριά τοῦ δευτέρου βοδιοῦ.

Πρώτη παρατήρηση: Ἡ ἀξιοθαύμαστη πλαστική ἐλαστικότητα πού τά σώματα τῶν ζώων εἰσχωροῦν ἀνάμεσα ἀπό τά σώματα τῶν νέων.

Δεύτερη παρατήρηση: Ἡ καταφανής τομή τῶν ὁριζοντίων γραμμῶν πού δημιουργοῦν τά σώματα τῶν ζώων καί τῶν καθέτων πού δημιουργοῦν τά σώματα τῶν νέων.

Χτυπητή ἀντίθεση ἀποτελεῖ ἡ σεμνή στάση εἰδικά τοῦ δευτέρου νέου πού τό ἱμάτιό του σκεπάζει ἀκόμη καί τό πηγούνι ἐκφράζοντας ἔτσι τήν πλήρη γνώση τῆς ἱερῆς στιγμῆς καί ἡ ἀτίθαση, ἀλλά ὄχι ἐχθρική στάση τοῦ δευτέρου ζώου.

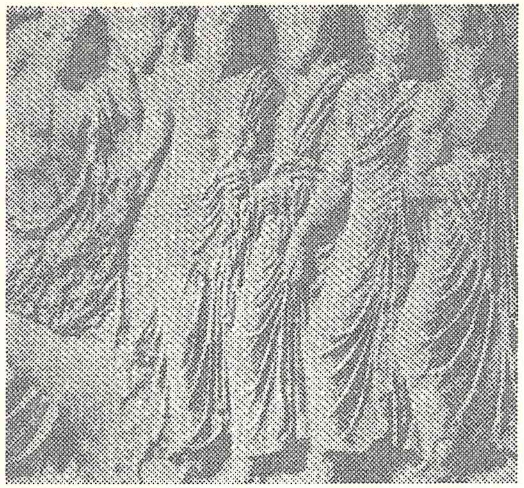
Πολλοί θεωροῦν τήν πλάκα αὐτή μία ἀπό τίς ὡραιότερες τῆς ζωφόρου. Λένε μάλιστα πώς ἔχει γίνει ἀπό τό χέρι τοῦ ἴδιου τοῦ Φειδία. Πολλοί τό θεωροῦν βέβαιο.

ΝΟΤΙΑ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΩΦΟΡΟΥ

Δυστυχῶς οἱ πλάκες πού ἔχουμε στήν διάθεσή μας εἶναι πολύ λίγες, γιατί οἱ πιό πολλές καταστράφηκαν ἀπό τούς κατακτητές ὅλων τῶν ἐποχῶν πού πέρασαν ἀπό τήν Ἑλλάδα.

Ἕνας ὅμιλος ἱππέων καλπάζει ἀπό τά ἀριστερά πρός τά δεξιά. Γενικό χαρακτηριστικό ἱππέων καί ἀλόγων: Κορύφωση ἔντασης. Ὅλη ἡ ζωφόρος γεμίζει ἀπό κίνηση. Ἡ πομπή τῶν Παναθηναίων καί ἡ πορεία ἀπό τόν Κεραμεικό στήν Ἀκρόπολη σέ πλήρη ἀνάπτυξη. Τά πόδια τῶν ἀλόγων παρουσιάζουν μία σύνθεση πού δέν τήν χορταίνει τό μάτι.

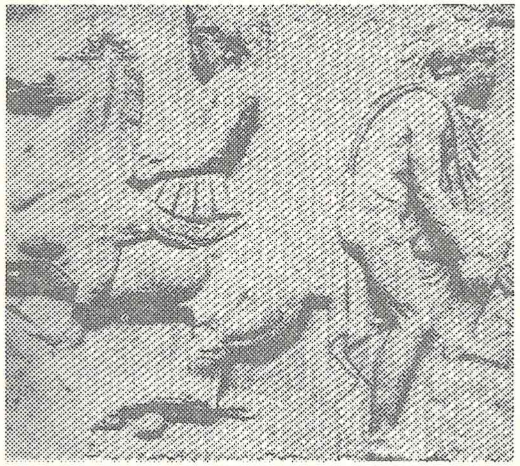
Ἄν καί ὁ σχηματισμός καλπάζει καί εἶναι στήν πλήρη του ἀνάπτυξη, ἡ σύμπτωση τῶν κεφαλιῶν τῶν ζώων καί τῶν

Θαλοφόροι. Ἀθήνα, Μουσεῖο Ἀκρόπολης.

ἱππέων δείχνει μία πειθαρχημένη σύνθεση. Σύνθεση πού δέν τήν συναντᾶ κανείς στούς πραγματικούς ἱππικούς ἀγῶνες γιατί ἡ ζωφόρος, πρῶτα ἀπ' ὅλα εἶναι ἔργο τέ-χνης.

Ὁ τρόπος πού τά ἐπίπεδα τῶν σωμάτων τῶν ἀλόγων καί τῶν ἱππέων εἰσχωροῦν τά μέν στά δέ, ἀπατᾶ τό μάτι καί δίνει τίς προεκτάσεις ὅλων τῶν μορφῶν, χωρίς αὐτές νά φαίνονται.

Ἱππεῖς. Ἀθήνα, Παρθενώνας.

Θαυμάσια σύνθεση! Δίνει τήν ἐντύπωση πώς δέν πατᾶ τίποτε χάμω. Οἱ χαῖτες τῶν ἀλόγων, τό ἱμάτιο τοῦ ὁπλίτη-ἀποβάτη, ὅπως τό φυσᾶ ὁ ἀέρας, ἡ ἀσπίδα σάν φόντο τοῦ γυμνοῦ σώματος, τά νευρώδη πόδια τῶν ἀλόγων σχηματίζουν τήν εἰκόνα ἑνός πραγματικοῦ φτερουγίσματος πρός τά πάνω.

Τό ζῶο, στήν πλάκα πού ἀκολουθεῖ, παρουσιάζεται ἀτίθασο, ὄχι ὅμως καί ἄγριο, μέ τήν ἔννοια πού ἔχει ἐχθρικές διαθέσεις πρός τόν ἄνθρωπο. Ἁπλῶς δέν θέλει νά ὑποταχθεῖ καί νά τεθεῖ στήν ὑπηρεσία του. Ἀντιδρᾶ.

Ὁ δρομέας τραβᾶ τό σκοινί, κλίνει τό σῶμα πρός τά πίσω, πατᾶ τό ἀριστερό πόδι πάνω σέ μία πέτρα, δίνει ἐντολή στούς μῦες τοῦ σώματός του γιά μία ἰσχυρή κίνηση πρός τά πίσω καί ἔτσι ἡ ἀντίσταση τοῦ ἀτίθασου ζώου, γιά να μήν τεθεῖ στήν ὑπηρεσία του, ἰσορροπεῖ. Ὁ σκοπός του πέτυχε.

Ἡ πλαστική διαμόρφωση τοῦ σώματος τοῦ πομπέα εἶναι ἀντανάκλαση τῆς προσπάθειας πού καταβάλλει γιά νά ἐξουδετερώσει τήν ἀντίσταση τοῦ ζώου. Τό σῶμα εἶναι σέ κίνηση. Ἔχει πνοή, αὐτοδυναμισμό.

Ὅλοι οἱ μῦες πειθαρχοῦν σέ ἕνα κοινό σκοπό. Ἀλληλενέργεια πολλῶν μοιρῶν μηχανῆς γιά νά ἀναχαιτιστεῖ ἡ ὁρμή τοῦ βοδιοῦ.

Χαρακτηριστική ἡ διασταύρωση ἀξόνων νέου καί ζώου. Τό πιό ζωντανό κεφάλι βοδιοῦ πού ἔχουμε στήν διάθεσή μας. Ἡ θαυμασία πλαστικότητα καί ἡ λεπτή ἐπεξεργασία δείχνουν πώς πάλλεται ἀπό ζωή ἀπό τά ρουθούνια, τά μάτια, τά αὐτιά, τίς φλέβες, μέχρι καί τό δέρμα.

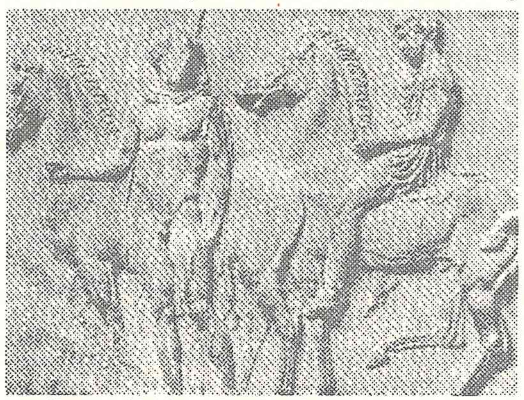
Ἡ ἔκφρασή του εἶναι μοναδική. Δείχνει πώς ἔχει τιθασευθεῖ ἀλλά δέν ἔχει ἀκόμη ἐξημερωθεῖ. Ἡ πλάκα αὐτή εἶναι ἐξαιρετικά σπουδαία τόσο γιά τήν πλαστική της διαμόρφωση ὅσο καί γιά τήν σύνθεσή της.

Πολύ ἐντυπωσιακός εἶναι ὁ τρόπος πού σταυρώνονται τά χέρια τῶν δύο πομπέων πάνω ἀπό τόν λαιμό τοῦ ζώου. Αὐτά δίνουν τήν ἐντύπωση ἑνός ζυγοῦ πού κατάφερε ἤδη νά τιθασεύσει τό ζῶο χωρίς ὅμως καί νά τό ἐξημερώσει, γεγονός πού φαίνεται ἀπό τήν ἀπομάκρυνση τοῦ λαιμοῦ τοῦ ζώου πρός τά κάτω στό ἁπλό πλησίασμα τῶν χεριῶν τῶν πομπέων.

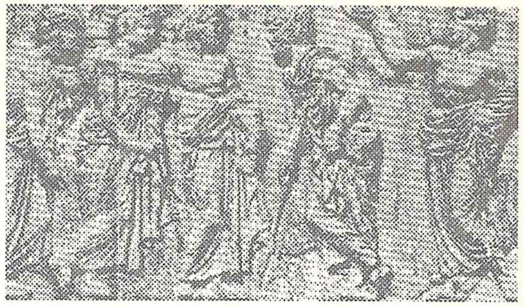
Στήν σύνθεση αὐτή τά ζῶα παριστάνονται ἀπόλυτα ἐξημερωμένα. Δέν ἐκδηλώνουν καμμιά ἀντίδραση. Ἔχουν τεθεῖ στήν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ προβολή τῶν μαστῶν τοῦ ζώου ἐναρμονισμένη μέ τήν ἤρεμη κίνηση ἐπιβεβαιώνουν αὐτή τήν ἑρμηνεία.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΩΦΟΡΟΥ

Ἡ ἀνατολική πλευρά τῆς ζωφόρου πού εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ, παρίστανε τούς

Ἱππεῖς. Ἀθήνα, Παρθενώνας.

Πέντε ἥρωες. Λονδῖνο, Βρεττανικό Μουσεῖο.

θεούς νά παίρνουν μέρος στήν ἑορτή, τήν προπαρασκευή γιά τήν τέλεση τῆς θυσίας, τήν παράδοση τῶν δίφρων ἀπό τίς ἱέρειες στήν γῆ καί τήν παράδοση τοῦ ἱεροῦ πέπλου ἀπό τόν Ἐρεχθέα στόν Κέκροπα.

Τό θέμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου φαίνεται νά ἀντιστοιχεῖ πρός τό θέμα τοῦ ὑπερκειμένου αὐτῆς ἀνατολικοῦ ἀετώματος καί τῆς ἀνατολικῆς μετόπης.

Ἡ διάταξη τῶν μορφῶν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου καί τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος εἶναι μᾶλλον στατική καί ἀποτελεῖ συνδυασμό μυθικῶν σκηνῶν εἰρηνικῆς φύσεως. Παρουσιάζονται δηλαδή κατακόρυφοι ἄξονες καί μᾶλλον ἤρεμες κινήσεις.

Ἐξ αἰτίας τοῦ εἰδικοῦ πνεύματος πού ἐκφράζει ἡ ἀνατολική πλευρά τῆς ζωφόρου καί πού θά πρέπει νά γίνει κατανοητό ἀπό τόν ἀναγνώστη, ἐπιβάλλεται ἡ ὁλοκληρωμένη παρουσίασή της, χωρίς τήν παράλειψη καμμιᾶς πλάκας, ἔστω καί ἄν πρόκειται γιά ἐκμαγεῖο ἤ ἀναπαράσταση. Ἡ ἀνάλυση τῶν μορφῶν ἀρχίζει ἀπό τήν βόρεια ἄκρη πρό τήν μέση.

Μία σειρά ἀπό Ἀθηναῖες νέες ἐργαστίνες. Τά φορέματά τους ἔχουν γίνει μέ ἀναμφισβήτητη τέχνη καί φαίνονται νά παρακολουθοῦν πιστά τά σώματά τους καί ὄχι νά εἶναι ξένα πρός αὐτά.

Δίνουν τήν ἐντύπωση πώς πειθαρχον καί ἐκεῖνα στόν σκοπό τῶν μορφῶν πού τά φοροῦν.

Λεπτές κάθετες πτυχές πολύ ἐντυπωσιακές ἀπατοῦν τό μάτι καί προσθέτουν ὕψος στίς μορφές πού παριστάνουν. Ἡ πτυχολογία τῶν φορεμάτων ὅλων τῶν μορφῶν εὑρίσκεται σέ ἀπόλυτη ἁρμονία μέ τήν κατεύθυνση τῶν προσώπων καί δημιουργοῦν μία ἀδιάσπαστη ἑνότητα πού καθορίζει τήν πορεία τους πρός μία καί μόνο κατεύθυνση, ἐκείνη πού ἐπιβάλλει τό ἱερό πνεῦμα τῆς στιγμῆς.

Τό πνεῦμα δέ αὐτό τίς ὑποβάλλει, μέ ἀποτέλεσμα νά δίνει ἕναν ἰδιαίτερο τόνο στό πρόσωπό τους. Τό πνεῦμα αὐτό δέν εἶναι ἀόριστο, ἀλλά συγκεκριμένο καί ἐκφράζεται σέ κάθε σημεῖο κάθε μορφῆς. Ἡ ἔκφραση δέν εἶναι αἰνιγματική ἀλλά συγκεκριμένη, γι' αὐτό καί πολύ ἑλκυστική. Ἀπόλυτη ἑνότητα ἐκφράσεως προσώπου καί κινήσεως σώματος.

Ἡ πλήρης γνώση καί συνείδηση τοῦ πνεύματος τῶν Παναθηναίων ἔχουν σάν ἀντανάκλασή τους αὐτή τήν ἑνότητα. Ἀξιόλογη εἶναι ἡ στάση τοῦ νέου, πού εἶναι ντυμένος χιτώνα πού φθάνει τόσο χαμηλά ὅσο περίπου καί τῶν παρθένων μέ καταφανῆ τήν διαφορά μεταξύ τοῦ γυναικείου καί τοῦ ἀνδρικοῦ, εἰδικά, στήν πτυχολογία.

Ἡ ἰδιαίτερη ὑφή τῆς πτυχολογίας τοῦ χιτώνα τοῦ νέου σέ ἀντίθεση μέ ἐκείνη τῶν παρθένων δείχνει τό ἀναμφισβήτητο καί ὡραῖο αἴσθημα τοῦ καλλιτέχνη.

Ἡ προβολή τοῦ ἀριστεροῦ χεριοῦ ἀποκαλύπτει μία εὐγενική ὑπόδειξη καί ὄχι ὁποιαδήποτε χειρονομία, πού θά ἀποτελοῦσε πρόκληση στό καθολικό πνεῦμα τῆς ζωφόρου.

Ὁ νέος εἶναι μεταξύ τῶν παρθένων. Αὐτό ὅμως δέν τόν ἐμποδίζει νά δείξει τόν γενικό χαρακτηρισμό τοῦ ἄψογου ἤθους.

Οἱ γυναικεῖες μορφές τοῦ βορείου αὐτοῦ ὁμίλου παρίστανται, ἀντίθετα πρός ἐκεῖνες τοῦ νοτίου ὁμίλου, ὅπως θά δοῦμε, σάν νεαρές παρθένες. Τό γεγονός αὐτό ὑποδηλοῖ τήν στενή σχέση τοῦ βορείου ὁμίλου τῶν γυναικῶν μέ τήν παρθενική γυναικεία μορφή, τήν Ἀθηνᾶ.

Μετά τούς δύο ἱεροποιούς ἀκολουθεῖ μία ὁμάδα πέντε ἡρώων. Τά ὀνόματά τους εἶναι ἀκαθόριστα καί συγκεχυμένα. Γι' αὐτό ἐμᾶς δέν θά μᾶς ἀπασχολήσει ἀναγραφή τῶν ὀνομάτων, ἀλλά ἡ προβολή τοῦ ἡρωϊκοῦ ἰδεώδους.

Ὕστερα εἶναι ὁ Ἔρως πού κάθεται στά γόνατα τῆς μητέρας του τῆς Ἀφροδίτης, κρατώντας πάνω ἀπό τό κεφάλι της μέ κάθε στοργή τό «ἀλεξήλιό» της -εὐρύ λευκό σκιάδιο.

Ὁ Ἔρως εἶναι ἡ προσωποποίηση καί ὁ προστάτης τῆς ἄρρενος νεότητας κατά τήν ἄνθιση καί τήν ἀκμή της.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, θερμοί λάτρες τῆς νεότητας, δέν μποροῦσαν παρά νά παραχωρήσουν περίοπτη θέση στό μικρό μέν ἀλλά ἰσχυρό θεό. Στήν ζωφόρο στέκει σάν παιδί πού πλησιάζει τήν πρώτη ἥβη.

Ἀκολουθεῖ ἡ Ἀφροδίτη πού προσωποποιεῖ τήν ἰδεώδη γυναῖκα μέ τήν ἄπειρη γοητεία της, τά ἀναμφισβήτητα θέλγητρά της καί τίς ὑποσχέσεις πού ἐκφράζει τό παρθενικό ὕφος της.

Εἶναι ἡ θεά τῶν ἁγνῶν ἐρωτικῶν ἐπιθυμιῶν.

Οἱ Ἀρχαῖοι, θερμοί λάτρες τοῦ ὡραίου, δέν μποροῦσαν παρά νά ἐμπνευσθοῦν ἀπό τήν θεά τοῦ κάλλους καί τοῦ ἔρωτος.

Στήν ἁπλή θεά τῆς Ἀφροδίτης, αὐτῆς τῆς περικαλλοῦς θεότητας κανείς δέν μένει ἀπαθής.

Ἡ Ἀφροδίτη, σάν προσωποποίηση τῆς δύναμης τοῦ ἔρωτα, διεισδύει στήν ψυχή τῶν ἀνθρώπων καί τῶν δύο φύλων καί διατηρεῖ ἀνεξάντλητη τήν σχέση καί τήν ζωή μεταξύ των.

Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ὁ οὐράνιος τύπος τῆς καλλονῆς, πού διαθέτει ὅλη τήν σωματική, πνευματική καί ψυχική χάρη καί γοητεία πού θά πρέπει κάθε νέα νά ἐπιδιώκει νά ἀποκτήσει.

Ἡ λάμψη τοῦ προσώπου της, τό μειδίαμα τῶν χειλιῶν της, ἡ ἀκτινοβολία τῶν ματιῶν της προκαλοῦν τόν θαυμασμό θεῶν καί ἀνθρώπων. Ἀκόμη καί τά πιό ἄγρια ἔνστικτα ὑποχωροῦν καί ὑποδουλώνονται στό πνεῦμα πού προσωποποιεῖ ἡ θεά.

Ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ Ἀφροδίτη αἰσθάνεται τήν ἴδια ζέση τοῦ ἐρωτικοῦ πάθους τό ὁποῖο ἐμπνέει καί μεταδίδει, ὅταν καί αὐτή τό συναντήσει στήν ζωή ἀπό τήν πλευρά τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου. Ἡ Ἀφροδίτη λοιπόν ἀνταποκρίνεται καί προσφέρει τήν ἀμοιβαιότητα. Εἶναι ἡ θεά τοῦ ἁγνοῦ ἔρωτα.

Ἡ Ἀφροδίτη στήν ζωφόρο, παριστάνεται μέ χαρακτῆρα εὐγενῆ καί σοβαρό. Φορεῖ μακρύ χιτῶνα πού φθάνει μέχρι τά πόδια.

Εἶναι ἡ θεά πού γονιμοποιεῖ τήν ἕνωση τῶν συζύγων καί κατοχυρώνει τόν ἰδεώδη γάμο.

Μετά εἶναι ἡ Ἄρτεμις πού προσωποποιεῖ περίπου τήν φύση τοῦ Ἀπόλλωνα, ἀλλά «ὑπό γυναικεία μορφή».

Ὕστερα εἶναι ὁ Ἀπόλλωνας, ὁ θεός πού προσωποποιεῖ τόν τύπο τῆς νεανικῆς καλλονῆς τοῦ ἰσχυροῦ φύλου σ' ὅλη της τήν ἀκμή, καλλονῆς πού εἶναι προικισμένη μέ τό θέλγητρο καί τήν χάρη πού συνδέονται μέ τήν ἐνεργητικότητα καί τήν δύναμη.

Στήν ζωφόρο ὁ Ἀπόλλωνας εἰκονίζεται σάν ἔφηβος, χωρίς γένια, πού δέν ἔχει τίποτα ἀπό τήν ἀνδρική ὡριμότητα, ἀλλά πού οἱ γραμμές του ἀποκαλύπτουν τά γνωρίσματα τῆς ρώμης καί τῆς ἰσχύος.

Ἀκολουθεῖ ὁ Ἥφαιστος. Εἶναι ὁ θεός πού προσωποποιεῖ τίς τέχνες καί τά ἐπαγγέλματα πού ἔχουν σχέση μέ τίς μεταλλουργικές ἐργασίες καί τήν ἀγγειοπλαστική.

Ὁ Ἥφαιστος θεωρεῖται ὁ ἰδεώδης τύπος τοῦ χαλκέως τοῦ ὁποίου ἡ περιβολή καί τά ἐργαλεῖα φανερώνουν τά ἔργα πού αὐτός δημιουργεῖ.

Εἶναι ὁ θεός πού διδάσκει τούς ἀνθρώπους νά σφυρηλατοῦν ὡραῖα ἀντικείμενα χρήσιμα στήν ζωή τους.

Μέ τήν Ἀθηνᾶ κλείνει τό βόρειο ἥμισυ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου. Ἡ θέση τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι ἀκριβῶς ἀντίστοιχη ἐκείνης πού κατέχει ὁ Δίας στό νότιο ἥμισυ τῆς ἴδιας πλευρᾶς τῆς ζωφόρου.

Ἡ ἀνάλυση συνεχίζεται ἀπό τήν νότια ἄκρη τῆς ζωφόρου πρός τήν μέση. Ἕνας ταξινόμος εἶναι ἡ πρώτη μορφή πού συναντοῦμε, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία, εἰδικά στήν θέση αὐτή, ἀποβλέπει νά συνδέσει τό τμῆμα τῆς πομπῆς τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καί νά δώσει ἔτσι τήν εἰκόνα μιᾶς ἑνιαίας ἀκολουθίας

Ὕστερα εἶναι οἱ Ἀθηναῖες ἐργαστίνες πού φοροῦν λεπτό χιτῶνα καί πάνω ἀπό αὐτόν βαρύτερο ἱμάτιο.

Ἁρμονική ἀντιπαράθεση λεπτῶν πτυχῶν μέ βαρύτερες. Κρατοῦν στά χέρια φιάλες γιά σπονδές.

Ὁ τρόπος πού βαδίζουν ἐκφράζει ἀκόμη μία συγκρατημένη εὐλάβεια καί ὄχι μία δουλικότητα καί ὑποταγή στήν παρουσία τῶν θεῶν.

Ἀκολουθοῦν δύο ἱεροποιοί καί μετά τέσσερεις ἥρωες καί μετά ὁ Ἑρμῆς, ὁ ἀγγελιαφόρος τῶν θεῶν.

Ὕστερα εἶναι ὁ Διόνυσος. Μετά εἶναι ἡ Δήμητρα. Ἀκολουθεῖ ὁ Ἄρης, ὁ θεός τοῦ πολέμου. Ἀκολουθεῖ ἡ Ἥβη. Οἱ Ἀρχαῖοι θά ἔπρεπε νά ἰσορροπήσουν τό πνεῦμα πού ἐκφράζει ὁ Ἔρως στόν βόρειο ὅμιλο μέ ἕνα ἀντίστοιχο πνεῦμα στόν νότιο ὅμιλο τῆς ἴδιας πλευρᾶς τῆς ζωφόρου, τῆς ἀνατολικῆς.

Ἡ σκέψη αὐτή τούς ἐπέβαλε νά παραχωρήσουν περίοπτη θέση καί στήν θεά Ἥβη.

Μετά εἶναι ἡ Ἥρα. Ὁ κύκλος τῶν θεῶν κλείνει μέ τόν Δία στήν ἀντίστοιχη θέση πού κατέχει ἡ Ἀθηνᾶ στό δεξιό ἥμισυ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου.

Ἀκολουθοῦν δύο Ἀθηναῖες νέες, μυθικές ἱέρειες τῆς Ἀθηνᾶς πού κρατοῦν δύο δίφρους, τούς ὁποίους ἑτοιμάζονται νά παραδώσουν στήν μητριαρχική γυναικεία μορφή, τή Γῆ. Ἡ σκηνή αὐτή καλεῖται σκηνή τῶν δίφρων.

Ἀκολουθεῖ ὁ ἄρχων-ἱερέας Κέκροπας, πού παραλαμβάνει τόν ἱερό πέπλο ἀπό τόν μυθικό ἥρωα Ἐρεχθέα. Ἡ σκηνή αὐτή καλεῖται σκηνή τοῦ πέπλου.

Οἱ δύο ἱέρειες καί ὁ Κέκροπας πού προηγεῖται αὐτῶν, μόλις ἔχουν ἐξέλθει ἀπό χῶρο πού εἶναι πιθανό μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ καί κεῖται πίσω ἀπό τίς τρεῖς αὐτές μορφές.

Ὁ Ἐρεχθέας μαζί μέ τήν φυσική του μητέρα τή Γῆ, πού τόν συνοδεύει, ἔρχονται ἀπό ἀντίθετη κατεύθυνση μέ σκοπό ἡ μέν Γῆ τήν παραλαβή τῶν δίφρων ὁ δέ Ἐρεχθέας τήν παράδοση τοῦ πέπλου.

Μετά τήν παράδοση τῶν δίφρων ἀπό τίς δύο ἱέρειες στή Γῆ καί τοῦ πέπλου ἀπό τόν Ἐρεχθέα στόν Κέκροπα οἱ δύο ἱέρειες καί ὁ Κέκροπας θά ἐπιστρέψουν στό ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ, γιά τήν ἀπόθεση ἐκεῖ τοῦ πέπλου.

Ὁ Ἐρεχθέας καί ἡ φυσική μητέρα του Γῆ θά κατευθυνθοῦν στήν θέση μεταξύ τῆς Ἀθηνᾶς καί τοῦ Δία, ὅπου θά ἐνθρονιστοῦν πάνω στούς δίφρους.

Ἡ σκηνή τοῦ πέπλου εἶναι δυνατόν νά θεωρηθεῖ σάν ἡ κατ' ἐξοχήν σκηνή τῆς ἱδρύσεως τῶν Παναθηναίων.

Ἡ λατρεία τοῦ πνεύματος τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς στήν κορύφωσή της.

Μέ τόν τρόπο αὐτό ἐξαίρεται τό πνεῦμα πού ἐκφράζει ἡ θεά Ἀθηνᾶ, πρός τήν ὁποίαν σάν ἑορτάζουσα θεά, προσφέρεται ἀπό τήν πόλη τῆς Ἀθήνας ὁ πρῶτος πέπλος μέ τά χέρια τοῦ ἴδιου τοῦ γιοῦ της, τοῦ Ἐρεχθέα, τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ θετή μητέρα.

Ὁ προσανατολισμός τῶν μορφῶν τῶν θεῶν, ἡ σειρά πού κατέχουν καί ἡ ποικιλία τῶν στάσεών τους στήν ζωφόρο καθορίζονται ἀπό τούς ρόλους πού ἔχουν ἀναλάβει καί τίς γεωγραφικές θέσεις ὅπου εὑρίσκονται τά μνημεῖα εἰς τά ὁποῖα οἱ θεοί λατρεύονται μεμονωμένα.

Κ. Στάϊκου

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Τό γύρισμα τοῦ 20ου αἰῶνος καί τίς ἀπαρχές τῆς νέας χιλιετίας ἑορτάζει ὁ Δυτικός κόσμος, κυρίως, μέ μιά σειρά ἐκδηλώσεων πού ἀναφέρονται τόσο σέ χριστολογικα θέματα καί στήν πορεία τῆς ἐπικράτησης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας γενικότερα, ὅσο καί σέ ἱστορικές διαδρομές φορέων τοῦ εὐρωπαϊκου πολιτισμοῦ.

Στό πλαίσιο αὐτό ἐντάσσεται καί τό παρόν πόνημα μέ τόν τίτλο ΑΘΗΝΑΙ. Ἀπό τήν κλασσική Ἐποχή ἕως σήμερα (5ος αἰ. π.Χ. - 2000 μ.Χ.), μέ ἄρθρα πού δέν περιορίζονται στήν εἰκόνα πού παρουσιάζει ἡ πόλη τῶν Ἀθηνῶν ἀπό τόν 5ο αἰώνα π.Χ. ἕως σήμερα, ἀπό πολεοδομική καί ἀρχιτεκτονική ἄποψη, ἀλλά ἐπεκτείνονται ἐπίσης στά μεγάλα ἐπιτεύγματα τῶν πολιτῶν της κατά τούς κλασσικους χρόνους ἰδίως, ὅπως ἡ ἑδραίωση τῆς Δημοκρατίας καί οἱ ἀρχές τῆς φιλοσοφίας.

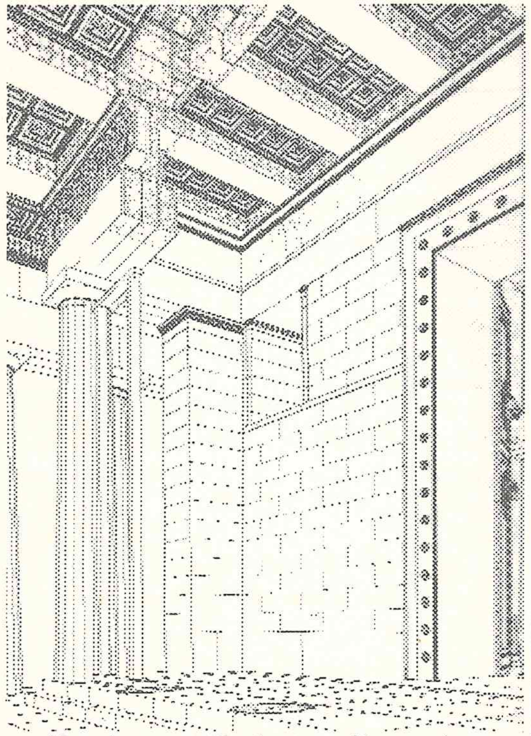
Γίνεται ἐπίσης λόγος καί γιά τή γλυπτική τῆς ἐποχῆς τοῦ Φειδία, τήν ἁγιογραφία κατά τούς βυζαντινούς καί μεταβυζαντινούς χρόνους, καί γιά τίς καλλιτεχνικές ἐκφάνσεις τῶν πολυαρίθμων ταξιδιωτῶν πού ἐπισκέφθηκαν τήν Ἀθήνα ἀπό τήν Ἀναγέννηση καί μετά.

Ἡ Ἀθήνα ἐξακολουθεῖ, ἀκόμη καί σήμερα, νά ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, καθώς τό δημοκρατικό της πολίτευμα καί τό ἐξαιρετικά ὑψηλό πολιτισμικό της ἐπίπεδο κατά τούς κλασσικούς χρόνους, ἀντιπροσωπεύουν τό ἰδανικό κάθε εὐνομούμενης πολιτείας.

Στή διαμόρφωση αὐτοῦ τοῦ πολιτισμικοῦ ἐπίπεδου, καθοριστικό ρόλο ἔπαιξε ἡ πρωτοβουλία τῶν Ἀρχόντων καί τοῦ Δήμου νά λαμπρύνουν τήν πόλη τῶν Ἀθηνῶν μέ μνημεῖα ἀντάξια τῶν πολιτῶν της.

Τά μαρμάρινα αὐτά ἀρχιτεκτονικά μνημεῖα, πού διακρίνονται γιά τίς σχεδιαστικές τους ἀναλογίες, τήν ἀπαράμιλλη τεχνική τους καί τό ἁρμονικό καί σχεδόν ἀναπόσπαστο δέσιμό τους μέ τά ἐξαιρετικῆς ποιότητας γλυπτά τους μέλη, παραμένουν πρότυπο ὀρθολογικῆς σκέψεως, μέ προεκτάσεις καί ἀναφορές στή σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό ἄμεσο φυσικό του περιβάλλον.

Ἡ ὁρατή πλευρά αὐτοῦ τοῦ φαινόμενου εἶναι ἡ συνεχής σχεδιαστική ἀναφορά στήν κλασσικη ἀρχιτεκτονική τυπολογία, ὡς ἀναντικατάστατη πηγή ἐμπνεύσεως.

Ὁ πρόναος τοῦ Παρθενῶνος. Ἀναπαράσταση.

Ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς μνημειακῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτελεῖ ἡ γλυπτική τῶν κλασσικῶν χρόνων, ἐνσωματωμένη ὀργανικά στόν σχεδιασμό πολλῶν ἱερῶν.

Καί καθώς ἀπό τά χρόνια ἐκεῖνα ὁ ἄνθρωπος θεωρήθηκε ὡς τό μέτρο τῶν πάντων, οἱ καλλιτέχνες θά ἐπιδοθοῦν σέ μία ἀνιχνευτική διαδικασία γιά τήν σύλληψη τῆς ἰδανικῆς ἀνθρώπινης μορφῆς.

Κοινό γνώρισμα τῶν γλυπτῶν αὐτῶν εἶναι ὁ νατουραλισμός καί ἡ προβολή τῆς ἐνεργοποιητικῆς δυνάμεως τῆς ζωῆς, δηλαδή ἡ κίνηση.

Ἡ τάση γιά μία κατά τό δυνατόν ρεαλιστική προσέγγιση εἶναι εὐδιάκριτη ἀπό τήν περίοδο τήν ἀποκαλούμενη τοῦ «Αὐστηροῦ Ρυθμοῦ».

Μιά περίοδος πού ὑπῆρξε προάγγελος τῆς κλασσικῆς τριακονταετίας (460 - 430 π.Χ.) καί κατά τήν ὁποία μιά πλειάδα ἀπό ἀγαλματοποιούς, ποιητές τῆς σμίλης καί τῆς πέτρας, θά καταθέσουν τή δική τους σφραγίδα, ἀνταποκρινόμενοι ἔτσι στό κάλεσμα τοῦ Περικλέους γιά τόν καλλωπισμό τῆς πόλεως.

Μέ προεξάρχοντα δέ τόν Φειδία, τόν γλύπτη τοῦ Παρθενῶνος, οἱ ἀνυπέρβλητης ἐκφραστικῆς ἐπιδεξιότητας συνθέσεις τους, ἀποδίδουν τό θρησκευτικό συναίσθημα, τήν κοινωνική προσφορά καί τήν προσωπική κάλλιτεχνικη ὑπερβατική ἀναζήτηση.

Τό πολιτειακό καθεστώς καί ἡ κοινωνική ὀργάνωση τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τό διάστημα πού χαρακτηρίζεται ὡς «χρυσοῦς αἰών», ἦταν ἡ Δημοκρατία. Πλαστουργημένη ἀπό τό 508 ἕως τό 322 π.Χ., ὑπῆρξε τό κορυφαῖο, πολιτικό δημιούργημα τῶν Ἀθηναίων, καί δέν ἔχει πάψει ἔκτοτε νά ἀποτελεῖ πρότυπο καί ἄξονα κάθε πολιτεύματος, πού στοχεύει στήν ἀπρόσκοπτη συμμετοχή στά κοινά καί στήν ἰσόρροπη μεταχείριση καί ἀπόδοση δικαιοσύνης τοῦ κάθε πολίτη της.

Ὁ τύπος αὐτός τῆς Δημοκρατίας θεωροῦσε τούς πολίτες της ὡς τήν μόνη πηγή τῆς ἐξουσίας, γεγονός πού ὤθησε τόν Ἀριστοτέλη νά ὁρίσει τόν πολίτη μιᾶς ὁλοκληρωμένης δημοκρατίας, ὅπως ἦταν ἡ ἀθηναϊκή, ὡς «ἰσόβιον ἄρχοντα».

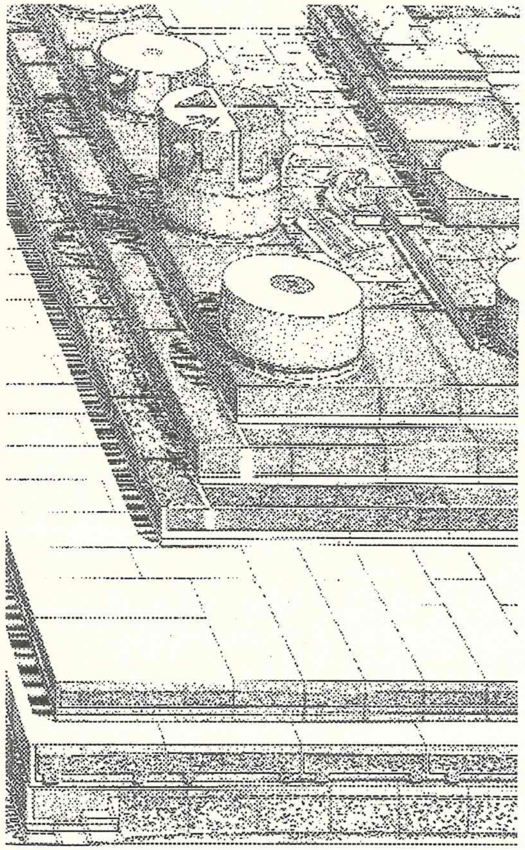
Ἀλλά ἡ δόξα τῶν Ἀθηνῶν δέν περιορίστηκε στά ἀρχιτεκτονικά καί καλλιτεχνικά ἐπιτεύγματα τῶν πολιτῶν της, οὔτε μόνο στίς πρωτοβουλίες τους γιά τήν παγίωση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, καθώς ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων ὁροθέτησε ἀποφασιστικά τίς

διακριτές περιοχές τῆς ἐπιστήμης δηλαδή, τήν ποίηση, τήν Ἱστοριογραφία, τήν ρητορική καί τήν ἀνάδειξη τῆς φιλοσοφίας ὡς ὑπερτάτης πανανθρωπίνης δυνάμεως τοῦ πνεύματος.

Τό μεγάλο καύχημα τῆς Ἀθήνας ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰῶνος ἦταν οἱ φιλοσοφικές της σχολές, πού ἐπιβίωσαν ὡς τόν 6ο αἰῶνα μ.Χ. Τά χρόνια λοιπόν πού οἱ μεγάλοι καλλιτέχνες τῆς σμίλης, οἱ ὁραματιστές ἀρχιτέκτονες καί οἱ ἀγγειοπλάστες κοσμοῦσαν τήν Ἀκρόπολη καί τά μνημεῖα τῆς Ἀρχαίας Ἀγορᾶς, ὁ Σωκράτης καί ὁ Πλάτων ἄρχισαν νά θέτουν τίς βάσεις μιᾶς ἀνθρωποκεντρικῆς φιλοσοφίας πού δέν ἔπαψε ποτέ νά ἀπασχολεῖ τόν ἄνθρωπο.

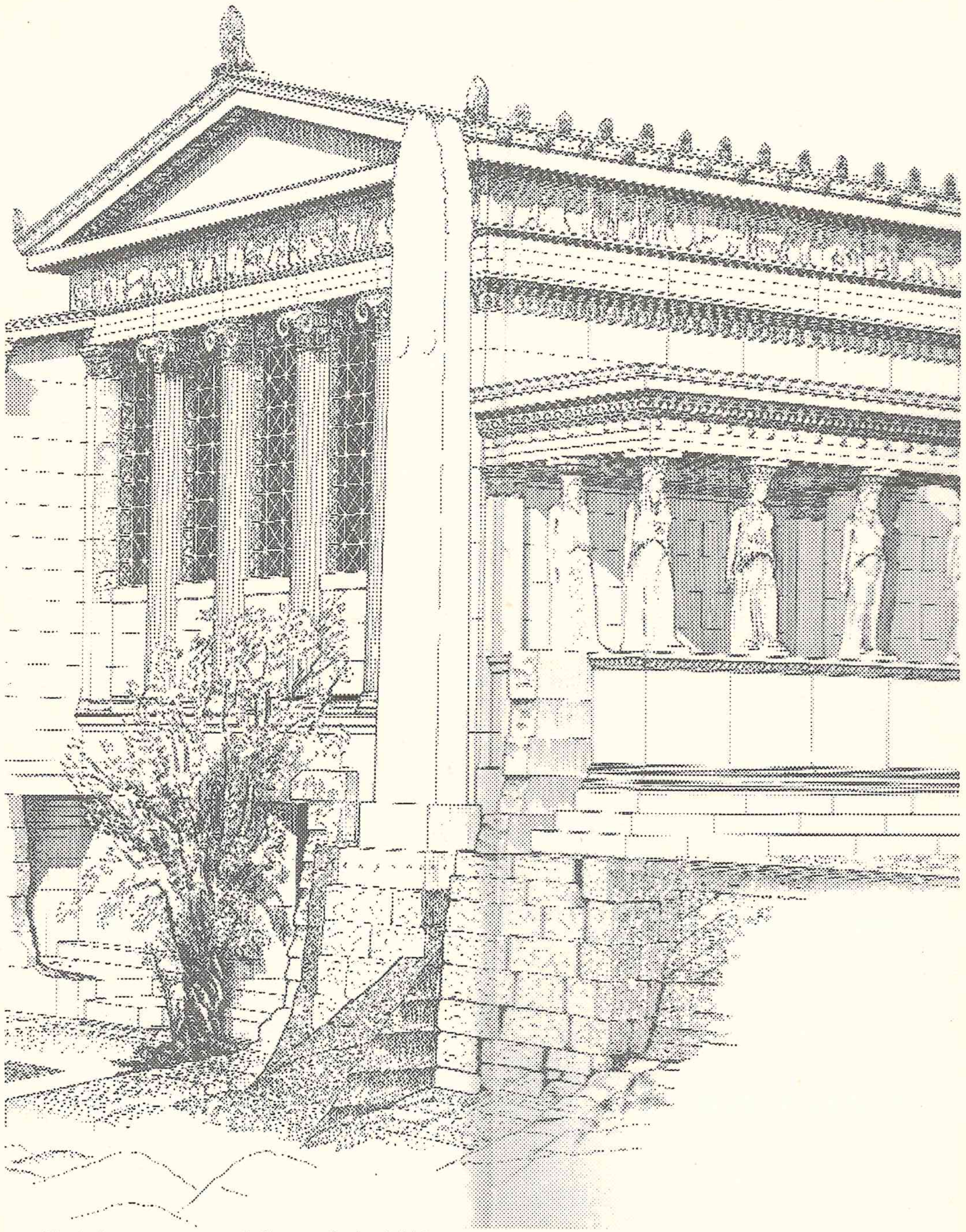
Πρῶτος μαρμάρινος Παρθενών. Μερική ἄποψη ἀπό ΝΑ.

Ἡ κεντρομόλος δύναμη πού ἀσκοῦσε ἡ πόλη τῶν Ἀθηνῶν ὁδήγησε τούς ἐξοχότερους ἐκπροσώπους τῆς πρώτης σοφιστικῆς νά διδάξουν στήν Ἀθήνα τά πνευματικά ἐπιτεύγματα τῶν «σχολῶν» καί τῶν φιλοσοφικῶν κύκλων τῆς Ἰωνίας καί τῆς Κάτω Ἰταλίας, διαμορφώνοντας ἔτσι ἕνα φιλοσοφικό περιβάλλον πού ἄφησε ἀνεξίτηλη τήν σφραγίδα του σέ ὁλόκληρο τόν ἑλληνικό, καί μή, κόσμο.

Μέ τόν θάνατο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (323 π.Χ.) καί τήν σταδιακή ἀνάδειξη τῶν νέων πόλεων πού ἵδρυσαν οἱ διάδοχοί του σέ πολιτισμικά κέντρα τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου (Ἀλεξάνδρεια, Πέργαμος, Ἀντιόχεια κ.ἄ.), ἡ Ἀθήνα ἄρχισε νά χάνει τόν ἡγεμονικό της ρόλο σέ αὐτό τό ἐπίπεδο.

Ὡστόσο, δέν ἔπαψε πότε νά διατηρεῖ τήν πολιτισμική της ἀκτινοβολία. Οἱ φιλοσοφικές της σχολές καί τά καλλιτεχνικά της ἐργαστήρια δέν σίγησαν, ἐνῶ μεγάλοι δωρητές ἐξακολουθοῦσαν χάριν τῆς ὑστεροφημίας τους νά λαμπρύνουν τήν Ἀθήνα μέ σημαντικά μνημεῖα ὅπως λόγου χάριν, ὁ Ἄτταλος Α΄ καί ὁ Εὐμένης Β΄, χορηγοί τῶν ὁμωνύμων Στοῶν τους. Καί μέ τήν γενίκευση τῆς ἐντάξεως τῆς μνημειακῆς γλυπτικῆς στούς δημόσιους χώρους, πού παρατηρεῖται κατά τούς ἑλληνιστικούς χρόνους, ὑψώθηκαν βάθρα προκείμενου νά δεχθοῦν τέθριππα ἅρματα γιά τιμωμένους ἡγεμόνες ἑλληνικῶν βασιλείων τῆς Ἀνατολῆς.

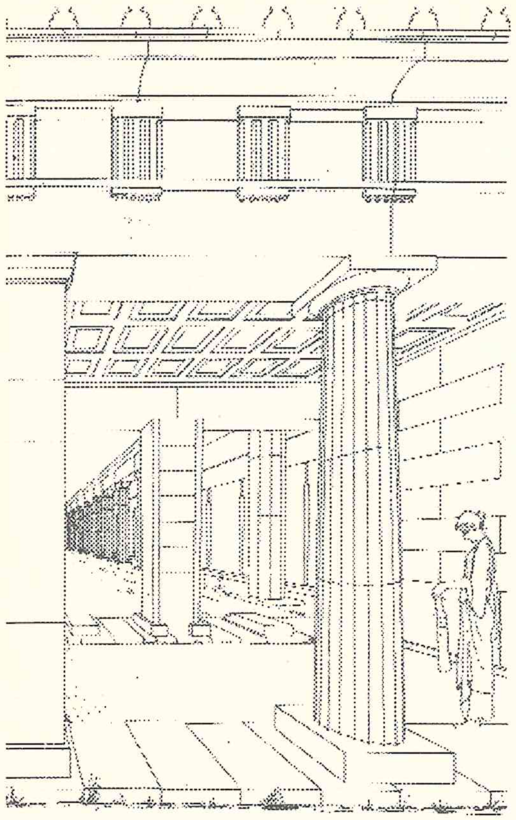
Ἡ αἴγλη τῆς Ἀθήνας κατά τούς ἑλληνιστικούς χρόνους, μέ τά λαμπρά μνημεῖα της, τά γυμνάσια καί τούς κή-

Ἐρέχθειον, προοπτική ἄποψη ἀπό τά ΝΔ.

Στοά τῆς Βραυρῶνος.

πους της, τίς ἐπαύλεις καί τούς ἐπιβλητικούς δημόσιους χώρους καί τά Μακρᾶ Τείχη της, διατηρήθηκε ὡς τήν κατάκτησή της ἀπό τόν Ρωμαῖο στρατηγό Σύλλα, τό 86 π.Χ.

Τότε τά τείχη τῶν Ἀθηνῶν καί τοῦ Πειραιῶς κατεδαφίστηκαν, πλῆθος μνημείων καταστράφηκαν καί μοναδικῆς σπουδαιότητος ἔργα τέχνης συλήθηκαν καί μεταφέρθηκαν στήν Ρώμη ὡς λάφυρα. Ἀπό τήν ἁρπακτική διάθεση τοῦ Σύλλα δέν γλύτωσε οὔτε τμῆμα τῆς προσωπικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀριστοτέλους μέ αὐθεντικά ἀπόγραφά του.

Ὡστόσο, ἡ κατάληψη τῶν Ἀθηνῶν, δέν τῆς στέρησε τήν αἴγλη της καί σύντομα, φιλοαθηναῖοι ἰδιῶτες, ἀξιωματοῦχοι καί βασιλεῖς ἀκόμη ἄρχισαν νά δαπανοῦν σημαντικά ποσά τόσο γιά τήν ἐπισκευή τῶν κατεστραμμένων μνημείων καί τήν ἀποκατάσταση ἔργων κοινῆς ὠφέλειας, ὅσο καί γιά τήν ἀνέγερση ἐκ βάθρου λαμπρῶν οἰκοδομημάτων, μέ σκοπό νά ἀποδοθεῖ ἐκ νέου στήν πόλη τό παλιό της μεγαλεῖο.

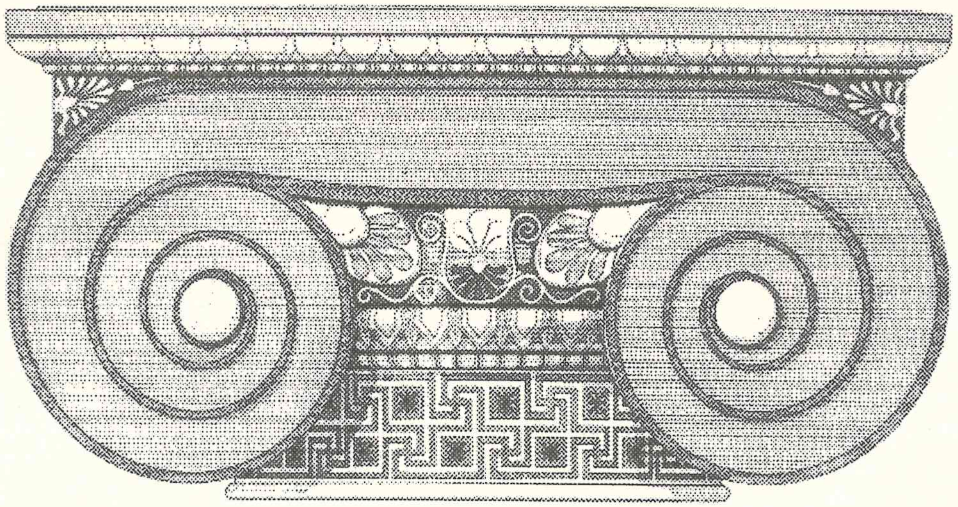
Μετά τόν θάνατο τοῦ Αὐγούστου (14 μ.Χ.), ἡ ἀδράνεια πού παρατηρεῖται στήν οἰκοδομική δραστηριότητα τῶν Ἀθηνῶν δέν ἔμελλε νά διαρκέσει γιά πολύ, καθώς μέ τήν ἄνοδο τοῦ Ἀδριανοῦ στόν θρόνο τῆς Ρώμης, ἡ Ἀθήνα θά γνωρίσει τόν πρῶτο φιλέλληνα Ρωμαῖο αὐτοκράτορα.

Ἐπί Ἀδριανοῦ μάλιστα ἀνηγέρθη, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί μία ἀπό τίς σημαντικότερες βιβλιοθῆκες τῆς ἀρχαιότητος, δίπλα στήν Ρωμαϊκη Ἀγορά. Καί οἱ Ἀθηναῖοι, ἀναγνωρίζοντας τήν προσφορά τοῦ φιλέλληνος αὐτοκράτορος τοῦ ἀφιέρωσαν (135 μ.Χ.) τήν Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡ ὁποία χώριζε τήν παλαιά ἀπό τήν νέα πόλη.

Ἡ πνευματική ἀκτινοβολία τῶν Ἀθηνῶν ἄρχισε νά ἐκλείπει σταδιακά μέ τήν ἐπικράτηση τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐνῶ ἡ πιθανότητα νά κλείσουν οἱ φιλοσοφικές σχολές της, κατά διαταγήν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (529), συνέτεινε ἀκόμη περισσότερο στήν συρρίκνωσή της.

Ἔκτοτε, ἡ πόλη περιέπεσε στήν ἀφάνεια καί μολονότι διατηροῦσε κάποιο γόητρο τοῦ παλαιοῦ μεγαλείου της, κυρίως λόγῳ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν της, τά μνημεῖα της ἀφέθηκαν στήν φυσική φθορά τοῦ χρόνου.

Ἄν καί ἡ ἐπιβίωση τῶν ἀρχαίων πό-

Ἰωνικό κιονόκρανο μέ διακοσμημένο ὑποτραχήλιο. Μουσεῖο Ἀκροπόλεως.

λεων κατά τούς βυζαντινούς χρόνους παρουσιάζει πολλά κενά κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα, ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι ἡ Ἀθήνα δέν ἐγκαταλείφθηκε ποτέ ἀπό τούς κατοίκους της.

Τό σκηνικό τοῦτο ἄρχισε νά ἀλλάζει ἀπό τά πρῶτα χρόνια της νέας χιλιετίας, τό 1000 μ.Χ., ὅταν ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ἐρχόμενος στήν Ἑλλάδα, τό 1018, δέν παρέλειψε νά προσκυνήσει τήν Παναγία τήν Ἀθηνιώτισσα, μέσα στόν Παρθενῶνα, συνδέοντας ἔτσι τίς νίκες του μέ ἕνα ἱστορικό γεγονός.

Ἡ Ἀθήνα κατά τούς βυζαντινούς χρόνους ἀποτελοῦσε τυπικό δεῖγμα βυζαντινῆς ἐπαρχιακῆς πόλης, μέ τό κάστρο, δηλαδή μέ τά τείχη τῆς Ἀκροπόλεως καί τό ὑστερορωμαϊκό τεῖχος της νά περικλείει τό οἰκονομικό καί διοικητικό κέντρο καί τίς κατοικίες τῆς ἄρχουσας τάξεως.

Ἔξω ἀπό τά τείχη ἁπλωνόταν ἡ πόλη μέ τίς γειτονιές καί τίς ἐκκλησίες της, τίς μικρές βιοτεχνίες καί τά ἐργαστήρια της.

Τό κύριο «σῶμα» τῶν βυζαντινῶν μνημείων πού διασώθηκαν ἔχει λατρευτικό χαρακτήρα, πρόκειται δηλαδή γιά ἐκκλησιές, γιά τίς ὁποῖες μάλιστα δέν γνωρίζουμε ἀκριβῶς ἄν ἀποτελοῦσαν καθολικά μοναστηριῶν ἤ ἰδιωτικά παρεκκλήσια.

Ὅπως καί ἄν ἔχουν τά πράγματα, μέ τήν ἀπελευθέρωση τῆς πόλεως ἀπό τούς Τούρκους τό 1830, ὑπῆρχαν στήν Ἀθήνα 120 βυζαντινές καί μεταβυζαντινές ἐκκλησίες.

Τά δείγματα καλλιτεχνίας πού διαθέτουμε ἀπό τούς βυζαντινούς καί μεταβυζαντινούς χρόνους περιορίζονται, κυρίως, στίς τοιχογραφίες τῶν ἐκκλησιῶν καί στά περίφημα ψηφιδωτά τῆς Μονῆς Δαφνίου.

Τά παλαιότερα δείγματα πού διασώθηκαν ἀνάγονται στόν ζωγραφικό διάκοσμο τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Ἀθηνιώτισσας καί χρονολογοῦνται ἀπό τόν 12ο αἰώνα.

Περισσότερο ἀντιπροσωπευτικές τοιχογραφίες ἔχουμε ἀπό τήν ἐποχή τῆς Φραγκοκρατίας, ὅπως τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στήν Πλάκα καί τῆς Ἁγίας Μαρίνας στό Θησεῖο. Χαρακτηρίζονται κυρίως ἀπό τά ζωηρά τους χρώματα καί τήν ἔλλειψη προοπτικῆς στόν σχεδιασμό τῶν μορφῶν τους.

Ἀπό τίς ἐκκλησίες, πάλι, πού βρίσκονται στά περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν ξεχωρίζοῦν, ἡ Μονή Καισαριανῆς καί ἡ Ὄμορφη Ἐκκλησία στό Γαλάτσι, πού κοσμεῖται μέ ἐνδιαφέροντα δείγματα τῆς παλαιολόγειας τέχνης - γύρω στό 1300.

Ἡ Μονή Καισαριανῆς, πού ἔχει συνδέσει τό ὄνομά της μέ μιά ἀπό τίς ἰσχυρότερες καί διαχρονικές ἀθηναϊκές οἰκογένειες, αὐτή τῶν Μπενιζέλων, διασώζει ἀκόμα τίς τοιχογραφίες τοῦ Ἰωάννου Ὑπάτου, Πελοποννήσιου ζωγράφου τοῦ 17ου αἰῶνος.

Οἱ πρῶτες ἐπαφές τῶν Δυτικῶν μέ τά μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν χρονολογοῦνται ἀπό τά χρόνια τῆς ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως (15ος αἰώνας) καί θά πυκνώσουν πρός τά τέλη τοῦ 18ου καί στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα, ὁπότε οἱ συστηματικές ἀρχαιολογικές ἀνασκαφές θά προσδώσουν καθαρά ἐπιστημονικές διαστάσεις στίς ἀναζητήσεις τους, θά ἀποκαλύψουν τήν πραγματική ταυτότητα τῶν μνημείων της. Ἀρχικά, οἱ ἀναφορές στήν Ἀθήνα περιορίζονταν στά πνευματικά ἐπιτεύγματα τῶν κυριοτέρων ἐκπροσώπων τῶν φιλοσοφικῶν της σχολῶν κυρίως τοῦ Πλάτωνος καί τοῦ Ἀριστοτέλους.

Καθώς ὅμως οἱ οὑμανιστές, στήν προσπάθειά τους νά ἀναβιώσουν τήν κλασσική ἐποχή στά ἰταλικά πνευματικά κέντρα, ἄρχισαν νά ἱδρύουν ἀκαδημίες καί σχολές στά πρότυπα τῶν ἀρχαίων γυμνασίων, πυροδότησαν τό γενικότερο ἐνδιαφέρον γιά τόν ἀρχαῖο κόσμο: δηλαδή, ὄχι μόνο γιά τά ἐπιτεύγματα τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, ἀλλά καί γιά τά μνημεῖα της.

Στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς ἐξερευνήσεως οἱ περιηγητές ἄρχισαν νά καταγραφοῦν συστηματικά ἀρχαῖες ἐπιγραφές καί νά σκιτσάρουν στά ἡμερολόγιά τους ἐρειπωμένα μνημεῖα.

Ὅπως, λόγου χάριν, ὁ Κυριακός ὁ Ἀγκωνίτης πού, ἀφοῦ ταξίδεψε στήν Μεσόγειο ἀνάμεσα στά 1425 καί στά 1488, ἐπισκέφθηκε τήν Ἀθήνα ὅπου σχεδίασε τόν Παρθενώνα, τό μνημεῖο τοῦ Φιλοπάππου κ.ἄ., καταλύοντας μάλιστα στήν ἴδια τήν Ἀκρόπολη, ἡ ὁποία εἶχε μετατραπεῖ σέ παλάτι τῶν Φλωρεντινῶν Acciaiuoli.

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἀγκωνίτη ὡστόσο δέν εἶχε τήν ἀνάλογη συνέχεια, καθώς, μέ τήν κατάληψη, τό 1456, ἀπό τίς ὀθωμανικές δυνάμεις τοῦ μεγαλύτερου τμήματος τῆς Ἑλλάδος, τά ταξίδια στήν Ἀθήνα γίνονται ὅλο καί πιό δύσκολα.

Ἔτσι, τά πρῶτα εἰκονογραφημένα βιβλία μέ ἐγκυκλοπαιδικό χαρακτήρα πού ἄρχισαν νά κυκλοφοροῦν στή Δύση, ὅπως τό Χρονικό τῆς Νυρεμβέργης τοῦ Hartmann Schedel (1493), στό ὁποῖο περιγράφονται καί ἀποτυπώνονται οἱ πιό φημισμένες πόλεις, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀθήνας εἶναι ἐντελῶς φανταστική καί μοιάζει περισσότερο μέ τυπική γερμανική μικρή ὀχυρωμένη πόλη.

Οἱ Δυτικοί θά ἔχουν γιά πρώτη φορά τοπογραφικές ἐνδείξεις καί ὀνομασίες τῶν κυριότερων μνημείων τῆς Ἀθήνας,

χάρη σ' ἕνα τοπογραφικό σχέδιο τῆς πόλεως πού εἶχαν σχεδιάσει οἱ καπουτσίνοι μοναχοί, καί τό ὁποῖο χρονολογεῖται ἀπό τόν 17ο αἰώνα.

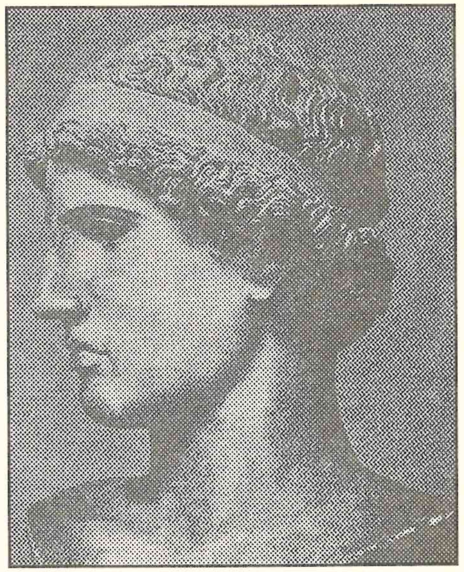
Ἀπό τότε, τά ταξίδια στήν Ἑλλάδα, μέ ἀπαραίτητο σταθμό τήν Ἀθήνα, θά πυκνώσουν καί οἱ ὑποτυπώδεις ἀποτυπώσεις καί τά σχέδια τῶν μνημείων τῆς Ἀθήνας, μέ τήν ἵδρυση τῆς ἀγγλικῆς ἑταιρείας τῶν Dilettanti, θά δώσουν τήν θέση τους σέ σπουδαῖες καί ἀξιόπιστες ἐπιστημονικές καταγραφές τῶν ἀθηναϊκῶν ἀρχαιοτήτων.

Πρόκειται γιά τίς ἀριστουργηματικές ἀπεικονίσεις τῶν ζωγράφων-ἀρχιτεκτόνων James Stuart καί Nicholas Revett, πού μνημειώθηκαν σέ τέσσερις μεγαλόσχημους τόμους μέ τόν τίτλο *The Antiquities of Athens*.

Ἡ ρομαντική αὐτή καταγραφή καί ὁ λεπτομερειακός σχεδιασμός τῶν μνημείων τῆς Ἀθήνας, θά πάρει ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος, ἄλλη μορφή, καθώς ἡ γνωριμία καί ἡ μελέτη τῶν ἀρχαιοτήτων εἶχε γίνει ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς ἐπαγγελματικῆς καταξιώσεως τοῦ κάθε ἀρχιτέκτονος μέ ἀποτέλεσμα νά καταφθάνουν στήν Ἀθήνα ἀρχιτέκτονες-ἐρευνητές, ἀναζητώντας ἀπεγνωσμένα νά ἀνακαλύψουν ἄγνωστες πλευρές τῆς μνημειακῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Οἱ ἔρευνες αὐτές ὁδήγησαν στίς πρῶτες ἀνεπίσημες ἀνασκαφές καί στήν διαρπαγή τῶν ἀθηναϊκῶν ἀρχαιοτήτων μέ ἀποκορύφωμα τήν ἁρπαγή τῶν γλυπτῶν τοῦ Παρθενῶνος ἀπό τόν λόρδο Ἔλγιν.

Παράλληλα ὅμως, ἡ ρομαντική αὐτή κίνηση γιά τήν ἐπανανακάλυψη τῆς Ἀθήνας καί τήν καταγραφή τῶν μνη-

Προφίλ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἀθηνᾶς Λημνίας.

μείων της ὑπῆρξε πηγή ἐμπνεύσεως ἐξαιρετικῶν δειγμάτων τῆς τοπιογραφίας.

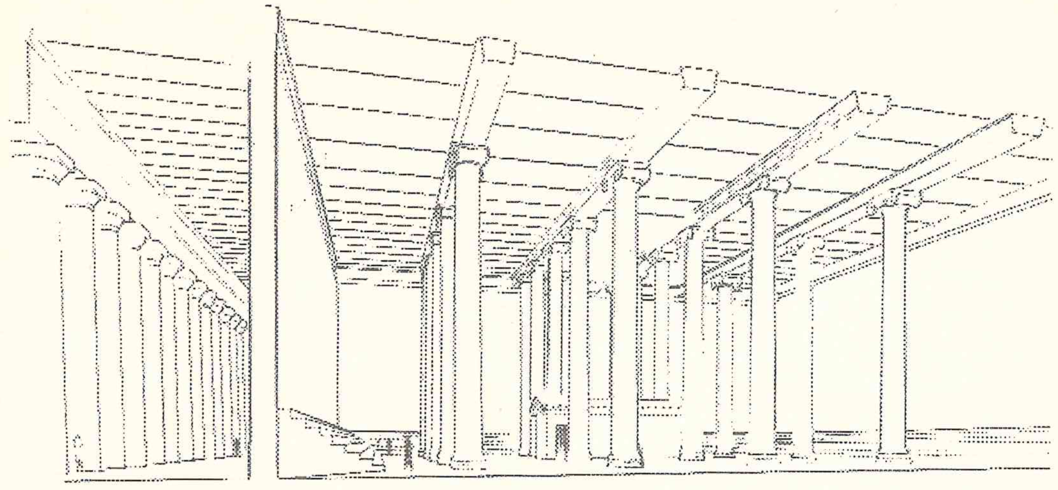
Στά περισσότερα ἀπό αὐτά κυριαρχεῖ ἡ πανοραμικη ἄποψη τῆς Ἀθήνας, ἀπό κάθε πλευρά, μέ κεντρικό σημεῖο ἀναφορᾶς τήν Ἀκρόπολη.

Ἡ Ἀκρόπολη, μέ τόν Παρθενώνα νά κυριαρχεῖ στόν Ἱερό Βράχο, ἀπαθανατίζεται μέ μία πανδαισία χρωμάτων πού ἀνέδυε τό φυσικό περιβάλλον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί μέ διάσπαρτα γύρω της τά κυριότερα μνημεῖα, ὅπως τό Ὀλυμπιεῖον, τό Θησεῖον καί ὁ λόφος τοῦ Φιλοπάππου.

Τό ἄλλο σκέλος τῆς ἀνακαλύψεως τῆς πραγματικῆς ταυτότητος τῶν μνημείων ἀφορᾶ στίς συστηματικές ἀνασκαφές πού ἐντάχθηκαν στά πρῶτα πολεοδομικά σχέδια τῆς Ἀθήνας ὡς πρωτεύουσας πλέον τοῦ νεοσύστατου ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἀπό τίς πρῶτες πολεοδομικές προτάσεις τοῦ Σταμάτη

Τελεστήριον στό ἱερό τῆς Ἐλευσῖνος, ἐσωτερικόν. Ὑποθετική ἀναπαράσταση τοῦ ἀπραγματοποίητου σχεδίου τοῦ Ἰκτίνου.

Κλεάνθη καί τοῦ Eduart Schaubert, ἔγινε προφανές ὅτι δέν ὑπῆρχε πρόθεση ἡ νέα πόλη νά ἐμπλακεῖ στρωματογραφικά μέ τήν ἀρχαία, ὅπως ἐπίσης, ὅτι γιά νά σφυρηλατηθεῖ ἡ ταυτότητα τῶν Ἀθηνῶν ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀναδειχθοῦν οἱ ἀρχαιοελληνικές καταβολές της καί ἰδιαίτερα τό ἐθνικό σύμβολο καί διαχρονικό σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς δόξας καί τοῦ ἀρχαίου κάλλους: **ἡ Ἀκρόπολη**.

Οἱ συστηματικές ἀνασκαφές στόν περιβάλλοντα χῶρο τῆς Ἀκροπόλεως θά ἀρχίσουν τίς δύο πρῶτες δεκαετίες μετά τήν πτώση τοῦ Ὄθωνος, καθώς δραστηριοποιεῖται ἡ Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία, ἡ ὁποία καί καθίσταται ὁ ἐπίσημος φορέας τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀσπίδος τῆς χώρας.

Ἀπό τίς ἀρχές δέ τοῦ 20οῦ αἰώνα, ἡ τοπογραφική ἐπέκταση τῆς ἀρχαιολογικῆς σκαπάνης θά ἀναδείξει τόν Κεραμεικό, ἀποκαλύπτοντας ταυτόχρονα τήν Ἱερά Πύλη καί τό Δίπυλο, τό Πομπηεῖο καί τό Θεμιστόκλειο τεῖχος.

Ἡ εἰδυλλιακή αὐτή εἰκόνα πού προσέδιδαν οἱ ἀρχαιολογικές ἀνασκαφές στό φυσικό τοπίο τῆς Ἀθήνας γύρω ἀπό τήν Ἀκρόπολη καί στά ὅρια τῆς νέας πόλεως τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, μέ τό Ὀλυμπιεῖον νά προβάλλεται στόν λόφο τοῦ Ἀρδηττοῦ, θά ἀρχίσει βίαια νά μεταλλάσσεται μετά τό 1922.

Ἡ πληθυσμιακή ἔκρηξη, ἡ ραγδαία ἐξάπλωση τῆς πόλεως μέ τήν ἀλόγιστη δόμηση, ἡ ἀλλοίωση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί τό ὕψος τῶν νέων οἰκοδομῶν, παραμόρφωσαν τελεσίδικα τό ἱστορικό τοπίο κάτι πού δέν εἶχε πετύχει γιά αἰῶνες καμμία βαρβαρική ἐπιδρομή, οὔτε καί ὁ ἴδιος ὁ χρόνος.

Ἡ πολεοδομική ἀνασυγκρότηση τῆς πόλεως χρονολογεῖται ἀπό τό 1834, ὅταν ἡ Ἀθήνα ἐπονομάσθηκε «Βασιλική Καθέδρα τῆς Πρωτευούσης», ὁπότε ἀνατέθηκε στούς ἀρχιτέκτονες Κλεάνθη καί Schaubert, ἡ ἐκπόνηση τοῦ νέου ρυθμιστικοῦ σχεδίου τῆς πρωτεύουσας.

Δυστυχῶς ὅμως, τό σχέδιό τους γιά

τήν νέα 'Αθήνα δέν εὐτύχησε νά ἰσχύσει ἀπαραβίαστο, ἐνῶ ἡ φιλοσοφική του σύλληψη θυσιάστηκε σέ ποικίλα προβλήματα τῆς ἐποχῆς.

Ὡστόσο, ἡ κεντρικότητα τῶν 'Ανακτόρων στό σχέδιο Κλεάνθη - Schaubert διατηρήθηκε, καί τό κτίσμα προσφέρει ἀκόμη - ὡς Βουλή τῶν Ἑλλήνων πλέον - τήν προβλεπόμενη μοναδική θέα πρός τήν 'Ακρόπολη, μέσω τοῦ «Κήπου τοῦ Λαοῦ». Ἔτσι, ἀνατέθηκε ἡ ἐξεύρεση νέας πολεοδομικῆς λύσεως στόν διάσημο δημιουργό τοῦ κλασσικισμοῦ στό Μόναχο, στόν Leo mon Klenze.

Μέ τήν ἄνοδο στόν θρόνο τοῦ Γεωργίου Α΄ (1863), ἡ 'Αθήνα εἶχε ξεπεράσει τόν ἀριθμό τῶν κατοίκων πού προέβλεπε τό ρυθμιστικό σχέδιο τῶν Κλεάνθη καί Schaubert (10.000) καί δύο δεκαετίες ἀργότερα ὁ πληθυσμός ἔφθανε τούς 60.000, ἐνῶ στό πέρασμα τοῦ 20ου αἰώνα διπλασιάστηκε ἀκριβῶς (120.000).

'Από τό 1880 περίπου θά ἀρχίσουν νά γίνονται μεγάλες ἐπεκτάσεις τοῦ πολεοδομικοῦ ἱστοῦ τῆς πόλεως, ὁριοθετώντας την ἀπό τόν Κολωνό ὥς τούς 'Αμπελοκήπους καί ἀπό τά Πατήσια ὥς τό Κυνόσαργες.

Καί καθώς ἡ κρατική 'Αρχή σπεύδει κατά ἐποχές νά ἐντάξει κάθε αὐθαίρετο οἰκιστικό συγκρότημα στό ρυθμιστικό σχέδιο τῶν 'Αθηνῶν, ἐξακολουθοῦμε νά εἴμαστε, ὡς σήμερα, ἀδιάψευστοι μάρτυρες αὐτῆς τῆς ἀλόγιστης πολιτικῆς.

Ἡ νεοκλασική 'Αθήνα ἄρχισε νά κτίζεται στόν πολεοδομικό Ἱστό πού χάραξαν ὁ Κλεάνθης καί ὁ Schaubert, καί ἡ ἀνοικοδόμησή της ἦταν ἀναμφισβήτητα μιά πρόκληση καθώς ἔχοντας ἐπανακτήσει στά μάτια τῶν Δυτικῶν τήν παλιά της αἴγλη, μέ τήν ἀποκάλυψη τῶν ἀνυπέρβλητων μνημείων της, η ἀναζήτηση ἑνός ἀρχιτεκτονικοῦ ὕφους ἀναλόγου τῆς παραδόσεώς της ὁδηγοῦσε τούς ἀρχιτέκτονες σέ ἱστορικά μονοπάτια.

Ἄλλωστε, μέσα στό ρομαντικό κλίμα τῆς ἐποχῆς καί σέ ἕνα κατ' ἐξοχήν ἀρχαιολογικό τοπίο, ἡ ἀναζήτηση ἑνός ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ πού θά συγκεράσει τά πρώιμα δείγματα τοῦ νεοκλασσικισμοῦ μέ τήν ἑλληνική ἀρχιτεκτονική παράδοση, καί μάλιστα στή γενέτειρά της, εἶχε πράγματι αἰσθητικές ὥς καί φιλοσοφικές προεκτάσεις. Τό ὅραμα γιά αὐτήν τήν 'Αθήνα δέν προδόθηκε ἀπό τόν Κλεάνθη, τόν Καυταντζόγλου, τόν Κάλχο, τόν Μεταξᾶ καί τούς ξένους Schaubert, Hansen, Ziller καί Schinkel, ἀλλά ἀπό τίς ἐπερχόμενες γενεές.

Μέσα σ' αὐτό τό κλίμα τοῦ γενικότερου ἐνθουσιασμοῦ καί μέ πρόδηλη τήν ἐπιτακτική ἀνάγκη νά λαμπρύνουν τήν 'Αθήνα σπουδαῖα ἀρχιτεκτονικά ἔργα γιά νά στεγάσουν, τόσο τίς κρα-τικές ὑπηρεσίες καί τά δημόσια ἱδρύματα, ὅσο καί τούς εὐπόρους 'Αθηναίους καί τούς ἐπαναπατριζόμενους Ἕλληνες τῆς διασπορᾶς, ἄρχισε ἡ ἀνέγερση τοῦ Πανεπιστημίου (1839).

'Από τότε, ἄρχισε νά διαμορφώνεται ἡ τυπολογία τῆς λεγόμενης «'Αθηναϊκῆς Σχολῆς» τοῦ κλασσικισμοῦ, μέ λαμπρά οἰκοδομήματα, πράγματι ἀντάξια τῆς ἀθηναϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς παραδόσεως, τόσο ἀναφορικά μέ τό μέτρο τοῦ ὄγκου τους ὅσο καί τήν αἰσθητική τους.

Τά μοντέρνα ρεύματα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἄρχισαν νά ὑλοποιοῦνται στήν 'Αθήνα ἀπό τό τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1920, δηλαδή τά χρόνια τοῦ Μεσοπολέμου καί συνέπεσαν μέ ἱστορικά γεγονότα πού ὑποχρεωτικά ἀλλοίωσαν «βίαια» τό ἀθηναϊκό τοπίο.

Ὡστόσο, ὄχι μόνο ἕνας σημαντικός ἀριθμός ἰδιωτικῶν πολυωρόφων κατοικιῶν καί ἔργων ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πού σχετίζονται μέ τήν ψυχαγωγία, ἀλλά ἀκόμη καί τά δημόσια κτήρια προσφέρουν λαμπρά παραδείγματα νεωτερικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀντιλήψεως, μέ διεθνῆ μάλιστα ἀκτινοβολία.

Τά δημόσια αὐτά κτήρια νοσηλευτικά ἱδρύματα καί χιλιάδες σχολεῖα ἄρχισαν νά κατασκευάζονται στό πλαίσιο ἑνός ἐκσυγχρονιστικοῦ προγράμματος, γιά νά καλύψουν τίς ἀνάγκες τῆς ξαφνικῆς στεγάσεως στήν 'Αθήνα ἑκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς (1922), ἡ ὁποία διπλασίασε σχεδόν τόν πληθυσμό της.

'Αναδεικνύεται ἔτσι μιά πρωτόγνωρη πολιτική εὐαισθησία γιά τήν κοινωνική πρόνοια, τήν ὑγεία καί τήν παιδεία. Ἡ ἀρχιτεκτονική ἀναζήτηση γιά τόν σχεδιασμό τῶν δημοσίων αὐτῶν ἔργων δέν περιορίστηκε στά καθαρά λειτουργικά καί τεχνικά προβλήματα, ἀλλά ἀναζητήθηκε ἡ ἔκφραση τῶν πιό συγχρόνων ἀντιλήψεων τῆς εὐρωπαϊκῆς μοντέρνας ἀρχιτεκτονικῆς.

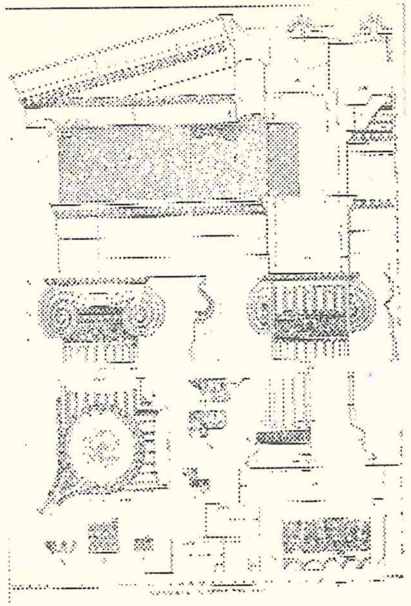
Ἡ ἐποχή τῆς σύγχρονης ἀθηναϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς, πού ὁροθετεῖται χρονικά γύρω στόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο καί ἐξελίσσεται ὥς σήμερα, ἔχει ἐπιβαρύνει τό ἀττικό τοπίο μέ πολλά δεινά. 'Από τήν μία πλευρά καταργήθηκε κάθε ἔννοια καί προσπάθεια προγραμματισμένου ρυθμιστικοῦ πολεοδομικοῦ σχεδίου, καθώς προσκρούει μόνιμα στή νομιμοποίηση ὁλοένα καί νέων αὐθαιρέτων οἰκοδομικῶν συγκροτημάτων, καί ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ἐπέκταση τῆς οἰκοδομικῆς ζώνης τῶν 'Αθηνῶν καί τῶν γύρω δημοτικῶν περιοχῶν τείνει νά συνδέσει ἀλυσιδωτά κατοικημένες περιοχές ἀπό τό Πέραμα ὥς τό Σούνιο.

'Αλλά, ἐξίσου προσβάλλει τό φυσικό περιβάλλον καί ἡ συνεχής ἀναρρίχηση οἰκοδομικῶν τετραγώνων στούς γύρω λόφους καί στίς παρυφές τῆς Πεντέλης καί τοῦ Ὑμηττοῦ, μειώνοντας ἔτσι δραματικά τόν ἤδη τραυματισμένο ἀπό τίς ἀλλεπάλληλες πυρκαγιές δασικό πλοῦτο.

Ὡστόσο, ἡ σημερινή εἰκόνα τῆς πολεοδομικῆς ἐξελίξεως τῶν 'Αθηνῶν δέν ἔχει σέ τίποτα νά κάνει μέ τήν εἰκόνα πού παρουσίαζε ἡ πόλη στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 ὅταν δηλαδή ἄρχισαν νά διαμορφώνονται οἱ νέοι ἄξονές της, μέ τή διαπλάτυνση καί τό ἄνοιγμα νέων λεωφόρων καί τήν δημιουργία μεγάλων οἰκοδομικῶν τετραγώνων.

Καί μολονότι ἡ φυσιογνωμία τῆς 'Αθήνας δέν εἶχε διαταραχθεῖ ἀνεπανόρθωτα, καθώς διατηρεῖ τό ἱστορικό της κέντρο σχεδόν ἀνέπαφο ἀπό τό 1950 καί γιά τρεῖς τουλάχιστον δεκαετίες θά γίνουμε μάρτυρες μιᾶς «κατεδαφιστικῆς πολιτικῆς» πού εἶχε, τελικά, προεκτάσεις στήν πολιτισμική συνείδηση τῶν περισσοτέρων κατοίκων τῶν 'Αθηνῶν.

Ἄν κάποιος ἐπιχειρήσει νά περιγράψει, ἔστω καί ἐπιγραμματικά, τήν ἀρχιτεκτονική τυπολογία τῆς τριακονταετίας (1950 - 1980), θά βρεθεῖ ἀντιμέτωπος μέ μία ἄνευ προηγουμένου ἀναρχία. Καθώς ἔργα καί ἀρχιτεκτονικές προτάσεις ἐμπνευσμένων μελετητῶν καί πρωτοπόρων τῆς ἀναζητήσεως γιά μία σύγχρονη ἀθηναϊκή ἀρχιτεκτονική -

Ἐρέχθειον, ρυθμολογική σύνθεση τῆς βόρειας παραστάσεως.

ὁρισμένα ἀπό τά ὁποῖα διατηροῦν καί σήμερα τήν φυσιογνωμία τους –, πολιορκήθηκαν ἀσφυκτικά ἀπό κατασκευές πού ἀντλοῦσαν τήν ὅλη σχεδιαστική τους «φιλοσοφία» ἀπό ἐργολάβους τῆς ἀντιπαροχῆς.

Καί μολονότι ὁ κάθε ἀναγνώστης θά διαπιστώσει ἀμέσως πόσο ἔχει ἀλλοιωθεῖ τό περιβάλλον τοῦ λεκανοπεδίου τά τελευταῖα 50 χρόνια, ἡ Ἀθήνα δέν ἔχει χάσει τήν γοητεία της.

Ἀπό τά περισσότερα σημεῖα τῆς πόλεως, ἡ Ἀκρόπολη καί τά μνημεῖα της εἶναι, ὅπως πάντα, εὐδιάκριτα, ἐνῶ οἱ ἀρχαιολογικές ἀνασκαφές γύρω ἀπό τόν Ἱερό Βράχο καί ἡ ἑνοποίηση τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων, ἀποκαθιστοῦν σταδιακά τό ἱστορικό τοπίο.

Ἡ παλαιά πόλη, ἡ Πλάκα, ἀναπλάθεται, πεζοδρομεῖται καί ἀνακτᾶ τήν ἀρχική της μορφή. Παλιές γειτονιές, ὅπως τοῦ Ψυρρῆ καί οἱ περιοχές γύρω ἀπό τόν Κεραμεικό καί τό Γκάζι, ἐξελίσσονται σέ ὕφος καί ζωτικότητα ἀνάλογα μέ αὐτά τῆς Πλάκας.

Οἱ ἱστορικές πλατεῖες καλλωπίζονται, ἀναμορφώνονται καί κοσμοῦνται μέ σύγχρονες γλυπτικές συνθέσεις πού ἀναδεικνύουν ὅσα ἀρχιτεκτονικά μνημεῖα ἔχουν περισωθεῖ.

Ἡ πόλη πεζοδρομεῖται καί φωτίζεται καλαίσθητα καί ἡ πρόθεση γιά συντήρηση καί ἐπέκταση τῶν κήπων της εἶναι πλέον αἰσθητή. Κατεβαίνοντας ἀπό τόν Λυκαβηττό πρός τό Κολωνάκι, ὁ Ἀρδηττός καί τό Παναθηναϊκό Στάδιο πού φωλιάζει δίπλα του, μοιάζουν ἀνεπηρέαστα ἀπό τόν χρόνο καί ἀναδεικνύουν τό μέτρο τοῦ ἀττικοῦ τοπίου.

Καί στρίβοντας δεξιά, ἀντικρίζεις τήν Ἀκρόπολη, μέσα ἀπό τούς Στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὅπως ἀκριβῶς αἰῶνες πρίν τήν ἀπαθανάτιζαν οἱ περιηγητές καί οἱ ταξιδιῶτες.

Ἀκολουθώντας τό «μονοπάτι» αὐτό, καταλήγεις στοῦ Φιλοπάππου, ἀφήνοντας δεξιά σου τό Ὠδεῖο τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ καί τήν Πνύκα.

Ἀγναντεύοντας ἀπό τό ὕψος αὐτό τήν Ἀθήνα, τό βλέμμα σου θά διακρίνει καθαρά τήν θάλασσα καί στό βάθος τήν Αἴγινα, προκαλώντας σου τό συναίσθημα ὅτι τελικά: ὁ ἀττικός οὐρανός καί τό μοναδικό ἀττικό φῶς ἐξακολουθοῦν νά κυριαρχοῦν στό τοπίο, ἐμπνέοντας ποιητές τῆς ζωῆς καί δημιουργούς, ἀλλά καί τούς κατοίκους τῆς ἴδιας τῆς Ἀθήνας, νά συγκεράζουν τίς ὀμορφιές τῆς ἁπλῆς ζωῆς μέ τά ἰδανικά καί τίς αἰώνιες ἀνθρώπινες ἀξίες.

πρόλογος ἀπό τήν μοναδική πραγματεία τοῦ Κ. Στάϊκου

Μ. Ζωγράφου: Ο ΠΡΟΚΛΟΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΛΗΠΙΓΕΝΕΙΑ

Ὁ Νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πρόκλος ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς τελευταίους τῆς Ἀθηναϊκῆς Σχολῆς καί ὁ κυριότερος ἐκπρόσωπός της. Γεννήθηκε τό 412 μ.Χ στήν Κωνσταντινούπολη καί καταγωγή εἶχε ἀπό τήν Λυκία τῆς Μ. Ἀσίας. Σπούδασε στήν Ἀλεξάνδρεια καί τήν Ἀθήνα, στήν ἀρχή Ρητορική, ἀργότερα Φιλοσοφία καί Μαθηματικά. Δάσκαλοί του ὑπῆρξαν ὁ Ὀλυμπιόδωρος καί ὁ μαθηματικός Ἥρωνας. Μέχρι τόν θάνατό του, τό 485 μ.Χ., ἦταν διευθυντής τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας στήν Ἀθήνα πού, ὡς γνωστό, ἔκλεισε ὁ Αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός (529 μ.Χ.) μέ διάταγμα πού ἀπαγόρευε τήν διδασκαλία τῆς φιλοσοφίας.

Ὁ Πρόκλος ἦταν βαθύτατα θρησκευτικός, ἐσωτεριστής, ὁραματιστής ἀλλά καί φιλάνθρωπος μέ κοινωνική δράση. Ὑπῆρξε πολυγραφότατος. Τό ἔργο του ἀποτελεῖται ἀπό μελέτες τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, φιλοσοφικές ἔρευνες καθώς καί ἀπό μία συνοπτική μελέτη τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας. Ἀκόμη, ἔγραψε ὕμνους στούς ἀρχαίους θεούς. Ἀναγνώριζε πώς μέσα ἀπό τούς θρησκευτικούς ὕμνους (ἑλληνική ρίζα ὑμν: δεσμός, σύνδεσμος) ὁ φιλόσοφος ἐγείρει τήν θεϊκή φύση του καί ἀνοίγει τόν δρόμο πρός τήν τελείωση καί στήν συνέχεια τήν θέωση.

Ἕνα ἀπό τά ἔργα του εἶναι ἡ «Στοιχείωση Θεολογική». Σέ αὐτό πραγματεύεται τήν μεταφυσική διάρθρωση τοῦ Ὄντος. Συγκεκριμένα λέγει ὅτι:

Καθετί πού μετέχει τοῦ Ἑνός, εἶναι σύν ἕνα καί ὄχι μεῖον ἕνα. Καθετί πού γίνεται ἕνα, γίνεται ἕνα ἀπό τήν συμμετοχή του στό ἕν.

Καθετί πού εἶναι ἑνωμένο εἶναι διαφορετικό ἀπό τό ἕν καθεαυτό. Κάθε πλῆθος ἕπεται τοῦ ἑνός.

Πέρα ἀπό τό θεωρητικό ὑπόβαθρο ὁ Πρόκλος ἔδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τίς θεουργικές ἱεροτελεστίες, τήν ἀστρολογία καί τήν ἀνάκληση θεῶν.

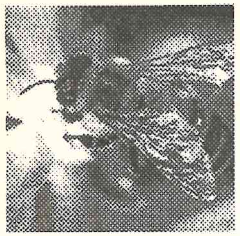
Στό ἔργο του «*Θεολογούμενα Πλάτωνος*» ὁρίζει τήν θεουργία ὡς δύναμη ὑψηλότερη ἀπό κάθε ἀνθρώπινη σοφία, πού περιέχει ὅλα τά ἀγαθά τῆς μαντικῆς, τίς καθαρτήριες δυνάμεις τῆς μυήσεως καί γενικά τίς λειτουργίες κάθε κατοχῆς. Σύμφωνα μέ τόν Πρόκλο, ἡ θεουργία συντελεῖ στήν ἀποφυγή τῆς εἱμαρμένης, τήν ἀναγωγή ἕως τό νοητό πῦρ καί τήν ἐπίτευξη τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Στήν θεουργία γινόταν ἀκόμη χρήση μαγικῶν ἀγαλματιδίων.

Εἶχαν προέλευση στήν πεποίθηση ὅτι ὑπάρχει μία ἀλληλεπίδραση, μία φυσική συμπάθεια πού ἑνώνει μυστικά τό πρωτότυπο μέ τήν εἰκόνα, δηλαδή τόν θεό μέ τήν ὑλική ἀναπαράστασή του. Αὐτή τήν ἀντίληψη φαίνεται ὅτι υἱοθέτησε ὁ χριστιανισμός μέ τίς χειροποίητες καί θαυματουργές εἰκόνες.

Στήν θεουργία ὁ Πρόκλος μυήθηκε ἀπό τήν Ἀσκληπιγένεια, τήν κόρη τοῦ Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου, πού ἦταν ἐπικεφαλής τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καί εἶχε μυήσει σέ βάθος τήν κόρη του στά μυστικά τῆς θεουργίας. Ἡ Ἀσκληπιγένεια τοῦ ἀποκάλυψε τίς παλαιές μυστηριακές τελετές (τά ἱερά ὄργια) καί τήν χαλδαϊκή μαγεία. Μόνο αὐτή εἶχε αὐτές τίς γνώσεις ἀπό τότε πού πέθανε ὁ πατέρας της. Μετά τήν μαθητεία κοντά της, ὁ Πρόκλος ἀπέκτησε τήν ἱκανότητα νά βλέπει θεῖα ὁράματα, νά προκαλεῖ βροχή, ἀκόμη καί νά θεραπεύει ἀνίατες ἀσθένειες. Ἡ Ἀσκληπιγένεια συνέχισε νά διδάσκει ἀκόμη καί ὅταν ὁ φιλόσοφος Μαρίνος διαδέχθηκε τόν Πρόκλο. Παράλληλα, συνεργαζόταν μέ πολλές ἄλλες γυναῖκες γιά τήν συνέχιση τῆς Σχολῆς. Δάσκαλος τοῦ Πρόκλου ὑπῆρξε καί ὁ διάδοχος τοῦ Πλουτάρχου στήν Ἀκαδημία, ὁ Συριανός, μέ τόν ὁποῖον συνδέθηκε μέ μεγάλη φιλία.

Σώζεται ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα, μέ τά λόγια τοῦ ἰδίου τοῦ Πρόκλου, ὅπου μαρτυρεῖται ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Πρόκλου γιά τήν διδασκαλία πού δέχθηκε ἀπό τόν Συριανό:

«Πρόκλος ἐγώ ὑπῆρξα Λύκιος στήν καταγωγή, αὐτόν πού ὁ Συριανός ἔθρεψε ἐδῶ μέ τήν διδασκαλία του ὡς διάδοχό του. Αὐτός ὁ κοινός τάφος δέχθηκε τά σώματα καί τῶν δύο, καί εἴθε νά λάχει καί στίς ψυχές τους τόπος κοινός».

Ἡ Μέλισσα
ὡς ἱερό σύμβολο μέσα στούς αἰῶνες

"Ἕνα χελιδόνι δέν φέρνει τήν ἄνοιξη καί μία μέλισσα δέν κάνει μέλι"
Ἀρχ. παροιμία.

"Τήν μέλισσαν ἱεράν μέν φασί τῶν Μουσῶν εἶναι, βασιλείας δέ καί πολιτικῆς ζωῆς ἀνθρώποις διδάσκαλον"

Πρόκλος, Ὑπόμνημα εἰς τήν Πλάτωνος Πολιτείαν.

Ἡ μέλισσα στή μυθολογία.

Ἡ μέλισσα κατέχει σημαντική θέση στήν Ἑλληνική παράδοση καί στήν ἴδια τή ζωή τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν ἀντιληφθεῖ ἀπό πολύ νωρίς τή θρεπτική ἀξία τοῦ μελιοῦ, γι' αὐτό καί τό θεωροῦσαν θεϊκή τροφή.

Ἡ Μέλισσα ἦταν θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Κρήτης Μελισσέα, ἀδελφή τῆς Ἀμάλθειας, μαζί μέ τήν ὁποία ἐκτελοῦσαν χρέη τροφῶν τοῦ νεογέννητου Δία, τόν ὁποῖο τάιζαν μέ γάλα καί μέλι. Ἀπό αὐτό ὀνομάστηκε Ζεύς Μελισσαῖος.

Ὁ Ἀπολλόδωρος μᾶς ἀφηγεῖται ἕνα σημαντκό μύθο τοῦ Γλαύκου πού ἀναστήθηκε ἐκ μέλιτος. Ὁ Γλαῦκος ἦταν γιός τοῦ Μίνωα καί τῆς Πασιφάης. Ὅταν ἦταν παιδί, κυνηγῶντας μιά σφαῖρα ἤ κατ' ἄλλους ἕναν ποντικό, ἔπεσε μέσα σ' ἕνα μεγάλο δοχεῖο γεμάτο μέλι καί πνίγηκε. Κανείς δέν γνώριζε ποῦ ἐξαφανίστηκε.

Τότε κάλεσαν τόν Πολύιδο πού ἦταν περίφημος οἰωνοσκόπος καί μέ τήν συμβουλή του μπόρεσε ὁ Βαλλερεφόντης νά δαμάσει τόν ἵππο Πήγασο.

Προσπαθώντας νά βρεῖ τό παιδί, παρατήρησε ὅτι στήν εἴσοδο ἑνός ὑπογείου μία κουκουβάγια ἔδιωχνε τίς μέλισσες. Σέ αὐτό τό ὑπόγειο βρῆκε τό δοχεῖο μέ τό μέλι καί ἀπό ἐκεῖ ἔβγαλε τό λείψανο τοῦ Γλαύκου.

Ὁ Μίνωας τοῦ ζήτησε τότε νά ξαναζωντανέψει τό παιδί καί τόν ἔκλεισε μαζί του σ' ἕναν κενό τάφο. Ἐδῶ ὁ Πολύιδος εἶδε ἕνα φίδι νά πλησιάζει τό νεκρό παιδί καί τό σκότωσε.

Σέ λίγο ἐμφανίστηκε ἕνα ἄλλο φίδι πού, βλέποντας τό πρῶτο σκοτωμένο, ἔφυγε καί ἀργότερα ἐπέστρεψε φέρνοντας ἕνα βότανο τό ὁποῖο ἅπλωσε πάνω σέ ὅλο τό σῶμα του σκοτωμένου φιδιοῦ, κι ἐκεῖνο ξαναζωντάνεψε. Μέ τό βότανο αὐτό ὁ Πολύιδος ξανάφερε στή ζωή τόν Γλαῦκο.

Τή μελισσοκομία τή δίδαξε ὁ Ἀρισταῖος, μιά ἀπό τίς πλέον αἰνιγματικές μορφές τῆς ἀρχαιότητας, καρπός τῆς ἕνωσης τοῦ Ἀπόλλωνα μέ τή νύμφη Κυρήνη. Ὁ Ἑρμῆς τόν παρέδωσε στίς Ὧρες καί στή Γαῖα γιά νά τόν ἀναθρέψουν στάζοντας νέκταρ καί ἀμβροσία στά χείλη τοῦ βρέφους, πού ἔγινε ἔτσι ἀθάνατο! Ὅταν μεγάλωσε, οἱ Μοῦσες τοῦ δίδαξαν τή μαντική καί τήν ἰατρική. Ἀπό τίς Νύμφες ὁ Ἀρισταῖος ἔμαθε τίς τέχνες ὅπως ἡ μελισσοκομία, τίς ὁποῖες ἀργότερα τίς δίδαξε ὁ ἴδιος στούς ἀνθρώπους.

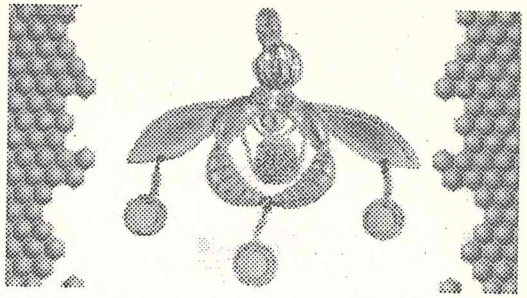
Ὁ συμβολισμός τῆς μέλισσας.

Μέλισσες ὀνομάζονταν οἱ ἱέρειες τῆς Δήμητρας, ὡς τροφοδότειρας θεᾶς καί προεστώσας τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, μέ φυσικό σύμβολο τήν κυψέλη. Μέλισσες ὀνομάζονταν ἐπίσης οἱ ἱέρειες τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. Ὁ ἀρχιερέας μάλιστα λεγόταν Ἐσσήν πού σημαίνει "ὁ βασιλιάς τῶν μελισσῶν". Μέλισσα ἀποκαλοῦσαν καί τήν Σελήνη, προστάτιδα τῆς γέννησης. Μέλισσες ἀποκαλοῦσαν, τέλος, τίς ψυχές πού κατέρχονταν πρός γέννηση καί ἐπρόκειτο νά ζήσουν μέ δικαιοσύνη τή ζωή τους καί νά ἐπιστρέψουν πάλι ἔχοντας ἐργαστεῖ ὅσα εἶναι ἀγαπητά στους θεούς.

Σέ διάφορα Μυστήρια ἔπλεναν τά χέρια τους μέ μέλι ἀντί γιά νερό, γιά νά εἶναι καθαρά ἀπό κάθε τι λυπηρό, βλαπτικό καί ρυπαρό. Ἔκαναν δέ μέ τό μέλι καθαρμό τῆς γλώσσας ἀπό καθετί σφαλερό. Τό μέλι ἔχει καί καθαρτική καί συντηρητική δύναμη· πράγματι, πολλά προϊόντα μένουν ἄσηπτα στό μέλι, καί χρόνια τραύματα μέ τό μέλι ἀπολυμαίνονται.

Στήν Περσεφόνη, πού ἔχει τό προσωνύμιο Μελιτώδης, πρόσφεραν μέλι ὡς προστάτιδα τῶν καρπῶν, συμβολοποιοῦσαν ἔτσι τή φυλακτική της ἰδιότητα. Μερικοί ταυτίζουν τό νέκταρ καί τήν ἀμβροσία μέ τό μέλι, ἀφοῦ τό μέλι εἶναι τροφή τῶν θεῶν.

Ἡ μέλισσα εἶναι ζῶο φιλεπίστροφο, πάρα πολύ δίκαιο καί γαλήνιο, γι' αὐτό καί οἱ σπονδές ἀπό μέλι θεωροῦνται νηφάλιες. Τά σμήνη τῶν μελισσῶν εἶναι ἀκόμα σύμβολο τοῦ ἀποικισμοῦ. Ὅταν ἡ μέλισσα μετατίθεται σέ ἄλλο τόπο, μαθαίνει

ὅλα αὐτά πού ἀφοροῦν τή νέα της κατοικία πολύ γρήγορα καί μέ μεγάλη ἀκρίβεια.

Ἡ διατροφική μνήμη τοῦ μελιοῦ.

Τό μέλι εἶναι γιά τίς μέλισσες βοσκή ἀλλά καί τροφή.

Τό μέλι ὅπως καί ἄλλα προϊόντα βασικῆς διατροφῆς, εἶναι γνωστό ἀπό τήν ἀρχαιότητα καί ἀναφέρεται στίς μυκηναικές πινακίδες τῆς Γραμμικῆς Β. Στήν Ὀδύσσεια (κ 519) προσφέρεται σπονδή ἀπό μελίκρατον ἤ μελίκρητον, ἐκλεκτό ποτό ἀπό μέλι καί γάλα. Στήν Ὀδύσσεια ἐπίσης (υ 168) οἱ ὀρφανές κόρες τοῦ Πινδάρου τρέφονται ἀπό τή θεά Ἀφροδίτη μέ τυρί, μέλι καί οἶνο. Τά διάφορα ἀφεψήματα τά ἔπιναν μέ μέλι, ἔφτιαχναν ἀκόμα καί κρασί μέ μέλι. Διαδεδομένα ἦταν ἐπίσης τό ὑδρομέλιτον (νερό μέ μέλι), ὀξυμέλιτον (νερό μέ μέλι καί λίγο ξύδι) καί τό μελίζωμον (ζωμός μέ μέλι). Τό ἴτριον γινόταν μέ μέλι καί σουσάμι (εἶδος παστελιοῦ), ἐνῶ οἱ σησαμίδες φτιάχνονταν ἀπό μέλι, σουσάμι καί λάδι σέ σφαιρικές μπουκιές.

Μέ μέλι, τυρί, σκόρδο καί ἄλλα συστατικά του κατασκεύαζαν τόν μυττωτό (εἶδος σκορδαλιᾶς). Τά ὄσπρια τά ἔτρωγαν κατά κανόνα μέ τή μορφή χυλοῦ, προσθέτοντας ἀνάμεσα στά ἄλλα καί μέλι.

Εὐρύτατα διαδεδομένοι καί σέ μεγάλη ποικιλία ἦταν οἱ πλακοῦντες, μελιτοῦντες, πυραμοί, οἰνοῦτα κ.λ.π., γλυκίσματα μέ μέλι, ξηρούς καρπούς καί μυρωδικά.

Ὁ Πυθαγόρας καί ὅλοι ὅσοι ἀκολουθοῦσαν τή διδασκαλία του εἶχαν τό μέλι ὡς κύρια τροφή, ἐνῶ ὁ Ἱπποκράτης, πατέρας τῆς Ἰατρικῆς (462-352 π.Χ), τό συνιστοῦσε σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους ἀλλά ἰδιαίτερα στούς ἀσθενεῖς. Ὁ Θεόφραστος ἀναφέρει: "Γιά νά μή γεράσω πίνω γάλα καί μέλι".

Ὁ Ἀθηναῖος, στό ἔργο του Δειπνοσοφιστές, ἀναφέρει τό ἑξῆς:

""Ὁ Δημόκριτος, ὅταν εἶχε γεράσει, ἤθελε νά πεθάνει καί μείωνε καθημερινά τήν τροφή του. Εἶχε φτάσει ὅμως ἡ ἐποχή πού θά γίνονταν τά Θεσμοφόρια καί οἱ γυναῖκες τόν παρακάλεσαν νά μήν πεθάνει στή διάρκεια τῆς γιορτῆς. Ζήτησε τότε νά τοῦ τοποθετήσουν κοντά του ἕνα δοχεῖο μέ μέλι. Ἔζησε ἔτσι ἀρκετές ἡμέρες καί, ὅταν τελείωσε τό μέλι, πέθανε.

Κάποτε ρώτησαν τόν Δημόκριτο πῶς μποροῦν οἱ ἄνθρωποι νά διατηρηθοῦν ἄνοσοι καί μακρόβιοι καί ἀποκρίθηκε: ""Ἐξωτερικά νά χρησιμοποιοῦν ἐλαιόλαδο στό σῶμα, καί ἐσωτερικά μέλι".

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει μέ ἐπιστημονικό τρόπο πολλές πληροφορίες γιά τίς μέλισσες καί τό μέλι. Ἡ κυψέλη τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὀνομαζόταν ἀνάστομο κοφίνι.

Ἡ παράδοση ἀναφέρει πώς, ὅταν πέθανε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, τόν τοποθέτησαν σέ μέλι γιά νά διατηρηθεῖ πολύ καιρό. Ἡ Κλεοπάτρα, Ἑλληνίδα βασίλισσα τῆς Αἰγύπτου, χρησιμοποιοῦσε τό μέλι ὡς βασικό καλλυντικό της.

Ἀλλά καί στήν περίοδο τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τό μέλι ἦταν μέρος τῆς διατροφῆς. Σέ κείμενα τῆς ἐποχῆς αναφέρονται τά παρακάτω: "Πίνομεν καί ζωμόν μετά μέλιτος" καί ""Ορύζιν μέ τό μέλιν", "ὄξος τε καί μέλιν ἐκ τοῦ ἀκάπνιν" (αὐτό πού βγαίνει πρίν καπνιστοῦν οἱ μέλισσες, τό ἐκλεκτόν).

Γιά τήν ἐτυμολόγηση τοῦ ὀνόματος Μέλισσα, τό Μέγα Ἐτυμολογικό Λεξικό παραθέτει τά ἑξῆς ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα: "Παρά τό μέλλειν....ἡ μέλισσα τῶν ἀνθῶν τά χρησιμώτατα συλλέγουσα, τό μέλι ποιεῖ, τά μέν καλά ἐκλέγουσα, τά δέ φαῦλα ἀπορρίπτουσα".

Κατερίνα Παπαδάκη - Ἤριννα

Ποίημα τοῦ λυρικοῦ ποιητῆ Ἀνακρέοντα ἀπό τήν Τέω, ὁ ὁποῖος ἔζησε τόν 6ο αἰῶνα π.Χ.

Ὁ Ἔρωτας κάποτε δέν εἶδε τή μέλισσα μές στά τριαντάφυλλα νά κοιμᾶται
κι ἐκείνη τόν τσίμπησε.Τρυπημένος στό δάκτυλο οὔρλιαξε.
Στήν ὡραία Ἀφροδίτη τρέχοντας πέταξε κι εἶπε:
"Χάθηκα, μάνα μου, χάθηκα καί πεθαίνω.
Φίδι μέ δάγκωσε μικρό, φτερωτό, πού οἱ ἀγρότες μέλισσα τό λέν".
Κι ἐκείνη τοῦ ἀπάντησε: ""Αν τό κεντρί μιᾶς μέλισσας πόνο σοῦ φέρνει,
πόσο θαρρεῖς πώς πρέπει νά πονοῦν, Ἔρωτα, ὅσοι τοξεύεις;"

ΔΙΟΝ. ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΩΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τά Ἑλληνικά εἶναι τραγούδι, ὄχι ἁπλῶς καί μόνον ἐπειδή ἡ ἐκφορά τους διαθέτει πλούσιο κυματισμό· κι ἄλλες γλῶσσες ἠχοῦν ὄμορφα. Τά ἰταλικά π.χ. δέν ὑστεροῦν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως. Κάθε γλῶσσα ἔχει τόν ἦχο της.

Ὅμως μόνον ἡ ἑλληνική γλῶσσα εἶναι τραγούδι, ἐπειδή μόνον ἡ ἑλληνική γλῶσσα ἔχει συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ της ὡς τραγουδιοῦ. Τό ἀποτύπωμα αὐτῆς τῆς συνείδησης εἶναι οἱ τόνοι καί τά πνεύματα τῶν Ἀλεξανδρινῶν.

Συχνά ἀκοῦμε: *Μά τά ἑλληνικά στήν ἀρχή δέν εἶχαν τόνους.* Πράγματι, τί νά τούς ἔκαναν; Μιά φωνή πού μπορεῖ νά τραγουδᾶ χωρίς συνείδηση εἶναι χαρά Θεοῦ. Κάποτε ὅμως τά ἑλληνικά ἁπλώθηκαν· "ὡς μέσα στήν Βακτριανήν τά πήαμεν, ὥς τούς Ἰνδούς...." οἱ ὁποῖοι πῆραν μέν τά ἑλληνικά, ἀλλά ἄμουσα.

Κι ἔτσι ἔδωσαν τήν λαμπρή εὐκαιρία στούς Ἕλληνες νά συνειδητοποιήσουν ὅτι ἡ βάση τῶν ἑλληνικῶν εἶναι βάση καθαρά μουσικοποιητική καί χωρίς αὐτήν τά ἑλληνικά ἦταν ἁπλῶς μιά γλῶσσα τόσο φριχτά διαφορετική ὥστε ν' ἀναγκαστοῦν οἱ Ἀλεξανδρινοί νά χαράξουν μέσα της, γιά πρώτη φορά, πνεύματα καί τόνους, πού σάν μουσικά σημάδια ἀπεικονίζουν τήν ἀρχετυπική φωνή ἀπ' ὅπου ἀναβλύζουν τά ἑλληνικά ἐπί αἰῶνες.

Οἱ Ἀλεξανδρινοί χρειάστηκαν γι' αὐτήν τήν ἐργασία τρεῖς αἰῶνες.

Πῶς νά φαντασθοῦν, ὅτι ἀπόγονός τους, ὀνόματι Βερυβάκης, θά ἔκρινε τήν ἐργασία τους περιττή καί θά τήν ἀπέρριπτε ἐν μιᾷ νυκτί!

Ὁ λόγος τῆς εἰσήγησής μου, θά 'θελα νά 'ναι λόγος ὑπέρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν τόνων.

Στέκω ἀντίθετος πρός τό μονοτονικό.

Μεταβάλλει τήν γλῶσσα σέ δάσος καμμένο κι ὄχι μόνο ἀπό ὀπτικῆς πλευρᾶς. Διαφοροποιεῖ βαθύτερα τήν ἀντίληψή μας γιά τήν γλῶσσα, τήν ὁποία ὑποβιβάζει σέ κώδικα τῆς τροχαίας, ἀγνοώντας ὅτι δέν μιλᾶμε γιά νά πληροφορήσουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, διότι ἄν ἦταν ἔτσι θά μᾶς ἀρκοῦσαν οἱ εὔγλωττες χειρονομίες τοῦ συμπαθοῦς κυρίου πού στέκει πίσω ἀπ' τήν ἐκφωνήτρια τῆς ΕΡΤ στό δελτίο εἰδήσεων, ἀπευθυνόμενος σέ κωφάλαλους.

Μιλώντας πραγματοποιοῦμε ἕνα θέατρο τοῦ λόγου, πού ἡ ἀλήθεια του πηγάζει ἀπ' τό βάθος τῆς φωνῆς μας.

Οἱ τόνοι τῶν Ἀλεξανδρινῶν αὐτή τήν ἀλήθεια προσπάθησαν νά μνημειώσουν, ἐνῶ τό μονοτονικό, εἴτε ἀπό ἄγνοια, εἴτε σκόπιμα, σβήνει τήν συνείδηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος.

Τό ἑπόμενο βῆμα λοιπόν θά 'ναι ἡ κατάργηση τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, ἡ ἐπιβολή ἑνός μοναδικοῦ ο καί ἑνός μοναδικοῦ ι. Τότε θά 'ρθει καί τό λατινικό ἀλφάβητο.

Ἡ λογική τοῦ μονοτονικοῦ θά ἐπιταχύνει τόν ἐκφυλισμό τῆς γλώσσας ἀπό ἄποψη φωνολογίας, πρός τήν κατεύθυνση μιᾶς νέας ὁμιλίας πού ἀκούγεται ἤδη ἀπ' τίς μεταγλωττισμένες τηλεοπτικές σειρές. Ἐκεῖ, ἕλληνες ἠθοποιοί, "ντουμπλάρουν" ὅπως λέμε, σέ ἑλληνική μετάφραση, τούς διαλόγους τῶν ἡρώων τῆς ξενόγλωσσης ταινίας, προσπαθώντας νά ἐκφέρουν τίς λέξεις σύμφωνα μέ τόν ρυθμό στόν ὁποῖο τούς ἀναγκάζει τό ἀνοιγόκλειμα τῶν χειλέων τοῦ εἰκονιζομένου.

Καί ἐπειδή αὐτό εἶναι ἀδύνατον ἄνευ βιασμοῦ, κι ἐπειδή τό αὐτί τοῦ ἠθοποιοῦ-μεταγλωττιστῆ βομβαρδίζεται ἀπό τόν ἦχο τῆς ξένης φωνῆς πού ἐπαναλαμβάνεται ἄπειρες φορές στό μαγνητόφωνο, ὥσπου νά πετύχει ὁ συγχρονισμός, γι' αὐτό ἀκοῦμε ἐν τέλει παράδοξα ἑλληνικά· τά ἑξῆς:

-ΗτανμιαθαυμάσιαεμπειρίαδεvσυμφωνείςΚρίστοφερώώΚρίστοφερ!

-ΑληθινάθασυμφωνήσωμαζίσουΛώωωωρα!

Ἀναπάντεχα ἑλληνικά ἀκούγονται ἐπίσης καί ἀπό ἀξιόμαχους ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης πού βλέπουν μιά προεκλογική τους συγκέντρωση νά φτάνει μέχρι "τήν ὁδό Πανεπιστήμιου", ὁπότε καί τήν χαρακτηρίζουν "μεγαλειώδικη".

Πρέπει νά σᾶς πῶ ὅτι δέν ἤμουν ὑπέρ τῶν τόνων. Τούς θεωροῦσα διακοσμητικά στολίδια, κατάλοιπα ἄλλων ἐποχῶν, πού δέν χρειάζονται πιά. Καί καθώς δέν ἤμουν ποτέ καλός στήν ὀρθογραφία, τό μονοτονικό μέ διευκόλυνε. Βέβαια ἡ γλῶσσα χωρίς τόνους φάνταζε στά μάτια μου σάν σεληνιακό τοπίο, ἀλλά νόμιζα ὅτι αὐτό ἦταν μιά προσωπική μου ἐντύπωση, θέμα συνήθειας.

Ὥσπου συνέβη τό ἑξῆς: Εἶχα βρεθεῖ γιά ἕνα διάστημα νά ἀκούω συστηματικά, καινούργια, ἀνέκδοτα τραγούδια, ἐπωνύμων καί ἀνωνύμων, γιά λογαριασμό τῆς δισκογραφικῆς ἑταιρίας Λύρα, προκειμένου αὐτή νά τά ἠχογραφήσει ἤ νά τά ἐπιστρέψει στούς συνθέτες. Εἶναι δύσκολο ν' ἀπορρίπτεις κι ἀκόμα δυσκολότερο νά ἐξηγεῖς τό γιατί.

Ὅταν βέβαια τό τραγούδι εἶναι τετριμμένο ἤ ἄτεχνο, ἡ ἐξήγηση εἶναι εὔκολη. Μοῦ συνέβη ὅμως νά δῶ τραγούδια ὅπου οἱ στίχοι δέν ἦταν ἄσχημοι καί ἡ μουσική δέν ἦταν τυχαία, ἐπί πλέον ταίριαζε θεματικά καί μέ τούς στίχους. Κι ὅμως τό τραγούδι συνολικά δέν "κύλαγε" ὅπως λέμε· ὁπότε τό ἐπιστρέφαμε στόν ἐνδιαφερόμενο μέ διάφορες ἀσάφειες καί ὑπεκφυγές.

Τό πράγμα μέ ἀπησχόλησε. Ἔφερνα στό μυαλό μου μεγάλες ὡραῖες ἐπιτυχίες, παλιά τραγούδια -πράγμα πού κάνω ἄλλωστε συχνά, μήπως καί βρῶ τό μυστικό τῆς ἐπιτυχίας καί τά συνέκρινα μ' αὐτά πού ἀπέρριπτα, ὥσπου μετά ἀπό μῆνες διεπίστωσα κάτι πολύ ἁπλό:

Ὅταν μιά μουσική μετατρέπει συστηματικά τίς μακρές συλλαβές σέ βραχεῖες, ἤ ὅταν ἀνεβάζει τήν φωνή ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἁπλῶς μιά περισπωμένη, ἐνῶ τήν κατεβάζει συστηματικά ἐκεῖ πού ὑπάρχει ψιλή ὀξεῖα, ὅταν δηλαδή ἡ μουσική κινεῖται ἀντίθετα - προσέξτε, ἀντίθετα ὄχι στόν ρυθμό τοῦ ποιήματος, ἀλλά ἀντίθετα στίς ἀναλογίες τονισμοῦ κι ἀντίθετα στήν ὀρθογραφία του- τότε ὅσο ἔξυπνη καί νά 'ναι, κάνει τό τραγούδι δυσκίνητο καί ἀσθματικό.

Στά πετυχημένα τραγούδια δέν συμβαίνει αὐτό. Βέβαια, ὅταν γράφει κανείς πάνω σ' ἕναν ρυθμό ἤ σ' ἕνα μουσικό

δρόμο, πρέπει νά ἀκολουθήσει τά καλούπια τους, ὁπότε θά ὑπάρχουν σημεῖα ὅπου αὐτή ἡ πεῖρα πού περιέγραψα δέν τηρεῖται.

Αὐτό ὅμως θά συμβεῖ μόνο ὅταν δέν γίνεται ἀλλοιῶς. Καί πάντα ἡ βιασμένη λέξη θά τοποθετεῖται ἔτσι ὥστε νά προηγοῦνται καί νά ἕπονται ἐπιτυχεῖς στιγμές, ὥστε νά μειώνεται ἡ ἐντύπωση τῆς ἀτασθαλίας, ἡ ὁποία ἔτσι συνδυασμένη ὠφελεῖ, διότι τό τραγούδι ἀλλοιῶς θά 'ταν μηχανικό. Κάτι τέτοιο δέν τό 'χα προσέξει. Καί ἦταν ἡ πρώτη φορά πού αἰσθάνθηκα ὅτι οἱ τόνοι καί τά πνεύματα ἴσως νά μήν ἦταν διακοσμήσεις, ἴσως νά εἶχαν λόγο.

Μ' αὐτές τίς σκέψεις, πῆγα στό στούντιο ἠχογραφήσεων καί, σ' ἕνα κενό ἐργασίας, εἶπα στό μαγνητόφωνο μιά φράση πού τήν διάλεξα ἐντελῶς τυχαῖα, μέ μοναδικό κριτήριο, λέξεις μέ ὅσο γίνεται μεγαλύτερη ποικιλία πνευμάτων καί τόνων. Νά ἡ φράση. Ἀκοῦστε την:

(Μαγνητόφωνο) "ἀπ' τ' ἄνθη τοῦ Μαγιοῦ ἐλαφρές πνέουν οἱ αὖρες".

Ἔκοψα τότε μέ τό ψαλίδι τήν μαγνητοταινία, γιά νά προσθέσω "ταινία σιωπῆς" ἀνάμεσα στίς λέξεις καί νά τίς ἀπομακρύνω μεταξύ τους. Ἀκοῦστε τις πάλι:

(Μαγνητ.) ἀπ'... τ' ἄνθη.... τοῦ Μαγιοῦ... ἐλαφρές..... πνέουν.... οἱ αὖρες.

Συνέδεσα κατόπιν τό μαγνητόφωνο μ' ἕναν μικρό παλμογράφο. Στήν ὀθόνη του, τό ἠχητικό γεγονός μετατρέπεται σέ ὀπτικό, καί μπορεῖ κανείς ἔτσι νά μετρήσει καλύτερα τό ὕψος τῆς ἔντασης, ἀλλά καί τό ὕψος τῆς συχνότητος ἑνός ἤχου.

Κι ὅπως οἱ λέξεις τῆς φράσης μου διαδέχονταν ἀργά ἡ μία τήν ἄλλη, εἶχα τήν εὐχέρεια νά βλέπω στήν μικρούλα ὀθόνη τοῦ παλμογράφου τά διαγράμματα τῶν λέξεων, χωρίς νά μπερδεύονται μεταξύ τους· γι' αὐτό ἐξ ἄλλου καί τίς εἶχα χωρίσει.

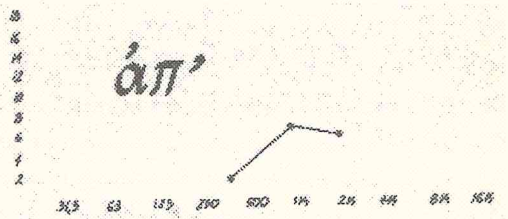
Δυστυχῶς, σ' ὅλη τήν Ἀθήνα ὑπάρχει μόνον μία ἠλεκτρονική ὀθόνη μεγάλων διαστάσεων, γιά νά βλέπαμε ὅλοι ἐδῶ μέσα τί ἀκριβῶς δείχνει ὁ παλμογράφος.

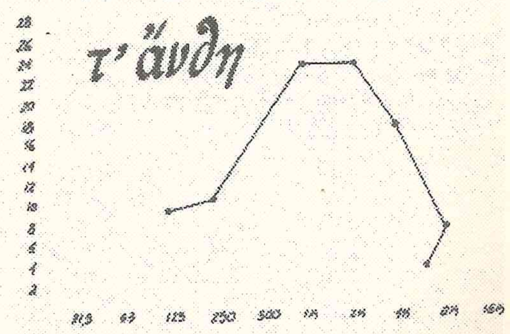
Νά κάναμε τό πείραμα ἀπ' τήν ἀρχή. Ἀλλά δέν μπορέσαμε νά ἔχουμε μιά τέτοια ὀθόνη. Σᾶς δίνω ὅμως μιά γραφίστικη ἀναπαράσταση τῶν διαγραμμάτων πού παρουσίασε ὁ παλμογράφος στό στούντιο.

Νά τό διάγραμμα τῆς προθέσεως *ἀπ'*:

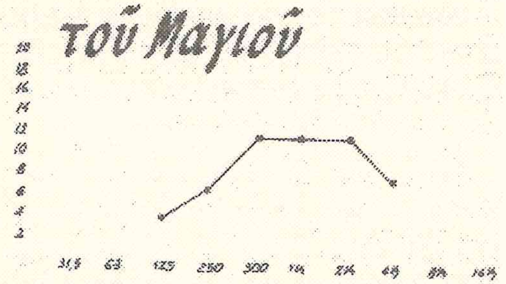
Καί νά τό διάγραμμα τῆς λέξης *ἄνθη*:

Ὅπως βλέπετε ἡ ἔνταση τῆς λέξεως ἔφτασε τά 24 δβ. Τό δέ ὕψος συχνότητας ξεπέρασε τούς 8K (χιλιόκυκλους). Ἔχουμε δηλαδή μιά νότα - ἄς ποῦμε - ψηλή καί δυνατή.

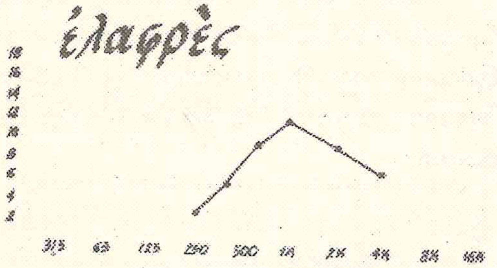

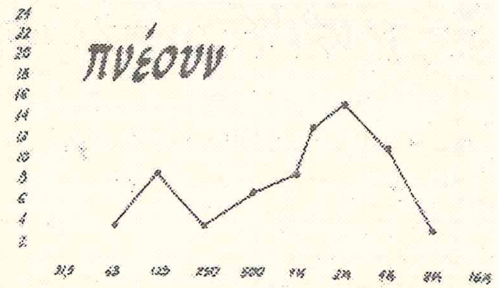
Τοῦ Μαγιοῦ. Νότα πολύ πιό σιγανή· 12 δβ. Καί βαρύτερη· 4Κ. Τό διάγραμμα ὅμως ἁπλωτό.

Ἐλαφρές. Ἐλάχιστα πιό χαμηλή νότα ἀπ' τήν προηγούμενη· 12 δβ ἐπίσης καί στούς 4Κ, μέ λιγότερους ἁρμονικούς ὅμως καί γι' αὐτό βαρύτερη.

Πνέουν. Τό διάγραμμα τώρα ἀνεβαίνει. Ἡ ἔνταση τῆς νότας εἶναι 16 δβ καί ἡ ὀξύτης της στούς 8Κ ὅπως καί *τ' ἄνθη*, μέ σαφῶς λιγότερους ἁρμονικούς ὅμως, ὁπότε καί ἀρκετά χαμηλότερη ἀπό τό *ἄνθη*. Χαμηλότερη ἐπίσης ἀπ' τήν λέξη

τ' ἄνθη ἀλλά ὁπωσδήποτε ψηλότερη ἀπ' τό *πνέουν*, φαίνεται ἡ λέξη *αὖρες*.

Ἔνταση 22δβ καί τό ὕψος μόλις φθάνει στούς 8Κ.

Ἔκοψα ξανά τίς λέξεις τῆς μαγνητοταινίας τότε, καί τίς ξανακόλλησα μ' ἄλλη σειρά. Πρῶτα ἔβαλα τήν λέξη πού παρουσίασε τό χαμηλότερο διάγραμμα: τό "ἀπ'". Μετά, τήν λίγο δυνατότερη· τήν λέξη "ἐλαφρές". Τρίτη ἔβαλα, βάσει τοῦ διαγράμματός της, τήν λέξη "τοῦ Μαγιοῦ".

Τέταρτη τήν ἀμέσως εὐρυτέρου διαγράμματος λέξη "πνέουν".

Πέμπτο, τό διάγραμμα "αὖρες"καί τέλος τά "ἄνθη". Ἔφτιαξα δηλαδή μιά σειρά στήν ταινία, ἀρχίζοντας ἀπ' τήν λέξη μέ τό χαμηλότερο διάγραμμα καί προχωρώντας πάντα στό ἀμέσως ὑψηλότερο.

Ὁπότε εἶδα μέ τά μάτια μου τήν ἑξῆς παρέλαση: βαρεῖα, περισπωμένη, ὀξεῖα, ψιλή, περισπωμένη, ψιλή ὀξεῖα. Ὅταν τ' ἀκούει κανείς μαζεμένα, ἔχει τήν ἐντύπωση μιᾶς φωνῆς πού ξεκινᾶ ἀπό χαμηλά καί μέ συνεχῆ ἀνεβοκατεβάσματα μᾶς ὁδηγεῖ σ' ἕνα κρεσέντο. Ἀκοῦστε τό.

Θά προσπαθήσω νά σᾶς δείχνω ταυτόχρονα καί τά διαγράμματα:

ἀπ'>τοῦ Μαγιοῦ>ἐλαφρές>πνέουν>οἱ αὖρες> τ' ἄνθη.

Ἐπανέλαβα τήν ἴδια δουλειά καί μέ ἄλλες πολλές φράσεις.

Πάντα οἱ λέξεις μέ ψιλή ὀξεῖα ἤ δασεῖα ἦταν πιό ψηλές καί πιό δυνατές ἀπ' τίς ἄλλες. Πάντα ἡ ὀξεῖα ἔδινε ἦχο ψηλότερο τῆς περισπωμένης καί τῆς βαρείας καί πάντα ἡ περισπωμένη ἀκουγόταν ἰσχυρότερη τῆς βαρείας.

Παρατήρησα λοιπόν ὅτι μιά φράση πού θά ἀποτελεῖτο ἀπό λέξεις καί μέ τούς

ἐννέα συνδυασμούς τόνων καί πνευμάτων, θ' ἀνάγκαζε τήν φωνή τοῦ ὁμιλητῆ νά ἀποδώσει ἕξι διαφορετικά τονικά ὕψη. Τά ἑξῆς:

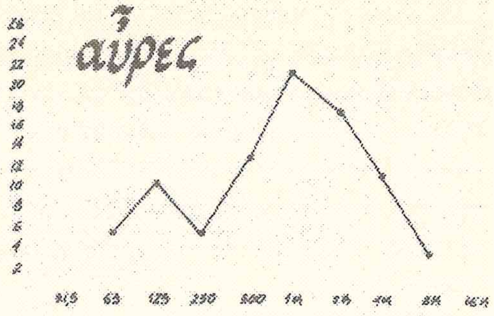
Χαμηλότερα οἱ ἄτονες λέξεις. Ἀμέσως ψηλότερα, ἡ λέξη μέ τήν βαρεῖα. Ἀκόμη ψηλότερα ἡ λέξη μέ τήν περισπωμένη, πιό πάνω ἡ λέξη μέ τήν ὀξεῖα. Ἕξι διαφορετικά ὕψη, δηλαδή ἕξι διαφορετικές μικρονότες, πού χωρίζονται ἀπό πέντε διαστήματα.

Πῶς μπορῶ τώρα ν' ἀντισταθῶ στόν πειρασμό καί νά μή θυμηθῶ ὅτι στήν καθ' ἡμᾶς μουσική, ὁ λεγόμενος σκληρός τόνος, π.χ. τό *νή - πά* ἐκτάσεως 12 κομμάτων ἀπ' τήν ἐποχή τοῦ Πυθαγόρα, χωρίζεται ἐπίσης σέ πέντε μικροδιαστήματα καί παράγει ἕξι φωνές· τήν φωνή *νή*, τήν φωνή *νή μικρή δίεση*, τήν φωνή *δίεση 4 κομμάτων*, τήν φωνή *δίεση ἡμιτόνου*, τήν φωνή *δίεση ὀκτώ κομμάτων*, καί τήν φωνή *πά*.

Νά ἔχει σχέση ἄραγε ἡ φωνή τῆς μικρᾶς διέσεως π.χ. μέ τῆς βαρεῖα μας; Ἤ ἡ δίεση ἡμιτόνου μέ τήν ὀξεῖα; Δέν εἶμαι προετοιμασμένος νά πῶ κάτι τέτοιο καί γι' αὐτό τ' ἀφήνω τώρα στή φαντασία, ὥσπου νά τό ἀναλάβει ἡ μελλοντική συστηματική ἐργασία.

Ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτό ὅμως, εἶναι παραδεκτό ὅτι τό πολυτονικό υἱοθετήθηκε πλήρως ἀπό τό Βυζάντιο, καί πάνω στό πολυτονικό χτίστηκε ὅλη ἡ ὑμνογραφία καί ἡ ἐκκλησιαστική μουσική.

Ἀπό κεῖ πῆρε τήν ὀρθή ἀναλογία ἀνάμεσα στά τονικά ὕψη ἤ τά χρονικά μήκη μεταξύ τῶν συλλαβῶν καί τό δημοτικό τραγούδι κι ἔτσι φτάνει ὡς ἐμᾶς αὐτή ἡ ἴδια ζωντανή φωνή τῆς γλώσσας, ἴδια, ὅσο μπορεῖ νά εἶναι ἴδια μιά φωνή μετά

ἀπό χιλιάδες ἔτη.

Ἄς ξαναγυρίσω ὅμως στίς φράσεις πού δοκίμασα στό στούντιο.

Σᾶς τίς διαβάζω ἁπλῶς, χωρίς σχεδιαγράμματα.

Πάντ' ἀνοιχτά πάντ' ἄγρυπνα τά μάτια τῆς ψυχῆς μου.

Ὁ ἦχος τῆς ψιλῆς ὀξείας εἶναι ὑψηλότερος ἀπ' τούς ἤχους τῆς ὀξείας. Κι ἄν ἀλλάξουμε τήν σειρά τῶν λέξεων, ἔχουμε πάλι τήν ἴδια σχέση:

Τά μάτια τῆς ψυχῆς μου, ἄγρυπνα πάντα, ἀνοιχτά πάντα. Τό ἴδιο κι ἄν ἔχουμε ψιλή ὀξεῖα στήν πρώτη λέξη:

Ἄστραψε φῶς καί γνώρισε ὁ υἱός τόν ἑαυτό του. Ἡ ψιλή ὀξεῖα στήν τετάρτη καί στήν δεκάτη τετάρτη συλλαβή: *Τό χάσμα πού ἄνοιξε ὁ σεισμός, εὐθύς ἐγιόμισ' ἄνθη.* Ψιλή νότα ἐπίσης παράγει καί ἡ δασεῖα ὀξεῖα: π.χ. *Κι ὅμως, ὅλα κανείς νά τά τολμάει πρέπει.*

Καί ἀνάποδα: *Κανείς νά τά τολμάει πρέπει ὅλα.*

Κι ὅμως. Ἀκόμα χαμηλότερα ἀκούγεται ἡ περισπωμένη, ὅταν προηγεῖται ἤ ἕπεται ψιλή ὀξεῖα:

Ἔξοχα δῶρα> Στήν ἄ-κρη τῆς γῆς> Ἐκεῖνον τόν ἄντρα πού κάθεται ἀντίκρυ.

Ἡ δασεῖα περισπωμένη εἶναι ἐπίσης ψηλότερη φωνή ἀπ᾽ τῆς ὀξείας, τῆς βαρείας ἤ τῆς περισπωμένης. Παράδειγμα μέ ὀξεῖα: *Τό δικό μας αἷμα.* Παράδειγμα μέ βαρεῖα. *Ποιητὲς τῆς ἧττας.* Παράδειγμα μέ περισπωμένη, βαρεία, καί δασεία περισπωμένη, ὁπότε ἀκούγονται τρεῖς φωνές: *Τοῦτο ἐστί τό αἷμα.*

Μέσα στό στούντιο εἶχα καί δύο ἐκπλήξεις. Νά ἡ πρώτη: Προσπαθώντας ν᾽ ἀκούσω τήν διαφορά ὀξείας καί περισπωμένης, διάβασα τήν φράση: *Λυγᾶ πάντα ἡ γυναίκα.*

Τό *"πάντα"* ἀκούγεται ψηλότερα ἀπ᾽ τό *"λυγᾶ"* πού παίρνει περισπωμένη. *"Λυγᾶ πάντα ἡ γυναίκα"*· ἀκούγεται ὅμως περιέργως ψηλότερα κι ἀπ᾽ τό *"γυναίκα"*, πού ὅμως παίρνει ὀξεία.

Γιατί ἄραγε; Τηλεφώνησα σ᾽ ἕνα φίλο κι ἔμαθα ὅτι **ἡ *γυναίκα* ὀφείλει νά παίρνει περισπωμένη, διότι εἶναι τῆς τρίτης κλίσεως, ἡ ὁποία ὅμως καταργήθηκε, γι᾽ αὐτό πῆρε ὀξεία ἡ *γυναίκα.***

Νά λοιπόν, πού ἀπό ἄλλο σημεῖο ὁρμώμενος, ἀναγκάσθηκα νά συμφωνήσω ὅτι κακῶς καταργήθηκε ἡ τρίτη κλίση ἀφοῦ στήν φωνή μας ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει. "Λυγᾶ πάντα ἡ γυναῖκα" λοιπόν καί παίρνει καί περισπωμένη.

Ἡ δεύτερη ἔκπληξη: Ἔδωσα σ᾽ ἕναν ἀνύποπτο νέο, πού παρευρισκόταν στό στούντιο, νά διαβάσει λίγες φράσεις. Ἐκεῖ μέσα εἶχα βάλει σκοπίμως τήν ἴδια λέξη ὡς ἐπίθετο καί ὡς ἐπίρρημα, διότι εἶχα πάντα τήν περιέργεια νά διαπιστώσω ἄν προφέρουμε διαφορετικά τό ὠμέγα ἀπό τό ὄμικρον.

Ἀκοῦστε τίς φράσεις (Μαγνητ.)

Εἶν᾽ ἀκριβός αὐτός ὁ ἀναπτήρας. Ἄς μήν εἶν᾽ ὡραῖος, ἔχει τήν ἀξία του. Ναί, ἀκριβῶς αὐτό ἤθελα νά πῶ.

Ἀκουστικῶς δέν παρατήρησα διαφορά. Ἔκοψα τίς δύο λέξεις καί τίς κόλλησα τήν μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Ἀκοῦστε το!

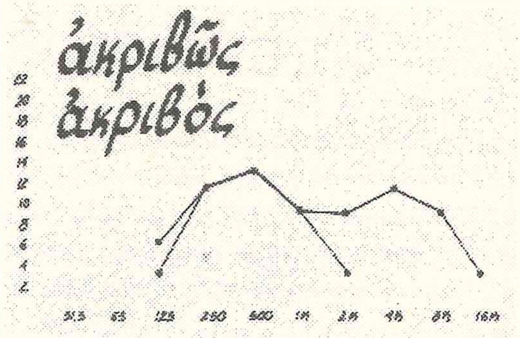
(Μαγνητ.) *ἀκριβός..... ἀκριβῶς.*

Ἐλάχιστη διαφορά στό αὐτί· ὁ ἠχολήπτης μόνον ἐπέμενε ὅτι τό δεύτερο εἶναι κάπως πιό φαρδύ. Ἄς τό ξανακούσουμε:

(Μαγνητ.) ἀκριβός.... ἀκριβῶς.

Ἀσήμαντη διαφορά. Συνδέσαμε τότε τόν παλμογράφο.

Νά τό διάγραμμα τοῦ ἐπιθέτου ἀκριβός, ὅπως προέκυψε, καί νά τό πολύ πλουσιότερο τοῦ ἐπιρρήματος.

Δέν εἶναι καταπληκτικό; Ὅταν τό εἶδα, τά μηχανήματα τοῦ στούντιο μοῦ φάνηκαν σάν ὄργανα τοῦ παραμυθιοῦ. Ὁ παλμογράφος μοῦ φάνηκε σάν μιά σκαπάνη πού, κάτω απ᾽ τό ἔδαφος τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας, ἀνακαλύπτει αὐτό πού δέν ἔπαψε ποτέ νά ὑπάρχει, ἔστω μέσα σέ μιά χειμερία νάρκη, αὐτό πού συνειδητοποίησαν καί προσπάθησαν νά μνημειώσουν οἱ Ἀλεξανδρινοί 2.000 χρόνια πρίν.

Τίποτε δέν χάθηκε. Ὅλα ὑπάρχουν. Ἀρκεῖ νά προσέξουμε αὐτό τό τραγούδι τῆς καθημερινῆς ὁμιλίας πού πηγαινοέρχεται συνεχῶς ἀνάμεσά μας.

Ἀκοῦστε τήν λαϊκή τραγουδίστρια πῶς ἀποδίδει τό ὠμέγα ἤ τήν ψιλή ὀξεία:

(Μαγνητ.) Σωτηρία Μπέλλου: *Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι.*

Ἀκοῦστε τό ἴδιο, αὐτή τή φορά σ᾽ ἕνα ἐλαφρό τραγούδι.

(Μαγνητ.) Μ.Ζορμπαλᾶς - Δ.Γαλάνη: *Συγγνώμη σοῦ ζητῶ, συγχώρεσέ με.*

Κι ἄλλα μακρότατα ὠμέγα ἀπό τραγούδι δημοτικό.

Ἀκοῦστε:

(Μαγνητ.) Συλλογή Σίμωνος Καρρᾶ: *Κάτω στό γιαλό.* Πηλίου.

Τέλος, ἀκοῦστε τήν θεία φωνή τοῦ Ἀνδρέα Ἐμπειρίκου, τήν παράξενη απαγγελία πού κυνηγᾶ τήν λάμψη τῆς ὀξείας, τόν πλοῦτο τῆς διφθόγγου, τούς τόνους καί τήν ὀρθογραφία, σάν μουσικά σύμβολα μιᾶς φωνῆς πού προϋπάρχει ἀδιάκοπα καί ὁδηγεῖ τό ποίημα.

(Μαγνητ.) Ὁ Ἐμπειρῖκος διαβάζει Ἐμπειρῖκο: *Εἰς τήν ὁδόν τῶν Φιλελλήνων.*

Ἐδῶ τελειώνουν τά σουβενίρ μου ἀπό τό στούντιο. Ὅσοι δέν μέ πίστεψαν, εἶναι πάρα πολύ λογικοί. Μόνο πού ἔτσι χάνουν τήν εὐκαιρία νά βελτιώσουν τό τραγούδι τους. Κι ὅσοι πάλι χάρηκαν μέ τά σχεδιαγράμματά μου, θά πρέπει νά μειώσουν τόν ἐνθουσιασμό τους: τίποτα ἀπ᾽ ὅσα εἶπα δέν ἀποτελεῖ ἀπόδειξη.

Θά πρέπει ὁμάδες ἐργασίας ἐπιχορηγούμενες νά μαγνητοφωνήσουν ἑκατοντάδες ἀνθρώπους διαφορετικῆς ἡλικίας, ἐπαγγέλματος, μορφώσεως καί τόπου διαμονῆς, νά ταξινομήσουν καί νά ἀναλύσουν τό ὑλικό στό ἐργαστήριο, μέ παλμογράφους μεγάλους πού νά "διαβάζουν" διαφορές μικρότερες τοῦ 1K.

Οἱ ἐλπίδες μου εἶναι ἀντίθετες ἀπ᾽ τίς ἐλπίδες τοῦ μονοτονικοῦ πού ἀρνήθηκε τήν παράδοση καί τήν κοινή ἐμπειρία. Οἱ ἐλπίδες μου προσβλέπουν σέ μιά ἀντικειμενική ἀπόδειξη, ὅτι ἡ ἐπιβολή του ὑπῆρξε πράξη τόσο λογική ὥστε νά καταντᾶ παράλογη καί ἀντιεπιστημονική.

Τελειώνω. Δέν περιφρόνησα καμμιά ἄποψη καί δέν κολάκευσα καμμιά.

Προσπάθησα νά πῶ τρεῖς φορές τρεῖς ἀλήθειες.

Πρῶτον: Τά ἑλληνικά εἶναι τραγούδι. Κανείς δέν σκέφτηκε ποτέ νά ἁπλοποιήσει ἕνα τραγούδι ἤ νά το δεῖ πρακτικά. Γιατί νά δοῦμε λοιπόν τά ἑλληνικά, πρακτικά;

Δεύτερον: Ὅποιος σταθεῖ ἀλαζονικά ἀπέναντι στά ρεφραίν πού τόν ψυχαγώγησαν διά βίου, στρέφεται ἐναντίον τῆς προσωπικῆς του ἱστορίας καί πίστης. Τά ἴδια μπορεῖ νά πάθει ἕνας λαός μέ τήν γλῶσσα. Ἰδίως ἄν ἡ γλῶσσα του εἶναι τά ἑλληνικά.

Τρίτον: Τά ἑλληνικά ὡς τραγούδι εἶναι ἀνυπόφορα δύσκολα. Κανείς δέν τά βγάζει πέρα μέ τά ἑλληνικά. Ἀπέναντι στά ἑλληνικά θά ᾽μαστε πάντα φάλτσοι κι ἀγράμματοι. Ἀλλά τί νά γίνει; Σημασία ἔχει ἡ συνείδηση ὅτι τά μιλᾶμε ὄχι γιά νά γίνουμε δεξιοτέχνες ἀλλά γιά νά γίνουμε ἄνθρωποι.

ΜΑΡΙΟΥ ΠΛΩΡΙΤΗ

ΤΑ ΕΠΑΡΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τό *«δεῦτε λάβετε φῶς»* στάθηκε ἰδιαίτερα πλουσιοπάροχο καί φωτεινό ἐφέτος χάρη στό ἀναστάσιμο «θάψιμο» τῶν Ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πού ἀποπειράθηκε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Εἶπεν οὖν στό κήρυγμά του ἐκεῖνο:

«Δέν τό ἀνέχονται οἱ δυνάμεις τοῦ σκότους (τό ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι κατά 98% ὀρθόδοξη) καί θέλουν νά τό ἀποκεφαλίσουν, νά ἰσοπεδώσουν τά πάντα διά τῆς παγκοσμιοποίησης, αὐτῆς τῆς νέας θεότητας πού ἔχει ἐμφανισθεῖ μαζί μέ τήν ἄλλη θεότητα πού λέγεται ἀνθρώπινα δικαιώματα καί χάριν αὐτῆς τῆς θεότητας θά πρέπει νά περιστείλουμε τά δικά μας δικαιώματα».

Οἱ λίγες αὐτές ἀράδες συνθέτουν ἀπαράμιλλο δεῖγμα **κατά συρροήν ὕβρης ἐναντίον τῆς Ἱστορίας, τῆς Λογικῆς, τοῦ Δικαίου, τῆς Δημοκρατίας:**

Ὁ ΕΥΡΥΜΑΘΗΣ πρωθιεράρχης θά ἔπρεπε νά γνωρίζει αὐτό πού κάθε πρωτοετής τῆς Νομικῆς ξέρει:

ἄν ἡ παγκοσμιοποίηση ἔχει ἡλικία λίγων δεκαετιῶν, τά Ἀνθρώπινα Δικαιώματα μετροῦν βίο αἰώνων- καί ἄρα δέν «ἐμφανίσθηκαν μαζί» μέ τήν παγκοσμιοποίηση, ὅπως διδάσκει **ὁ μιτροφόρος διδάχος!**

Γιά νά τόν πείσει, ὁ αὐτός φοιτητής θά τόν πληροφοροῦσε πώς ἀπό τόν Μεσαίωνα ἤδη, ὁ περίπτυστος φιλόσοφος- θεολόγος Θωμάς Ἀκινάτης (ΙΓ' αι.) ὁ καί ἅγιος ἀναγορευθείς, ὑποστήριζε πώς ἀκόμα καί ἡ μοναρχία στηρίζεται στήν λαϊκή θέληση...

Θά τοῦ μάθαινε πώς, στήν Ἀγγλία, ἕνα πλῆθος ἐπίσημα κείμενα - ἀπό τήν «Magna Carta» (1215) «Habeas Corpus Act» καί τό «Bill of Rights» (1679 καί 1688, ἀντίστοιχα)- ἐξασφαλίζουν τούς πολίτες ἀπό τίς ὅποιες αὐθαίρετες διώξεις τῆς ὅποιας ἐξουσίας...

Θά τόν ἐνημέρωνε, προπάντων, πώς ὁ ἀποφώλιος (κατά Χριστόδουλον) Διαφωτισμός τοῦ ΙΗ' αι. ἐνέπνευσε τίς Διακηρύξεις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καί τοῦ Πολίτη τόσο τῆς Ἀμερικανικῆς (1778) ὅσο καί τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης (1789)... Καί πώς αὐτές οἱ Διακηρύξεις στάθηκαν ἡ ἀφετηρία καί ἡ κρηπίδα τῶν δημοκρατικῶν πολιτευμάτων καί Συνταγμάτων ὅλου σχεδόν τοῦ κόσμου...

Καί φυσικά, τήν προάσπιση καί ἐνθάρρυνση τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιῶν καί βασικῶν ἐλευθεριῶν ἔθεσε ὡς ἕναν ἀπ' τούς σκοπούς του ὁ Χάρτης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καί τίς διατύπωσε διεξοδικά ἡ Οἰκουμενική Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου πού τήν ἔχουν ὑπογράψει ὅλα τά μέλη τοῦ ΟΗΕ- μηδέ τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλάδος ἐξαιρουμένης.

Σ' αὐτά τά πασίγνωστα, ἄς προστεθοῦν οἱ παρακάτω λεπτομέρειες εἰδικά ἀφιερωμένες στόν διώκτη καί ἀφοριστή τῶν Ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων:

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΥΒΡΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ, ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Στό ἄρθρο 2 τῆς Γαλλικῆς Διακήρυξης ὁρίζεται «**Σκοπός κάθε πολιτικῆς ἕνωσης εἶναι ἡ διατήρηση τῶν φυσικῶν καί ἀπαράγραπτων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου**».

Καί στόν Πρόλογό της, τονίζεται: «**Ἡ ἄγνοια, ἡ λήθη ἤ ἡ περιφρόνηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τά μόνα αἴτια τῶν δημοσίων συμφορῶν καί τῆς διαφθορᾶς τῶν κυβερνήσεων**».

Ταυτόσημα, στόν Πρόλογο τῆς Οἰκουμενικῆς Διακήρυξης ἐπισημαίνεται: «**Ἡ παραγνώριση καί ἡ περιφρόνηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὁδήγησε σέ πράξεις βαρβαρότητας πού ἐξεγείρουν τήν ἀνθρώπινη συνείδηση**».

Καί τό δικό μας Σύνταγμα τοῦ 1975 ἀφιερώνει ὅλο τό Β' Μέρος του στά Ἀνθρώπινα καί Κοινωνικά Δικαιώματα, ἐπιλέγοντας (ἄρθρο 25):

«**Τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου καί ὡς μέλους τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τελοῦν ὑπό τήν ἐγγύηση τοῦ Κράτους, ὅλα τά ὄργανα τοῦ ὁποίου εἶναι ὑποχρεωμένα νά διασφαλίζουν τήν ἀκώλυτη ἄσκησή τους**».

Πρακτικό καί ἀναπότρεπτο συμπέρασμα: περιφρονώντας πετροβολώντας καί μυδροβολώντας τά ἀνθρώπινα δικαιώματα (ἐλευθερία, ἰσότητα, ἐλευθερία λόγου, Τύπου, θρησκείας, ἀντίσταση κατά τῆς τυραννίας κλπ.), ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναδείχνεται μέγας ὑπέρμαχος τῆς ἀνελευθερίας, τῆς ἀνισότητας, τῆς μισαλλοδοξίας, τοῦ αὐταρχισμοῦ, τῆς ὑποτέλειας, τοῦ σκοταδισμοῦ, τῆς ὀπισθοδρόμησης, τῆς βαρβαρότητας.

Ἄξιος ὁ μισθός του καί οἱ μίτρες του!

Σάν νά μήν ἔφταναν ὅλα αὐτά, οἱ λόγοι του στοιχειοθετοῦν ἀριστουργήματα γοερῶν ἀντιφάσεων καί παλινωδιῶν. Θά ἀναφερθῶ μόνο στά πιό πρόσφατα:

«Οἱ ἔμποροι τῶν ἐθνῶν ξεπούλησαν καί τά τελευταῖα ράκη τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας» λέει στό πασχαλινό μήνυμά του. Ἀλλ' ἀποτελεῖ τόπο κοινότατο πώς ὁ σεβασμός τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας εἶναι ἕνα ἀπό τά **βασικά ἀνθρώπινα δικαιώματα** -αὐτά ἀκριβῶς πού καταρρακώνει καί μυκτηρίζει συλλήβδην ὁ Μακαριώτατος.

Ποιός, λοιπόν εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν «ξεπουλητής» καί «ἔμπορος τῶν ἐθνῶν»;

Ἀκόμα πιό κραυγαλέα δείγματα ἀνερυθρίαστων ἀντιφάσεων προσφέρουν οἱ συστάσεις μιᾶς Ἐγκυκλίου του πρός τούς ἱερεῖς πάσης Ἑλλάδος (πρβ. «Ἐφημέριος», Ἀπριλίου, «Βῆμα», 12.5).

Ἐκεῖ ὁ πνευματικός πατέρας τους ἐπιτάσσει τούς κληρικούς *«νά μή ἐμφανίζονται νεόπλουτοι καί μέ ἰδιοκτησίες»*

καί *«νά μήν ἐπιδίδονται σέ ἀδικαιολόγητο πλουτισμό»... «νά μή σκανδαλίζουν τόν λαό μέ κοσμικές ἐπιδόσεις», «νά μήν ἐκτίθενται γυρνώντας μέ πολυτελῆ αὐτοκίνητα»... «νά μή τούς ἐνδιαφέρει ἡ ἐπίδειξη, τά φανταχτερά ἄμφια, ἡ κομπορρημοσύνη»...*

Ἄν ἡ ἐγκύκλιος αὐτή δέν εἶναι μιά **πελώρια φάρσα** πού σκάρωσε κάποιος «δαίμων τῆς Κολάσεως» τότε θά πεῖ πώς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἤ ὑποβάλλεται σέ **δημόσια αὐτομαστίγωση** ἤ ἔχει χάσει **κάθε ράκος αὐτογνωσίας**.

Γιατί ποιοί κληρικοί σκανδαλίζουν καί προκαλοῦν καί ἐξοργίζουν τόν λαό ἄν ὄχι **ὁ ἴδιος** καί οὐκ ὀλίγοι Σεβασμιώτατοι, πού κυκλοφοροῦν μέ ἀπαστράπτουσες **Chrysler καί Phantom καί Mercedes...** πού **κλασαυχενίζονται μέ ἐκθαμβωτικά ἄμφια...** πού ἀναδείχνονται Κροῖσοι μέ ἀνεξιχνίαστους τρόπους... πού κομπορρημονοῦν καί ἀδολεσχοῦν ἀκατάσχετα ἀπό τούς ἄμβωνες τῶν ἐκκλησιῶν καί τῶν ΜΜΕ... πού σφάζουν καί μαχαιρώνουν ὅλα καί ὅλους ὅσοι τούς κρίνουν καί τούς ἐνοχλοῦν;

Ἀποκορύφωμα, ἡ πρός ἱερεῖς ἐρώτηση-ἐπίπληξη:

«Γιατί δέν παραμένετε προσηλωμένοι ἀποκλειστικά στά πνευματικά σας ἔργα», ἀλλά «ἀσχολεῖσθε μέ πολλά καί ποικίλα, πάντως ὄχι μέ ἐκεῖνα μέ τά ὁποῖα πρέπει νά ἀσχολεῖσθε;»

Ἄν κάποιοι ταπεινοί ἐφημέριοι εἶχαν τό στοιχειῶδες θάρρος θά τοῦ ἀπαντοῦσαν:

«Ἐπειδή ἐσεῖς Μακαριώτατε, μᾶς δίνετε τό ὕψιστο καί ἄριστο παράδειγμα, ἀσχολούμενος νυχθημερόν μέ τά ἐξωπνευματικά πάντα- ἀπό τήν ἐξωτερική πολιτική ὡς τίς κομματικές ἀντιπαραθέσεις («ἡ Δεξιά τοῦ Κυρίου»!), ἀπό τίς ἀνεγέρσεις ξενοδοχείων ὡς τίς ἐξεγέρσεις γιά τίς ταυτότητες, ἀπό τά κοινοτικά κονδύλια ὡς τίς δοσοληψίες μέ ἀποβράσματα, ρασοφόρα καί μή.

Τέλος: ἕνα ἀνακοινωθέν τῆς Ἱ.Συνόδου (11.5) προσπαθώντας νά μήν πάρει θέση στήν ἁγιοταφική κρίση, φθέγγεται:

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δέν εἶναι διαιτητής ἤ δικαστής γιά τίς ἱεροσολυμικές τερατωδίες, ἀλλά δέν διστάζει νά δικάζει καί νά καταδικάζει αὐτοβούλως καί ἀδιακόπως καί φύρδην μίγδην κορυφαίους φιλοσόφους καί σύγχρονους πολιτικούς, «εὐρωλιγούρηδες» καί «ἠλεκτρονικές παραεξουσίες», «ἀντίχριστους» καί «ἐθνικούς μειοδότες».

Ἀλλ' ἄς μήν ἀπελπιζόμαστε.

Πρός σωτηρίαν μας, ἄς ἀκολουθήσουμε τήν κατακλείδα του Χριστοδουλείου μηνύματος, ἤτοι ἄς «συσπειρωθοῦμε γύρω ἀπό τήν Ἐκκλησία» πού εἶναι «ἁγία καί ἄμωμος».

Μέ σημαιοφόρους, φυσικά, τούς ἀμωμότατους βλαστούς της, Βαβύληδες, Γιοσάκηδες, Παπαδῆμες καί τούς ἄλλους «ἐμπόρους τῶν ἐθνῶν» (κυριολεκτικά, ἐδῶ), λαθρεμπόρους τῆς πίστης, καί ἀρουραίους τῶν ἱερῶν ταμείων...

«ΤΟ ΒΗΜΑ» 22 ΜΑΙΟΥ 2005

ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ 300 ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ ΚΑΙ 700 ΘΕΣΠΙΕΙΣ

Ἀπό τήν τελετή ἀποδόσεως τιμῆς στούς ἥρωες τῶν Θερμοπυλῶν. Ὁ Ρ. Ἀναστασάκης καί ἡ Σπαρτιατική ΜΟΡΑ, ἀπό τήν Θεσσαλονίκη.

Τήν 3ην Ἰουλίου 2005 φίλοι τοῦ Ἰδεοθεάτρου, τό μή κεδροσκοπικό Σωματεῖο ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ καί πολλοί Ἕλληνες ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα τίμησαν *κατά τά πάτρια καί εἰωθότα* τούς Ἥρωές τους πού θυσιάστηκαν πολεμώντας ὑπέρ Βωμῶν καί Ἑστιῶν ὑπέρ τῆς ἐλευθέρας ἀνθρωπότητος.

Τόν πανηγυρικόν τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε μέ ἰδιαίτερη συγκίνηση ὁ Λεωνίδας Στεργίου, μέρος τοῦ ὁποίου καί παραθέτουμε..

Ἰούλιος τοῦ -480 Ἑκατομβαιῶν (Ἀττικός) ἤ Κάρνειος (Σπαρτιατικός).

Ἐδῶ ὑπῆρχε στενό πέρασμα πρός τήν Νότια Ἑλλάδα ὀνομαζόμενο ΠΥΛΑΙ μεταξύ ὄρους Καλλιδρόμου καί Μαλιακοῦ. Μῆκος ἕνα χιλιόμετρο περίπου καί πλάτος λίγων μέτρων. Στήν εἴσοδο καί ἔξοδο σήμερα ὑπάρχει πεδιάδα ἀπό προσχώσεις Σπερχειοῦ - Ἀσωποῦ.

ΙΕΡΕΣ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ.

Ὁ Μέγας Βασιλεύς Ξέρξης ὁ Α' κατέβαινε μέ τεράστιο στρατό καί στόλο νά ὑποτάξει τήν Ἑλλάδα καί νά ἐκδικηθεῖ τήν πανωλεθρία τοῦ πατέρα του Δαρείου στόν Μαραθῶνα (10 χρόνια νωρίτερα).

Ἀρχιστράτηγός του καί κύριος υποκινητής τῆς ἐκστρατείας ὁ πολύς Μαρδόνιος.

Περσικές χερσαῖες δυνάμεις 300.000 μάχιμοι 1.500.000 μέ τά βοηθητικά σώματα, παρά τά λεγόμενα περί ἀδυναμίας τῶν Περσῶν.

Στρατός ἐμπειροπόλεμος, κατακτητής τῆς Βαβυλωνίας, τῆς Λυδίας, ὁλόκληρης τῆς Μ. Ἀσίας, προσφάτως δέ τῆς Αἰγύπτου (-520).

Ἡ Περσία, λοιπόν, τεράστια βαρβαρική Αὐτοκρατορία, πλούσια, μέ ἰσχυρό νόμισμα τόν Δαρεικό, σκόπευε νά καταλάβει καί τήν Ἑλλάδα.

Τό Μαντεῖο τῶν Δελφῶν ἔδωσε χρησμό ἀπαισιόδοξο, ὅμως οἱ Ἕλληνες δέν δείλιασαν.

4000 ἄνδρες ἀπό τίς ἐλεύθερες Ἑλληνικές πόλεις ὑπό τόν Βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα ἐπικεφαλῆς 300 Σπαρτιατῶν, μία φάλαγγα μετώπου 50 ἀνδρῶν σέ βάθος 6 σειρῶν ὅλη κι ὅλη.

Μεγέθη ἀριθμητικῶς μή συγκρίσιμα!

Ὅμως διαφορά συντριπτική σέ ψυχικό σθένος. Δοῦλοι Ἀνατολίτες κατά Ἀνδρῶν Ἐλευθέρων.

Βάρβαροι κατακτητές κατά Ἀνδρῶν μαχομένων ὑπέρ Βωμῶν καί Ἑστιῶν τόν ὑπέρ πάντων Ἀγῶνα.

Βαρβαρικά στίφη κατά Ἀνδρῶν πού ἀπό ἡλικία 12 ἐτῶν ἐγύμναζαν σῶμα καί πνεῦμα. Πού ἀγαποῦσαν καί σέβονταν τήν ζωή καί τήν φύση ἀλλά θυσιάζονταν γιά τήν ἐλευθερία.

Ἕτοιμοι γι' αὐτό ἀπό καιρό.

4 ὁλόκληρες μέρες ὁ Ξέρξης ἔκανε ἐπίδειξη δυνάμεως ἐλπίζοντας οἱ Ἕλληνες νά φύγουν ἤ νά παραδοθοῦν. Νοοτροπία βαρβάρου.

Κάπου μέσα στό μυαλό του φάνταζε ἀπειλητικό καί τό φάντασμα τοῦ Μαραθῶνα.

Ἔστειλε πρέσβεις νά ζητήσουν παράδοση. Ἡ ἀπάντηση: **ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ**.

Οἱ Ἕλληνες ἀδιαφοροῦσαν καί ἐγυμνάζοντο. Ἀκατανόητο γιά τούς Βαρβάρους.

Τήν 5η ἡμέρα ἀγανάκτησε ὁ Μ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Ἔστειλε σῶμα Μήδων νά συλλάβουν τούς ἀναιδεῖς πού δέν τοῦ ἔκαναν τήν χάρη νά δειλιάσουν!!! Καί νά τούς φέρουν ἐνώπιόν του.

Ἔπαθαν πανωλεθρία. Παρατηρεῖ ὁ Ἡρόδοτος «πολλοί μέν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δέ Ἄνδρες.».

Ἐστάλη κατόπιν τό ἐπίλεκτο Σῶμα τῶν Ἀθανάτων. Βρῆκαν τόν θάνατο ἀπό τούς Ἕλληνες. Ὅσοι μπόρεσαν ἐτράπησαν σέ φυγή.

Τότε ἔκανε τήν ἐμφάνισή του ὁ Ἐφιάλτης, υἱός τοῦ Εὐρυδήμου, Τραχινεύς.

Ἴσως εἶναι ἡ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος, κάθε τόσο κάποιος νά ἀνοίγει μιά Κερκόπορτα, νά προδίδει, ἀλλά νά δημιουργεῖ ἥρωες.

Νύκτα ὁδήγησε πολλές χιλιάδες Περσῶν διά τῆς ΑΝΟΠΑΙΑΣ ΑΤΡΑΠΟΥ στά νῶτα τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας τό πληροφορήθηκε.

Τό δίλημμά του: νά φύγει μέ τόν στρατό του νά σωθεῖ πρός τά νότια ἤ νά μείνει νά πολεμήσει;

Ἡ ἀπόφασή του εἶναι γνωστή. Ἔμεινε νά πολεμήσει ὡς Σπαρτιάτης: «τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενος».

Ἐκράτησε μόνο τούς Σπαρτιάτες του καί τούς Θεσπιεῖς πού ἀρνήθηκαν νά φύγουν καί διέταξε τούς λοιπούς μαχητές νά ἀποχωρήσουν γιά νά προσφέρουν τίς ὑπηρεσίες τους σέ ἄλλες μάχες.

Οἱ Ἕλληνες ἑτοιμάστηκαν, λούστηκαν, χτενίστηκαν σάν σέ γιορτή καί ἔγραψαν τά ὀνόματά τους σέ ταινίες - περιβραχιόνια γιά τήν ἀναγνώριση τῶν νεκρῶν σωμάτων τους, ἀφοῦ πλέον γνώριζαν τήν μοῖρα τους.

Οἱ περισσότεροι πρέπει νά ἦσαν νέα παιδιά. Οἱ κατάσκοποι τό εἶπαν στόν Ξέρξη' ἐκεῖνος γέλασε ἀνίκανος νά καταλάβει..

Τήν ἑπομένη τό πρωί ἐξῆλθον εἰς τό εὐρύτερον τοῦ αὐχένος (Ἡρόδ.) καί ἐπιτέθηκαν πρῶτοι στόν κύριο στρατό τῶν Περσῶν καί τόν κατετρόπωσαν σέ φονικότατη μάχη.

Ἐκεῖ σκοτώθηκαν οἱ ἀδελφοί τοῦ Ξέρξη Ἀβρακόμας καί Ὑπεράνθης.

Ἐκεῖ ἔπεσε καί ὁ Λεωνίδας. Γύρω ἀπό τό σῶμα του ἔγινε φοβερή μάχη.

Οἱ Ἕλληνες ἀνασυντάχθησαν νικητές, τό σῶμα τοῦ Λεωνίδα συναποκομίζοντας.

Τότε ἔφθασαν καί οἱ Πέρσες ὁδηγούμενοι ἀπό τόν βδελυρό Ἐφιάλτη.

Ὅσοι Ἕλληνες εἶχαν ἀπομείνει πάλαιψαν μέ τά ἐναπομείναντα σέ αὐτούς ὅπλα (τά ἀκόντια εἶχαν ἤδη σπάσει) μέ τάς χεῖρας καί τούς ὀδόντας (Ἡρόδ.) μέχρι πού οἱ βάρβαροι τούς «κατέχωσαν διά τῶν βελῶν τους» (Ἡρόδ.) μή τολμώντας νά τούς πλησιάσουν.

Ὁ ἐπίλογος σημαδεύτηκε ἀπό βαρβαρική ἀθλιότητα: τό νεκρό σῶμα τοῦ Λεωνίδα περιφέρετο στά χωριά πρός ἐκφοβισμό, ἀλλά καί μία βαρβαρική γελοιότητα καί κουτοπονηριά:

Ὁ Ξέρξης παράχωσε βιαστικά σέ τάφρους τίς 20.000 τῶν νεκρῶν Περσῶν καί κράτησε 1000 ἀτάφους. Τούς ἐξέθεσε ἀπέναντι ἀπό τούς 1000 νεκρούς Ἕλληνες Σπαρτιάτες καί Θεσπιεῖς καί ἐκάλεσε τό Περσικό Ναυτικό πού παρέπλεε νά δεῖ ὅτι οἱ ἀπώλειες ἦσαν... ἴσες!

Δέν ἤξερε τί τόν περίμενε στήν Σαλαμίνα καί τίς Πλαταιές.

Ὁ Ἐφιάλτης ἐπικηρύχθηκε ἀπό τήν Δελφική Ἀμφικτιονία καί ἐφονεύθη στήν Ἀντίκυρα ἀπό τόν Ἀθηνάδη, ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη ἰδιαιτέρως ἀπό τούς Λακεδαιμονίους. (Τότε οἱ Ἐφιάλτες ἐτιμωροῦντο καί οἱ «Ἀθηνάδες» ἐτιμῶντο). Ὁ πολύς Μαρδόνιος τελείωσε τήν στρατιωτική του σταδιοδρομία στίς Πλαταιές ἀπό τό ξίφος τοῦ Σπαρτιάτη ὁπλίτη Ἀριμνήστου.

Ἔγινε πρόταση νά τύχει ὁ νεκρός του τῆς ἴδιας τύχης μέ τόν Λεωνίδα. Ὅμως ὁ Σπαρτιάτης Στρατηγός Παυσανίας εἶπε ὅτι αὐτό δέν ἁρμόζει σέ Ἕλληνες καί ἐπετράπη ἡ ταφή του.

Η ΘΥΣΙΑ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ
ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ ΣΤΟΝ ΒΩΜΟ
ΤΗΣ ΔΟΞΑΣ ΕΜΕΙΝΕ ΣΤΗΝ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ
ΚΑΙ ΕΔΕΙΞΕ ΚΑΙ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΟΝ ΗΡΩΙΚΟ
ΔΡΟΜΟ ΣΕ ΟΣΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΣΤΗΝ ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ...

Ἄς κλείσουμε μέ τό ἐγκώμιο τῶν Σπαρτιατῶν (διασώθηκε ἀπό τόν Διόδωρο)

«ΤΩΝ ΕΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΙΣ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΕΥΚΛΕΗΣ ΜΕΝ Α ΤΥΧΑ, ΚΑΛΟΣ Δ' Ο ΠΟΤΜΟΣ ΒΩΜΟΣ Δ' Ο ΤΑΦΟΣ ΠΡΟ ΓΟΟΝ ΔΕ ΜΝΑΣΤΙΣ, Ο Δ' ΟΙΚΤΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ-ΕΝΤΑΦΙΟΝ ΔΕ ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΟΥΤ' ΕΥΡΩΣ ΟΥΘ' Ο ΠΑΝΔΑΜΑΤΩΡ ΑΜΑΥΡΩΣΕΙ ΧΡΟΝΟΣ. ΑΝΔΡΩΝ Δ' ΑΓΑΘΩΝ ΟΔΕ ΣΗΚΟΣ ΟΙΚΕΤΑΝ ΕΥΔΟΞΙΑΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΛΕΤΟ-ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΔΕ ΚΑΙ ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ο ΣΠΑΡΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΑΡΕΤΗΣ ΜΕΓΑΝ ΛΕΛΟΙΠΩΣ ΚΟΣΜΟΝ ΑΕΝΑΟΝ ΤΕ ΚΛΕΟΣ...

Κατά τά πάτρια καί εἰωθότα ἀποδώσωμεν τιμήν εἰς τούς θείους ἀγαθοδαίμονας τούς ἱερούς ὁδηγούς τῆς Φυλῆς μας!

Λεωνίδας Στεργίου

Η ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΠΑΙΔΙ-ΘΑΥΜΑ

Τήν Τετάρτη 18 Μαΐου 2005 ἔφθασε στό Βῆμα ἕνα e-mail.

Ἀπό τήν διεύθυνση τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου ὑποθέσαμε ὅτι ὁ ἀποστολέας βρισκόταν στό ἐξωτερικό. Τό μήνυμα ὑπέγραφε μία κοπέλα μέ τό παράξενο ὄνομα **Προμηθέα - Πυθία.**

Ὅπως ἔγραφε, «*ἀποφοίτησα πέρυσι σέ ἡλικία 13 ἐτῶν καί ἔχω πτυχίο (Bachelor) στήν Ἐπιστήμη τῶν Μαθηματικῶν*». Στό e-mail *σημείωνε ὅτι διαβάζει τήν ἠλεκτρονική ἔκδοση τοῦ «Βήματος» καί ἐνημερώνεται γιά ὅσα συμβαίνουν στήν Ἑλλάδα.*

Καί ἀμέσως σήμανε ἕνας μικρός συναγερμός.

Ποιά ἦταν αὐτή ἡ κοπέλα πού φαινόταν νά ξέρει ἑλληνικά; Ποῦ ἀκριβῶς βρισκόταν καί μέ ποιόν τρόπο μπορούσαμε νά ἐντοπίσουμε αὐτό τό παιδί θαῦμα;

Ἡ ἀναζήτησή μας εἶχε αἴσιο ἀποτέλεσμα, χάρη καί στήν βοήθεια τῆς ὑψηλῆς τεχνολογίας. Ἐντοπίσαμε τήν νεαρή Προμηθέα στό Λίβινγκστον τῆς Μοντάνα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου μένει μαζί μέ τήν ἑλληνικῆς καταγωγῆς μητέρα της, Γεωργία Σμίθ, 51 ἐτῶν.

Μετά τό τέλος τῶν σπουδῶν τῆς Προμηθέας στό Πανεπιστήμιο τῆς Πολιτείας τῆς Μοντάνα τόν Δεκέμβριο τοῦ 2004, μάνα καί κόρη μετακόμισαν στό καινούργιο τους σπίτι.

Ἀπό τότε, ἡ Προμηθέα μαθαίνει κάθε εἴδους χειρωνακτικές ἐργασίες, ὅπως αὐτές τοῦ ξυλουργοῦ καί τοῦ ἠλεκτρολόγου, διαβάζοντας βιβλία γιά ἀρχαρίους ὥστε τό σπίτι νά εἶναι κατοικήσιμο.

Τί καλύτερη ἀπόδειξη γιά τήν ἔμφυτη ἱκανότητά της νά ρουφᾶ τήν γνώση;

ΥΨΗΛΕΣ ΦΙΛΟΔΟΞΙΕΣ

Ἡ πρώτη ἐρώτηση πρός τήν Προμηθέα ἦταν πῶς ἀποφάσισε νά ἀλλάξει τό πραγματικό της ὄνομα πού ἦταν Τζάσμιν Λί Λυσιστράτη.

«Τό πλῆρες ὄνομά μου εἶναι πλέον **Προμηθέα Ὀλυμπία Κυρήνη Πυθία**»..

Ἡ ἀλλαγή ἔγινε ἐπειδή ἡ 14χρονη κοπέλα ἤθελε ἕνα ὄνομα πού νά ἀντανακλᾶ καλύτερα τήν προσωπικότητα καί τίς φιλοδοξίες της.

Γι' αὐτό καί διάλεξε τά ὀνόματα θεοτήτων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας στήν ὁποία ἔχει ἤδη ἐντρυφήσει.

> Ὀνομάζεται *Προμηθέα Ὀλυμπία Κυρήνη Πυθία.*
> Στά 14 χρόνια της ἀποφοίτησε ἀπό τό Πανεπιστήμιο τῆς Μοντάνα στίς ΗΠΑ καί ἕπεται συνέχεια.

> **Τεσσάρων χρόνων ἦταν χωρίς σπίτι.**
> **Στά ἕξι της μπῆκε στό Πανεπιστήμιο.**
> **Σήμερα ὀνειρεύεται νά ἀποκτήσει πτυχία στήν Βιοχημεία, στήν ἐπιστήμη τῶν ὑπολογιστῶν, στήν Στατιστική, στήν Φυσική, στήν Χημεία καί τήν ρομποτική νανοτεχνολογία.**

«*Σέ συνδυασμό μέ ὁρισμένα παράξενα γεγονότα πού συνέβησαν στήν μητέρα μου ἀλλά καί σέ ἐμένα, συνειδητοποίησα ὅτι ἔχω* ***ἔρθει σέ αὐτόν τόν κόσμο γιά νά ἐκπληρώσω ἕνα πεπρωμένο, γιά νά βοηθήσω τήν ἀνθρωπότητα***»! Στήν πίστη αὐτή ὀφείλεται κυρίως ἡ ἐπιλογή τῶν ὀνομάτων Προμηθέα καί Πυθία, τά ὁποῖα συμβολίζουν τήν ἀγάπη της γιά τήν γνώση ἀλλά καί «*ἕναν οἰωνό ὅτι πρέπει νά κάνω κάτι σημαντικό*» ὅπως μᾶς ἐξηγεῖ.

Ἡ Προμηθέα εἶναι χαρισματική καί τό γνωρίζει. Ἀπό ποῦ πῆρε ὅμως τό ταλέντο της;

«*Πρέπει νά προέρχεται ἀπό τήν μητέρα μου καί νά σᾶς πῶ γιατί. Ὅταν ἦρθε στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἡ μητέρα μου παντρεύτηκε ἀρχικά ἕναν λευκό Ἀμερικανό. Ἀπό αὐτόν τόν γάμο γεννήθηκε ὁ ἑτεροθαλής ἀδελφός μου ὁ Ἀπόλλωνας*», μᾶς διηγεῖται.

«*Ἦταν πραγματική ἰδιοφυΐα, δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία γι' αὐτό. Δυστυχῶς ὅμως ἐμφάνισε ἐπιπλοκές ἐξαιτίας τοῦ παιδικοῦ ἐμβολιασμοῦ καί σήμερα εἶναι βιολογικά καί διανοητικά ἀνίκανος. Εἶχα κι ἐγώ τέτοιες ἐπιπλοκές καί παρ' ὀλίγον νά πεθάνω. Καθώς ὅμως ἐγώ καί ὁ ἑτεροθαλής ἀδελφός μου εἴχαμε τήν ἴδια μητέρα τό χάρισμα στό ὁποῖο ἀναφέρεστε πρέπει νά προέρχεται ἀπό τά γονίδιά της*» καταλήγει.

Γιά ὁρισμένους μῆνες ὅταν ἦταν τεσσάρων ἐτῶν, ἡ Προμηθέα ἦταν ἄστεγη καί ἔμενε μαζί μέ τήν οἰκογένειά της σέ ἕνα αὐτοκίνητο στό Σαν Φρανσίσκο.

Προτοῦ μπεῖ στό Πανεπιστήμιο σέ ἡλικία πέντε ἐτῶν, παρακολουθοῦσε μέσω Internet σεμινάρια μαθηματικῶν συμμετέχοντας στό Πρόγραμμα Ἐκπαιδεύσεως γιά Χαρισματικά Παιδιά τοῦ Πανεπιστημίου Στάνφορντ.

Μάλιστα ὅταν τό τηλεοπτικό δίκτυο ΓΒΣ εἶχε μεταδώσει τότε ἕνα ρεπορτάζ γιά τά χαρισματικά παιδιά, ἡ Προμηθέα ἦταν ἕνα ἀπό αὐτά.

Τό σχολεῖο ἀπό τό ὁποῖο ὅλοι μας περάσαμε ἔμοιαζε γι' αὐτό τό κορίτσι ἕνα περιττό βῆμα.

Ὅταν τελικά εἰσήχθη στό Πανεπιστήμιο τῆς Πολιτείας τῆς Μοντάνα, ἕναν χρόνο ἀργότερα ἡ Προμηθέα ἔπεσε ἀμέσως «στά βαθιά».

«*Τά κορίτσια ἁπλῶς μέ ἀγνοοῦσαν. Τά ἀγόρια μοῦ ἔλεγαν νά πάω σπίτι καί νά παίξω μέ τίς κοῦκλες μου. Ποτέ δέν μοῦ ἄρεσαν οἱ κοῦκλες. Ἄλλοτε πάλι μέ ἔσπρωχναν στόν τοῖχο τῆς τάξεως, χωρίς εὐτυχῶς νά μέ στείλουν στό νοσοκομεῖο. Ἔμαθα ὅμως νά τούς ἀγνοῶ*» τονίζει.

Ἔπειτα ἀπό δύο χρόνια, σέ ἡλικία ὀκτώ ἐτῶν πλέον, μπόρεσε νά ἐπιλέξει τί θά σπουδάσει. Διάλεξε τά Μαθηματικά καί τήν Χημεία. Τό πτυχίο τῶν Μαθηματικῶν εἶναι πιά δικό της. Ὡστόσο, τά ὄνειρά της νά ὁλοκληρώσει καί τό δεύτερο ἔχουν πρός τό παρόν παγώσει λόγω ἐλλείψεως χρημάτων. Αὐτό δέν τήν πτοεῖ πάντως.

«*Ὁ στόχος μου*» λέει μέ περίσσια αὐτο-

Προβάροντας τήν τήβεννο τῆς ἀποφοιτήσεως ἡ μικρή Προμηθέα φωτογραφίζεται μπροστά ἀπό τήν εἴσοδο τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μοντάνα.

πεποίθηση «*εἶναι νά πάρω πτυχίο στήν Βιοχημεία, στήν ἐπιστήμη τῶν ὑπολογιστῶν, στήν Στατιστική, στήν Φυσική καί στήν Χημεία*».

Ὅσοι ἀναρωτιοῦνται πῶς εἶναι δυνατόν ἕνα παιδί μόλις ἕξι ἐτῶν νά ἔχει τήν δυνατότητα νά παρακολουθήσει μαθήματα πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, ἀρκεῖ νά ἀκούσουν ὅσα μᾶς εἶπε, ἐπιβεβαιώνοντας τήν ἱστορία τῆς Προμηθέας ἡ Τζόντι Ντε Λέι, βοηθός διευθυντοῦ στό Τμῆμα Πανεπιστημιακῶν Σχέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πολιτείας τῆς Μοντάνας.

«*Φυσικά καί θυμᾶμαι τό ὄνομά της*» μᾶς ἀπάντησε, ὅταν τήν ρωτήσαμε γιά τήν Προμηθέα. «Εἶναι ἡ νεαρότερη ἀπόφοιτος τοῦ ἱδρύματος. Ἀκούγεται περίεργο ὅτι μπῆκε στό Πανεπιστήμιο τόσο μικρή ἀλλά εἶναι ἀλήθεια. Γιά δύο χρόνια ἔκανε μόνο γενικά μαθήματα. Ἡ μητέρα της ἦταν παροῦσα σέ ὅλες τίς παραδόσεις, καθώς αὐτή εἶναι ἡ πολιτική μας. Τυπικά τελείωσε σέ ἡλικία 13 ἐτῶν καί ἀποφοίτησε ἐπισήμως ὅταν ἦταν 14» σημείωσε.

Πῶς μπορεῖ νά αἰσθάνεται ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μόλις σέ ἡλικία 14 ἐτῶν εἶναι κάτοχος πτυχίου Μαθηματικῶν;

Ἡ Προμηθέα νιώθει περήφανη, ἀλλά πιστεύει ὅτι πρόκειται γιά ἕνα πολύ μικρό λιθαράκι στόν...οὐρανοξύστη τῆς γνώσεως πού θέλει νά κτίσει.

Τί βρίσκεται στόν τελευταῖο ὄροφο τοῦ οὐρανοξύστη;

«*Ἡ ρομποτική νανοτεχνολογία*» ἀπαντᾶ χωρίς δισταγμό.

Ἡ Προμηθέα ἀγαπάει ὑπερβολικά τήν μητέρα της. Καί αὐτό γιατί ἔκανε τά πάντα γιά νά τήν μεγαλώσει καί νά τήν βοηθήσει νά σπουδάσει.

«*Ἡ μαμά μου γεννήθηκε στήν Λιβαδειά*» λέει ἡ 14χρονη κοπέλα ξετυλίγοντας τό νῆμα τῆς ἱστορίας τῆς μητέρας της. «*Δέν γνώρισε ποτέ τόν πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἦταν πρόσφυγας ἀπό τήν Μικρά Ἀσία*». Γιά ἕνα διάστημα ἡ μητέρα της ἔμεινε σέ ἕνα ἵδρυμα φροντίδας παιδιῶν στήν βόρεια Ἑλλάδα. Τότε τελείωσε τήν πρώτη τάξη τοῦ Λυκείου. «*Ἑπόμενος σταθμός της*» προσθέτει ἡ Προμηθέα «*ἦταν ἡ Ἀμερική*». Ἐκεῖ παντρεύτηκε τόν σύζυγό της.

Ὡστόσο ἡ νεαρή Προμηθέα εἶναι καρπός τῆς σχέσεως τῆς μητέρας της μέ ἕναν ἄλλον ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἕλληνας καί τόν ἀγαποῦσε πάρα πολύ. Αὐτή ἡ σχέση δέν κατέληξε σέ γάμο, καθώς ὁ φυσικός πατέρας τῆς Προμηθέας ἐπρόκειτο νά παντρευθεῖ μία ἄλλη γυναίκα μέ συνοικέσιο.

Ἡ ἀγάπη τῆς Γεωργίας Σμίθ πρός τήν Προμηθέα εἶναι τόσο μεγάλη πού ἐγκατέλειψε τήν μεγάλη της ἀγάπη, τήν ζωγραφική, γιά νά ἐργασθεῖ ὡς ταχυδρόμος, ἀκόμη καί ὡς θυρωρός, γιά νά μαζέψει χρήματα καί νά μπορέσει νά σταθεῖ στό πλευρό τῆς κόρης της.

Ἡ κυρία Σμίθ ἔπρεπε ἐπίσης νά παρευρίσκεται καθημερινά στό Πανεπιστήμιο, καθώς ἡ πολιτική του ὑπαγόρευε τήν παρουσία της ἐκεῖ μαζί μέ τήν Προμηθέα λόγῳ τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας της. Ἐκτός ἀπό τόν Ἀπόλλωνα, ἡ Προμηθέα ἔχει καί μία ἑτεροθαλή ἀδελφή, τήν Βανέσα, ἡ ὁποία σήμερα εἶναι παντρεμένη.

«Μοῦ ἀρέσει νά κλωτσάω μιά μπάλα μέ τό πρόσωπο τοῦ προέδρου Μπούς κολλημένο πάνω της. Εἶμαι κατά τοῦ πολέμου καί δέν μοῦ ἀρέσουν ὅσοι σκοτώνουν ἀνθρώπους».

«*Πρόκειται γιά μιά πολλά ὑποσχόμενη τεχνολογία πού μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ γιά νά ἀντιμετωπιστεῖ ἡ μόλυνση τῆς Γῆς, τά πυρηνικά ἀπόβλητα ἀλλά καί νά θεραπευθοῦν ἀσθένειες ὅπως ὁ καρκίνος, τό AIDS καί ὁ διαβήτης*» διευκρινίζει ἡ 14χρονη Προμηθέα.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ

Τί εἶναι ὅμως αὐτό πού τήν μαγεύει ὅταν διαβάζει; *Τό ἁπλό διάβασμα μοιάζει μέ παιχνίδι καί συχνά τό βρίσκω πολύ βαρετό. Ἔχει ὅμως πλάκα ὅταν κάθομαι καί διαβάζω «πίσω ἀπό τίς γραμμές».*

Μέ ἄλλα λόγια, ὅταν παίρνω στοῖβες βιβλίων καί μελετῶ ἕνα θέμα μέχρι ἐξαντλήσεως. Ὅταν ἔχω συγκεντρώσει ἱκανοποιητικό ὑλικό δρέπω τούς καρπούς τῶν κόπων μου, ἐνῶ ξαναγράφω ὅσα διάβασα σέ πληρέστερη καί συνεκτικότερη μορφή. Πολλές φορές», μᾶς ἀποκαλύπτει, *πηγαίνω στό κρεβάτι στίς 3 τά ξημερώματα ἤ καί ἀργότερα. Ἄλλες φορές πάλι δέν κοιμᾶμαι καθόλου*».

Καί τί κάνει στόν ἐλεύθερο χρόνο της;

«*Μοῦ ἀρέσει νά ἀκούω Μαρκόπουλο, νά ζωγραφίζω καί νά παίζω πιάνο, ἄν καί τά τελευταῖα πέντε χρόνια οἱ γείτονες διαμαρτύρονταν, γιατί τούς ἐνοχλοῦσε ὁ θόρυβος.*

Ἀφήνουν ὅμως τά παιδιά τους νά παίζουν ὅλη τή μέρα μέ τό ἀναθεματισμένο Nintendo παραπονιέται.

«Μοῦ ἀρέσει ἐπίσης νά κλωτσάω μιά μπάλα μέ τό πρόσωπο τοῦ προέδρου Μπούς κολλημένο πάνω της. Εἶμαι κατά τοῦ πολέμου καί δέν μοῦ ἀρέσουν ὅσοι σκοτώνουν ἀνθρώπους» καταλήγει ἡ χαρισματική Προμηθέα.

ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἡ Προμηθέα λατρεύει τήν χώρα μας καί τήν ἱστορία της. Ἀποφάσισε νά ἀσχοληθεῖ μέ τήν ἀρχαία ἑλληνική ἱστορία ἐξαιτίας ἑνός μαθήματος στό Πανεπιστήμιο μέ τόν ὁμώνυμο τίτλο.

«*Ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα παρουσιαζόταν ὡς μία κατώτερη χώρα, χωρίς ἀξιοπρόσεκτο πολιτισμό καί οἱ κάτοικοί της ὡς μισογύνηδες καί ὁμοφυλόφιλοι...οἱ ὁποῖοι δέν προσέφεραν τίποτε στήν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητας*» θυμᾶται μέ ἀγανάκτηση. Κάθε φορά πού ἔμπαινα στήν τάξη καί ἄκουγα τόν καθηγητή ἤθελα νά τόν διαμελίσω! λέει μέ θυμό. Ἡ ἴδια ἔχει ἔλθει στήν Ἑλλάδα διότι, ὅπως ἐξηγεῖ, «*αἰσθάνθηκα τήν ἀνάγκη νά τό κάνω... γιά νά μάθω τήν ἀλήθεια*». Ὅταν ρωτήθηκε δέ πῶς εἶναι ἡ ζωή στήν Μοντάνα ἡ ἀπάντησή της δέν ἄφησε καμία ἀμφιβολία γιά τό ἄν τῆς ἀρέσει ἡ χώρα μας:

«*Τίποτε δέν εἶναι σάν τήν Ἑλλάδα.*
Ἑλλάς τό μεγαλεῖο σου τελειωμό δέν ἔχει».

Θανάση Μαργαρίτη

ΕΡΜΗΣ Ο ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ

Ὁ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος[1], τό μυστηριακό αὐτό ὄνομα, τό ὁποῖο ἐπρόφεραν οἱ Ἀλχημιστές τοῦ μεσαίωνος μέ σεβασμό καί δέος, ἡ ὑπέρτατη θεότητα τῆς Ἀλχημείας, ὁ προστάτης καί ἐμπνευστής τους, δέν ἦταν παρά ἕνα ὑπέροχο συμβολικό ὄνομα, τό ὁποῖο καθιέρωσε κάποιος μύστης Ἕλλην φιλόσοφος, ὀνομάζοντας ἔτσι διάφορα ἐγχειρίδια, τά ὁποῖα ἐκωδικοποιήθησαν καί εἶχαν ὡς προορισμό τήν πρακτική ἐφαρμογή τῆς φιλοσοφίας, δηλαδή τόν πειραματισμό.

Τόν δεύτερο αἰῶνα μ.Χ., στήν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου, ἤκμαζε ὁ νεοπυθαγορικός Ἕλλην φιλόσοφος Ἁρποκρατίων ὁ Ἀργεῖος[2]. Αὐτός ἀναδιφοῦσε στά μυστήρια τῆς Ἀλχημείας, καί διεπίστωσε τήν ἀνάγκη νά συγκεντρωθοῦν ὅλα ὅσα εἶχαν γραφεῖ κατά καιρούς ἀπό τούς Ἕλληνες φιλοσόφους πειραματιστές, σχετικά μέ τήν πρακτική ἐφαρμογή τῆς Ἀλχημείας, σέ ἕνα βιβλίο εἰδικό.

Μέ ἐπιμέλειά του ὁ Ἁρποκρατίων, συνεκέντρωσε καί ἐταξινόμησε ὅλα τά περί Ἀλχημείας ἔργα τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, δηλαδή ἔκανε, θά λέγαμε, κάτι σάν κωδικοποίηση τῶν μυστηρίων τῆς Ἀλχημείας, καί τά ἐξέδωσε στά Ἑλληνικά, στήν μυστική γλῶσσα τῶν μυημένων.

Σ' αὐτή τήν κωδικοποίηση ὁ Ἁρποκρατίων ἔδωσε τόν τίτλο "Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος"[3]. Ὁ Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος ἦταν ἕνα σύμβολο τῆς θείας διάνοιας, ἀπέδιδαν δέ σ' αὐτόν τήν ἀνακάλυψη ὅλων τῶν ἐπιστημῶν καί τῶν τεχνῶν. Τό ὄνομα τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου, ὑπεστήριζαν οἱ νεοπλατωνικοί, ὅτι ἐδόθη στό σεληνιακό θεό τῆς Αἰγύπτου "Θώθ"[4] τόν ὁποῖο ἐταύτισαν μέ τόν Ἑλληνικό Θεό Ἑρμῆ.

Ἀπό πλάνη, ἀρκετοί ἀπέδιδαν στόν Ἑρμῆ τόν Τρισμέγιστο, τήν συγγραφή πολλῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων φιλοσοφίας καί Ἀλχημείας, θεωροῦσαν δέ ἄλλοι τόν Ἑρμῆ τόν Τρισμέγιστο ὡς ἄνθρωπο ἐμπνευσμένο, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τά βιβλία αὐτά, καί ἄλλοι ὅτι ἐγράφησαν τά βιβλία "ἐξ ἀποκαλύψεως" τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου, δηλαδή κάτι ἀνάλογο μέ τίς πλάκες τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Μωϋσέως.

Ἡ πρώτη ἄποψη, νά θεωροῦν δηλαδή τόν Ἑρμῆ τόν Τρισμέγιστο ὡς ἄνθρωπο ἐμπνευσμένο[5] καί συγγραφέα Ἀλχημιστικῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν βιβλίων, δέν εἶναι ὀρθή, γιατί ὁ "Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος" ἦταν θεότητα καί ὄχι ἄνθρωπος.

Συνεπῶς δέν μποροῦσε νά γράψει Ἑλληνικά Ἀλχημιστικά ἐγχειρίδια.

Ἡ πλάνη προῆλθε ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ τίτλος "Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος", ὅπως προαναφέραμε, ὁ ὁποῖος ἐδόθη ἀπό τόν Ἁρποκρατίωνα στό σύνολο τῶν ἐγχειριδίων τῆς Ἀλχημείας, τά ὁποῖα ἐξέδωσε, ἐξελήφθη ὡς θεϊκός συγγραφεύς ἀπό πολλούς ἀμύητους στά μυστήρια, ἐνῶ ἦταν καθαρά συμβολικός, ἀφοῦ ὁ Ἑρμῆς ἦταν ὁ προστάτης τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καί τῶν μορφωμένων ἀνθρώπων (λογίων).

Τό ὄνομα τοῦ "Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου" εἶναι καθαρά Ἑλληνικό, καί δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τόν Αἰγύπτιο θεό "Θώθ", ὅπως ὑπεστήριζαν οἱ νεοπλατωνικοί γύρω στόν τρίτο μέ τέταρτο αἰῶνα μ.Χ., καί τό ὑποστηρίζουν ἀρκετοί ἀκόμη ἐρευνητές τῶν μυστηρίων τῆς Ἀλχημείας.

Τοῦτο, ὅτι δηλαδή εἶναι καθαρά Ἑλληνική ἡ προέλευση τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου, ἀσχέτως ἄν ὁρισμένοι τόν ἐταύτισαν μέ Αἰγυπτιακή θεότητα, προκύπτει ἀπό τά ἑξῆς βάσιμα:

"Ἑρμαϊκός" καί ἐπιρρηματικά "Ἑρμαϊκῶς", σημαίνει στήν ἀρχαία Ἑλληνική γλῶσσα *αὐτός ὁ ὁποῖος προστατεύεται ἀπό τόν Ἑρμῆ.*

Στήν Ἑλληνική γλῶσσα, ἡ λέξη "Ἑρμαϊκοί" ἐσήμαινε οἱ "λόγιοι", οἱ "γραμματιζούμενοι". Καί οἱ Ρωμαῖοι ἀκόμη παρέλαβαν αὐτόν τόν ὅρο ἀπό τούς Ἕλληνες, καί στά Λατινικά οἱ λέξεις "VIRI MERCURIALES", δηλαδή "Ἑρμαϊκοί ἄνδρες", ὑπενοοῦσαν τούς "λογίους", τούς "γραμματιζούμενους"[6].

Ἡ λέξη "Ἕρμασμα" (τό), σήμαινε τό "ἔρμα", τό "στήριγμα", τό "στήλωμα". Ἡ λέξη "ἕρμα" (τό), ἐκτός ἀπό στήριγμα ἤ στήλωμα, ἐσήμαινε "βάθρο", "βάσις", "τό ἔμβρυο τό ὁποῖο κυοφορεῖται". "Ἕρμα Δῖον λαβοῦσα", ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, δηλαδή "θεϊκό σπέρμα", "ἔμβρυο". Τό ρῆμα "ἑρμάζω" πάλι ἐσήμαινε *στηλώνω.*

Ἀπό τίς πιό πάνω Ἑλληνικές λέξεις, οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπό τό ὄνομα τοῦ Ἑλληνικοῦ θεοῦ Ἑρμῆ, ὁ ὁποῖος εἶναι "Τρισμέγιστος", δηλαδή *τρεῖς φορές παμμέγιστος,* προέκυψαν ὡς συνθηματικοί ὅροι τῶν μυστηρίων τῆς Ἀλχημείας, οἱ ὁποῖοι καί κυριάρχησαν κατά τόν μεσαίωνα, οἱ ἑξῆς συμβολικές μυστηριακές λέξεις:

Ἡ λέξη "Ἑρμητικός" (ἑρμητική - ἑρμητικόν), ἐσήμαινε *αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρετο στόν "Ἑρμῆ τόν Τρισμέγιστο".* Βλέπουμε ἐδῶ ὅτι δέν χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι "Ἑρμειακός"[7], ἤ "Ἑρμαϊκός"[8], ἤ καί "Ἑρμαῖος"[9], οἱ ὁποῖοι ἦσαν πιό πρόσφοροι.

Καί τοῦτο γιατί προεῖχε ἡ ἀλληγορική σημασία καί ὁ συμβολισμός, ὁ ὁποῖος χαρακτήριζε τά μυστήρια τῆς Ἀλχημείας, τά ὁποῖα κρατοῦσαν μακρυά τούς ἀμύητους.

Ἐξ ἄλλου, "ἑρμητικός" ἐσήμαινε στήν ἀρχαία Ἑλληνική (ἀπό τό "ἕρμαξ" -ακος: *σωρός λίθων, χαλίκια, ἕρμα, σαβούρα, βάσις, βάθρον*), τό "σφράγισμα", τό "κλείσιμο", μεταφορικῶς δέ ἡ λέξη "ἑρμητικός" (καί ἐπιρρηματικά "ἑρμητικῶς") ὑπενοοῦσε *τήν ἀπόλυτη μυστικότητα.*

"Ἑρμητικά κλεισμένος" σημαίνει τόν "ἀπροσπέλαστο", *αὐτόν, ὁ ὁποῖος "δέν μπορεῖ νά παραβιαστεῖ".* Κατανοοῦμε, λοιπόν, μέ βάση ὅσα ἀναπτύξαμε, (ἐκτός ἀπό τήν θεϊκή προέλευση τοῦ Ἑρμοῦ, ὡς προστάτου τῶν λογίων, τῶν τεχνῶν καί τῶν ἐπιστημῶν), καί τήν ἔννοια τῆς λέξης "ἑρμητικός"[10] (α), ἡ ὁποία σημαίνει γιά τούς μύστες: *"μήν ἀποκαλύπτετε τά μυστικά τῆς Ἀλχημείας στούς ἀμύητους".*

Ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀριθμό "τρία", ὁ ὁποῖος προστίθεται ὡς ἐπίρρημα "τρίς" *(τρίς=τρεῖς φορές)* στή λέξη *μέγιστος* καί συνθέτει μαζί μέ αὐτή τό δεύτερο δηλωτικό τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἑρμοῦ, τόν ὁποῖο χαρακτηρίζει "Τρισμέγιστον", λεκτέα τά ἑξῆς:

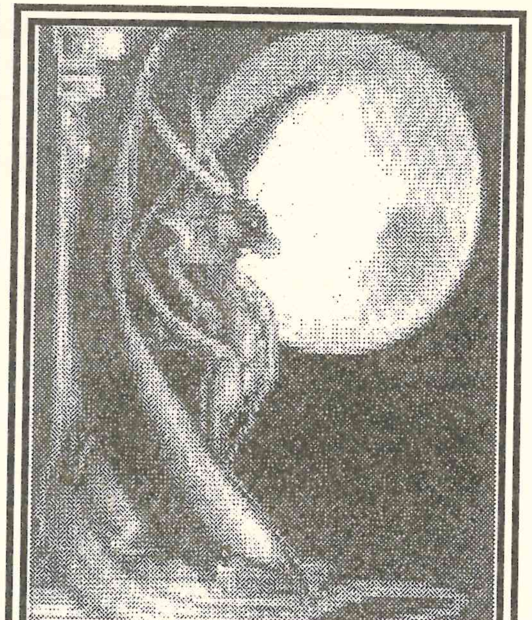
Ὁ ἀριθμός "τρία" ἦταν ἱερός γιά τούς Ἕλληνες καί ἡ "τριάς" εἶχε "μεγίστην μυστηριακήν δύναμιν".

Ἀπό τόν Ἰωάννη Λυδό [11], βυζαντινό συγγραφέα τοῦ Ε αἰῶνος μ.Χ., ὁ ὁποῖος χρησιμοποίησε ἀξιόλογες πηγές ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, οἱ περισσότερες ἀπό τίς ὁποῖες, δυστυχῶς, δέν ἔχουν διασωθεῖ μέχρι σήμερα, λαμβάνουμε μία ἰδέα σχετικά μέ τήν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ "τρία", στήν ἀρχαία Ἑλληνική φιλοσοφία, ἀκόμα δέ καί τήν ἐπιρροή τοῦ ἱεροῦ ἀριθμοῦ στίς θρησκευτικές τελετές, στόν δημόσιο καί ἰδιωτικό βίο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Πρίν, ὅμως, ἀναφερθοῦμε στό τί μᾶς ἔχει διασώσει ὁ Ἰωάννης Λυδός σχετικά μέ τήν "τριάδα", κρίνουμε σκόπιμο νά ἀναφέρουμε ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι θεωροῦσαν τόν ἀριθμό "τρία" ὡς τόν "κατ' ἐξοχήν τέλειον καί ἱερόν ἀριθμόν". Κατ' αὐτούς, ὁ ἀριθμός *τρία* ἀποτελοῦσε "*τήν βάσιν τοῦ σύμπαντος*" καί συνιστοῦσε, μαζί μέ τό ὀρθογώνιο τρίγωνο, στοιχεῖο "*πρωταρχικόν τῆς γενέσεως ὅλων*".

Ὁ Πορφύριος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τό ἔργο "*Βίος Πυθαγόρου*" (πρβλ. Πορφυρ. Βίος Πυθαγ. 51), ἀναφέρει τά ἑξῆς ἀποκαλυπτικά γιά τόν ἀριθμό *τρία*. "*"Ἔστι τι, ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἔχον ἀρχήν καί μέσον καί τελευτήν. Κατά τοῦ τοιούτου εἴδους καί κατά τῆς τοιαύτης φύσεως τόν τρία ἀριθμόν κατηγόρησαν. Διό πᾶν τό μεσότητι προσκεχωρημένον τριοειδές εἶναί φασιν. Οὕτως ἰδέ καί πᾶν τό τέλειον προσηγόρευσαν. Καί εἰ τί ἐστί τέλειόν τοῦτο φασιν ἐκείνη τῇ ἀρχῇ προσκεχρῆσθαι καί κατ' ἐκείνων κεκομῆσθαι*".

Ὁ Ἰωάννης Λυδός (πρβλ. Λυδοῦ Περί

Μυστηριακή ἀπεικόνισις τοῦ Ἑρμοῦ Τρισμεγίστου

μηνῶν Β-8), ὁ ὁποῖος εἶναι περιεκτικώτατος καί ἀποκαλυπτικώτατος, ἴδιος θησαυρός τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας, τήν ὁποία μᾶς διέσωσε, γράφει σχετικά μέ τόν ἀριθμό "τρία", παραθέτοντας πλῆθος ἀπόψεις ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν.

"*Μεγίστη [12] δέ ἡ τῆς Τριάδος (με κεφαλαῖο τό ταῦ στό ἀρχαῖο κείμενο, διότι δίδεται ἔμφαση στήν λέξη) καί κατ' αἴσθησιν δύναμις· ὁ γάρ κατ' αὐτήν ἀριθμός τοῖς γεννητοῖς ἐπιδέδωκε γένεσιν αὔξησιν τροφήν. Καί οὐχ ἁπλῶς εἴρηται· "τριχθά δέ πάντα δέδασθαι"[13]· τριῶν ὄντων καί αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων, τοῦ τε αἰθερώδους, ἀστρώδους τε καί λιθώδους.*

Καί τῶν περιττῶν ἀριθμῶν ἀρχή ἡ τριάς, ὅθεν καί εἰδικός ἀριθμός ὁ τρία καλεῖται, μερισμόν ἤ διαίρεσιν οὐκ ἐπιδεχόμενος ὅτι πάντων ἄρχει τῶν ἀριθμῶν ἡ τριάς, ὡς ἀρχή τυγχάνουσα τῶν περιττῶν πάντων, πληρούντων καί μηδέποτε λειπομένων.

Καί τρεῖς πρῶται κατ' Ὀρφέα ἐξεβλάσθησαν ἀρχαί τῆς γενέσεως, νύξ καί γῆ καί οὐρανός, θεῶν δέ τῶν ἐν γενέσει τρία γένη, οὐράνιον καί ἐπίγειον καί τό μεταξύ τούτων· τρία δέ καί τῆς ψυχῆς τά κυριώτατα, λογικόν, θυμικόν, ἐπιθυμητικόν.

Τρία δέ καί νοῦ εἴδη Ἀριστοτέλης παραδίδωσι, τό ὑλικόν, τό καθ' ἕξιν, τό θύραθεν, ἐξ ὧν καί τρεῖς ἰδέαι, φύσις, μάθησις, ἄσκησις. Καί αὐτῆς δέ τῆς πάντα κινούσης μουσικῆς, κατά τόν Θεόφραστον, τομαί τρεῖς, λύπη, ἡδονή, ἐνθουσιασμός· ἀλλά μήν καί σώματος τρεῖς αἱ κινήσεις, φορά, νόμος, πρόβασις· τρεῖς δέ καί σφαιρῶν αἱ συστάσεις.

Κέντρον, διάμετρον, περιφερές· τρεῖς δέ καί κινήσεις τῶν ἀστέρων, προποδισμός, ὑποποδισμός, ἀκρωνυχία· τρεῖς δέ σωμάτων διαφοραί· τά μέν γάρ ἔστι ὑλικά, τά δέ ἀέρια, τά δέ ἐμπύρια, ὡς ὁ Χαλδαῖος παραδίδωσι· τρία δέ καί ἑκάστου κινήματα σχήματος, πλάτος, βάθος, μῆκος· τρεῖς δέ καί οἱ τό ζωδιακόν πλάτος ὁρίζοντες κύκλοι, θερινός τροπικός, χειμερινός τροπικός, ἰσημερινός· τρία δέ καί τά ὑπέργεια κέντρα, ἀνατολή, δύσις, μεσουράνημα.

Καί πολλά ἄν τις εἴποι περί τῆς κατ' αἴσθησιν τριάδος, καί ὁ σύμπας κόσμος ἐκ τριῶν δυνάμεων συστῆναι λέγεται, ἀριθμητικῆς, γεωμετρικῆς, ἁρμονικῆς· ἡ γάρ νοητή ὑπερβέβηκε τήν παροῦσαν ἐξέτασιν. Ἴσμεν γάρ, ὅτι ἡ τριάς τήν τῶν θείων πρόοδον ἐκίνησε καί στάσιν αὐτῆς τήν αἰώνιον ἀπειργάσατο ἐν τῶν αὐτῷ εἴδει, ὡς φησίν ὁ Πυθαγόρειος Ὤκελος ρήμασι τούτοις· ἡ τριάς πρώτη συνέστησεν ἀρχήν, μεσότητα καί τελευτήν, ἡ γάρ περιττή καί περαίνουσα ἰσότης δημιουργός ἔστι κατά τήν τετράγωνον φύσιν· τό γάρ θεῖον τρισί τούτοις χαρακτηρίζεται, τῷ ἐφετῷ, τῷ ἱκανῷ, τῷ τελείῳ· ἔτι μήν καί ὁ ἐν Φαίδρῳ Σωκράτης, ἀλλά μήν καί ὁ ἐν Πολιτείᾳ παραδίδωσιν, ὅτι τό νοητόν τρίτην τινά φύσιν ἐν τῷ θείῳ τίθεται· ἔστι γάρ αὐτοῦ τό μέν ἀκρότατον οὐσία, τό δέ μέσον ζωή, τό δέ ἔσχατον νοῦς· ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τίς· ποία κοινωνία τοῖς αἰσθητοῖς πρός τήν νοητήν τριάδα; ἰστέον τοίνυν, ὅτι τρεῖς τριάδας ὁ Τίμαιος παραδίδωσι, καί μάρτυς ὁ Πρόκλος ἐν ὑποτυπώσει τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας φάσκων, ὅτι ἡ τῶν νοητῶν ἀκρότης, τριάς οὖσα νοητή, καί μονάς ἔστιν· ἑνός γάρ τυγχάνειν δύναται, ἐν ἑαυτῇ τήν πασῶν δυνάμεων αἰτίαν ἔχουσα καί οὐσίαν, ὡς φησίν ὁ Παρμενίδης· πάντα γάρ τά νοητά ἐν τῇ τριάδι περιέχεται, καί πᾶς ὁ θεῖος ἀριθμός ἐν τῇ τάξει ταύτῃ προελήλυθεν, ὡς αὐτός ὁ Χαλδαῖος ἐν τοῖς λογίοις "Τῆσδε γάρ ἐν τριάδος κόλποις ἔσπαρται ἅπαντα", καί πάλιν· "Τῆσδε γάρ ἐκ τριάδος πᾶν πνεῦμα πατήρ ἐκέρασσε, διά μέν τοῦτο οἱ Πυθαγόρειοι Τριάδα μέν ἐν ἀριθμοῖς, ἐν δέ σχήμασι τό ὀρθογώνιον τρίγωνον ὑποτίθεται στοιχεῖον τῆς τῶν ὅλων γενέσεως". Καί συνεχίζει ὁ **Ἰωάννης Λυδός** (πρβλ. ΙΙΙ 10.4, 26):

"*Εἰ γάρ ἀρχή ἀριθμοῦ ὁ τρεῖς, περιττός δ' ἔστιν ἀριθμός, ἄρα καί ἀρχή γενέσεως ἐξ αὐτοῦ....*". Σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ συγγράμματός του ἀναφέρει εἰδικώτερα ὁ Λυδός (πρβλ. 4-64) "*"Η γάρ ριάς ἀρχή ἀριθμοῦ · ὥστε οὐκ ἔξω φιλοσοφίας τόν Ἄρεα ζευγνύουσι τῇ Ἀφροδίτῃ· τῇ γάρ δυάδι συνελθούσης μονάδος πρῶτος ἀριθμός ἐτέχθη, ὅς καλεῖται ὑπ' ἐνίων τέλειος, ὅτι πρῶτος τά πάντα σημαίνει, καί πρῶτος ἔδειξεν ἀρχήν, μέσα, τέλος· εἰκών γάρ ἐστίν ἐπιπέδου καί πρώτη ὑπόστασις ἐν*

τριγώνοις· τρία γάρ αὐτῶν γένη· ἰσόπλευρον, ἰσοσκελές, σκαληνόν....".

Ἀλλά ὁ ἀριθμός *τρία* ἦταν ἱερός, ὅπως προαναφέραμε, καί γι' αὐτό ἐχρησιμοποιεῖτο τόσο στόν ἰδιωτικό ὅσο καί στόν δημόσιο, ἀλλά καί στόν θρησκευτικό βίο τῶν Ἑλλήνων γενικώτερα.

Δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχαν τρεῖς κρατῆρες *(κρα-τήρ= ἀγγεῖο)* στίς θρησκευτικές τους τελετουργίες· "Κρατῆρες δέ ὁ μέν πρῶτος Διός Ὀλυμπίου καί Ὀλυμπίων θεῶν, ὁ δέ δεύτερος ἡρώων, ὁ δέ τρίτος Διός σωτῆρος τελείου" (διότι καί ὁ ἀριθμός *τρία* ἐθεωρεῖτο, ὅπως προαναφέραμε ἀλλά καί ὁ Λυδός ἀναπτύσσει, τέλειος ἀριθμός). *"Τέλειον ὅτι καί τά τρία πρῶτος τέλειος ἀριθμός".*

Ἐπίσης, *τρεῖς φορές* γινόταν, κατά τίς μαγικές θυσίες, ἡ σχετική σπονδή καί *τρεῖς φορές* ἐπαναλάμβαναν τή σχετική εὐχή πρός τήν θεότητα τῆς μαγείας, τήν φοβερή καί τρομερή Ἑκάτη· (πρβλ. Θεοκρ. Εἰδυλ. Β στιχ. 43), ὅπου ἡ μάγισσα, ἐνῶ κάνει τά μάγια της, ἀναφωνεῖ: *"Εἰς τρίς ἀποσπένδω καί τρίς τάδε ποτνία φωνῶ"* (δηλαδή *τρεῖς φορές* κάνω σπονδή καί *τρεῖς φορές* αὐτά τά λόγια Δέσποινα θεά ἀναφωνῶ)· Ἀλλά ἀπό "τρίποδα" καί ἡ Πυθία ἔλεγε τούς χρησμούς της στούς πιστούς (πρβλ. Σούδας λεξικό-Σουΐδας-στή λέξη "Τρίπους").

Ἀκόμα, ὅπως γνωρίζουμε ἀπό τήν "Ἀντιγόνη" τοῦ Σοφοκλέους (πρβλ. στίχους 430-431), κατά τόν ἐνταφιασμό τῶν νεκρῶν, οἱ χοές, οἱ ὁποῖες ἐγίνοντο ἀπό τούς οἰκείους καί τούς ἱερεῖς, ἦσαν "τριπλές" (τρίσπονδοι χοαί).

Γράφει δέ χαρακτηριστικά ὁ Σοφοκλῆς *"Ἐκ τ'εὐκροτήτου χαλκέας ἄρδην πρόχου χοαῖσι τρισπόνδοισι τόν νέκυν στέφει"* (δηλαδή ἀπό καλοδουλεμένη σφυρήλατη χάλκινη *πρόχον-πρόχους=ἀγγεῖο, κανάτι* - τήν ὁποία ἐσήκωσε ψηλά *τρεῖς φορές*, μέ σπονδές τό νεκρό γύρω γύρω ἔστεψε).

Ἀλλά καί *κάθε τριττύος (τριττύς =τό τριτημόριο φυλῆς στήν Ἀθήνα) ὁ ἄρχων* ὠνομάζετο "Τρίταρχος" καί *κάθε τριττύς εἶχε τρία γένη (τριττύς,* ἀκόμη *=ἡ θυσίας ἀπό τρία διαφορετικά εἴδη ζώων).*

Τό παράδοξο εἶναι ὅτι ἀπό τόν ἱερό ἀριθμό *τρίς ἤ τρία,* τό τριπλάσιο τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ, δηλαδή τό *ἐννέα,* ἐθεωρεῖτο καί αὐτό ἱερός ἀριθμός ἀπό τούς Ἕλληνες.

Ὁ Λυδός στό ἔργο του περί μηνῶν, ἀποσπάσματα τοῦ ὁποίου προπαρεθέσαμε, γράφει σχετικά μέ τόν ἀριθμό *ἐννέα* (πρβλ. Λυδοῦ Περί μηνῶν 4-122) *"Θεῖος ὁ τῆς ἐννεάδος ἀριθμός ἐκ τριῶν τριάδων πληρούμενος καί τάς ἀκρότητας τῆς θεολογίας....".*

Λόγῳ τῆς ἱερότητός του, παραγομένης ἀπό τό *τρίς,* ὁ ἀριθμός "ἐννέα" ἐπικρατοῦσε, ὅπως καί ὁ ἀριθμός *τρία,* στίς ἱεροτελεστίες, στόν δημόσιο καί ἰδιωτικό βίο τῶν προγόνων μας Ἑλλήνων ὁλοκληρωτικά.

Ἔτσι, ὁ Πορφύριος διήρησε τά ἔργα τοῦ Πλωτίνου σέ ἐννέα, ὅταν ἔγραψε τό σχετικό βιβλίο (πρβλ. Πορφ. Βίος Πλωτ. 24), ὁ δέ Θεόκριτος γράφει ὅτι (πρβλ. Θεοκρ. Εἰδυλ. Η-18,19) *"ἐννεάφωνες ἦσαν τῶν βοσκῶν οἱ ἐκλεκτές σύριγγες" (σύριγξ=καλαμένιος αὐλός, ἡ σημερινή φλογέρα).*

Ὁ Θουκυδίδης γράφει (πρβλ. Β-16) ὅτι ἡ περίφημη κρήνη (βρύση) τῶν Ἀθηνῶν κατεσκευάσθη "ἐννεάκρουνος".

Ἀκόμα *οἱ Μοῦσες ἦσαν ἐννέα,* ὅπως ὁ Ὅμηρος (πρβλ. Ὀδυσ. Ω-60), ἀλλά καί ὁ Ἡσίοδος (πρβλ. Θεογ.917) γράφουν στά

ἔργα τους. Ἀκόμα, ὁ Ὅμηρος γράφει ὅτι *ἐννέα ἦσαν οἱ κήρυκες* (πρβλ. Ἰλ. Β-96,97) καί *ἐννέα οἱ κριτές τῶν ἀγώνων* (πρβλ. Ὀδυσ. Θ-258).

Στίς ἱεροτελεστίες, οἱ ὁποῖες ἐγίνοντο μετά τήν κηδεία πρός τιμήν τῶν νεκρῶν, οἱ Ἕλληνες πρόγονοί μας εἶχαν τά "τρίτα"- καί τά "ἔννατα" *(τριήμερα καί ἐννιάμερα* τά λέμε ἀκόμα καί σήμερα, καί ἔτσι καταδεικνύεται ἡ συνέχεια τῆς φυλῆς μας σέ πεῖσμα τῶν ἀνθελλήνων).

Ὁ Σοφοκλῆς στόν Οἰδίποδα (πρβλ. Σοφ. Οἰδ. Κ-483,4) γράφει ὅτι: *"Τρίς ἐννέ' αὐτῇ κλῶνας ἐξ ἀμφοῖν χεροῖν τιθείς ἐλαίας, τάσδ' ἐπεύχεσθαι λιτάς".* Γενικῶς, τό *τρία,* ἱερός ἀριθμός στούς Ἕλληνες, ἐχρησιμοποιεῖτο τόσο ὥστε ἀκόμα καί λέξεις, ὅπως *τρισόλβιος, τριπάλαιος, τρισμάκαρ, τρισάθλιος, τρισκατάρατος* κ.ἄ., εἶχαν δημιουργηθεῖ ἀπό τόν λαό, μέ βάση τήν ἱερότητα αὐτοῦ τοῦ ἀριθμοῦ.

Τό πόσο ἐχρησιμοποιεῖτο ὁ ἀριθμός *τρία* ἤ καί τό τριπλάσιο αὐτοῦ, τό *ἐννέα* δηλαδή, στήν ζωή τῶν Ἑλλήνων, λαμβάνουμε μία ἰδέα ἀπό τόν Θουκυδίδη, ὁ ὁποῖος (πρβλ. Θουκ. Ε-26) γράφει γιά τόν Πελοποννησιακό πόλεμο, ἐπηρεασμένος ἀπό τήν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ *τρία,* τά ἑξῆς: *"ὅτι τρίς ἐννέα ἔτη δέοι γενέσθαι αὐτόν"* (γνωρίζουμε ὅτι ὁ Πελοποννησιακός πόλεμος διήρκησε εἴκοσι ἑπτά χρόνια, ἀλλά ὁ Θουκυδίδης δέν γράφει ἀπευθείας ὅτι ὁ πόλεμος αὐτός διήρκησε εἴκοσι ἑπτά χρόνια, καί ἐπισημαίνει τό τρεῖς ἐννέα =εἴκοσι ἑπτά, χρησιμοποιώντας τήν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ τρία καί τοῦ τριπλασίου αὐτοῦ, τοῦ ἐννέα δηλαδή, γιά νά ἀποδώσει τήν ἔννοια τοῦ ἀριθμοῦ εἴκοσι ἑπτά, συνεπαρμένος ἀπό τήν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ.

1. "Τρισμέγιστος" (Τρίς +μέγιστος. Τό μέγιστος εἶναι ὑπερθετικός τοῦ μέγας), σημαίνει στά ἀρχαῖα Ἑλληνικά ὁ "παμμέγιστος" (ὁ παμμέγιστος εἶναι ὑπερθετικός τοῦ παμμέγας). Τό "τρίς" εἶναι ἐπίρρημα καί σημαίνει τρεῖς φορές, καθ' ὑπερβολήν, μέ τό παραπάνω (π.χ. τρισμάκαρ, τρισάθλιος, τρίς κακοδαίμων).

2. Πρβλ. εἰδικώτερα γιά τόν Ἁρποκρατίωνα καί τούς ἄλλους φιλοσόφους τῆς ἐποχῆς του (ἀρχές χριστιανισμοῦ) στό κεφάλαιο "Οἱ Ἕλληνες μύστες συνεχίζουν-ἐχθρικοί οἱ Χριστιανοί".

3. Ὑπάρχει ἡ ἄποψη ὅτι τό ὄνομα "Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος" ἐδόθη ἀπό τούς νεοπλατωνικούς τόν τρίτο ἤ τόν τέταρτο αἰῶνα μ.Χ. σέ κάποια συλλογή συγγραμμάτων Ἑλλήνων φιλοσόφων. Ἡ ἄποψη αὐτή, ὅμως, δέν εἶναι ὀρθή.

4. Ὁ Θώθ ἦταν θεός τῆς σοφίας στήν ἀρχαία Αἴγυπτο, ἀλλά καί ὁ κριτής τῶν νεκρῶν. Τόν παρίσταναν μέ κεφάλι σκύλου ἤ κεφάλι πτηνοῦ "Ἶβις". Ἀντιστοιχοῦσε πρός τόν Ἑλληνικό Ἑρμῆ.

5. Τόν Ἑρμῆ τόν Τρισμέγιστο ἀρκετοί τόν θεωροῦσαν μάγο ἀπό τήν Αἴγυπτο, πατέρα τῆς Ἀλχημείας, καί μελετοῦσαν μέ κατάνυξη τό διασωθέν σύγγραμμά του (;) μέ τίς μαγικές συνταγές.

6. Οἱ λέξεις MERCURIUS PHILOSOPHORUM, οἱ ὁποῖες μέ κεφαλαῖα γράμματα ἐσήμαιναν τόν ὑδράργυρο (τόν καθαρό-κατειργασμένο) στήν γλῶσσα τῶν ἀλχημιστῶν, ἐσήμαιναν κατά λέξη "ὁ Ἑρμῆς τῶν φιλοσόφων" (λογίων), ἤ ὁ "Ἑρμῆς, ὁ ὁποῖος προστατεύει τούς φιλοσόφους".

7. Ἑρμειακός (Ἑρμείας στούς ποιητές): αὐτός, ὁ ὁποῖος ἀνήκει στόν Ἑρμῆ.

8. Ἑρμαϊκός: αὐτός, ὁ ὁποῖος, ἀνήκει ἤ μοιάζει στόν Ἑρμῆ. Αὐτός, ὁ ὁποῖος προστατεύεται ἀπό τόν Ἑρμῆ.

9. Ἑρμαῖος: Αὐτός πού ἀνήκει στόν Ἑρμῆ.

10. Μέ τόν ὅρο Ἑρμητική φιλολογία, μετά τήν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπενοοῦσαν δέκα ὀκτώ Ἑλληνικά συγγράμματα, τά ὁποῖα ἔφεραν

τό συλλογικό ὄνομα τοῦ "Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμεγίστου", καί ὑπεστήριζαν ὅτι ἐγράφησαν τόν τρίτο καί τέταρτο αἰῶνα μ.Χ. Τήν Ἑρμητική φιλολογία πολλοί τήν ταυτίζουν μέ τήν "TURBA PHILOSOPHORUM" (Τύρβα καί Τύρβη ἤ σύμμικτα τῶν φιλοσόφων), τήν Λατινική μετάφραση τοῦ μεσαίωνος, ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε τό βασικό ἐγχειρίδιο τῶν Ἀλχημιστῶν.

11. Μέ τόν ὅρο Ἑρμητική φιλοσοφία ὑπενοοῦσαν, μετά τήν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ, κυρίως ὅμως τόν μεσαίωνα, τό φιλοσοφικό ἐκεῖνο σύστημα, τό ὁποῖο ἐξῆταζε τήν φύση, μέ βάση καί γνώμονα τά Ἑρμητικά συγγράμματα γενικῶς. Ἡ Ἑρμητική φιλοσοφία εἰργάζετο ἐπάνω στίς βάσεις ἐκεῖνες, τίς ὁποῖες εἶχαν θέσει οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι, δηλαδη στήν πειραματική ἀπόδειξη ὅτι τό σύμπαν ἦταν ἑνιαῖο, συνεπῶς καί στήν μετατροπή ἑνός στοιχείου σέ κάποιο ἄλλο, καί ἰδιαίτερα στήν εὕρεση τῆς φιλοσοφικῆς λίθου ὡς πρωταρχικῆς ὕλης, ἀπό τήν ὁποία προῆλθε τό σύμπαν. Μποροῦμε νά καταλήξουμε στό συμπέρασμα ὅτι τά ἀρχαῖα μυστήρια τῆς Ἀλχημείας συνοψίστηκαν στά Ἑρμητικά κείμενα, ἀλλά τόν μεσαίωνα αὐτά, ἐπειδή ἦταν κολοβωμένα, μέ χάσματα καί μεταφρασμένα στά Λατινικά, ἀπέβαλαν τά νοήματα καί τίς εἰδικώτερες ἔννοιες, τίς ὁποῖες ὑπεδείκνυαν γιά πειραματισμό, ὥστε δέν ἑρμηνεύθησαν ἐπακριβῶς καί ὀρθῶς, οὔτε ἐφηρμόσθησαν, ὅπως θά ἔπρεπε, ἀπό τούς Ἀλχημιστές τῆς Δύσης. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ Ἀλχημεία νά ὑποστεῖ καθίζηση, ἡ ὁποία δέν ξεπεράστηκε, παρά μόνο ἀπό ὁρισμένους φωτισμένους Ἀλχημιστές, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζαν τά Ἑλληνικά καί ἐπειραματίζοντο χρησιμοποιῶντας τά Ἑλληνικά πρωτότυπα κείμενα.

12. Ἰωάννης Λυδός -490 μ.Χ. (Ἰωάννης Λαυρέντιος) ἀπό τήν Φιλαδέλφεια τῆς Λυδίας. Ἐπί αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ἦρθε στήν Κωνσταντινούπολη καί κατέλαβε μεγάλα ἀξιώματα λόγῳ τῆς μορφώσεώς του, ἀλλά ἐξεδιώχθη μέ τήν κατηγορία τοῦ "ἑλληνίζοντος". Ἔγραψε "περί ἀρχῶν τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτείας", "περί Διοσημειῶν" (διοσημία = μετεωρολογικό φαινόμενο, σημεῖον, ἀλλά θεϊκό σημάδι τοῦ Διός), "περί μηνῶν", κ.ἄ. ἀπό ἀξιόλογες πηγές Ἑλλήνων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ὁποῖες ὅμως ἐχάθησαν. Δέν παραθέτουμε μετάφραση τῶν γραπτῶν τοῦ Λυδοῦ, διότι ἡ γλῶσσα του, ἀρκετά ἁπλῆ, ὡς εἶναι αὐτή τοῦ Ε αἰῶνος μ.Χ., ὁμοιάζει κατά πολύ πρός τήν τῆς καθαρευούσης καί συνεπῶς εἶναι κατανοητή ἀπό τούς ἀναγνώστας.

13. Κατά τόν Ὅμηρον, τό σύμπαν διηρέθη σέ τρία μέρη καί στήν Ἰλιάδα γράφει ὁ ποιητής (πρβλ. Ο-190) τά ἑξῆς: "τριχθά δέ πάντα δέδασθαι, ἕκαστος δ' ἔμορε τιμῆς ἤτοι ἐγ' ὼν ὁ (Ποσειδῶν) ἔλαχον πολιήν ἅλα ναίεμεν αἰεί (ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει στό σχετικό του χωρίο πώς μέ τήν διανομή τοῦ σύμπαντος ἔλαχε στόν Ποσειδῶνα ἡ θάλασσα, στήν ὁποία πλέον αὐτός βασιλεύει). Ὁ Ὅμηρος (πρβλ. Θ-488) χρησιμοποιεῖ καί τή λέξη "τρίλιστος" (ἀπό τό λίτομαι), ἡ ὁποία σημαίνει τρεῖς φορές πολυπόθητος. Ἀκόμα ἀποκαλεῖ τήν Ἀθηνᾶ μέ τό ἐπώνυμο "Τριτογένεια". Γενικῶς ὁ ἀριθμός τρία στόν Ὅμηρο ἔχει ἱερή σημασία.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΑΛΧΗΜΙΣΤΩΝ — Ο ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΛΕΩΝ

Ἡ μετουσιῶσα δύναμη, καλουμένη Ο ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΛΕΩΝ ἐπιτυγχάνεται κατά τόν ἑξῆς τρόπο: Εἰς τήν κλίνην τοῦ πρασίνου λέοντος γεννῶνται ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη, οἱ ὁποῖοι συζεύγνυνται μεταξύ των καί γεννῶσιν ἕνα βασιλέα. Οὗτος τρέφεται ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ λέοντος, τό ὁποῖον εἶναι ὁ πατήρ καί ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως καί συγχρόνως ὁ ἀδελφός καί ἡ ἀδελφή του. Φοβοῦμαι νά προδώσω τό μυστικόν, τό ὁποῖον ὑπεσχέθην εἰς τόν διδάσκαλόν μου νά προφυλάξω ἀπό παντός, μή γνωρίζοντος νά κυριαρχεῖ τοῦ φιλοσοφικοῦ πυρός.

Βριτόμαρτις - Δίκτυννα

Ἡ Βριτόμαρτις ἦτο παλαιοτάτη θεότης κρητικῆς καταγωγῆς καί κυρίως ἐν Κρήτῃ λατρευομένη, πιθανῶς χρονολογουμένη ἀπό τῆς μινωικῆς ἐποχῆς, ἥτις βραδύτερον ἐταυτίσθη πρός τήν Ἄρτεμιν τοῦ ἑλληνικοῦ Πανθέου.

Ὑπό τῶν συγγραφέων ἀναφέρεται ἡ θεά ὡς Βριτόμαρτις, ἀπό τάς ἐπιγραφάς ὅμως διεπιστώθησαν καί οἱ τύποι Βριτόμαρτις καί Βρυτόμαρτις. Ἐπί τῇ βάσει ὅμως τῶν κρητικῶν ἐπιγραφῶν φαίνεται ὅτι ὁ πραγματικός τύπος ἦτο Βριτόμαρτις. Τό ὄνομα τῆς θεᾶς εἶναι ξενικόν, ἀνῆκον εἰς τό προϊστορικόν πελασγικόν ἰδίωμα τῆς Κρήτης.

Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς Σολῖνος καί Ἡσύχιος τό ἑρμηνεύουν ἐκ τοῦ βριτύ=γλυκύ καί τοῦ μάρτις=παρθένος· ὅθεν Βριτόμαρτις=γλυκύ καί τοῦ μάρτις=παρθένος· ὅθεν Βριτόμαρτις=γλυκεία παρθένος.

Μετά τήν ἐπιγραφικήν ὅμως διαπίστωσιν τοῦ β συνθετικοῦ-μάρπις, πρέπει νά συνδέσωμεν τοῦτο πρός τήν Μάρπησσαν, νύμφην ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς ὁποίας τό ὄνομα ἐπίσης εἶναι ξενικόν (Λελεγικόν κατά τόν Fick). Ὅθεν Βριτόμαρτις = Ἡδύμαρπις, ἡδεῖα Μάρπις ἤ Μάρπησσα.

Κατά τήν ἐπικρατεστέραν παράδοσιν, ἡ Βριτόμαρτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διός καί τῆς Κάρμης, θυγατρός τοῦ Εὐβούλου. Νεαρά παρθένος, προσφιλής εἰς τήν Ἄρτεμιν καί ἀκόλουθος αὐτῆς, ἠρέσκετο, ὅπως ἡ ἑλληνική θεά, νά διατρέχῃ τά δάση καί τά ὄρη καί νά διατρυπᾷ μέ τά βέλη της τά ἄγρια θηρία.

Κατά δυστυχίαν της, ἡ εὐγενής καλλονή της προσελκύει τά βλέμματα τοῦ Μίνωος, ὅστις φλέγεται ὑπό ζωηροῦ ἔρωτος πρός αὐτήν καί τίθεται εἰς ἀδιάκοπον ἐννεάμηνον καταδίωξίν της. Εἰς μάτην κρύπτεται ἡ νύμφη εἰς τάς χλοεράς πεδιάδας καί τά σύσκια δάση τῶν ὀρέων. Τελικῶς ὁ διώκτης ἐραστής κατορθώνει νά πλησιάσῃ τήν σεμνήν παρθένον, ἥτις ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ της ῥίπτεται ἀπό τοῦ ὕψους τῆς βραχώδους Δίκτης εἰς τήν θάλασσαν.

Ἐμπεσοῦσα ὅμως εἰς δίκτυα ἁλιέων, ἐσώθη ὑπό τούτων καί ἐπωνομάσθη Δίκτυννα, τό δέ ὄρος Δικτύνναιον, ὅπου καί ναός αὐτῆς ἱδρύθη καί ἑορτή καθιερώθη πρός τιμήν της. Ἀμειβομένη ἡ Βριτόμαρτις διά τήν σπανίαν ἁγνότητά της ὑπό τῆς Ἀρτέμιδος, ἐξυψοῦται εἰς τήν τάξιν θεότητος. Ἔκτοτε διατρέχει τάς θαλάσσας ἐν καιρῷ νυκτός καί ἐμφανίζεται εἰς τούς κατοίκους τῶν παραλίων καί τῶν νήσων. Εὔστοχος προσωποποίησις τῆς σελήνης, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ τόν ναυτικόν εἰς τόν πλοῦν του, φωτίζει τάς νυκτερινάς ἐκδρομάς τῶν ἁλιέων, καί ἀντανακλώμενη εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῶν κυμάτων ἔρχεται νά διεσκεδάσῃ ἐντός τῶν βρόχων τῶν δικτύων των.

Ἤ, ἐπίσης, κατά τάς διαβεβαιώσεις τοῦ περί αὐτῆς μύθου, εἶναι ἡ εἰκών τῆς ὁδοιπορούσης σελήνης, ἥτις πορεύεται ὑπέρ τά δάση καί τά ὄρη, καί ἡ ὁποία μετά μακράν πορείαν, φεύγουσα πρό τοῦ ἡλίου, ὅστις ἀπειλεῖ νά τήν φθάσῃ, βυθίζεται τέλος εἰς τήν ἄβυσσον τῆς θαλάσσης.

Εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ σεληνιακή Ἄρτεμις τῶν ναυτικῶν λαῶν.

Κατ' ἄλλας παραδόσεις, ἡ Βριτόμαρτις κατήγετο ἐκ Φοινίκης, ὁπόθεν ἦλθε πρῶτον εἰς Ἄργος. Ἐκεῖθεν ἀνέβη εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου ἔτυχε λατρείας ὑπό τό ὄνομα Λα-

φρία καί ἐκ Κεφαλληνίας κατέληξεν εἰς Κρήτην, ὁπόθεν φεύγουσα τόν ἔρωτα τοῦ Μίνωος ἔπλευσεν εἰς Αἴγιναν, ἔνθα κρυβεῖσα ἐντός τοῦ ἄλσους ἐλατρεύθη ὡς Ἀφαία, ἐπειδή δῆθεν κατέστη ἀφανής.

Ἡ Βριτόμαρτις ἐλατρεύετο ὑπό τό ὄνομα τοῦτο κυρίως εἰς τάς δυτικάς ἐπαρχίας τῆς Κρήτης. Γνωστόν ναόν εἶχεν ἐν χερσονήσῳ, ἕτερος δέ ὑπῆρχεν ἐν Ὀλοῦντι μετά παναρχαίου ξοάνου ἀναφερομένου εἰς τόν Δαίδαλον, κατά μαρτυρίαν τοῦ Παυσανίου, εἰς τήν ἰδίαν δέ πόλιν ἑωρτάζοντο καί τά Βριτομάρπεια, ἐκ τῶν μεγίστων ἑορτῶν τῆς Ὀλοῦντος, ἀνάλογα πρός τά Βριτομάρτια, ἑορτήν τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Δήλῳ γνωστήν ἐξ ἐπιγραφῆς.

Εἰς τάς ἀνατολικάς ἐπαρχίας τῆς Κρήτης, τάς τελούσας ὑπό τήν ἐπίδρασιν τῶν Κυδώνων, ἐλατρεύετο ἡ Δίκτυννα, ἥτις εἶναι συναφής πρός τήν Βριτόμαρτιν κατά παλαιούς συγγραφεῖς καί νεωτέρους φιλολόγους.

Ἡ λατρεία τῆς Βριτομάρτιδος, ὁρμηθεῖσα ἐκ Κρήτης, ἐξηπλώθη εἰς τά πλεῖστα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου ἀπό τοῦ Αἰγαίου μέχρι τῆς Μασσαλίας, κατά τάς μαρτυρίας Στράβωνος (Χ, 479) καί Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου (ΙΙΙ,76).

Ἡ Βριτόμαρτις, ὑπό τήν παλαιάν της ἰδιότητα, δέον νά θεωρηθῇ ὡς διάδοχος τῆς Μινώας θεᾶς τῆς φύσεως, ὡς νύμφη τῶν δασῶν, τῶν ὑδάτων καί τῆς θαλάσσης καί ὡς πότνια θηρῶν· διά τοῦτο βραδύτερον ἐσχετίσθη μέ τήν Ἄρτεμιν καί ἐθεωρήθη ὡς νύμφη αὐτῆς καί προσφιλής ἀκόλουθος, ἤ καί ἐταυτίσθη μετ᾽ αὐτῆς.

Διό εἰς τούς μεταγενεστέρους ἑλληνικούς καί ρωμαϊκούς χρόνους εἰκονίζετο ὑπό μορφήν καί σκευήν Ἀρτέμιδος τοξοφόρου καί κυνηγοῦ.

Ἀλ. Λέτσας

Ἡ Παρθένος Ἄρτεμις ὀνομάζεται «Δίκτυννα» συνδεόμενη λειτουργικά καί μέ τά Δίκτυα τῶν ἁλιέων, πού διέσωσαν τήν Βριτόμαρτι καί μέ τό Δικταῖον ὄρος τῆς Κρήτης.

Ἡ Βριτόμαρτις ἦταν Παρθένος, φίλη τῆς Ἀρτέμιδος καί τήν κατεδίωξε ἐρωτικά ὁ Μίνως στά βουνά τῆς Κρήτης. Σέ μία ἔσχατη προσπάθειά της πήδησε ἀπό τό ὄρος «Δικταῖον» στά «Δίκτυα» τῶν ἁλιέων καί ἡ Ἄρτεμις τήν ἀνύψωσε σέ θεά. Ἐνῶ κατά μία ἄλλη ἐκδοχή ἁλιεῖς τήν μετέφεραν στήν «Αἴγινα» καί γιά νά διασωθεῖ, αὐτή τή φορά ἀπό τόν Ἀνδρομήδη, ἔγινε «Ἀφαία».

Ἡ Ἄρτεμις συμβολίζει τό ἀνώτερο πνεῦμα, πού κυβερνᾶ τή Σελήνη. Μέσω δέ τῶν ἐπαναγεννήσεων (στίς ὁποῖες διαδραματίζει λειτουργικό ρόλο ἡ Σελήνη), ὁδηγεῖ τούς βροτούς στόν ἡλιογόνο Ἀπόλλωνα, δηλαδή στήν σταδιακή Ἡλιοποίησή τους καί στήν τελική ἀπουσία ἐπαναγεννήσεων.

Αὐτή εἶναι καί ἡ σημαντική ἔννοια τῆς ἀδελφότητος Ἀπόλλωνα Ἀρτέμιδας. Ἡ Ἄρτεμις φροντίζει μέσω ἐλέγχου τῶν ἐπαναγεννήσεων (γεννήσεων καί θανάτων) νά ἐπιβοηθᾶ τήν μεταμόρφωση τῶν θνητῶν σέ ἡλιογενή τέκνα τοῦ Ἀπόλλωνα.

Καί αὐτή ἡ ἐξελικτική ἐπαναγεννητική διαδικασία ἐπισημαίνεταιι, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀπό τήν Δίκτυννα Ἀρτέμιδα.

Ἡ Ἄρτεμις, ὡς ἐσωτερική κυβερνήτρια τῆς Σελήνης, συνέχεται ἄμεσα μέ τόν Μίνωα. Ὁ Μίνωας (ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι συζευγμένος μέ τήν Πασιφάη- Πανσέληνο) συνδέεται λειτουργικά, σάν ἕνας ἀπό τούς «Κριτάς τοῦ Ἅδου» ἤ μέλος τῆς

Καρμικῆς ἐπιτροπῆς, μέ τήν Ἀρτέμιδα.

Συνεπῶς, τό ἐρωτικό κυνήγι πού ὑφίσταται ἡ Βριτόμαρτις ἀπό τόν Μίνωα, συμβολίζει τήν ἐπαναγεννητική ἀναγκαιότητα (στήν ὁποίαν ἐνεργό ρόλο παίζει ὁ ἔρωτας). Καί αὐτό ἐπισημαίνεται, ἀκόμη ἐναργέστερα, μέ τήν ἄνοδό της στό «Δικταῖον» ὄρος καί τήν ἐν συνεχεία «σύλλη - ψή» της στά «Δίκτυα» τῶν ἁλιέων.

Τό Δικταῖον ὄρος, στό ὁποῖο μεγάλωσε ὁ Δίας συμβολίζει τήν ἐσωγενή Δικτύωση ἀνόδου στό ὄρος τῆς Μυήσεως.

Ἐνῶ τό πήδημα τῆς καθόδου ἤ πτώσεως στά Δίκτυα τῶν ἁλιέων ἐπισημαίνει:

α) **Τό Δίκτυο Συλλήψεως, τό ὁποῖο ἐκπροσωπεῖ ὁ Παρθενικός Ὑμένας.**

β) **Τόν ἐπαναγεννητικό κύκλο, τόν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ ἡ Θάλασσα-Μήτρα τοῦ ὑδρολογικοῦ κύκλου.**

Τό Δικταῖον ὄρος, προορίζεται ὡς τόπος διατροφῆς τοῦ Δία ἀπό τήν Ἀμάλθεια καί διαφύλαξής του ἀπό τόν Κρόνο, μέ τήν βοήθεια τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. Συμβολίζει δηλαδή τήν μυητική διεύρυνση διά μέσου τῆς ροῆς τῶν δικτυωμένων ἀκτίνων τῆς ψυχῆς.

Ἡ Βριτόμαρτις, φίλη τῆς Δίκτυννας Ἀρτέμιδος, ἔπρεπε νά ὑποστεῖ ἀπό τόν κριτή τοῦ Ἅδου Μίνωα, τήν πτώση καί σύλληψή της στά δίκτυα τῆς βιοθάλασσας, ἕως ὅτου ἡ Ἄρτεμις-Σελήνη τήν ἀνυψώσει στό θεϊκό ἐπίπεδο.

Ἡ ἐκδοχή σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ Βριτόμαρτις μεταφέρεται ἀπό τήν Κρήτη στήν Αἴγινα ἀπό τούς ἁλιεῖς ἐπισημαίνει τό ἐπαναγεννητικό ἐσωτερικό ταξίδι, ἀπό τόν Ταῦρο στόν Αἰγόκερω.

Ἡ Κρήτη καί ὁ Μίνωας συνδέονται ἄμεσα μέ τόν Ταῦρο καί τήν Πασιφάη. Ἐνῶ ἡ Αἴγινα (ὅπως καί τό Αἰγαῖον, ὁ Αἰγαίων, ἡ Αἰγίδα, ὁ Αἰγοπάν συνέχονται λειτουργικά μέ τόν Αἰγόκερω, τό ζώδιο ἀνυψώσεως στό Ὄρος τῆς Μυήσεως.

Αὐτός εἶναι καί ὁ ἑρμηνευτικός λόγος γιά τόν ὁποῖον ἡ Βριτόμαρτις, ἀφ᾽ ἧς ἔρχεται στήν Αἴγινα καί τήν ἐπιθυμεῖ ὁ Ἀνδρομήδης γίνεται Ἀφαία. Ἀποκτᾶ δηλαδή στό ζώδιο τοῦ Αἰγόκερω, τήν ἱκανότητα νά γίνεται Ἀόρατη κατά βούληση. Χαρακτηριστικό γνώρισμα ὅλων τῶν διευρυμένων ψυχῶν πού μποροῦν νά ἀποφεύγουν τίς ποικίλες παγίδες τῆς βιοσυλλήψεως, τίς ὁποῖες ἐκπροσωπεῖ ὁ Ἀνδρομήδης.

Στήν Αἴγινα-Αἶγα-Αἰγόκερω ἡ Βριτόμαρτις ἀνήκει πλέον στήν δικαιοδοσία τῆς Ἀόρατης (Ἀφαίας) λεπτοφυέστερης πραγματικότητος.

Στήν ἀόρατη ἄλλωστε ἐπικράτεια τῶν ψυχῶν (μέ τήν ὁποία συνδέεται ἡ κυβερνήτρια τῆς Σελήνης, Ἄρτεμις) ὁ Αἰακός, γιός τῆς θεᾶς Αἴγινας καί τοῦ Δία, εἶναι κι αὐτός Κριτής τοῦ Ἅδου. Ἔτσι τά δίκτυα τῆς Ἀρτέμιδος (ὁρατά ἤ ἀόρατα) ὁδηγοῦν πάντοτε στούς Κριτάς τοῦ Ἅδου, οἱ ὁποῖοι ἀποφασίζουν τήν ἀνύψωση στήν Οὐρανογήινη κλίμακα.

Α. Ἀσημακόπουλος
Ἐνωδών

Βριτόμαρτις - Δίκτυννα

Πολυκατοικία στή θέση Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας στό Μέτς.

Ἡ θέση πού οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἶχαν ἐπιλέξει, γιά νά ἀνεγείρουν τό ναό τῆς Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας, στό λόφο πάνω ἀπό τόν Ἰλισό καί πάνω ἀπό τό Ὀλυμπιεῖο, μέ εὐθεία καί ἀπρόσκοπτη τή θέαση πρός τήν Ἀκρόπολη, ἦταν σίγουρα προνομιοῦχος.

Τήν ἴδια μοναδική θέση κατέχουν καί σήμερα οἱ οἰκίες τῆς περιοχῆς αὐτῆς τοῦ λόφου τοῦ Ἀρδηττοῦ καί ἴσως γι' αὐτό ἡ διαδικασία γιά τήν ἀπαλλοτρίωση τοῦ χώρου τῆς Ἀρτέμιδος νά ἔχει γίνει νέο γεφύρι τῆς Ἄρτας...

Τό 1964 ἀποφασίστηκε γιά πρώτη φορά ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν 1.390,70 τ.μ. καί ἄλλες τρεῖς φορές χρειάστηκε νά ἐπανεγκριθεῖ ἀπό τό Κεντρικό Ἀρχαιολογικό Συμβούλιο, χωρίς ὅμως ἡ ἀπόφαση νά ὑλοποιηθεῖ (ἡ προθεσμία ἀπόδοσης τῆς ἀποζημίωσης ἔληξε τό 2002, χωρίς νά ἔχει καταβληθεῖ τό ποσό πού εἶχε ὁριστεῖ).

Σύμφωνα μέ ΤΟ ΒΗΜΑ, σήμερα ἡ ὑπόθεση ἐπανέρχεται πρός ἐξέταση, γιά πρώτη φορά ὅμως ὄχι ὡς ἀπαλλοτρίωση ἤ μή τοῦ οἰκοδομικοῦ τετραγώνου, **ἀλλά ὡς αἴτημα οἰκοδόμησής του, τό ὁποῖο κατατέθηκε ἀπό τούς ἰδιοκτῆτες, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀκινήτων τους καί τήν ἔγκριση δόμησης.**

Ὁ ναός, ὁ ὁποῖος χτίστηκε τό **448 π.Χ.** πιθανότατα ἀπό τόν Καλλικράτη, ὑπέστη πολλές μετατροπές (ἡ τελευταία ἦταν παλαιοχριστιανική βασιλική), γιά νά κατεδαφιστεῖ ὅμως τό 1778.

Τά λείψανα πού ἀπομένουν θεωροῦνται ἀμφισβητούμενα, ἡ σημασία ὅμως τοῦ χώρου παραμένει καί αὐτή εἶναι πού ζητεῖ δικαίωση.

Ἀνακοίνωση γιά τό θέμα ἐξέδωσε τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ. Σέ αὐτή ἀναφέρεται ὅτι τό ΤΑΠΑ, λόγω οἰκονομικῶν ἀδυναμιῶν, οὐδέποτε ἐνέκρινε τό ποσό τῆς ἀπαλλοτρίωσης.

Ἐπίσης, ἀναφέρει ὅτι ἡ Γ' ΕΠΚΑ ἀρνήθηκε τή χορήγηση τῆς αἰτούμενης ἄδειας μέ τό αἰτιολογικό ὅτι οἱ ἰδιοκτησίες τελοῦν ὑπό ἀπαλλοτρίωση καί διαβίβασε τήν ὑπόθεση στό ΥΠΠΟ, γιά νά ἐπανεισαχθεῖ στό ΚΑΣ.

Δύο φορεῖς ἐνήργησαν ἄμεσα. Τό Πανελλήνιο - Πολιτιστικό - Φιλοσοφικό καί Κοινωνικό Σωματεῖο ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ καί ἡ Πολιτιστική Ἑταιρία ΕΥΜΟΛΠΙΔΕΣ.

Ἀπέστειλαν τήν παρακάτω ἐπιστολή, τήν ὁποία ἐπιμελήθηκε ὁ ἐκπρ. ἐκ μέρους τῆς Ἀθηνᾶς Ὑγείας Λ. Στεργίου.

ΑΘΗΝΑ 17-7-2005

ΠΡΟΣ ΤΟΝ: κ. ΚΩΝ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ
ΠΡΩΘ/ΡΓΟ ΚΑΙ ΥΠΠΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΑΘΗΝΑ 17 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005

ΘΕΜΑΤΑ:
Α) ΝΑΟΣ ΑΓΡΟΤΕΡΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
Β) ΑΡΧΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΦΑΛΗΡΟΥ

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ἀπευθυνόμαστε σέ σᾶς λόγω τῆς γνωστῆς εὐαισθησίας σας σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πολιτιστική κληρονομιά τῆς πατρίδος μας, ἀλλά καί λόγω τοῦ ἐπείγοντος τῶν ἀνωτέρω θεμάτων.

Α) ΝΑΟΣ ΑΓΡΟΤΕΡΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

Ὅπως γνωρίζετε, στήν Λεωφ. Ἀρδηττοῦ εὑρίσκονται οἱ βάσεις καί ἀρχιτεκτονικά μέλη τοῦ κατεδαφισμένου ἀπό τούς Τούρκους Ἀρχαίου Ναοῦ (τοῦ -448) ἀπό τούς σημαντικότερους τῆς Ἀρχαίας Ἀθήνας, διότι σχετίζεται μέ τά Μικρά Ἐλευσίνια (ἐν Ἄγραις), ἀλλά καί μέ τήν νίκη στήν μάχη τοῦ Μαραθῶνος.

Τό ΥΠΠΟ (Γ' ΕΠΚΑ) ἔχει ἀναρτήσει στόν χῶρο σχετική ἐνημερωτική πινακίδα.

Ἡ Ἐφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ στό φύλλο τῆς 27 Ἀπριλίου 2005, δημοσίευσε σχετικό ἄρθρο μέ τίτλο: «Σσσ, ἀρχαῖος ναός πρός σφαγήν» σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἰδιωτικά συμφέροντα μεθοδεύουν τήν ἀνέγερση οἰκοδομῆς στόν χῶρο τοῦ Ναοῦ ἐπωφελούμενοι τῆς καθυστερήσεως ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων Ὑπηρεσιῶν, στήν ἀπαλλοτρίωση τοῦ χώρου (ἡ σχετική Ὑπουργική Ἀπόφαση ἐκκρεμεῖ ἀπό τό 2002!).

Ἐπειδή μέχρι σήμερα δέν φαίνεται νά ἔχει γίνει καμμία διάψευση τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου, αἰσθανόμαστε ἰδιαίτερα ἀνήσυχοι ὅτι τά γνωστά ἰδιωτικά συμφέροντα θά ὑπερισχύσουν τελικῶς καί θά ὁλοκληρωθεῖ ἔτσι ἡ καταστροφή τῶν Τούρκων καί μάλιστα μέ τήν συγκατάθεση τοῦ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ!

Β) ΑΡΧΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΦΑΛΗΡΟΥ

Στό ἴδιο ὡς ἄνω φύλλο τῆς Ἐφημ. ΤΑ ΝΕΑ καθώς καί στό φύλλο τῆς Ἐφημ. Νοτ. Προαστίων ΑΙΧΜΗ τῆς 18-05-2005 ὑπάρχει ἄρθρο ἀναφερόμενο στήν ανακάλυψη στό Φάληρο τοῦ ἀρχαίου λιμένος τῶν Ἀθηνῶν πού σχετίζεται τόσο μέ τήν ἀποστολή τοῦ Θησέως στήν Κρήτη ὅσο καί μέ τήν ἐκπολιτιστική ἐκστρατεία τῶν Ἀργοναυτῶν ἀλλά καί μέ τόν Τρωϊκό Πόλεμο.

Στόν χῶρο αὐτόν ὑπῆρχαν σημαντικά μή μετακινήσιμα εὑρήματα (λιμενική διευθέτηση, ἑστίες παρασκευῆς φαγητοῦ κ.ἄ) τῶν ὁποίων ἀγνοεῖται ἡ τύχη ἀφοῦ οἰκοδομικές ἐργασίες ἔχουν ξεκινήσει στόν χῶρο (ἄραγε μέ ἔγκριση ποίου;) καί προχωροῦν ἐντατικῶς.

Ἐπειδή θεωροῦμε τά ὡς ἄνω θέματα ἄκρως σημαντικά γιά τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἀλλά καί ἐπίσης σημαντικά γιά τήν παγκόσμιο πολιτιστική κληρονομιά, ἀλλά καί διότι προφανῶς ἰσχυρά οἰκονομικά συμφέροντα μεθοδεύουν τήν ἐξαφάνιση αὐτῶν τῶν μνημείων, ἀπευθυνόμαστε σέ σᾶς καί παρακαλοῦμε, ἔστω καί τήν ὕστατη στιγμή, τό ΥΠΠΟ νά λάβει τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά νά ἀποτραπεῖ ἡ καταστροφή καί νά ἀναδειχθοῦν τά μοναδικά αὐτά μνημεῖα.

Εὐχαριστοῦμε γιά τήν προσοχή σας καί θά σᾶς παρακαλούσαμε νά ἐνημερωθοῦμε γιά τίς σχετικές ἐνέργειες τοῦ Ὑπουργείου σας.

ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΘΗΝΑ
ΥΓΕΙΑ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΥΜΟΛΠΙΔΕΣ

Τό ἔγγραφο συνυπογράφεται καί ἀπό τούς κάτωθι::

Ρ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ - Μ. ΒΕΡΕΤΤΑΣ, Ἄ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, Γ. ΓΚΟΛΓΚΑΚΗΣ, Γ. ΛΑΘΥΡΗΣ, Π. ΜΑΡΙΝΗΣ, Ε. ΜΠΕΞΗΣ, Β. ΡΑΣΣΙΑΣ, Γ. ΤΣΑΓΚΡΙΝΟΣ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ὅταν κάποτε θά φύγω ἀπό τοῦτο τό φῶς, θά ἑλιχθῶ πρός τά πάνω ὅπως ἕνα ρυάκι πού μουρμουρίζει. Κι ἄν τυχόν κάπου ἀνάμεσα στούς γαλάζιους διαδρόμους συναντήσω ἀγγέλους, θά τούς μιλήσω ἑλληνικά, ἐπειδή δέν ξέρουνε γλῶσσες. Μιλᾶνε μεταξύ τους μέ μουσική.

Καταγγέλλουμε δημόσια τήν συνεχιζόμενη τά τελευταῖα 1800 χρόνια, πολιτική μίσους καί φθορᾶς εἰς βάρος τῆς πανάρχαιας πατρώας κληρονομιᾶς τῶν Ἑλλήνων.

Σᾶς προτείνουμε νά υἱοθετήσετε καί νά προβάλλετε στό περιβάλλον σας ἕνα ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ. Κάνετε ἕνα δῶρο στήν ὡριμότητά σας, τό ἀξίζετε! Μέχρι σήμερα ἔχουν τολμήσει χιλιάδες συμπατριῶτες μας καί ἑλληνόψυχοι τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ ὀνοματοδοσία εἶναι μέρος τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιᾶς γι' αὐτό μᾶς ἀφορᾶ ἄμεσα. Πάρτε την στά χέρια σας καί μεταβιβάστε την στά παιδιά σας. Κάντε τήν ἀτομική σας ἀντίσταση. Ἡ υἱοθέτηση ἑνός Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ὀνόματος εἶναι μία ἀντίσταση χαμηλῶν τόνων ἀλλά ὑψηλῶν προδιαγραφῶν, σᾶς ταιριάζει!

Τό θέμα τῆς ὀνοματοδοσίας εἶναι σοβαρότερο ἀπό τήν ἐπιστροφή τῶν μαρμάρων! Ἡ λεξιπενία ἔχει ἐπιβληθεῖ καί στήν ὀνοματοδοσία μας, *Γιάννης, Γιῶργος, Βασίλης, Νίκος, Μαρία, Κατερίνα,* ὀνομάζεται τό 80 τοῖς ἑκατό τῶν Ἑλλήνων. Διαλέξτε, υἱοθετῆστε, τιμῆστε καί προβάλλετε στό περιβάλλον σας, ἕνα εὔηχο, νοηματικό ἑλληνικό ὄνομα ἀπό τά 20.000 καί πλέον, πού ἔχουν καταγραφεῖ. Εἶναι δική σας προσωπική ὑπόθεση!

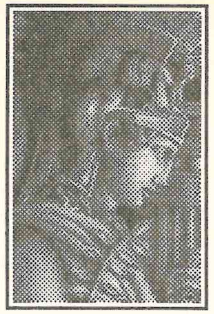
Αἰθερία, Ἀπολλώνιος, Ἀστραία, Ἀσπασία, Ἀσκληπιάδης, Ἀντιγόνη, Ἀθηναΐς, Αἰακός, Ἀριάδνη, Ἀχιλλεύς, Βριτόμαρτις, Δανάη, Δευκαλίων, Εὐρυνόμη, Ἕκτωρ, Ἥβη, Ἡροφίλη, Ἡφαιστία, Ἡφαιστίων, Ἠώ, Θάλεια, Θέμις, Δάειρα, Δήμητρα, Διαγόρας, Διώνη, Ἐρατώ, Ἑρμείας, Ἡρακλῆς, Ἰάσων, Ἴκαρος, Ἰφιγένεια, Ἰφιάνασσα, Ἴων, Καλλικράτης, Καλλιστώ, Λεωνίδας, Λητώ, Μυρτώ, Νεφέλη, Ὀδυσσέας, Πανδίων, Παρμενίδης, Πείρανθος, Πρόκλος, Ραδάμανθυς, Σεμέλη, Σοφία, Ὑάκινθος, Φαέθων, Φαῖδρος, Φιλομήλα, Ὠρίων ... ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ

Ἐάν θέλετε νά βαπτίσετε ἕνα παιδί ἁπλά δηλώνετε τό ἀρχαῖο ὄνομά του στό ληξιαρχεῖο.
Νομικά δέν χρειάζεται θρησκευτικό βάπτισμα.
Μιμηθεῖτε τούς ἑκατοντάδες Ἕλληνες γονεῖς πού τό ἔχουν ἤδη πράξει!

Ἀπό τό 1991, στίς μεγάλες Φυσικές Ἑορτές Ἰσημερίες καί Ἡλιοστάσια, πραγματοποιοῦνται ὀνοματοδοσίες. Ἐάν θέλετε καί ἐσεῖς νά υἱοθετήσετε ἕνα ἀρχαῖο ἑλληνικό ὄνομα ἐπικοινωνῆστε μαζί μας. Ἀθηνᾶ Ὑγεία (Μή Κερδοσκοπικό Σωματεῖο. Τηλ.: 210.52.37.543)

Η ΔΙΑΣΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΚΑΙ Η ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ, ΘΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΕΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΣ ΓΕΝΕΑΣ ΤΟ ΒΑΘΡΟΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΘΑ ΣΤΗΡΙΧΘΕΙ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΓΕΝΟΣ ΔΙΑ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΗΣ ΑΝΕΛΙΞΕΩΣ ΑΥΤΟΥ, ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ, ΤΗΝ ΟΔΟΝ Η ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΦΕΡΕΙ ΤΑΣ ΓΕΝΕΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΛΑΥΣΙΝ ΠΑΣΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΣ ΧΑΡΑΣ, ΩΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

Σ. Νάγος

ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

Ἐπειδή ἡ ἀρχαία Ψυχή ζεῖ μέσα μας ἀθέλητα κρυμμένη, καί θεραπεύει ἀπό πάντα καί γιά πάντα τόν ΗΛΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ -ὁραματιζόμενη τήν ἐγκαθίδρυση τῆς Ἀληθείας, Ἰσότητος, Ἐλευθερίας, Γνώσεως καί Ἁρμονίας σέ ὅλο τόν κόσμο, - ἀκολουθώντας τήν ἀρχαία Ὀρφικοπυθαγόρεια παράδοση - συστήσαμε μέ τίς ἀρχές αὐτές τό Σωματεῖο ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ.

Σκοποί τοῦ Σωματείου μας εἶναι:

1. Ἡ ἔρευνα, μελέτη, παρουσίαση, ὑποστήριξη καί διάδοση τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, θρησκείας, φιλοσοφίας, ἐπιστήμης, ἱστορίας, γραμματείας, παιδείας, γλώσσας, τέχνης καί τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ τρόπου ζωῆς (εὖ ζῆν, ζῆν κατά φύσιν), καθώς καί ἡ (στή σύγχρονη ἐποχή) θεωρητική καί βιωματική ἐφαρμογή τῶν ψυχικῶν, κοινωνικῶν καί ἐκπαιδευτικῶν ἐκφράσεων τῶν ἐξ ὅλων αὐτῶν γνώσεων καί διδαγμάτων.

2. Ἡ ὑποστήριξη, προβολή, παρουσίαση καί ἐνεργοποίηση, σέ μή κερδοσκοπική βάση, τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, μέσα ἀπό τούς πολιτισμικούς θεσμούς, πατρῷα ἑλληνικά ἔθιμα καί παραδοθεῖσες λειτουργίες τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητας, ὅπως προκύπτουν ἀπό τά κείμενα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας καί τά μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητας καί ἡ ἕνωση τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καί τῆς παραδόσεως, μέ τή σύγχρονη ἐποχή, μέσῳ θεατρικῶν, πολιτιστικῶν δρωμένων, μέ ἔρεισμα τήν σοφία τοῦ παρελθόντος, τίς προτάσεις, ἐξελίξεις καί ἀνησυχίες τοῦ παρόντος καί τόν ὁραματισμό γιά τό μέλλον τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ καί τῶν παντοίων κοινωνικῶν θεσμῶν του, ἰδίως στό ἑλληνικό περιβάλλον καί δή αὐτό τῆς νεολαίας.

Τό Σωματεῖο ἔχει ὡς στόχο τήν δημιουργία σχολικοῦ συγκροτήματος καί τήν ἀνέγερση ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Θείας Φύσεως.
Πρός τοῦτο καλοῦμε ὅλους τούς Ἰδεολάτρες καί Φυσιολάτρες τῆς Φιλοσοφικῆς Θρησκείας τῶν Ἑλλήνων, τῆς Πνευματόδοξης Ἑλληνικῆς Παραδόσεως, νά σταθοῦν ἀρωγοί.
Τό Σωματεῖο ἀναζητεῖ ἀκίνητο ἤ οἰκόπεδο γιά τήν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του. Δέχεται ἐπίσης δωρεές καί χορηγίες.
Πληροφορίες: Στουρνάρα 57, 104.32 Ἀθήνα. Τηλ.: 210. 52.37.544

3. Ἡ ἀνάδειξη τοῦ χρηστικοῦ κοινωνικοῦ καί ἐθνικοῦ χαρακτῆρα τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μνημείων, ἔργων καί ἀρχαιολογικῶν χώρων, ἔτσι ὥστε νά καταστοῦν λειτουργικά καί ταυτόχρονα ἐκπαιδευτικά γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο καί ἰδιαίτερα γιά τούς νέους.

4. Ἡ διεκδίκηση τῆς δυνατότητας ἄμεσης πρόσβασης καί χρήσης τῶν ὡς ἄνω στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀρχαίου κλασικοῦ πολιτισμοῦ, γιά τήν διενέργεια ἑλληνοπρεπῶν πολιτιστικῶν δρωμένων καί ἐκπαιδευτικῶν προσεγγίσεων καί παρουσιάσεων, μέ ἀπόλυτο ἦθος καί σεβασμό πρός τό πνεῦμα τοῦ περιβάλλοντος καί τό νόμο.

5. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδεώδους.

6. Ἡ προβολή καί κατανόηση τῆς σημαντικῆς τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ὀνομάτων καί ἡ χάριν τῆς ἑλληνικῆς παράδοσης καί πολιτισμοῦ διάδοση καί συμβολική υἱοθεσία τους.

Πρός τοῦτο καλοῦμε ὅλους τούς Ἕλληνες, στήν σκέψη, τά συναισθήματα καί τίς πράξεις νά ἐγγραφοῦν φίλοι τοῦ Σωματείου μας καί νά συνδράμουν στίς ἐργασίες μας γιά τήν ἀνάδειξη τῆς θείας πνευματικῆς μας κληρονομιᾶς.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, ΔΥΝΑΜΙΚΗ, ΑΜΕΣΗ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ

ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΑΣ

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος ... καί Θεός ἦν ὁ Λόγος

Ὅσοι ἀπό ἐσᾶς εἴσαστε ὑποψιασμένοι γιά τό ποῦ ὁδεύει ὁ "οἰκουμενικός πολιτισμός, ὁ πολιτισμός τῆς νέας τάξης πραγμάτων" καί προβληματίζεστε σοβαρά γιά τήν παιδεία τῶν τέκνων σας,

ὅσοι ἀπό ἐσᾶς ἀρνεῖσθε τήν τυφλή βία στίς παιδικές ψυχές ἀπό τήν τηλεόραση, τήν βεβήλωση τῶν Ἑλλήνων ἡρώων... σᾶς προτείνω τήν κλασσική Ἑλληνική Παιδεία!

Κατ᾽ Ἀριστοτέλη τρία εἶναι τά βασικά ὁρμέμφυτα τοῦ ἀνθρώπου. Τό ὁρμέμφυτο τῆς ἐπιβιώσεως, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους καί τῆς μιμήσεως. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι διά τῆς μιμήσεως μεγαλώνουμε καί ἐξελισσόμεθα. Προπαντός τά παιδιά! Ἔχουν ἀνάγκη νά μιμηθοῦν πρότυπα φυσικῆς ζωῆς!

Ἐμεῖς προκρίνουμε καί καλλιεργοῦμε τά Ἑλληνικά πρότυπα: τούς Ἕλληνες Ἥρωες καί Φιλοσόφους. Γιατί ἡ κλασσική Ἑλληνική Παιδεία ἦταν καί θά εἶναι γιά πάντα ἀξεπέραστη. Εἶναι ἡ μόνη πού ἐναρμονίζει τόν ἄνθρωπο μέ τόν ἑαυτόν του, τήν κοινωνία, τήν φύση καί τήν Θεότητα.

Ὁ Προμηθέας στόν Καύκασο, ὁ Ἡρακλῆς στούς Ἄθλους του ἤ ὁ Σωκράτης στό Κώνειο, δέν ἔχουν ἀνάγκη νά τούς λυπηθοῦμε ἀλλά νά τούς μιμηθοῦμε. Ὑπάρχουν καί σήμερα "Λέοντες τῆς Νεμέας" πού πρέπει νά κατανικηθοῦν, "Σταῦλοι τοῦ Αὐγεία" πού πρέπει νά καθαρισθοῦν.

Ὁ σημερινός νέος ἄνθρωπος, ὀφείλει περισσότερο ἀπό ποτέ νά ἐκπαιδευθῆ ὡς "ἥρωας τῆς γνώσεως" καί ὄχι μέσον πληροφορίας. Νά νικήση τά πάθη του, ἀλλά καί τίς "Σειρῆνες" πού ὅλο καί τόν ἀποπροσανατολίζουν ἀπό τόν φυσικό του προορισμό. Νά γνωρίση τίς ἀνθρώπινες ἀξίες καί νά ἀγωνισθῆ γιά νά κατακτήση τόν ὕψιστο προορισμό του. Νά ζήση σύμφωνα μέ τούς θείους νόμους τῆς Φύσεως, τῆς Πνευματικῆς Ἐλευθερίας καί Ἁρμονίας.

Ἐάν θέλετε νά δώσετε ἕνα δυναμικό ἔναυσμα στά παιδιά σας νά ἐξελιχθοῦν νοητικά καί ψυχικά, κατ᾽ εἰκόνα καί καθ᾽ ὁμοίωσιν τῶν κλασσικῶν Ἑλληνικῶν προτύπων, χρησιμοποιώντας τήν γνώση καί τήν σοφία τοῦ παρελθόντος, σέ σχέση μέ τήν ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας, γιά νά κάνουν πιό ἀνθρώπινη τήν κοινωνία μας ἀλλά καί νά ὁραματισθοῦν ἕνα καλλίτερο μέλλον, τότε ἡ ἐπιλογή σας εἶναι ἡ **ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ!**

Τό εἰδικό ἐπιμορφωτικό μάθημα - δρώμενο, μέ στόχο τήν γνώση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, Μυθολογίας καί Φιλοσοφίας καί διά τῆς Μιμήσεως τήν δημιουργία ἑλληνικῶν προτύπων στίς παιδικές ψυχές.

Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης
Διδάσκων στό Πανεπιστήμιο - εἰδικός ἐπιμορφωτής
διευθυντής τοῦ Ἰδεοθεάτρου, τηλ.: 210. 52.37.543

Φίλοι γονεῖς καί κηδεμόνες, θέλετε τά παιδιά σας νά μάθουν τήν ἀρχαία ἑλληνική γλῶσσα, τό δεινότερο ὅπλο γιά τήν πνευματική τους ἀνέλιξη πού θά τούς παράσχει καί ἄριστη προετοιμασία γιά τό γυμνάσιο καί τό λύκειο; Τό μέσον πού θά δομήσει μέ τόν ἰδανικότερο τρόπο τόν ὀρθό λόγο καί τήν μαθηματική σκέψη τους, ἀφοῦ ἡ ἀρχαία ἑλληνική ἔχει καθαρά μαθηματική δομή. Ἕνα μέσον πού ἀποτελεῖ τήν ὑποδομή τῶν νέων Η. Υ., ἐφόσον καί ἡ γλῶσσα τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνική;

Θέλετε τά παιδιά σας νά γνωρίσουν τούς κανόνες προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης καί νά μάθουν γιά πάντα νά ἀρθρώνουν τέλεια τήν Ἑλληνική, ἐλευθερώνοντας καί ἐκφράζοντας τίς σκέψεις τους καί τά συναισθήματά τους; (Ὀρθοφωνία - Ἀγωγή Λόγου - Ρητορική Τέχνη).

Θέλετε τά παιδιά σας νά μάθουν γιά πάντα τήν φυσιολογική διαφραγματική ἀναπνοή πού θὰ τούς προσφέρη φυσική καί πνευματική ὑγεία, ἀργό καθαρό καί δυνατό λόγο, ἀλλά καί τήν μεγαλύτερη δυνατή λήψη ὀξυγόνου μέ ὅλα τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα; (Αἱμάτωση τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπάλειψη νοσημάτων τῶν πνευμόνων, τοῦ ἄχγους κ.λπ.).

Θέλετε τά παιδιά σας νά καλλιεργήσουν τήν μνήμη τους καί νά ἐγχαράξουν βαθειά στόν νοῦ τους τίς γνώσεις καί νά μήν μαθαίνουν "παπαγαλία" τά κείμενα; (Ἡ μνήμη εἶναι ζωντανός ὀργανισμός καί ἐπιδέχεται καλλιέργεια καί ἐκπαίδευση).

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐξασκηθοῦν στήν παρατήρηση, τήν ἀλληλουχία τῶν ἰδεῶν, τήν μελέτη τῶν ἀναλογιῶν, στήν ἀναλυτική καί συνθετική σκέψη, ἀσκούμενοι διά μέσου τῶν Ὁμηρικῶν Ἐπῶν;

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐμπλουτίσουν τό λεξιλόγιό τους μέ ὅρους ἐπιστημονικούς, φιλοσοφικούς, ποιητικούς, ἀπό τήν πανάρχαια ὁμηρική διάλεκτο - τήν μητέρα ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν - ἀβίαστα καί χωρίς ἐπιπλέον μελέτη στό σπίτι; (Φράσεις καί λέξεις ὁμηρικές, εἴτε αὐτούσιες εἴτε ὡς παράγωγα τίς χρησιμοποιοῦμε καί σήμερα στήν καθομιλουμένη).

Θέλετε τά παιδιά σας νά καλλιεργήσουν τόν ψυχισμό τους μέ τίς ἀπαράμιλλες εἰκόνες καί παρομοιώσεις τῆς Ἰλιάδος καί τῆς Ὀδυσσείας;

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐναρμονίζουν τίς κινήσεις τοῦ σώματός τους, μέ αὐτές τῶν συναισθημάτων καί τοῦ λόγου τους; (κινησιολογία).

Θέλετε τά παιδιά σας νά διδαχθοῦν ἀπό ἐκείνους πού πιστεύουν διακαῶς, κατέχουν καί ἔχουν κάνει πράξη ζωῆς αὐτές τίς γνώσεις;

Θέλετε τά παιδιά σας νά γνωρίσουν, νά ἀγαπήσουν καί νά μιμηθοῦν τούς Ἕλληνες Ἥρωες καί Φιλοσόφους;

Τότε αὐτούς τούς Ἑλληνόπαιδες μέ πολλή χαρά θά τούς δεχθοῦμε κοντά μας, γιά τήν μαθητεία καί τήν ἐκπαίδευση στήν μίμηση τῶν ἀθανάτων Ἑλληνικῶν προτύπων, μαθητές στήν "ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ"

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ

ΙΛΙΑΣ

«Ψίχουλα ἀπό τό δεῖπνο τοῦ Ὁμήρου εἶναι οἱ στίχοι μου».
Αἰσχύλος

«Σέ κάθε περίσταση τοῦ βίου μας λίγοι στίχοι τοῦ Ὁμήρου δίνουν τό αἴσθημα τῆς μεταβάσεως ἀπό τό ἀνθρώπινο στό Θεῖον». Σίλλερ

Γιά πρώτη φορά σέ θεατρικό ἀναλόγιο καί σέ μετάφραση Κ. Δούκα

Ἀφιερῶστε λίγες ἑβδομάδες γιά νά ἀκούσετε καί ἐσεῖς σέ θεατρική ἀπόδοση ὅλη τήν Ἰλιάδα, γνωρίζοντας τό μεγαλύτερο ἔπος τοῦ κόσμου!

Κάθε Πέμπτη 20:00 καί νέα ραψωδία!

Ἐπιμέλεια - παρουσίαση Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη.

Στό Ἰδεοθέατρον, Στουρνάρη 57, Εἴσ.: 10 Ε τηλ: 210.52.37.543

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Παρουσίαση - μέ σχόλια τοῦ Πρόκλου τῶν σημαντικοτέρων Πλατωνικῶν διαλόγων.

ΦΑΙΔΩΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ - ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΙΛΗΒΟΣ - ΣΟΦΙΣΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΡΑΤΥΛΟΣ - ΤΙΜΑΙΟΣ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ - ΓΟΡΓΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ - ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

Κάθε Σάββατο στίς 18:00 - 20:00 μέ τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη καί τήν Εὐρυνόμη Γαβρᾶ

Στό Ἰδεοθέατρον Στουρνάρη 57 * Εἴσοδος 10 Ε, τηλ: 210.52.37.543

Τί εἶναι τό Ἰδεο-θέατρον; Κέντρον Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας Γλώσσας καί Τέχνης.

Τό ΙΔΕΟ-ΘΕΑΤΡΟΝ δημιουργήθηκε τό 1991 ἀπό τόν ἠθοποιό καί πανεπιστημιακό δάσκαλο Ἀ. Ἀναστασάκη - Ραδάμανθυ. Εἶναι θεατρικός-ἐκπαιδευτικός - ἐκδοτικός ὀργανισμός πού ἔχει ὡς βασικό σκοπό τήν παρουσίαση τῆς Πνευματικῆς Παραδόσεως τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, μέσῳ τῆς Τέχνης, καί εἰδικῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων καί ἐκδόσεων.

❈ **Πραγματοποίησε ἀπό τό 1991-2004 περισσότερες ἀπό 2.000 ἐκδηλώσεις στήν Ἑλλάδα καί τό ἐξωτερικό, κάνοντας εὐρύτερα γνωστή τήν σημαντική τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης - Ἐπιστήμης - Τέχνης - Φιλοσοφίας - Ἱστορίας καί Θρησκείας. Ἀπετέλεσε κατ᾽ αὐτόν τόν τρόπο τήν ποιοτικώτερη ἀλλά καί μεγαλύτερη ἐκδήλωση σέ κοινωνικό ἐπίπεδο τοῦ νέου ρεύματος τῆς δεκαετίας 1991-2001 γιά τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό.**

❈ Παρουσίασε στό θέατρο ἀπό τό 1991 μέχρι σήμερα σέ θεατρική διασκευή καί σκηνοθεσία Ρ. Ἀναστασάκη τά ἔργα τοῦ Ἀ. Ἀσημακόπουλου: **ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΜΑΘΗΤΕΙΑ, ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΣΤΟΝ ΘΗΣΕΑ καί ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ Πλάτωνος: ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ καί ΦΑΙΔΡΟΣ - Ὀρφέως ΛΟΓΟΙ ΙΕΡΟΙ καί ΥΜΝΟΙ.** Τά ἔργα παρουσιάσθηκαν στόν Λυκαβηττό - Βεάκειο - Κατράκειο, σέ ἀρχαῖα θέατρα καί Φεστιβάλ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλά καί σέ περιοδεία σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα. **Ἐπίσης παρουσίασε ὑπό τήν μορφή θεατρικῶν ἀναλογίων μέ ἀναλύσεις καί σχόλια τήν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, τό σύνολο τῶν ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ, τοῦ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, τοῦ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, καθώς καί δεκάδες κείμενα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας.**

❈ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1994 δημιουργεῖ τίς **"ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ" στήν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου** συνεργαζόμενος μέ τό Ἵδρυμα. Παράλληλα διοργανώνει περιηγήσεις σέ Ἀρχαιολογικούς Χώρους καί στά Ἱερά τῶν Ἑλλήνων, στήν Ἑλλάδα ἀλλά καί στό ἐξωτερικό, μέ εἰδικές ξεναγήσεις καί συνέδρια.

❈ **Τόν Ἰούνιο τοῦ 1994 στό θέατρο τοῦ Λυκαβηττοῦ μετά τό τέλος τῆς παραστάσεως "ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ" ἀνακοινώνει τήν δημιουργία μαθημάτων γιά τήν Ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα καί τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1994 ἱδρύει τήν "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ", Ἕνα ὅραμα πού γιά πρώτη φορά ὑλοποιήθηκε στήν Νεώτερη Ἑλλάδα, σέ συνεργασία μέ τήν "Βιβλιοθήκη τῶν Ἑλλήνων". Σκοπός, ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ καί ἐνηλίκους.** Παράλληλα ἐκδίδει τήν τριμηνιαία τότε, ἐφημερίδα **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.** Δύο χρόνια μετά παραιτεῖται διαφοροποιώντας τήν θέση του ἀπό τούς συνεργάτες του..

❈ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1996 **ἀναλαμβάνει τήν ὑποστήριξη προτάσεως Ἱσπανῶν Εὐρωβουλευτῶν γιά τήν καθιέρωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καί παιδείας στήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση, συνεργαζόμενος μέ τό ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ καί συγκεντρώνει 350.000 ὑπογραφές Ἑλλήνων πολιτῶν, τίς ὁποῖες παρουσίασε στήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων.**

❈ Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1996 **δημιουργεῖ τήν ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ γιά τήν διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ διά μέσου τῶν Ὁμηρικῶν Ἐπῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καί Μυθολογίας σέ παιδιά ἀπό 5-15 ἐτῶν.** Παρουσίασε μέ τό παιδικό τμῆμα σέ θεατρικό δρώμενο τήν Α᾽ ραψωδία **τῆς Ἰλιάδος, τήν ραψωδία α᾽ τῆς Ὀδυσσείας, τήν Ἀπολογία Σωκράτους τοῦ Πλάτωνος, τά Ἀργοναυτικά τοῦ Ὀρφέως, τήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους κ. ἄ.**

❈ Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1996 συνεργάζεται στήν δημιουργία τῶν **"ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ"** Ἀρχαῖο Ἑλληνικό Δεῖπνο μέ μουσική, χορό καί φιλοσοφικούς διαλόγους.

❈ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1998 **δημιουργεῖ ἐκδοτικό οἶκο,** παρουσιάζοντας σπανιώτατες μελέτες γιά τήν Ἑλληνική Φιλοσοφία-Μυθολογία - Πυθαγορισμό - Ἀρχαία Θρησκεία - Ὀρφισμό, ἀλλά καί ΟΜΗΡΟ - ΠΙΝΔΑΡΟ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗ - ΙΟΥΛΙΑΝΟ - ΠΟΡΦΥΡΙΟ κ..ἄ καί **ἐκδίδει τό τριμηνιαῖο περιοδικό ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ.**

❈ **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ:** Πέραν τῶν πολυμόρφων ἐκδηλώσεων μέ θέμα τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό, τό Ἰδεοθέατρον δημιούργησε σειρά μαθημάτων μέ πανεπιστημιακούς καθηγητές καί ἐρευνητές: ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ μέ τόν Σ. Θεοδοσίου, ΦΥΣΙΚΗΣ μέ τόν Π. Παππᾶ, - Π. Δημοτάκη, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Ν. Πουλιανό, ΑΡΧ. ΕΛ. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ μέ τόν Δ.. Λέκκα, ΕΥΚΛΕΙΔΙΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ μέ τόν Β. Σπανδάγο, ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Λ. Σαραγᾶ, ΑΡΧ. ΥΜΝΩΔΙΑΣ μέ τόν Ν. Κωνσταντινόπουλο, ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ μέ τήν Ἀλτάνη, ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΟΙ μέ τήν Ἀ. Κελεσίδου, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ μέ τόν **Δ. Λιαντίνη.**

❈ **Ὑποστηρίζει τήν διάδοση τῶν ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ τελώντας ὀνοματοδοσίες σέ κάθε Ἡλιοστάσιο καί Ἰσημερία.**

❈ **Τό ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ἀπετέλεσε καί ἀποτελεῖ παράδειγμα πρός μίμησιν, ἀφοῦ πολλοί ἑλληνοπρεπεῖς χῶροι πού δημιουργήθηκαν κατόπιν αὐτοῦ, ἐμιμήθησαν τήν λειτουργία του. Ἐπίσης πολλοί νέοι ἀλλά καί καταξιωμένοι ἐρευνητές καί ἐπιστήμονες ἔγιναν εὐρύτερα γνωστοί διά μέσου τῶν ἐκδηλώσεών του. Μέ τίς πολύμορφες ἐκδηλώσεις του, ἔδωσε γνωσιολογικά ἐναύσματα ἀλλά καί ψυχικά ἐρεθίσματα γιά νά στραφοῦν πρός τήν μελέτη τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, Μυθολογίας Θρησκείας καί νά ἀγαπήσουν τό μέτρον καί τό κάλλος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος χιλιάδες ἄνθρωποι ἐμπνέοντας τίς συνειδήσεις τους.**

❈ **Στό Ἰδεοθέατρον σήμερα διδάσκονται:**

1. **Ὀρφική καί Πυθαγόρειος Μυσταγωγία καί Αὐτογνωσία μέ βάση τά ἀρχαία κείμενα καί τήν ἑρμηνευτική τοῦ νεοπυθαγορείου φιλοσόφου Σ. Νάγου.**
2. **Πλάτωνας μέ σχόλια τοῦ Πρόκλου.**
3. **Ὀρφικοί Ὕμνοι - Ἑλληνική Μυθολογία - Θρησκεία.**
4. **Ἀρχαία Ἑλληνικά γιά παιδιά καί ἐνήλικες.**

❈ **Στό Ἰδεοθέατρον, στά Π.Ε.Κ., στό Πανεπιστήμιο ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης διδάσκει τό μάθημα τῆς ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ - ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗΣ προσφέροντας στούς δασκάλους, καθηγητές, φοιτητές, ἀλλά καί σέ ἑκατοντάδες ἀνθρώπους πού ἐνδιαφέρονται, ὀργάνωση νοητικοῦ καί φυσικοῦ λόγου καθώς καί ἔκφραση συναισθημάτων.**

ΣΤΙΣ 21 ΜΑΪΟΥ 2004, ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΕΙ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΩΑΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΔΡΩΜΕΝΟ ΤΗΝ ΟΡΦΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Μαθήματα Ὀρθοφωνίας - Ἀναπνοῆς

Ὑποκριτικῆς - Ρητορικῆς Τέχνης - Καλλιέργεια μνήμης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΑ ΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ, ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ, ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ!

Ἕνα βασικό τμῆμα τῆς ἐκπαιδεύσεώς μας στίς ξένες γλῶσσες εἶναι ἡ προφορά. Γιά τήν Ἑλληνική θεωρεῖται αὐτονόητη ἡ γνώση τῆς προφορᾶς. Δυστυχῶς ὅμως δέν εἶναι. Γι᾽ αὐτό καί κάνουμε τόσα ὀρθοφωνικά λάθη. Ἐκφραζόμαστε μέ ἰδιωματισμούς, πολύ γρήγορα καί κανείς δέν μᾶς καταλαβαίνει, ἔχουμε κακή τοποθέτηση, ἄμουση φωνή, βραχνιάζουμε, μέ δυσάρεστα ἀποτελέσματα πολλές φορές (κάλλοι ἤ πολύποδες στίς φωνητικές χορδές) κ.ἄ. Ἐπίσης τό στρές, τό ἄγχος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, μᾶς κάνει νά ἀναπνέουμε μέ μικρές εἰσπνοές καί ἐκπνοές, κάτι πού ἐπιβαρύνει ἀκόμη περισσότερο (πέραν τῆς ψυχικῆς μας διαθέσεως) καί τόν λόγο μας. Ἀκόμη κάποιο ἰσχυρό σόκ - μεγάλη στενοχώρια, πολλές φορές εἶναι ἀφορμή γιά νά χάσουμε ἐντελῶς τήν φωνή μας.

Ὅμως τώρα ἄν τό θελήσετε, μπορεῖτε νά προστατέψετε τήν ὑγεία σας. Τέλος πιά στό βράχνιασμα. Προστατέψτε τίς φωνητικές σας χορδές. Ἀποκτῆστε φωνή μέ ὄγκο, ἔνταση, διαύγεια καί νά μάθετε νά χειρίζεστε τήν διαφραγματική ἀναπνοή.

Οἱ μαθητές μας ἔχουν παντοῦ ἄριστη ἐπιτυχία!. Καταλαμβάνουν τίς πρῶτες θέσεις σέ ὅλες τίς ἐξετάσεις (καί τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου), διαπρέπουν ὡς διδάσκαλοι καί ὁμιλητές στά νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια, στά πανεπιστημιακά ἕδρανα, στά δικαστήρια, στά σεμινάρια, στά μέσα ἐνημερώσεως κ.ἄ., ἐνῶ γίνονται ἄριστοι ἐκπαιδευτές διαφόρων ἐπαγγελμάτων.

Τά μαθήματα εἶναι ἀπαραίτητα γιά ὅλους τούς ἐκπαιδευτικούς ὅλων τῶν βαθμίδων, σπουδαστές, μαθητές, φοιτητές, ὁμιλητές, πολιτικούς, δικηγόρους, ξεναγούς, στελέχη ἐπιχειρήσεων, δημοσιογράφους, ἐκφωνητές, ἠθοποιούς, ὑποψηφίους Δραματικῶν Σχολῶν, τραγουδιστές, ἀλλά καί γιά ὅλους ὅσους θέλουν νά βελτιώσουν τόν λόγο τους.

Κείμενα ἐργασίας: Ὁμηρικά Ἔπη, Ρητορικοί Λόγοι, Δημοτική Ποίηση, Ὀρφικοί Ὕμνοι, μονόλογοι Ἀρχαίου Δράματος καί κλασικοῦ ρεπερτορίου, σύγχρονα κείμενα κ.ἄ Μετά τό πέρας τῆς φοιτήσεως δίδεται Βεβαίωση Σπουδῶν καί γιά ἐπαγγελματική χρήση.

Διδάσκει μέ εἰκοσαετῆ ἐμπειρία ὁ ἠθοποιός - σκηνοθέτης, εἰδικός ἐπιμορφωτής, διδάσκων στό Πανεπιστήμιο τοῦ Αἰγαίου τό ἀντίστοιχο γνωστικό ἀντικείμενο.

Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης

Πληροφορίες - ἐγγραφές: Στουρνάρα 57, 210.52.37.543

17,77

Σ. Νάγου

ΘΕΟΣ Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ;

Η ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἀποτελεῖ τήν σημαντικότερη πραγματεία πού ἔχει δημοσιευθεῖ ποτέ τά τελευταῖα 2000 χρόνια γιά τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἔχει σκοπό τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας στήν συνείδηση τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων γιά τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ Ναζωραίου Φοίβου ἀλλά καί γιά τό ἔρεβος πού ἑτοίμασε γιά τήν ἀνθρωπότητα ἡ θρησκεία πού δημιουργήθηκε στό ὄνομά του.

7,32

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ

Σύνοψις τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ καί τῆς Μυστηριακῆς καί Μεταφυσικῆς διδασκαλίας περί Θεῶν καί Κόσμου, ἀνθρώπου, ψυχῆς καί εἱμαρμένης.

9,41

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ

ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ

Δύο ἀριστουργηματικά ἔργα τοῦ τελευταίου ὑπερμάχου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τό πρῶτο ἅπτεται τοῦ μύθου "Αττιος-Κυβέλης, τῆς οἰκουμενικῆς μητρός τῶν Θεῶν, ἐνῶ στό δεύτερο ἐπιχειρεῖ τήν μυητική ἀνάλυση τοῦ συμβολισμοῦ τοῦ Ἡλίου.

9,40

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ

Σχόλια τοῦ νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου Ἱεροκλέους στό ἱερώτερο Εὐαγγέλιο τῆς Ἑλληνικῆς Μυσταγωγίας, τά ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ, ἀπαραίτητα σέ ὅποιον θέλει νά ἐμβαθύνη στήν πρακτική μυητική ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου καί νά ἐφαρμόση στόν βίον του τίς ἑπτά ἀρετές, ὥστε νά καταστῆ θεός ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

7,32

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ

Ἕνας αἰγυπτιακός πάπυρος πού βρέθηκε στήν Κοιλάδα τῶν τάφων, ἀποκαλύπτει ὅλο τό μυητικό δρώμενο τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, τό ὁποῖο συνάδει ἀπολύτως μέ τίς ἀρχαῖες πηγές (βλ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ὑπό Κ. Κουρτίδου).

15,68

ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ

Τό δυσκολώτερο θεολογικό κείμενο τῆς ἐποχῆς τῶν Νεοπλατωνικῶν διαφωτίζεται ἀπό τά σχόλια: ΠΡΟΚΛΟΥ (ἀποσπάσματα Χαλδαϊκῆς Φιλοσοφίας), Μιχ. Ψελλοῦ, Π. Γράβιγγερ, Π. Μαρίνη. Τὸ βιβλίο - σύμβουλος ὅλων τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων.

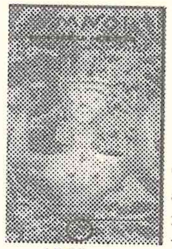

45,98

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ

Ἡ μυστική διδασκαλία τοῦ Πυθαγορισμοῦ ὅπως παρουσιάζεται μέσα ἀπό τούς Νεοπυθαγορείους φιλοσόφους καί ἀποκωδικωποιεῖται ἀπό τόν ἐμβριθέστατο ἐρευνητή Π. Γράβιγγερ.

15,68

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ

Οἱ ἐν λόγῳ ὕμνοι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατ' ἐξοχήν λειτουργικό καί λατρευτικό χαρακτῆρα, ἦσαν προϊόν εἴτε ἐξάρσεως τοῦ πνεύματος θεοφορήτων ἀνδρῶν, εἴτε ἐμπνεύσεως ἐκ θείων Πηγῶν.

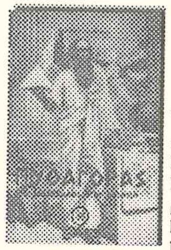

12,54

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ

Ἡ δύναμη τοῦ Λόγου καί τῶν θείων ὀνομάτων, ἦχος καί μουσική, περί ἀρωμάτων καί θυμιαμάτων, τελετικές χειρονομίαι, βηματισμός, ρυθμικές κινήσεις, τελετικός χορός, τό φῶς καί τά χρώματα, φυλακτήρια, τελέσματα, ἐμβλήματα.

26,13

Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ὁ καθ/τής Φιλοσοφίας Γ. Σακελλαρίου ἀναλύει ΟΛΟ ΤΟ ΜΥΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ. Πῶς μποροῦμε νὰ ἐφαρμόσουμε σήμερα τὸ ἠθικό του σύστημα. ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΕΛΙΞΕΩΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ.

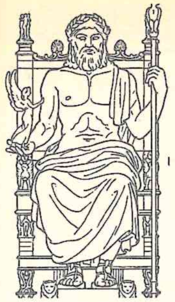
16,72

Κ. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Ἡ πλέον ἔγκυρος μελέτη γιά τά Μυστήρια

Περιλαμβάνει ὅλα τά ἀποσπάσματα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας γιά ΟΡΦΙΚΑ - ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ

Τιμοκατάλογος 2005 — Τιμές μέ ΦΠΑ 4,5%

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ὁ Ἑλληνικός Δρόμος — Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη
Στουρνάρη 57 Ἀθῆναι — Τηλ.: 2105237543
http://www. ideotheatron.gr * e-mail: radamanthys@ideotheatron.gr

Ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία

Συγγραφέας	Τίτλος	Τιμή
Ὁμήρου:	ΙΛΙΑΣ	62,70
Ὁμήρου:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	62,70
Ὀρφέως:	ΥΜΝΟΙ (κυκλοφορεῖ καί διπλό CD μέ ἀπαγγελία ὅλων τῶν Ὕμνων στά ἀρχαῖα ἑλληνικά)	12,54
Ὀρφέως:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ - ΛΙΘΙΚΑ	12,54
Ἐμπεδοκλέους:	ΑΠΑΝΤΑ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ	12,54
Πινδάρου:	ΕΠΙΝΙΚΟΙ ΑΠΑΝΤΑ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ - ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ - ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ - ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ	28,22
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ	17,77
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ (κυκλοφορεῖ καί ἠχογραφημένο ὅλο τό ἔργο σέ μετάφραση)	12,54
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ - ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (καί ἠχογραφημένο σέ μετάφραση)	8,36
Πλάτωνος:	ΠΟΛΙΤΕΙΑ (περίληψις)	....
Πτολεμαίου:	ΤΕΤΡΑΒΙΒΛΟΣ - ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ	....
Πορφυρίου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	9,41
Πορφυρίου:	ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ (διδακτορική διατριβή Ἀ. Γεωργιάδου)	8.36
Λουκιανοῦ:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ - ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΗΛΙΑΝΘΡΩΠΟΥΣ)	7,32
Κέβητος:	ΠΙΝΑΞ - ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ	8,36
Ἰαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	11,50
Ἰαμβλίχου:	ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ἤ περί Θεουργίας	35,53
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	7,32
Ἰουλιανοῦ:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ - ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	9,41
Ἰουλιανοῦ:	ΤΑ ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ (Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου ἤ τοῦ Θεουργοῦ)	15,68
Ἱεροκλέους:	ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	10,45
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ - ΓΝΩΜΑΙ ΧΡΥΣΑΙ	12,54
Πλήθωνος:	ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ	7,32
Φιλοσόφων-	ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ (Σχόλια - ἐπιμ. Π. Γράβιγγερ)	
Μυσταγωγῶν:	(Ὁμήρου - Πρόκλου - Ἑρμοῦ Τρισμεγίστου - Πυθαγορείων - Μαγικαί Ἐπικλήσεις - Συνεσίου)	15,68
Πρόκλου:	ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ	....

Γλῶσσα

Συγγραφέας	Τίτλος	Τιμή
Ἀρβανιτοπούλου:	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ	19,86
Ἠ. Νικολούδη:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	12,54
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	10,45
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	7,32

Φιλοσοφία - Ψυχολογία

'Αδριανόπουλου:	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ - ΟΡΦΙΣΜΟΣ	17,77
Δ. 'Ιωαννίδη:	Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	....
Σ. 'Ιωαννίδη:	ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΔΕΣ	....
Π. Καραγιάννη:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ	31.35
Λαμπροπούλου:	ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ - ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ	8,36
"Α. Κελεσίδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ (Οἱ θέσεις τῶν Ἑλλήνων Φιλοσόφων γιά τήν Ψυχή)	11,50
"Α. Κελεσίδου:	ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ (Ἡ ζωή καί τό ἔργο τῶν Προσωκρατικῶν)	11,50
'Α. Τανάγρα:	Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	25,0
Μ. Μάκρα:	ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	8
		10,45

Ἱστορικά

Στασινοπούλου:	Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	8,36
Ε. Βαλλερᾶ:	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ	20,90
Ε. Σταμάτη:	Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ	....
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,36

Ρούμ:	ΟΛΒΙΟΝ	7,32
Ρούμ:	ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ ΕΠΤΑΛΟΓΙΑ	10,45

Παιδικά

Ν. Ἐλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ	12,54
Κωνσταντινίδη:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	7,32
Μ. Μάκρα:	ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	9,41

Ξενόγλωσσα

Dido Kallergi:	ANCIENT HELLENIC MYSTERIES	20,90
Rickerson A.Reese:	ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES	10,45

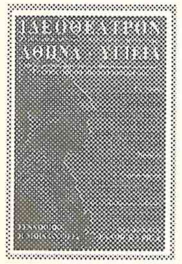
Δ. ΛΙΑΝΤΙΝΗ: ΓΚΕΜΜΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟ, ΝΗΦΟΜΑΝΗΣ, ΧΑΣΜΑ ΣΕΙΣΜΟΥ, ΕΞΥΠΝΟΝ ΕΝΥΠΝΙΟΝ, ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΑΓΩΓΗΣ

ΑΦΙΣΣΕΣ: ΘΕΑ ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ 4,00 * ΕΡΩΦΑΝΗΣ 4,00

Ἠχογραφημένα κείμενα Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας σέ μετάφραση καί ἀρχαία ἑλληνική μουσική.

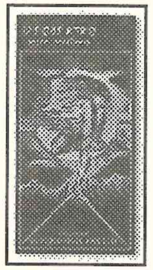
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ **ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ**
ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὀρφέως:	ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ	29,75
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	20,23
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ	20,23
Ἐνωδών:	ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ	20,23

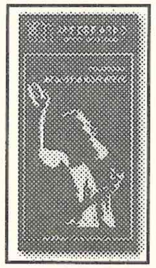

ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΛΑΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΣΕ 2 ΤΟΜΟΥΣ
ΕΚΑΣΤΟΣ 41,80 Ε

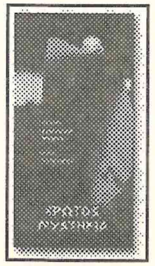
ΕΝΩΔΩΝ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ * Τηλ.: 210 52.37.543

Θρησκεία - Μυθολογία - Μυστήρια

Δ. Καλλέργη:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΑΘΑΝΑΤΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	15,68
Δ. Καλλέργη:	ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Κρητικά - Μαντεῖα - Ὀλυμπία - Δελφοί - Δωδώνη - Ἄργος)	10,45
Πάπυρος Αἰγυπτιακός:	Η ΜΥΗΣΗ ΣΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ (ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΡΙΣΙΩΝ)	7,32
Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Καβείρια - Διονύσια - Ὀρφικά - Ἐλευσίνια)	16,72
Σ. Μπογδάνου:	ΤΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ (Θεσμοφόρια - Διονύσια - Ἐλευσίνια)	....
Σ. Πιμπλῆ:	ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ	7,32
Γ. Βογιατζῆ:	ΚΟΥΡΗΤΕΣ - ΔΕΡΒΙΣΣΙΔΕΣ	8,36
Γ. Βογιατζῆ:	ΟΡΦΕΥΣ - ΠΑΓΓΑΙΟΝ - ΡΟΔΟΛΕΙΒΟΣ	8,36
Κ. Κακούρη:	ΤΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ (Διδ. διατριβή γιά τά Ἀναστενάρια καί τά Μυστήρια τοῦ Διονύσου)	18,81
Ἰ. Κακριδῆ:	ΑΡΑΙ (Οἱ Κατάρες καί οἱ Προσευχές στήν Ἑλληνική Μυθολογία)	12,54
C. Dupuis:	Ο ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	9,41
Ἰ. Ἀναγνώστου:	ΤΑ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	....
Ἐ. Φλάμου:	ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΑ (Περιγραφή μυητικῆς δοκιμασίας)	15,68
Ἀσημακόπουλου:	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ (Ἀποσυμβολισμός τοῦ Θηβαϊκοῦ κύκλου)	7,32

Μυσταγωγία - Πυθαγορισμός

Νεοπυθαγόρειος Φιλόσοφος-Μυσταγωγός

Σ. Νάγου:	Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	12,54
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	7,32
Σ. Νάγου:	ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ	9,41
Σ. Νάγου:	ΘΕΟΣ Ἤ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ - Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	17,77
Σ. Νάγου:	Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ	19,86
Λ.Τάκα:	ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ (Βασισμένο στήν Διδασκαλία τοῦ Σ. Νάγου)	10,45
Ἰ. Βασιλῆ:	ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	13,59
Π. Δρακούλη:	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	10,45
Π. Δρακούλη:	ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	12,54
Ἀδριανόπουλου:	ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	9,41
Ἀδριανόπουλου:	Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ	18,81
Δ. Καλλέργη:	ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	7,32
Δ. Καλλέργη:	Ο ΥΜΗΤΤΟΣ - ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	7,32
Ν. Παράσχη:	Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ	7,32
Π. Γράβιγγερ:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ	45,98
Π. Γράβιγγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ	12,54
Γ. Σακελλαρίου:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	26,13
J. Mallinger:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ - ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΣΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ	11,50
Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	10,45
Ἰ. Μιχαήλ:	Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 7 (Ο ΙΕΡΟΣ - ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ)	13,59

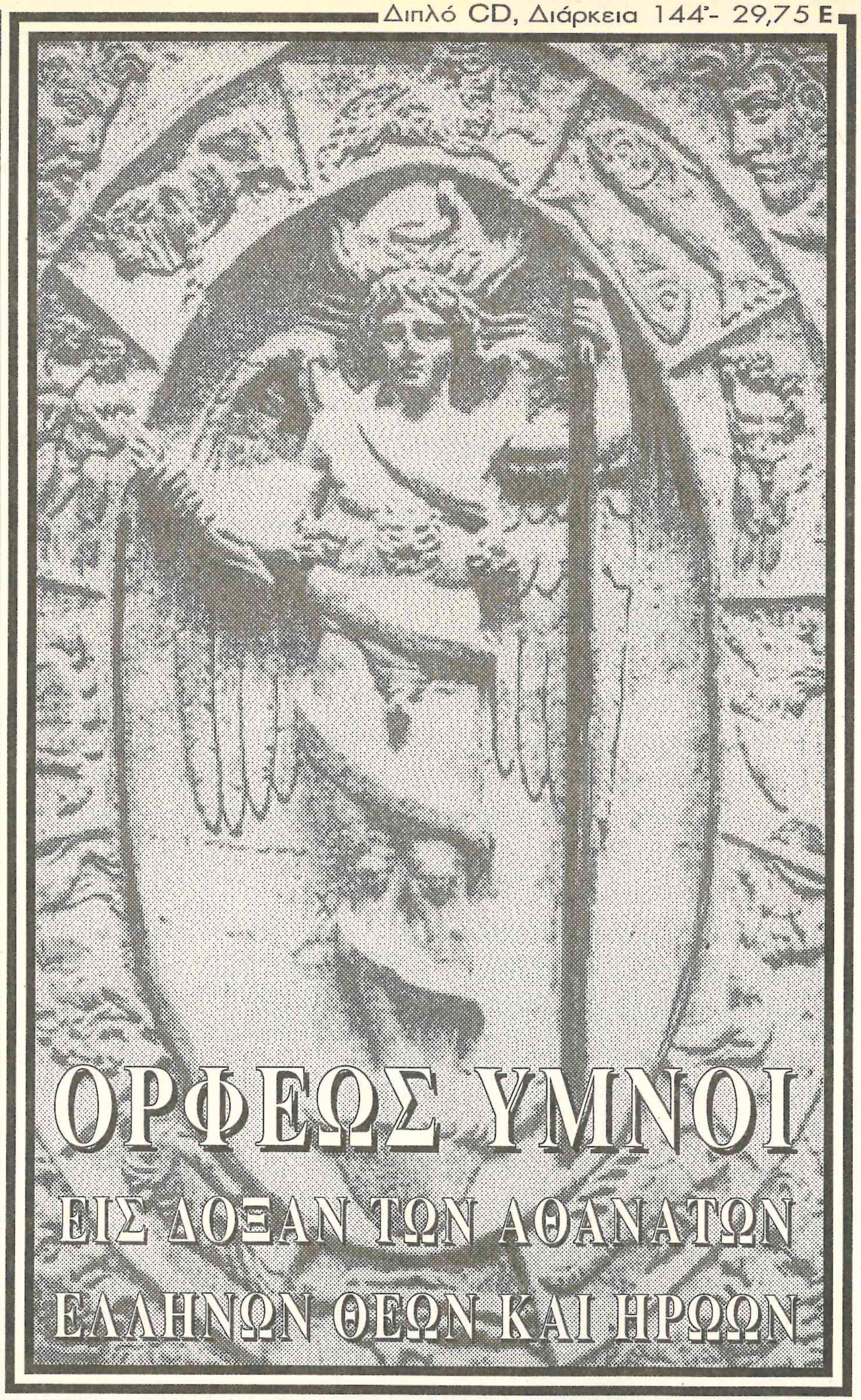
Μελλοντολογικά

Π. Ντήναχ:	Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ (Η Πλατωνική Πολιτεία τό 4000 μ.Χ.)	54,34
Ν. Ρόμπινς:	ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ - ΚΑΛΕΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗ ΓΗ	15.68

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΟΡΦΙΚΟΙ
ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

᾿Απαγγέλει στά ᾿Αρχαῖα ῾Ελληνικά ὁ Ραδάμανθυς ᾿Αναστασάκης.

Διπλό CD, Διάρκεια 144'- 29,75 E

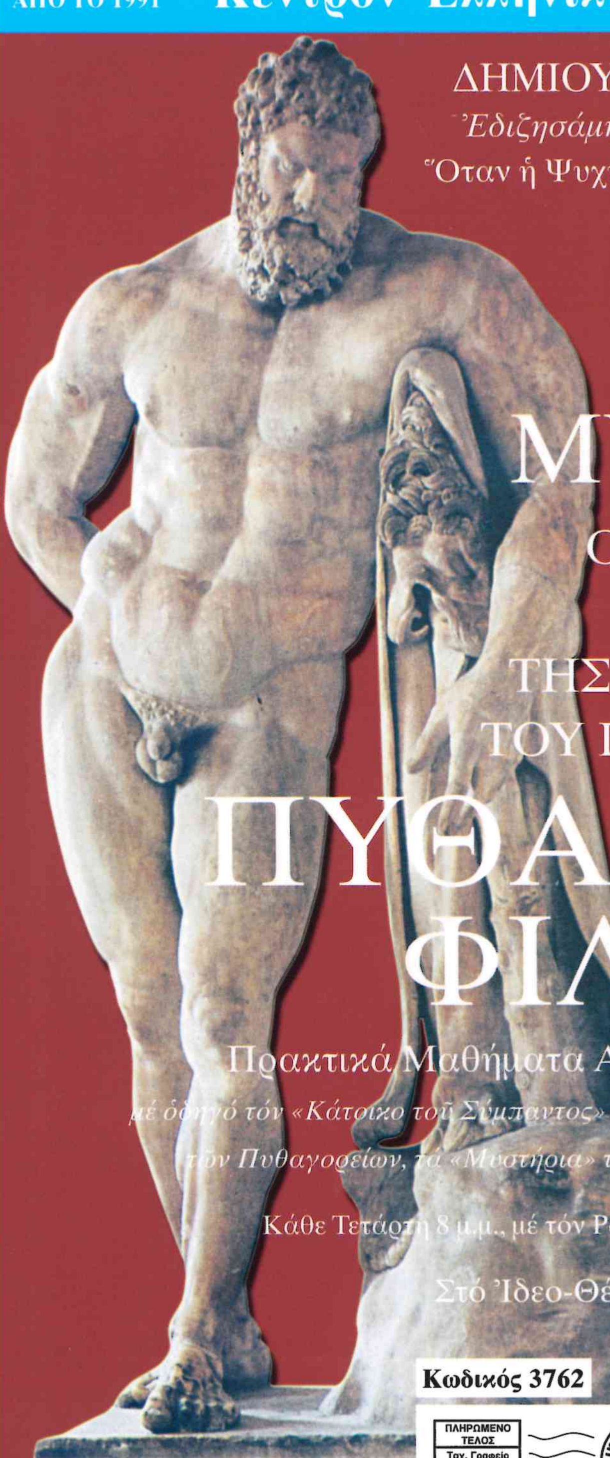

῞Ενα μοναδικό ἔργο πού ἀποβλέπει στὴν ὀρθή ἐκφώνηση καί ἐκμάθηση τῶν ῞Υμνων πρός ὅλους τούς ῞Ελληνες Θεούς, βοηθῶντας τήν δημιουργία πνευματικοῦ κλίματος, γιὰ τὴν ἐπιτέλεση ῾Ιερουργίας ἢ καὶ Θεοφάνειας.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΟ 1991

Κέντρον Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καί Τέχνης

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΟΜΑΔΟΣ

Ἐδιζησάμην ἐμαυτόν! - Ἀναζήτησα τόν ἑαυτόν μου!

Ὅταν ἡ Ψυχή ἀποκτήσει συνείδηση τῆς ὑπάρξεώς της!

Γιά τίς Ἑλληνίδες Ψυχές!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΗΡΩΙΚΟΣ, ΗΛΙΑΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ, ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ, ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΪΚΟΥ ΦΩΤΟΣ!

ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρακτικά Μαθήματα Αὐτογνωσίας καί Μυητικῆς Ἀγωγῆς,

μέ ὁδηγό τόν «Κάτοικο τοῦ Σύμπαντος» τοῦ Σ. Νάγου, τά «Χρυσά Ἔπη», τά «Ἀκούσματα» τῶν Πυθαγορείων, τά «Μυστήρια» τοῦ Ἰαμβλίχου καί τούς «Ἄθλους» τοῦ Ἡρακλέους.

Κάθε Τετάρτη 8 μ.μ., μέ τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη καί τήν Εὐρυνόμη Γαβρᾶ.

Στό Ἰδεο-Θέατρον, Στουρνάρη 57 * Τηλ.: 210.52.37.543

Κωδικός 3762

ISSN 1108-832800

09

9771108832008

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.
Αριθμός Άδειας 4097

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (Χ+7) ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΚΔΟΤΩΝ

ΕΛΤΑ Hellenic Post

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1520/2000 Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.